Obwód Sądecki

Miast 8 Miasteczek 5 wsi 386 domów 28128 fami:
lij 42919 Ludność swojska 186554 (mężcz 88636
Kobiet 97918) Obcych 170 w ogóle 186724 dusz
między temi 154 Xięży 512 Szlachty 94 Urzędn.
i honorat. 428 Mieszcz &. 14832 Włościan 191 Cha:
łupn. zagrodn & 3040 Żydów (1518 mężcz 1522
Kob) Koni 8311 wołów 20969 krów 34109 owiec
18437

1810.

San. 1 Lekarz Łazienkowy w Krynicy 3 Kam. chirur.
w Starym Sądczu Muszynie, Nowym Targu Miasto
Pułwiczna: Cięzkowice mają każde miejsk. Chirur.
Aptek 2 w Starym: Nowym Sądczu w Nowym Targu
Grunta kamieniste i chude Mieszkańce pracowici mimo nieu: w niektórych miejscach urodzajne
żyżnego gruntu dość wiele bydła chowają. Lasu dos:
tatkiem Kopią żelazo robią płótno. Potudniowa część
pokrywają karpaty które się w głąb kraju zapuszczają
przedgórzami. Oprócz kilka mniej znacznych źródeł
mineralnych są tu 2 Selterskim podobne źród ta
Flutrow Sauerlinger w Szczawnicy: Krosnenki Ini:
Snufaltigen Säuerling w Krynicy – Głębokie, Ka-
mienka, Sybiz Grzatiser: Dąbrówka Chełmiec Wolkm.
Kunun Szczawnice, Krościenko, Czorsztyn, Kościelisko, Zako-
pane

Od Nowego Targu widać od wschodu góry ku zachodowi
Hawrani pod nim dolina Jaworzyna, Szedem regli, Wielki
Kolba – Mali Kolba – Wysoka – Szabie – Dibia bardzo spiczaste
wszystkie 3 – Pienti Stawi – Swinia Skala – Chrubi Wrch –
Kriwan – Czerwoni Wrch pod nim Ratusz – Pisznia –
Szcric – Koncristi – Bobrowec – Osobila.

(1750)
Według Dunczewskiego znalazł niedaleko
Nowego targu w górach Tatrach chłop jeden
złotą rózgę którą przedał złotnikowi Ży:
dowi w Wiśniczu. Na górze Tatrach podczas
Szwedzkiej wojny za Karola XII znalezione mine:
rały te za rozkazem generała de la Mothe
w Krakowie probowane Korrespondowały kruszcowi polskiemu Olkuskiemu. podług Cellari:
usza w górach około Sądcza pod Nowem targiem
rodzi się miedź i złoto (p. 134) Z Tatrów
polskich wożono dawniej rudę miedzianą do Gdańs:
ka. Tamże znajdują cynober. Starowolski pisze
że się pod Nowem targiem znajdują kruszce miedziane.
oraz pod ~~Nowem~~ Sądczem

Stary
dział n[illegible]
chowan[illegible]
Ochot[illegible]
Kami[illegible]
Obyt[illegible]
Brzeg[illegible]
Dźwi[illegible]
piaskow[illegible]

Krynic[illegible]
tu 2 zr[illegible]
piel odle[illegible]
ka na K[illegible]
potoku [illegible]
że z ja[illegible]
kapieli[illegible]
topograf[illegible]
i franc[illegible]
kich i [illegible]
i źródło[illegible]
mień od[illegible]
rozłożys[illegible]
rej schyl[illegible]
ki jeden[illegible]
tęgernia[illegible]
zimna p[illegible]
wyjisz[illegible]
byłych
Zakop[illegible]
masyw[illegible]
cała wo[illegible]
wietrz[illegible]
i 3800[illegible]
Kościel[illegible]
ki doby[illegible]

był naybogatszy w całym Królestwie
Stary Sądcz Klasztor tutejszy Klarysek połowie
dził na nowo 1811 cesarz Klasztor ten trudnił się wy
chowaniem dziewcząt jest w nim szkoła
Ochotnica wieś półtorej mili długa 18,725 stop — najdłuższa w ~~[illegible]~~
Kamionka z hutą szkła i wodą kwaśną
Obydza ma źródło kwaśne
~~Obydza~~ i Łoczawa z hutami żelaznemi
Brzegi 1 Eisenhammerwerk 1 Eisenhütten
Piwniczno mały handel. w okolicy dobry kamień
piaskowy 2300 m (Z)

Krynica Sąd Kupił za 230 2tł r. ~~[illegible] 1803~~ jest
tu 2 źródeł z jednego piją z drugiego biorą wodę na ką:
piel odległe od siebie zaledwie 10 kroków grobla wzno:
ka na której się znajduje gościniec strzeże z rodłaad
potoku wystawiono dom gościnny o 3 piętr. ~~wielką~~ ober:
że salą więcej jak na 100 osób, oraz 3 przestronnych
kąpieli w każdej 24 łazienek Podług Schultesa opisu
topograf: chemicznego Krynicy r. 1807 po niemiecku
i francuzku w Wiedniu wydanego źródła po Pyrmonc
Kich i w Spaa najpierwsze zajmują miejsce. Wypiele
i źródło są za wozą Kanał murowany strzeże stru:
mień od zamulenia źródła; dolina krynicka jest
rozłożysta dosyć bezleśna uprawna. Na górze u któ:
rej schyłku jest źródło zasadzają park są to trzy ogro:
ki jeden nad drugiem, w dole jest szynk winny, trak:
tyernia, są rury ~~[illegible]~~ którymi wodę ciepłą i
zimną puszczają nad policyą czuwa Komissarz cyrkulo:
wy i Justyciaryusz państwa R. 1811 było familij przy
byłych 162. — ~~140~~ 202 s.
Zakopane kopalnie żelaza ~~[illegible]~~ godna tu widzenia
maszyna dmiąca całkim z lanego żelaza jedną ~~[illegible]~~
całą wody w ruchu utrzymywana i 36 cetnarów siły po
wietrznej w jednej sekundzie wydaje. Włosi ta ma 15 mil □
i 38 000 dusz
Kościeliska w mianach tutejszych Franciszka i Ludwi
ki dobywają srebro

Otoczony murem od wschodu baszta z daleka wydaje się jak forteca
kościół miedzią pokrytyjз 2 wieże. Cella w której ś. Kunegun
da mieszkała zamieniona w kaplicę. Również jest w klasz
torze ołtarz z której piła i tyka którą jadła. Kości
jej leżą w klasztorze w kaplicy gdzie jest także jej statua za
życia jeszcze postawiona. Po śmierci męża wstąpiła Kunegun
da 1279 do zakonu i żyła w nim 13 lat zmarła 24 Lipca
1292 od Alexandra VIII beatyfikowana a od Klemensa XI
jako Patronka Polski uznana. Odpust bywa tu w niedzielę
po 23 lipcu. Cesarz na prozby Gubernatora hrab. de Goessnei
zadr. 1811 potwierdził klasztor zakonnic 23 utrzymują
szkołę przy której jest dyrygujący katecheta 4 nauczycielki
4 pomocniczki i panna prefekta. Tu r. 1809 gdy biskupstwo
tarnowsk. niebyło utworzono Wikaryat Generalny dla 3 cyrku
łów Wadowickiego Sandeckiego i Bocheńskiego
sw wązkiej dolinie
Woda ma smaky siarczany zapach który się najlepiej w
wieczór lub gdy burza nadchodzi czuć daje pomaga
w szkrofułach, angielskiej chorobie, przy ~~[illegible]~~ osobach
flegmatycznych i torpidnych w słabościach żołądka
w popsutem trawieniu w hemoroidach słimowych (Schleimhä
w rozmaitych kurczowych słabościach w Lähmungen,
passiven Hämorrhagien und Gebärmutter, weissem
Fluss, Impotenz, atonischem Gicht ...
Rheumatismen ogółem wszystkie słabości których
główny charakter Atonia dla tego też potrzeb
kräftig ...-
Individuen nie powinny tego źródła
używać. Środkiem Krynicy płynie potok który koło
Muszyny połączony z Muszyną wpada w Poprad
W północnej stronie doliny leży Krynica długa aleja
nadaje jej postać długiej ulicy po prawej i lewej stronie
są zabudowania mieszkalne i kąpielne, w kąpiele
idzie woda przez rury. Pawillon nad studnią obszerny są
stam ławeczki do siedzenia. Na wzgórzu mała ładna kapli
ca z zegarem r. 1828 założona w niej nabożeństwo się od
prawia. Za pawilonem jest nienakryte drugie źródło z
którego wodę dla gości w wsi mieszkających do kąpieli
biorą. — Źródło to już r. 1795 Hacquet (t. IV str.
122) rozbierał

2

Dunajec idzie stąd do Krościenka przez góry Pieniny [illegible] szerokość jego tutaj ledwie 4 sążni — było starostwo bez jurysdykcji

Czorsztyn (Sorstenum) zamek

. Zbyszyce miasteczko o 200 domach wielka powódź r. 1813 zabrała całe miasto i rynek kamienicami zasypała murowany Kościół stary na górze są w nich pomniki przedstawiające rycerzy

Nowytarg ratusz apteka było starostwo sine jurisdictione

Czorsztyn Pastwiska (agri steriles) koło miejsc Długie pole i Czorsztyn ciągnące się między ~~drogą~~ idącą do Myślenic (Myślinice) ku Zwardo: szyno i między Stonagóra ku górze zwanej Obsdow (Obidza między Tylmanową Łasy) w Dunaj. w wspomniane są w Ugodzie o dziesięciny r. 1359 przez Bodzantę bisk. Krak. ustanowionej, dla wielkiej zimy i śniegów tamtejszych żąda w dziesięcinie od wieśniaka po 3 szkojce grosy praskich od ~~morgu~~ łanu (de manso)

w 26 Ungarischen [illegible]

Szczawnicy Wody [illegible] Dr. [illegible]bich: [illegible] zawierają według rozbioru

Studnia Józefa		Studnia Stefana
Kohlensaures Natron	48,7 Gr.	23,09 Gr.
Salzsaures [illegible]	49,3 "	29,77 "
Kohlensaurer Kalk	39,1 "	16,24 "
Extractivstoff, Kiesel[illegible] [illegible]	2,9 "	0,90 "
	140,0 Gr.	70,00
Kohlensaures Gas	31 Kub. Zoll	33 Kub. Zoll
Temperatur 8° [illegible] salzig		Schwefelwasserstoffgas 1½ Kub. Zoll Temperat. +7° [illegible] salzig [illegible]

Schall – etwas [illegible] salzig.

Wody te już przed 40 latmi ludziom wiejskim były znajome w przeciągu 5 lat wypotrzebowano z niej [illegible] samej Galicyi 168,704 dwókwartowych flasz. Wody te pomocne są: w chorobach dziecięcych [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Subjecten, [illegible] Crusta lactea w chorobach brzuchowych: Verschleimung des Magens, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Hemorhoiden, Gallensteinen [illegible] [illegible] Periode [illegible] w chorobach starości: [illegible] w boleściach nyrek, piasku, kamienia i żwiru.

Kamera miała siedlisko w dawnym zamku(?)

Stary Sądecz Klasztor tutejszy erygowała i następując
e dobra jako wiano przeznaczone przywilejem zapisał
i tylko za żywota z nich sobie 200 Grzywien (marcas) srebra
lanego przeznaczył. Że Leszek Krakowski 1280 in
dictione septima infra Octavas apostolorum Petri et Pauli
dzieło sięto w Sandech zapisał Król: Civitatem San=
dech cum theloneo i innych pożytkach oraz wsie:
Barcicy, Golcovicy, Kadecha, Lucesco, Mascovicy
Cyrncha, Zarechane, Zagorino, Sczer, Fluchane, Stosza:
chovicy, Dubrowa, Morcza, Podegode, Gostuycha, Brezna,
Podrece, Kochorovicy, Bicicy, Chelmech, Cresoili, Sedleha,
Lbyna, parvum Sugnarsco, Beganicy, Sayolcha, Podolyno,
Precinycha et Wetrzyncha z wszelkiemi użytkami.

Szczerzyc dawniej miasteczko ze starostwo bez
jurysdykcji opactwo Cystersów od Gryfa Wojewody
Krak. założone r. 1234.

Bobowa miasteczko nad rzeką Białą ma stary
drewniany dworzec aryjańskim zwany. Tu prze=
mieszkiwała rodzina Bobowskich herbu Gryff
~~Alleg~~ r. 1410 za Władysława Jagiełły cała rota
Gryffów zbrojno stanęła pod chorągwią Gryffa
przez Zygmunta z Bobowej podsędka ziemi
krakowskiej niesiona. Z tej familii pochodził
rodzony we Lwowie Wojciech Bobowski sławny
renegat Turecki zwany Hali-Bei Terdżu=
man Zapea Machometa IV pisząc wiele dzieł bądź
tureckich bądź łacińskich przyczynił się wiele
do oświaty Turków.

Kunaszew stąd rodem Wojciech na Kunuszowie
Niezwiskach, Herasymowie i Łuce Kunaszowski
Skarbnik bracławski autor dyjaryjuszu wyprawy
wojennej pod Wiedeń 1683. (Czas. Oss. 1836. 2 t.) + 1714

Krościenko in 2 ℔ Wasser
Kohlensaurem Soda 3,049570
dto. dto. Kalk 7,43665
Kohlensaurer Soda. 1,75094
dto. dto. Magnesia 8,744555
Kohlensaures Gas 27 Kub. Zoll.

Limanow miasto drewniane prawie pod jednym dachem ma rynek
duży, Kościół farny — dawniej własność Jordanów z Zakliczyna
Starowolski cytuje nagrobki p. 795 Stanislaus de Zakliczyn
Jordan zr. 1613. — Joannes Jordan de Zakliczyn + 1629

Biały Dunajec nad rz. t. im. 1½ m. od Nowego Targu tu kuznica kameral.

Sandec było tu opactwo Premonstratensów Kollegiata, ściane kandlami. Biskup Krakowski miał prawo installować proboszcza w tym Królewskim mieście było mocno obronne.

Pieniny zamek z jednym wchodem góry do 2000 stóp wysokie

Muszyna zamek tutejszy r. 1474 ob defensorum penuriam certis conditionibus poddał się Węgrom obległającym.

Osady Niemieckie w Sandeckim.

Zawada	9 fam.	37 dusz
Bechnitz	6 "	33 "
Kaduk	3 "	12 "
Zalubince	12 "	— "
Zbiżkowice	10 "	39
Lemgo	3 "	5
Głokowice	3 "	17
Strzeżyce	—	" 65
Kamienna: Piątkowa		" 15
Cryndawa		" 7
Myszków		" 6
Jamnica		" 5
Starawieś		" 22
Poremba wyżnia		" 13

Świnarka	2 fam.	11 dusz
Gałkowice	13 "	72 "
Gaboń	7 "	34 "
Kadcza	3 "	17 "
Szczens	3 "	14 "
Nasracowice	4 "	23 "
Jurasowa	4 "	20 "
mokrawieś	4 "	19 "
Swyrkla	4 "	29 "
Neudörfel	3 "	19 "
Olecranka	6 "	33 "
Dzikowa	1 "	8 "

Osadnicy ci są bardzo zamożni wiele kupiło dobra szlacheckie i między siebie podzieliło trudnią się rolnictwem chowem bydła (mają najpiękniejsze konie i krowy) i handlem uprawiają koniczynę a nasienie takowej sprzedają do Krakowa, Śląska, Morawii do Węgier w r. 1807 sprzedali przeszło 1000 cetn. po 50 fr cetnar.

Tylmanowa droga nad Dunajcem do 40 sążni wysoka

Adamowa wola pod Sączem (?) było dziedzictwo Reliszów

Abrahamowice przyległość wsi Szczerca (?) (Szczyrzyce) przy rzece Dunajec od Abrahama przodka Firlejów – były dobra duchowne m. 1 od Tymbarka 2 od Dobrzyc

Balazowka ½ m. od Tymbarku blisko rz. Łososiny

Banica należy do dominium Muszyny, ruska osada bl. rz. Biały m. 1 od Tylicza

Bańska nad Białym Dunajcem ~~trzeciej~~ mili od Nowego targu

Barcyce lub Barcice za starym Sądczem nad Popradem ma szkołkę tryw. dziedzictwo Garduszow. W. 16 było Stwo w powiecie Sandeckim kw. 2574 złp. teraz kameralne. od niej zawa król oszatnią dziechawca moszkowski kawaler orderu Stanisława dzdz. Jakóba Zielińskiego, rejm r. 1635 eta od grobli pozwala. Zar. dusz 2684 kolonia niemców równie jak Rytro.

Biała niższa (do dom Grybowa) Siołkowa i Grodek z folw. i nal. do Grybowa fam. 6 991 dusz 4494 gr. orn. 634 morg □ d. c. cztery byd. 9992 p. 14.203 lasy dostatnie, młyny, blichy, magiel, tartaki.

Białka do dom Nowego targu Kośc. fil. par. dusz 3100 Kamer. nad Białką gdzie las Galicyjski od Węgier dzieli; młyn z tartakiem — Gron, Leśnica, Bukowina, Brzegi, Białka, to 3 ci oddział Zakopane z Olszą, Zgorzuchy, Ratułów, Starebystre, Międzyczerwienne i Maruszyna do prefektury Nowotargskiej. Zret sisei rocz 4273 lb W. Jest i góra na gran. od Węgier Białka zwana przez nią drożyna a w niej szyba miedzianej ~~[illegible]~~ rudy.

Biczy…
do Stw…
chowi…
Bieg…
Lauf…
Dębn…
ralne…
Gryb…
kw. 1…
gowy…
Biał…
Jank…
zęty…
brat…
Kesz…
16…
Kąs…
Koni…
Kwas…
Nowy…
napr…
Zaraz…
osadzon…
i mied…
Dombr…
się daw…
dla ży…
testan…
Biegon…
ostatn…
17 fam…
dusz G…
9 ~~rode~~…
tu kości…
Piwnic…
Mnisze…

Bicrzyce przy gości 1/2 mili od Sącza należała
do Stwa, Bolesław wstydl. zamieniał ją u Mie
chowitów za Nierzkową 1255. Sekcyja drogowa
Biegunice czyli Bieganice z niemiecką kolonią
Laufnudorf,
Dębno wieś koło Krościenka są tu wody mine=
ralne
Grybów stwo. pł. kw. 415 par. d. 5000 Wojt pł. Tu woda która ma własność robienia wołów
kw. 139 sp. m. kamin przy bitym gości urządowy szkoły tryw. wiele lnu sieją nad rz.
Biała.
Jankowa do probostwa Wiliczyk ojczyzna Bo:
zęty Jankowskiego B. Krak + 1366 którego
brat Zawisza zamek tu wystawić miał
Keszna w. w par. Jastrzębia dz. Rożnow w.
16
Kąsna dolna dzd. Gostkowskich
Konina bl. Popradu rzeki. Tu są zdroje wody
kwaśnej czyli żelaznej.
Nowy Sądecz kościół franciszkanów zbudowany 1297
naprawiony 1640.
Zaraz za miastem leży przedmieście Grodzkie
osadzone kolonistami (57 dusz) którzy dobro szlacheckie kupili
i między siebie podzielili
Dombrowka jest polska i niemiecka. Niemiecka zwała
się dawniej Neu=Jerusalem Cesarz Józef urządził ją
dla żydów lecz gdy ci pouciekali osiedli Niemcy pro:
testanci jest ich 48 dusz 9 famili; mają 30 korcy wysiewu
Biegonice polskie i niemieckie (Laufnudorf) w
ostatnich 8 famili; 38 dusz Chełmiec osada Niemców
17 famili; 79 dusz Bicrzyce osada niem. 16 famili; 77
dusz Gaje (Hutweid) 7 fam. 34 dusz Podrzyce (Bodricz)
9 ~~rodz.~~ fam. 55 dusz Stadło 16 fam. 92 dusz jest
tu kościół protestantów z drzewa i mieszkanie pastora
Piwniczna otoczona wysokiemi kamiennemi górami
Mniszek na granicy tu jest Mautz i Revis consumentes

tu była kollegiata z kanonikami kościół Norber:
tanów był filią Ołomunieckiego mały lecz dobrze budo
wany – Klasztor Ziarów po których śmierci Francisz:
kanie go objęli a nakoniec luterzy na modlitewnie
kupili – gdzie cyrkuł duży gmach zbudowany przez
zakonnice z Starego Sącza dla przytułku w czasie
potrzeby; kościół niebył dokończony nie zbyt dawno
rozebrano jego mury. Tu za królestwa polskiego
były sądy szlacheckie

Łącko Tu i koło Obidzy są Kretyny ludzie niekształt- ni wolowaci (Tölzel) w północno zachodniej stronie w górach Serezawa i Xonina są źrodła kwaśne oraz zwierzęta Mioxus muscardinus Lin (Haselmaus) i Mioxus Glis L. (Billich)

Czarny Donajec w równinie tej znajduje się Eisenstein mit Berlinerblau

Podczerwone w. tu są Holzsteinkohlen (Xilantrax)

Witow w tej wsi Haquet r. 1793 widział starca Kazimierz Bajor zwanego który miał 129 lat i dosyć czerstwy był.

Koscielisko Ku zachodowi widać nagie góry wapienne Rohacz, Brobita, Bobrowce Ku wschodowi jest Kopalnia żelaza lecz opuszczona; za owemi górami wapiennemi wznoszą się granitowe Koncziste Szerecie Pyszna, Smerczyn Ku północy leży Ornak gdzie widać ślady starych Kopalni zwanej Stara Robota. Tu przeszłego wieku w Kopalni St. Micheli Kopano Kupfer u. Zinnober więcej Ku wschodowi jest Kopalnia St Josephi w górze Pyszna gdzie dobywano schwarzes silberhaltiges Zinnoberkupfererz lecz tak mało wydatny iż na cetnar daje 2–5 łotów. Ku zachodowi w górze Pisarowa podobny kruszec Kopią w Kopalni St. Clementi. Także tu często na siarkę natrafiają Niżej Kościelisk w Hutisko jest Eisenschmelz.

Zakopane Tu góry Metusza gdzie żelazo Kopano za niego Giewand koło którego wysoki Ratusz do 900 Klaftern wysok. – Giewand koło którego dobre pastwiska. W tyle góra Czerwony Wirch i Gorączkowa. Tu wiele Kóz dzikich, świstaków; oraz rośliny Geum reptans, Rosa alpina Athamanta, oreoselinum, Erucastrum, Angelika, archangelica, Bartia septentrionalis Eriophorum vaginatum, Ranunculus glacialis et aconitifolius, Salix alpina, sempervivum alpinum, roseum et globosum, Rodiola rosea, Sedum, Campanula, Pedicularis Geum (po góral: Benedik) Rethusameum (Marchewka Zimowej)

Sromowce tu r. 1475 odbył się sejm węgierski co do układów ziemi ruskiej i wołoskiej z strony polskiej był tam Długosz i inni professorowie Akademii Krakowsk.

Szczyrzyca Król zamienił starostwo Muszynę za Bielskie (Dług lib IX) ciekawa Kronika jest w Archiwum biskupa ruskiego w Przemyślu.

Dolina Kościeliska będzie do 800 Kroków długa a 2 do 300 Kroków szeroka wysokie lasami okryte góry ją otaczają. Od hamerni do źrodła Dunajca będzie 1/2 godziny a odtąd prowadzi droga wśród przepaści między skałami przez 3/4 ~~Stund~~ godziny do doliny 3/4 godziny szerokiej prawie okrągłej jest ona taką bujną porosła z szałasami; z niej wypływa potok dokoła otoczona górami mającemi płaty śniegu Koziodrzewiny i rumowisko, góry te tworzą już wysoki granitowy grzbiet Tater. W tyle Ku południowi jest góra ~~Lodzna czyli~~ Kamenista na lewo koło Pisana dalej na prawo Ornak z którego wielkie kamienne złomy na dół idą. na lewo przypiera do Pisany gora Smerjeczna dalej ku zachodowi Tomanowa polska a między niemi prowadzi ścieżka dla pieszych do węgierskiej doliny Ticha czyli Cicha z której potok już do Wagu płynie. Gora Kamenista, Pisana i Ornak składają się z Granitu który na północnej stronie ma Kalkschiefer w niem to ponad okolice Koziodrzewiny Kopano za Zygmunta I i II i później za Stanisława Augusta mało wydatny Gold und silberhaltigen Zinnobererz u. Kupfererz bey Bruch Kupferkies

Justowa Góra tu r. 1007 Justyn Polak uczeń Św. Bar-
naby towarzysz B. Jędrzeja Żórawka i Benedykta Zue-
arda wielkiemi cudami sławny umarł. (cf Kościół)

Zegartowice. Szczególniejszą uwagę zasługuje skała różno ćwierć mili od Klasztoru Szczyrzyckiego
kształtna wznosząca się na wzgórzu ~~pod~~ Podkamień zwanym prawa strona opoki służy za ścianę
obok drogi na grodzisko jakby zamczysko. Ze strony za- skałę w Zegartowicach porwał djabeł w Wieliczce dla
chodniej i północnej zasłaniają ją góry borami okryte. zawalenia budowy Klasztornej leż Kur za piał gdy niedaleko
na wschód i południe widać Klasztor Szczyrzycki, wzniosłe był Klasztor a skała runęła. Inni mówią że tu skała świą-
góry, urodzajne niwy, krzewy i lasek uroczy a w pobliskości tynia Peruna. W pobliskim lesie ślady ogromnego zamku
skały leży rozkoszna dolina w niej rzeczka czysta ma łoże stawianego przez Kazimierza Wielkiego (były 3 zamki: Dob-
i droga w niej prowadzi w dolinie. U podnóżka wzgórza czyckim) oraz jaskinia w której smok przesiadywał.
na przeciw skały znajduje się miejsce poganówką zwane
tu pewnie kryjąc się poganie którzy wiary chrześcianskiej
spoczątku nieprzyjęli w późne czasy czcili bożyszcze
może Peruna. Pustelnik do wschodniej ściany owej opoki
przystawił małą kaplicę i chatę, oraz miał obok ogródek
który ładnemi kwiatami i owocowemi drzewami ponasadzał.
W niedzielę i święta po farnym nabożeństwie schodzili się
dzieci wiejskie z rodzicami na nauki do pustelnika który
wprzód był ponoś żołnierzem listy jakowes odbierał i r. 1829 za-
mordowany został znaleziono ledwie kilka grajcarów. Przewodniczył on co roku
ludziom na Kalwaryję.

Pustelnik ów zwał się ponoś Andrzej Grybko-
wicz ob

Pustelnik na Podkamieniu czyli dziesięcioro
bożego przykazania przez niego wykładane
i biblijnemi opowiadaniami objaśnione a
przez Ks. J. M. K. T. do druku podane
Lwów 1839.

Łącko według Długosza znajdywano tu złoto i srebro
jakoż dotąd jest tam góra zwana bania

Szczyrzyć tu było opactwo Cystersów.

Tylicz fundacyi bisk. Tylickiego sławne siedlisko Konfedera-
tów

Piwniczna Komora celna do Węgier

Jzdów w. Jaworskich z starościckim murowanym
domem.

Czyrzec opactwo Cystersów należało do najznakomitszych
należało

Nowytarg tu wiele fabryk zaprowadził Ryhter kawaler orderu
s. Stanisława Ew: Kuropatnicki (w dziełku: Geographia albo dokładne
opisanie Królestw Galicyi i Lodomeryi do druku podana w Przemyś-
lu w drukarni Antoniego Matyaszowskiego Bisk. Typo. B. G. 1786. 8o. str. 33)
mówi że na jeziorach Kołtkowego targu wypływają ułomki masztów i ka-
wałki okrętów przytacza oraz anegdotę która się już po zaborze Galicyi
stać miała: Pewny oficer austryjacki będąc w służbie morskiej rozbił

się z okrętem pomiędzy innemi rzeczami utracił szkatułkę
z niektóremi klejnotami portretami rodziców i innemi sprzęta:
mi; gdy mu obmierzła służba morska udał się do piechoty i
był komenderowany do Nowego targu. w tym Góral jeden
pasąc na górach owce zobaczył przy brzegu jeziora pływa:
jącą szkatułkę tę którą wyciągnął a ponieważ zamknięta
była do Nowego targu do ślosarza niósł. Złapali go żołnie:
rze i myśląc że Góral jakąś skradzioną rzecz niesie przywie:
dli go do oficera; ten z zadumieniem poznał swą szkatułkę
i rzekł że to jego jeżli się po otwarciu tej a te rzeczy w
niej znajdą. Otworzono rzeczy w niej owe istotnie były
góral za czarnoksiężnika trzymał oficera który go wy:
nagrodził.

7

Powiat Szczyrzycki

Oświecim fara wieś Bobrowniki hrab: Wielopolskich
D. D. Chełmek D. D.
wsie król: Kasinka Karczemny, Olszowka, Glisne
Wspano wyżsa.
wsie kapituły Krak: Bieżanów, Kaurn, Dobrzanowice

Sors vice custodis Sernytniki

Sors Pleban: Gay

Propositi corp. Christi Bielczyce (do fary Gdów) Kunice

Abb: Mogil: Strzyżowa (fara Gdów)
Conventus S. Trinitatis (fara Gdów) Krajsk, Łosowice, Dąbrowka, Lipie

Zarzece ad Altarist Jesum Reg Crac (fara Zdebnik)
Strzatkowice (fara Kosowice) Vice custod. Crac
Pokrzywnica D. Sors Prop. S. Hedvig. Jugowice fara (S. Jak.)
Wrzosowice D. Contubern. Jurisperitorum
Wsuczin (fara Niepolom) Prop. Miahowit. Targowisko
Pawlolice prepos. S. Anna
Buchownik (fara Raciechowice) Sors Contubern. Carwset Kozorniki, Dąbie, Radziesow
Wroblowice (koto Swoszowic) Conventus S. Catharinæ
Zranka (D.) Convent S. Spiritus
Dembniki (D.) Conventus Skalkensis
Węgrzce (koto Wieliczki) Sors Academica
Czechowka (fara Zakliczyn) Conventus in Grodek.
Gdów Lubomirskich
Mogielany, Głogoczow Szlo Jordanów
Wsianka nyznie, Porebka Lubomirskich

Powiat Sandecki.

Starostwo Krzeczowskie Dąbrowa (Cavalerskiew) Brzezany, Ostrow, Krzeczow, Sodłowka, Buczkow, Borek, Zbyborowice, Byszyce nowe, Łęki

Star: Niepołomskie [Bartnice] Okulice

Mag: Prowisor Iwkowa

Tenuter Regal. Krolowka, Lesnyce, Lichwa, Ostrowsko, Gronkow, Olszana Wolica, Szaybrot, Łuszna, Stopnica

Capit Sandecensis Krolowa Ruska, Mystkow, Mszalnica, Czerniawa Wola Krolowej polskiej, Pisarowa, Kokoszka, Łomnica, Stadła, Biczyce, Gołkowice, Pietrzejowa, Krasne, Kurowa, Zamionka, Falkowa, Jamnica

Capit Neosor: Bańsko, Gleyczarowe, Szaflary, Waxmund, Szeniawa, Klikuszowa, Podczerwone, Skrzypne nowe, Nowabiałka, Dzianisz, Niwa

Capit Niepolom: Bayków, Dziewin, Drwinia, Mikłaszowice

Capit Cichon: ~~Borowa~~, Stowska wola

Wsie Krol. Stapkowa, Krolowa polska, Sromowce,

Wsie Konwentu Sandeckiego Biegunice, Stankowska wola, Zagyzko, Bomyslec, crowy, Zarzecze, Czerniec, Maszkowice, Wola Piskulina, Kosrowa Wola, Wietrznica, Kisiana, Zagorzyn

~~Specyfikacya~~ Taryffa Łanowa dymów i Łoborow w Wojew. Krak. r. 1661

miasto Krol.	Wieliczka	11 Łanow	158 dymow
d.° d.°	Dobczyce	15 "	156
d.° starost.	Myslenice	25 "	170
d.° d.°	Lanckorona	3 "	128
conv. Bonifr.	Zebrzydowice	5½ "	30
~~d.° d.° Jesyniaki~~	~~"~~	~~"~~	~~11.~~

Wsi powiatu Szczyrzyckiego: Castri Lanckoron: Herbultowice, Brenkowka, Bierlanowice Dąbka, Izdebnik, Zachełmie, Skawinka, Baczyn, Brody, Makow
~~Burgrabiego Dobczyckiego~~ Jusiryn, Jachowka, Kojsowka, Zarnowa, Zabielna, Julikowce, Zapennica Bogdarowka, Rudnik, Trebonia
Skawica, Milosnow, Osielec, Budzow, ~~Grzechina~~ Rudnik
Castri Dobczyce (Dobczyce, Brzozowa Kurna, Brzozowka, Fargosyn, Krzynka, Winiary, Węgierskie Irzmanowice
Wisniowa, Kobielnik, Łopnuchowice, Węglowka górne, Niedzwiedz, Kopytowka, Zbniki
Wsi Krol. Mag. Procuratoris Grzechinia, Brzezinka, Haydnga, Łolanka, Stróża, Zierzchów,
Stapnow, Skotniki
Wsi Castel. Cracov: Królewskie Myslenice, Borzęta, Bysyna, Lubien, Zerym, Jeń cyn Krzeszow, Krezanow, Łagiewnik.
Wsi Starostwa Niepolomskiego: Niepolomice Lotarka wola, Klary, Stanisławice, Damianice Chrzanowice
Wsi Starostwa Uscienskiego: Niedary
Wsi bisk. Krak.: Biskupice, Biskowice, Biesiadki, Zerzow, Suda, Warzka, Florynka, Polana, Lekichowa, Jodnejowka, Zabrzeska, Drzewnik, Krynica, Tworzynik, Lietnica, Izby, Mursynka, Bronary, Zapkowa, Ziegie Łow, Łąckie, Jastrzebnik, Stawisyn, Berest, Piorunka, Czernica, Czarna, Małe, Mochnaczka, Soltwiny, Wojkowa, Kamionka, Dwiemkowska, Dolna, Podegrodzie
Wsi klasztoru w Stanią tkach Zagorze, Ochmanow, Dziewirogi, Zakrzewice, Zakrzew, Węgrzce Wielkie, Gorkow, Łeskowice
Przecie Sułkarada ~~Sanytnik~~, Chrodza, Podlęże, Brzeznica, Zajęzy, Bukowie, Sidzina Kozłowiec
Wsi Klasztoru Tynieckiego Bodzanow, Opatkowice, Zorzow, Samborek, Wola Radziszowska, Brzozowa
Kostrze, Liekary, Czulejowice, Rzączna, Jeziorany, Abramowice, Smokorz, Szczyrzyce, Łapczyca, Kolanow
to (Skawiny) Dobrogniew, Zagorzany, Łobrzeczyn, Rąbka, Łudzimierz, Kraushow, Rogoznik
Wsi Klaszt. w Szczyrzycu Ubysrycze (koło Wieliczki) Góra, Kryspkowice, Rogwiżdów, Niepołomice Wilkowisko
Kapituły Krakowskiej, Borek (koło Swoszowic)
Bieżanow, Kaim, Dobranowice
Prepozytur (fara Łodtolice) Kryspkowice
Bielczyce Kurnice (Koło Gdowa) (Praepositi S. Corpor. Christi — Gryzowa ab. Mogił
Kwasowice, Krzesławice, Zegartowice conv. Carmelit. w Wisniczu, Akademia, Szymonowice
Swiątniki erant Custodis Arcis Cracov. Kurowanow
Swoszowice Praepositi S. Corpor. Christi Liplas (fara Niegowic)
Łysianka (propost Wieliczk.)
Kulerzow (fara Skawina) Conventus Zwierzynieckiego

Ropa była w XVII w. Tarłów,
Skołyszyn   Markowskich
Szymbark   Strońskich

Pow: Biecki

Ujazd ~~koło~~ w paraf. Zakliczyna
Zborowskich w XVII w.
Ujazd w paraf. Trzciannej pow. Sandec.
było Lipskich
Ujejscy w Witowicach, koło Tropia
Dębrozanek koło Czchowa było Tarłów

Siemiechow, Skalnik, Pustawola,
Siedliska, Zrzyszki, Zrudna
Stasikowka, Jawone, Załęże
Mytarka Wielka, Swoszowa,
Bystra, Trzcennica, Jurca
Osiek miasto regalis

Wsie opactwa Tynieckiego: Kwiatonowice
Brzeska, Kłodawa, Wroblowa i Ujazd
Dąbrowka Lipnica niższa, Gromnik
Golanka, Chojnik, Dancowice, Celusnica
Biesty Uście, Siedliska, Lubaszowa
Dąbrowka, Zagorza, Zborowice
Opata Pokrzywnickiego Bobrek, Łubno
Wietrzno, Zboińska, Niżna Łąka, Zrzęcin
Stanowiska, Korytowska, Miachniowka
Biskupa Krak. Rzepiennik, Kotkowka

Akademii Krak. Łubienko
Kolegiaty Bobowskiej Chodorowa
Wsie Król. Lipnica Gorna, Desznica, Brzozowa
Głęboka Jaronowka, Jodłowa polska
Jodłowa niemiecka, Lipniki, Rozdziele
Glinik polski, Żurowa, Zwierzchowa,
Wsie Star. Bieckiego: Drugoszowa, Przegonina
Wołowiec Nosalowa, Jodłowka, Kozłowka Senkowa, Siary, Swiadkowa
Wójtowa, Msianka
— Starostwa Libuskiego: Rzepiennik Strzyżowski, Rzepiennik Marcisz, Rzepiennik Suchy, Szczepietnica,
— Star. Dębowieckiego: Wola Dębowiecka
Markuszka.

Powiat Sandecki:

~~Wsie Starostwa Sądeckiego~~:

~~Krolowa~~ ruska

Wsie Królewskie

Barcice regi tenut et Młodow, Wola Krogu
    lecka, Przysietnica Rytro, Sucha Struga

Bochnia paraf Podedworze

Rzegocina pers advocat. Bochnens et Chodynice

Wsie Rubinka Praepositi Trciazens

Custodia Sandecens : Kamionka.

Pers plebanalis Lipnica.

Convent S. Trinitatis Stroza (fara Skrzydlna) Kostrze : Rycce Jodłownik.
    Kasina, Sadek

Abbat Sandei : Godusowa, Grusowce, Jlanowice,
    Markusowa, Raciborzany

Praepos: Trzciemens Trzciana, Glinnik
    Żyznowka, Biedna, Libichowa,

Rupnic
wolice
wsie k

Neskk

Wsie

Conven

Rupniow (fara noworybie) Conventuſ S. Francisci
wolica (d[o]) Conv. S. Trinitatis
wsie konwent Staroſądeck: Moſtki,
Kurcza, Olszanka Mała, Opalona, Długa
łąka, Chochorowice, Mokra Dąbrowa, wygra
nowice Świerkla, Stawczin Szczereż
Podrzecze, Juraszowa, Grudzina, Gaboń
Łazowcrowice, Łopowie Moszczenica ~~wyſſa~~
Strzelszyce, Jaworna, Kamionka, Krosna, Jechna,
Kobełczyna, Zbikowice, Ujanowice, Stankowka,
Zmiąca

Neſzkowa konwent Miechow

wsie bisk. krak: Porąbka, Żysagóra, Łaniowy,
Dołki, Jaworsko, Bielowiec, Dąmbrowiny,
Świniarsko, Ujew, Zawadka, Kurow, Wóla Kurowska

Conventuſ Sandecensis: Ziętkowa, Chełmiec, Radziejstow
Dryzkowa, Sielec, Słowikowa,

Sądeczyzna przez Szczęsnego Morawskiego I Kraków 1863.

p. 56. I Kazmierz xiążę Krak. Wilhfrydowi 1163 (Okolski naruszewicz)
p. 82. V Cedro wojew. Krak. Rychaldowi Neumarkt pozwala założyć miasto Nowytarg. W Krakowie w oktawę Zielonych Świąt 1238.
p. 116. IX Bolesław wstydliwy pozwala pozwala Piotrowi opatowi szczyrzyckiemu założyć miasto Nowytarg. W Krakowie w oktawę Bożego Ciała 1251.
p. 120 XI Bolesław wstydliwy Klemensowi z Ruszczy nadaje swobody. W Krakowie 1252 (Paprocki - naruszewicz)
p. 128. XIII Bolesław wstydliwy nadaje wsiom Kapituły Krak. swobody. Kraków 1255 d. 13-15 maja. Co potwierdza Sejm w B.... 5 września 1255 (Żywot Prandoty)
p. 181. XX Gryfina wdowa Leszka Czarnego potwierdza sprzedaż wsi Gaboń przez grabiego Miony (Mysłtruy) grabiemu Mikołajowi Łaczek (Pieniążek) W Sądczu 1293 w przeddzień lutowego nowiu.
p. 183. XXI. Zbigniew Zegota dziedzic Łąkty funduje kościół we wsi Wola Zegota. R. 1293.
p. 205. XXVIII Władysław Łokietek Książe Krak. ogałacając Kraków z przywilejów nadaje klasztorowi w Starym Sądczu cło na rzece Popradzie. W Sądczu 1315 d. 15 maja.
p. 209. XXX. Katarzyna Ksieni starosądecka potwierdza sprzedaż sołtystwa w Mokrej Dąbrowie. W Sądczu 1313 w grudniu.
p. 212. XXXII. Władysław Łokietek Król nadaje miastu Sądcz jarmark roczny na S. Małgorzatę. Pod Krakowem włydzień po S. Stanisławie 1321.

p. 215. XXXIV. Przybko dziedzic Gabonia nadaje Dąbrowę na lokacyją sołtystwa przez Marcinka. W Stroniu 1325.

p. 216. XXXV. Małgorzata wdowa po Mikołaju Zaczek pozwala Mikołajowi i Wernerowi założyć wieś wzdłuż Gabonia. W Nowym Sądczu 1333. IV Idus Martii

p. 223. XXXVIII. Jadwiga Krolowa polsk. uwalnia mieszczany sądeckie od ceł Sandomirskich. Pod starem miastem Sądczem 1337.

p. 227. – Kazmierz W. Krol. nadaje Bernatowi Januszowi Więzbięcie łan pod Nowym Sądczem. W Krakowie w dzień S. Marcina 1341.

p. 230 XLIII. Kazmierz W. Mikołajowi zwanemu Włośniacz nadaje wieś nad rzeką Sitnicą poniżej Biecza. W Krakowie w Wilią S. Jana Chrzciciela 1348. (jest w Cod. Ryszcz

p. 231 XLV. Kazmierz W. pozwala Hancowi z Sądcza założyć miasteczko Łuwniczna Szyja. W Krakowie w tydzień po S. Janie Chrzcicielu 1348.

p. 237. LIII. Paweł wojt nadaje wsie sądeckie Mszalnicę i Łoniową do założenia Mikołajowi. 1364. W tydzień po S. Małgorzacie. jest w Cod. Ryszcz podr. 1464

13

Sandec
Chełmiec
Biczyce
Wysokie
Kanina - Łyssowa
Limanow
Sowliny
Tymbark
Dobra
Porębka - Stara Markuszowa
Szczyrzec
Skrzydlna
Kasina
Mszana dolna
Rabka niższa
Zaryte (wadow.)
Rabka
S. Krzyż
Klikuszow
Nowytarg

Szaflary
Bukowina
Poronin
Glejczarow
Zakopane
Kościelisko
Witow - Chochołow
Czarny Dunajec
Rogoźnik Ludzmier
Nowytarg
Łopuszna
Charklowa
Maniow
Czorsztyn
Krościenko - Ochotnica
Szczawnice wyższe i niższe
Tylmanowa - Obydza
Zabrzez
Łącko - Wiesendorf
Gruszow,
Jazowsko
Kadcza
Gołkowice

Stary Sądec
Cyganowice
Barcice
Rytro

Obronachy

Dr [illegible]

Swema

Odotego

otwerey Sk

Wyswietetomanogia

Stozentego Mose

mrego otem razem

Do swego Pano Luby

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

~~Starości podolscy~~
Kasztelani sądeccy.

Wojciech Tarnowski
zwany Ciężki w XVI w.

Stanisław Stadnicki
ze Żmigroda za Zygm.
Augusta.

Jerzy Lubomirski starosta
sądecki

14

Seweryn Boner i

Joachim Oceski

Kasper Załuski.

Wawrzyniec Spytek
Jordan 1542, ze

Cristinus de Koziegłowy
1386. 1414.

...ski

Andreas de Thanczyn
1425..

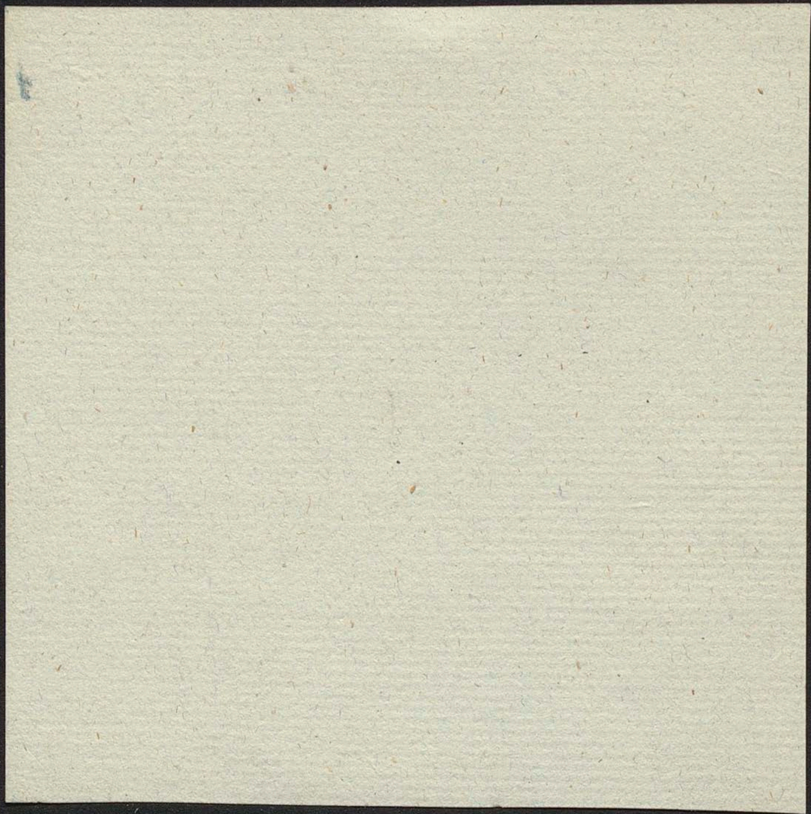
Zawisza 1357

…bia z Kutna (?) Kasztelan
…iński Załorski oświęcimski
…ł córkę Elżbietę ta popl…

Szlachta w Sandeckim

Szalowscy herbu Strzemię
Trzecieski " " i poeta Andrzej
Chwalibogowie " "
Taszycki " "

Branicki " Gryf z Ruszczy
Tarnowscy " Topor w Jasielskim
Ptaszowie " " w Krakowskim
Rozembarscy " Nepowron w Jasielskim
Zawadzcy " " w pilzneńskim Zawada
Zgoborscy " Szreniawa

16

na prośbę aula

1208 Teodorus Cedro palat. crac. (servis Rychaldo Neymarko, Bolesłao Koko, Alberto Mytlburgo Venceslao Sekuta Gerargo Raynoburgo & ~~consulibus~~ pozwala założyć miasto in margine ab occidente Albi Dunajec cognom. Neumarg vulgo Nowytarg jure teut. cum Sculteto Rychaldus Neumarg dostaje w dożywocie tę Adwokatię 8 mansorum od fluvium Ostrowsko (Claflariensis lapis vulgo skałka) (miasto stało gdzie dziś Czerwone Kozi targ.)

1234 Henryk Brodaty opiekun Bolesława pudyka dał drugi przywilej. Krom. lib VIII fol 137.

1242 Tatarowie Pieniny dobywali Nowytarg spalili lecz zdaje się że to były Cystersów dobra

1251. Bolesław pudyk Petri Abati daje przywilej (vide Bardossy) Piotr opat na prośbę miasta wyrobił dla Nowegotargu prawo teuton. ~~Ale~~ u Króla 1251 pozwala (vide Bardossy) z którego tenże pod 1252) (bereki mianuje ~~te~~ miejsca)

1287 Tatary goniąc Leszka czarnego zrujnowali po Tatry Kromer lib X fol. 174 Bielski zniszczyli miasto na Czerwonym Nowytarg ~~Czerwone~~ Kunegunda uciekła na Pieniny (Kromer ut supra Kościoł S. Anny w Nowym targu nad Czarnym Dunajcem został od Tatarów cały

Dział koło Kościoła S. Anny siedzieli z pustelnicy

1219 w górze zwany zbójce im 1219 Kościołek S. Anny zbudowali obraz z Węgier przyniesli

ow Dytrych siedział we wsi Skrzydlne 1370 adwokacye nowotarską ustąpił

zięciowi Ratholdowi F

1346 Viro Dytricho filio Ditrici Szyca pozwala Krol Kazmierz locare civitatem Novum forum 156 mansos francon do miasta zdawna należeli

Flemm Ratoldowi Krol Ludwig oddał zamek Szaflary odebrany Cystersom r. 1425 Krol Wład potwierdził te nadanie

wspomina Mactatorium quod Catilops vulgar. vocatur daje prawo Advocato sądzic podług prawa magdeburskiego miasto jest liberi a teloneo cracov. cum mercibus z każdego targu 8 scotos płacić mają Advocatus i swych tarów tylko z płacic 1/2 scoto na S. Katarzyne pozwala jarmark na 8 dni ecclesia daje 2 mansos liberos Cracovia 1346 in octava S.S. Trinitatis

1487 Casimirus nadaje miastu Król prawo magdeburskie . z fora pro festo S. Jacobi : S. Catarinae targ qualibet quinta feria singulis septimanis Cracovia die dominico proximo post festum S. Michaelis

1401 na Czorsztynie hetman Zbojecki Grot Słupecki Rawicz i Jan Rogala Kasztel. Wrocławski Kromer lib X fol 252 Biel lib III. f. 284

1410 Szczyryckie państwo Węgry zajęli Kromer lib X fol 261 Biel lib III. fo 291.

1419 traktat w Sromowcach Bielsk. lib. III fol 317

1434 niedaleko Czorsztyna zbojce pod dowodztwem Zetmana Fryderyka Rusina w Czechach wychowanego czynili szkody Bielsk. lib III fol 347. Komorowski odebrał Ratoldowi wojstowstwo Stary gród zwane t. j. Nowytarg. [illegible] Szaflary

1474 Matiasz Corvin zabrał Komorowskiego[illegible] Stary Gród Bielsk. lib IV fol 461. Krakowski starosta odebrał Szaflary Węgrom i oddał Markowi Ratoldowi Kromer lib XXVIII fol 217 Biel L. IV f. 269.

1493 Król potwierdza Albrycht przywileje nowotarskie że r. 1472 że miasto pomagało do powrotu Krolewiczowi Kazmierzowi. Croner lib 27 fol 402 Biel lib IV fol 455. i że r. 1491 samemu Janowi Albertowi do Węgier ciągnąc ceum dopomagał Kromer lib 30 fol 428

Biel Lib IV fol 477 17

1494 Ratold Starosta Szaflarski zmusił Mieszczan Nowotarskich aby koło Zamku i Woytostwa na Skałce między miastem i Szaflarami płoty grodzili, mosty robili i inne daniny dawali lecz Krol Jan Albert w Sączu 1494 miasto od tego uwolnił tylko 60 korczyków małych czyli węgierskich gbełow miał dawać osypowego Starosta zwał się Rudolph po Ratoldzie dostał Jan Jordan Starostwo a Wojtostwo zaś corki Malechzyńskiego w Sukcessyi

1505 consensus eximendi bona regalia opidum Neoforum cum villis Szaflary, Waxmont, Klikoszowa, Dlugopole Mszana, Kasina, Zdobin, Olszowka, Niedzwiedz

1505 przywilej na woytostwo Chochołowskie i wieś nazwaną Zygmuntowice

1234 wpoczatek kontrowersyi biskup. a civitate Mysslenice ad montem Obidow ustała decima manipularis

1287 Tatary zniszczyli miasto nowytarg leżący nad białym Dunajcem

1338 Sołtysi Szaflarscy mają przywileje

1346 Krol Kazimierz plebanowi in Nowa civitate Joanni nadaje 2 łany

1519 Jan bisk. Krak. przyłączył parafię Szaflarską dla szczupłych dochodow do Nowego Targu

1601 miasto z Kosciołem pogorzało Koscioł zmurowali obywatele

w nomine Mactatori ...

1601 założono wieś Gronkow w Nowym Targu oprócz kościoła parafialnego był kościół S. Jerzego i S. Anny [interlinear: kududzimescawi]

1608 przy kościele S. Anny X. Jan Janussowski zaprowadził bractwo S. Anny. była przy tego capella S. Leonardi

1616 Simon Stoislaus przez króla był już do Szaflar prezentowany

1647 zaprowadzono bractwo S. Rożańca

1655 d. 16 Maji Szwedzi spalili Nowytarg.

1389. Sołtystwo klikuszowskie Cystersi fundował Król Ludwik Cystersom odebrał ~~sołtystwo~~ Wójtostwa Dębno, Długopol. r. 1409 Kalold Wójt i Starosta założył wieś Ostrowsko nad rzeką Ostrowno

1559 Król daruje do miasta Nowemu targu pogrom odwoza gdyż drogę Michał Spisch mieszczanin Krakowski: adwokat Nowotarski z Starostą Łęnieckim przytym

1593 depositorium Salis ex Zuppis Velicensibus et plumbi ex Olkusz in Nowytarg

Pieniny zajmują 1 milę □ zaczynają się od Czorsztyna kończą się w Krościenku — najwyższy szczyt zowie się Sokolica.

18

1. Privilegium erect. civit. Neo Sandec - deest
2. Pr. reginae Griffinae principis D. Leschonis ducis Cracov. super 100 mansos civitati Neo Sandec perpetue incorporatis haereditario modo cum liberatione ab omni jurisdictione et collato jure teutonico - deest. 1299.
3. 1330 Casimir. confirmat fundat civit. - in copia
4. 1331 Privil. Vladislai reg. super libera incisione ex silvis Riter tengoribus perpetuis.
5. 1292. Pr. Venceslai regis aprobans pr. Boleslai regis super theloneis Cracov. et Sandomir. fluidatione que.
6. 1273 Pr. Boleslai regis de libertate fluidationis per aquas omnes.
7. 1311 Pr. Vladislai duc Cracov. super libertate ex solvendis theloneis in terris Cracov. et Sandom.
8. 1320 Pr. Vladislai ducis Crac super libertate thelonei Cracov. in perpetuum. 1307
9. 1336 Pr. Hedvigis reginae super locatione villae Kamionka, ecclesiae et sultetiae
10. 1337 Pr. Hedvigis reg. super libertate a solutione theloneor. Sandom. 1317
11. 1345. Pr. Casimiri reg. super libertate variorum thelon. per Russiam.
12. 1356 Pr. Casimiri reg. per forum annuale in festo S. Magdalenae
13. 1356. ~~Pr.~~ Libertas Castellani Sandecensis a solutione thelonei in Ritro
14. 1356 Aprobatio Pr. Casimiri super forum annuale

15. 1365 Pr. civile super sultetiam Laszyn.

16. 1376. Pr. Elisabetha reg. super translatione nundinarum in festum S. Martini cum libertate thelonei.

17. 1378 Pr. Ludovici reg. super libertate de theloneo

18. 1354. Inhibitio Commissorialis pro parte prepositi hospitalis S. Spiritus – deest

19. 1387. Institutio prepositi hospitalis S. Spiritus ex presentatione DD. Consulum.

20. 1386 Pr. approb. Vladislai r. super foro profesto S. Martini

21. 1389. Resignatio villarum Januszowa Librantowa Boguszowa Zwierzszowa et Wolechowa Abbati Neosandecensi

22. 1389 Confirmat privil Vladislai r. et Hedvigis r. a solutione thelonei in terra Sandomir. perpetuo.

23. 1312 Pr. Hedvigis r. a solutione thelonei in terra Sandomir. – deest

24. 1402. Pr. Vladislai r. cum resignatione villa Kamionka civitati Neosandec et liberatione ejusdem salvoque jure patronatus cum solidibus

25. 1403. Pr. super Geradam penes maritum reservandam per Vladislaum regem editum.

26. 1412 Pr. Vladislai ducis Polon. et supremi ducis Russia super jurisdictione civica

27. 1427 Pr. Vladislai reg. Pol. occasione fluidationis per Dunajec et Vistulam usque in Prussiam et solutionis ab appertione obstaculorum a Dunajec per 1 marc. et in Vistula per 2 marc.

28. 1427 Pr. Vlad. reg a solutione thelonei super terras Russia Leopol. Premysliam et alias civitates

29. 1436 Litera venditionis molendinarum Sigismundo fratri suo.

30. 1435. Priv. super fluidatione fluviorum Danubii et Vistula per Vladislaum reg civitati Neosandec.

31. 1438 Priv. Vladislai reg. confirmans jura et libertat. civitatis

32. 1453 Pr. Casimiri r. super edificando ponte et percipiendis pontalibus per civitatem

33. 1440 Pr. Liberationis a theloneo per Hungariam et in Lubowla

34. 1445 Pr. Vladislai r. theloneum in Czchow a civibus Sandec. pro restauratione monumentorum civitatis concernentium. 19

35. 1448. Pr. Casimiri confirmat. super non solutione theloneor. per totum regnum.

36. 1450 Pr. Resignationis villarum Żeleznikowa major et minor per Paulum muratorem in manus Consulum Neosandec.

37. 1467 Pr. Casimiri r. super censu 16 marcas.

38. 1461. Pr. Casimiri r. super annuali foro pro festo S. Martini

39. 1472. Pr. Casimiri r. super scultetia in Falkowa.

40. 1493 Pr. Joann. Albert reg. de fodiendo minerum

41. 1493. Pr. Joan. Albert confirmatio jurium.

42. 1496 Pr. Joan. Albert. super theloneo per totum regnum

43. 1521 Pr. Sigism. super tertia parte ex molendinis

44. 1521. Litera Comissariorum super molendinis

45. 1517 Pr. Sigism. Aug. quo nobiles fundos civitatenses possidentes ad solutionem contribut. et onerum stringuntur.

46. 1518. Pr. Sigism r. super electione magistratus Neosandec.

47. 1537 Pr. Confirmat. jurium per Sigismund. reg. Copia.

48. 1504. Pr. Alexandri reg. quo confirmantur privilegia ab antecessoribus

49. 1521. Pr. Sigismund. consensio super exemptione sultetia in Falkowa.

50. ~~1000~~ 1574 Pr. Henrici reg. confirmatio omnium jurium.

51. 1577. Pr. Stephani reg D- D- D-

52. 1566. Pr. Sigism. Aug. super incorporatione sultetia in Falkowa civitati Neosandec.

53. 1567 Pr. Sigism. Aug. super 3a mensura ex molendinis Sandec. cens. negata.

54. 1549 Pr. Sigism. Aug. confirmat. omn. juria et privilegia

55. 1542. Pr. Sigism. r. Auctionis pontaliti

56. 1543. Confirm. Decreti comissorialis inter Civitatem et capitaneum intuitu certarum controversiarum initi per Sigismundum regem Pol.

57. 1588 Pr. Sigism. r. omnia jura confirmat. 72.
58. 1537 Pr. Sigism. r. super foro annuali pro festo S. Mathiae 73.
59. 1563. Priv. Sigism. r. super depositorio ferri chalybis cerae cupri 74.
aliorumque metallorum in civitate Neosandec ex Hungaria 75.
advehi solitorum
60. 1566 Pr. Sigism. Aug. super incorporatione sultetiae Falkowa tum 76.
Kunow et Jamnica civitati Neosandec.
61. 1572 Pr. Sigismundi regis quo liberat cives Sandecens. a solutione
thelonei et invectis quibuscunque mercibus in civitatem Neo;
Sandecensem. 77.
62. 1595 Placitum regium super 4 agros cmetonales civicos Neosandecen;
ses in Gorzkow. 78.
63. 1587. Decretum Stephani r. inter incolas XIII civit. Scepus. et
civitatem Sandec. ratione depositorii
64. 1523 Decretum inter civit. et capitaneum Sandecens per
Sigism reg.
65. 1633. Pr. Vlad. IV confirmans exactiones a mercibus in 79.
civitatem advectis.
66. [illegible] 1685 Privil Joannis III confirmans Privil. Michaelis
[illegible] regis ne Judaeis ullas domos possidere mercaturam exer;
cere exceptis nundinis liceat facta prius magistratui denun;
tiatione
67. 1689 Pr. Joan III confirmat. jura civitatis
68. 1649 Pr. Joan Casim confirmat jura civit.
69. 1633 Pr. Vladislai IV super nundinis pro festo Translationis
S. Stanislai
70. 1639 Pr. Vladislai IV quo conceditur exactio civitati a
vase uno vini grossos 15 a tuna salis gr. 6 a centena;
rio aeris gr. 6 a centenario chalibis ferri et metalorum
similium gr. 12.
71. 1616 Pr. Sigism. III super exactione a tunna seu vase vini et
piscium hungaricalium 4 grossos a banco salis 3 gr. a cente;
nario cupri vel aeris 1 gross. a centenar. chalybis et ferri 2 solid. os
item ponderationis nomine a quolibet centenario 1 grossum civitati

72. 1633 Pr. Vladislai IV confirmans exactiones varias
73. 1732 Pr. Augusti III confirmans omnia privilegia
74. 1415 Confirmatio Vladisl. reg. thelonei civit. neosand.
75. 1633. Pr. Vlad. IV confirm. omnia privil.
76. 1416 Nicolaus Streliz Advocatus neosand. vendit orcum Jacobo de Czeciewina sulteto sultetiam in villa Kirnow pro 31 marc numeri polonic.
77. 1579 Pr. Stephani reg. super depositorio salis et aliorum metalorum neosand.
78. 1649 Pr. Joan Casim confirm privil Vladisl IV dto Varsav. 20 Nov. 1639 quo ad celebrandum forum annuale profesto S. Adalberti forumque septimanale pro vendendis equis pecoribus singulis hebdomadis feria V et sabbatho.
79. 1287 Pr. Cunegundis eliberat. a solvendis Theloneis.

Sandch
Synner
S. Cunegundis de ...
Ducissa Cracovie et Sand
...

Jannschowa alias
Sonnenfelsin
Spitalmeister 25 Julii 1825
exitum

Sigismund. August. Petricoviae in Conventu regni generali d. 18 Januar. 1563. ~~pozwala zrobic~~ ustanawia skład żelaza, spiżu (aeris) czyli miedzi (formati et non formati) które z Węgier przywożą, soli bocheńskiej aby gdzie indziej nie składano tylko w Sączu nowym

Sigism. Aug. Petricov. in Convent. Regni general. 1563 feria 4a. post Dnicam Invocavit proxima aby nikt w Sączu ani na przedmieściach inaczej soli nie sprzedawał na Korzec tylko za cetnary

Joan Casimir. Cracov. in Comit. Coronat. 20 Januar. 1649 pozwala pobierać a vaso uno vini 12 centr. od centr. soli 6 gr. od cent. miedzi 3 gr. od cent. żelaza 2 gr. pro reparatione murorum et fossarum civit. Neosandec.

Joan. Casim. Cracov. 30 Januar. 1649 potwierdza wszystkie przywil.

Michael Rex Varsaviae 28 Febr. 1670 potwierdza przywil. miejskie oraz na examinatorium aeris plumbi salis, na molendinum in fluvio Kamienica penes predium Motykowskie.

August II Cracov. 11 Octobr. 1697 nadaje jarmarki nowe (prócz dawnych) pro dominica Zapustna, pro dominica Ramis palmarum, pro festo S. Petri et Pauli et pro festo exaltat. S. Crucis i potwierdza przywileje

Jan III Varsav. 13 Januar. 1685 potwierdz. przywileje

D

2 a

Na

Spi

2a

N

D

Po

F

A

P

Na

na

2a

Na

2a

Dwa

Bo

Ct

Vir

et

vel

Cra

lox

cyn

Ceh

tore

J

Rewizya domów i placów pustych 1654

2 domy puste w rynku
na Polskiej Ulicy 28 domow i placow
Szpitalska Ulica 10 dom i plac
Za S. Duchem 2
Młyńska Ulica 6
Drwalska Ulica 4
Pod murem od Węgierskiej Brony 2
Furmańska Ulica alias Węgierska 4.
Rożana Ulica 5
Przedmieście Ulica długa ku S. Mikołajowi 5
na Błoniu 1.
na średniej Ulicy 1.
Za S. Wojciechem 2.
na Chamrzech 2.
Za rzeką Kamienica 5
Dwa łamy rzeki Dunajec Kamienica i Łubinka zniosły
Borkarna Fusoriana
Act. Castr. Sandec. Sabbato in Crastino fest. S. Assumpt. Virg. Mar. 1631. Bartholomaeus Fusorius Custos et Officialis Sandecensis pro studiosis tribus origine Sandecens vel Grybovien. seu de villa Kamionka in Academia Cracov. studentibus na wsi Dąbrowa Civium Neosandecens lokował summę wyderkauf. 1000 fl z której roczny czynsz 80 flor. pol. w testamencie zapisał
Cechy: Sartores, Sutores, Institores, Lanifici, Textores, Doliatores, Figuli, Braxatores, Pikalores, Pelliones

Wsie do drugiej połowy starostwa Sądeck. należące
ex libro lustrationum 1630 d. 15 Novembr.
kmieci 21 zagrod. itk. 2
Pisarzowa (graniczy z Męciną (Kreszów) Kaniną i Siekierczową (szlacheckie) Mordarką (Jordanów) Wolą (Panien Sądeckich)
Wybraniec Jakub Rzeszoto ma przywilej 26 Września 1630 Jaśnie Króla na i łanie – Sołtystwo fundow. przedt. 1472 na 2 Łanach sexto denario de censu et Macellis privilegium Casimiri regis 1472 post praestitum juramentum per Franciscum et Mathiam super combustionem privilegii
Stadła kmieci niema zagrodników 10, folwark z zabudow. w nim: Dom gospodarski w którym Piekarnia, Dojnik z Komorą, Sień, Świetnica, Izdebka mała, Kuchnia, Komnata, Obora, Brogi – graniczy z Wygnanowicami, Podgrodzianami (wsiami Konw. panien starosądeckich)
Gostfica kmieci 16 zagrodn. 1 – robił za starosty Sądeckiego Mężyka r. 1524. po 4 dni w tydzień, graniczy z Podegrodziem mokrą wsią, Długołąką (Konwent. starosądeck) z Brzezną i Wolą (wsiami szlacheck)
wsie Pisarzowa Stadła Gostfica wedle przywileju 1590 d. 7 Mensis Julii puszczone Sobestianowi Lubomirskiemu za summę pożyczoną na expedycyą turecką.
Falkowa kmieci 4 sołtys 1.
Młyny 2 przy Sączu Nowym na rzece Kamienicy: Dolny o 3 kołach, stępaj i Górny o 4 kołach mączynych korzecznych i kole stodowem według przywileju 1567 mieszczanie sądeccy mają trzecią miarę.
Miasteczko Piwniczna szyia. Kazmierz Krol. Cracoviae in Octava S. Joan. Bapt. 1348 discreto Flanconi de Sądecz dat facultatem locare oppidum in fluvio Poprath ex utra-que parte fluvii in loco dicto Piwniczna szyia cujus limites

incipiendo de Młodow de Glembokie usque in North quotiescunque mansos poterit mensurare et villas locare, cui civitati rex addit villam Łomnicza jure teutonico aby miasto lokował, a kiego Nowy Sadecz używa, 2 mansos liberos molendina quotquot facere potest in fluviis qui decurrunt in Poprad, cameras pannorum pannum cutorum balneum macellas carnium institas piscinas nadaje wójtowi pro ecclesia i łan. pro Skotnica i mansum. Advocatus ma pobierać 6. denar. de judicatis; expirata libertate de quolibet manso płacić mają per 8 scotos et pro decima fertonem. Advocatus na expedicią wojenną ma' ić pro posse.
Zapadło to miasteczko nic 2½ łanach, rzemieślników 7 na expedicią dają wóz wojenny z woźnicą parą koni i parą piechotkami.
Granice z Barcicami (Króla) Nawojową (Wojewody ruskiego Lubomirskiego)

Łomnica wieś Zarembników 18 na rolach niepomierzonych każdy płaci czynszu po 2 zł i daje po 2 tramy do zamku, od każdego 100 baranów dwudziestego barana roboty żadnej nie robią tylko z piechotą zamkową powinni zbójce łapać po Krempaku. Jest sołtystwo.
Kokoszka Zarembników 9 płaci każdy po 1 zł czynszu i dań barania, winni zbójce łapać po Krempaku
Sołtystwo 1570 Zygm. Aug. nadał w Warszawie Wacławowi Liptak, aby zbudował karczmę młyn tracz, aby miał z wir 3ci pieniądz nadaje mu łan roli i 2 zagrodników.
Kacze nowa osada której już wolność wyszła jest 13 zarębników i robią pieszo po 30 dni rocznie.

nowy Sądecz miał 1598 (Constit) most i mostowe
miało 100 łarow inter fluvium Elbinga et bona
zabeleze na których załozono wsie Januszowa, Librantowa,
Kwieciszowa, Wolchowa, Boguszowa et sosz Ligtkowa
które król darował monasterio Norbertanow i szpitalowi

Capella S. Helenae stała r. 1501

[illegible]

Libr Nov. Inst. T. IV p. 9 26
pag 4 wiersz 5ty. In Nomine Domini Amen
Zwrylo una cum filio Petro haeredes de villa Ferrea
ecclesiae S. Michaelis Archang. in villa nostra naseum
in monte pereos ecclesiam legant. In civitate
Nova Sandec 5a feria proxima post Dnicam Judi
lat e 1380 Praesent. Miroslao et Zegota filio
suo de Babaj Zbyszone de Przyszowa
Miroslao sculteto de Myslacz Andrea Prob
locowski Przybyslao cive de Sandecz et aliis
quam plurimis fide dignis" wiersz 14.

1785 Norbertanie zniesieni

Libr Nov. Inst. T. IV p. 43. (wiersz 2gi) (6 kart) -54)
In Nomine Sancte et Individue Trinitatis
Zygmunt za ~~zezwoleniem~~ rezygnacyją Caspar
Rokemberg de Cracovia proboszcza Novosandeck
funduje przy Kościele parafial. S. Małgorzaty Kolegiatę
S. Margaretae cum 4 praelatis: Praeposito, Decano,
Archidiacono Custode 4 canonicos et 8 vicarios
aby nabożeństwo (chóre) nakształt Krakowskiej
Katedry odbywano (porządek nabożeństwa przejść je) Każdy kanonik ~~prałat~~ przy wstępie ma dać i capam de
purpura valentem 3 marcas et i marcam pro obe

ona
kon
a brać
lebą
olla.
ecimas
riciem
hon
dum
caam)
de
cowg
— 2)

torio (prałat i z tonem kanonik 6 groszy pro sacristiano) kapitułę co roku na ś. Mat[?] gorzałę mają odbywać. Wikarzy mają wybierać denarium s. Petri, każdy prałat i kanonik ma mieć alimentum de vario et vicarii de assigillinis pellibus infra medium annum a tempore receptionis

konsulowie miasta który kościół ozdobny uczynili mają starowie vitricum 1—

Hedwigis Leszczyńska
żeni Starosądecka 1527

1787 Franc Sales Tschirsch
v. Ziegstetten starosta

w Podegrodziu z dziesięć ex Brzezna
Rogi, Naszacowice, Parva Olszana,
Świdnik, Żukowica
f) Wikarym decimam ex Chochorowice
Mystkowa, Dąbrowa, ~~Bie~~gonice, ~~Zagorze~~
Bielowice, Gostków, Chomranice, Olbinka
Zabełcze, annonas in Kunów, Zbahkowa
Gołąbkowice, Boguszowka, Wilbrontowa,
Januszowa, Kwieciszowa, Chomranice, Piątkowa,
Rożnowice, Chełmiec, Świniarsko, Dąbrowa
Podłęże, Długowa, Strugi, Zarzecze
domum lapideam in cimeterio ecclesie
Biskup krak. ma być kollatorem

i patronem Praepositurae, Decanatus, Archidiaconatus et Praebendarum, Konzalowie sandeccy, zaś patronami Kustodij

Dat. Cracoviae feria 6a post festum Translat. S. Stanislai 1448

do „ecclesiae nostrae praelibatae"

Kusto
pobie
Sułow
dziedz
podcz
tionis
feston
S. Adal
agros
bis de
carnis
consum
hortis,
pro ref

413

1337 Consulowie miasta Nowego Sądcza odstępują proboszczowi czynsz 3 marcas ex 2 laneeis pannicidum, 1 1/2 marc ex macello carnificum, 1 marc. ex 2 scamnis sutoreis, 1 marca ex 3 institis et molendinum plebanale

Kolegiata Sandecka zniesiona r. 1794 d. 22 Januar.

2) Decanus decima in Kurow 3) Custos villam Kamionka quae ad Altare Visitationis S. Mariae in eccles. Sandec. per consules fundat pertinebat cum domo lapidea per consules altaristis designata. Patronat Custodyi i prezentę nadaje Konsulom kanonie. a) ~~Custodia~~ Kanonikat i Prebenda Chochorowska ma mieć dziesięcinę z Chocho rowic b) Prebenda i Kanonia Mieszkowska ma mieć dziesięcinę z Mieszkowy c) Prebenda i Ka nonia Dąbrowska decima ex Dąbrowka d) Preb. i Kanon. Biegońska decima ex Biegonice (te 4 dziesięciny należały dawniej do Podegrodzia) Archidiakonowi zaś nadaje probostwo

⌐ kustosz de altari Visitationis S. Mariae ma
pobierać census dochod co proboszcz z Taski kan
tulów, archidiakon i 4 kanoników mają brać
dziesięcinę z Podegrodzia (którą na ten cel pleban
podegrodzki Jan z Wielopola odstąpił) colla
tionis episcopalis = Praepositura ma dotacyjs decimas
personales de 22 laneis in suburbio circa eccles. matricem
S. Adalberti, agrorum decima in villa Dąmbrowa
agros submontanos, agros lipsar, censum a mactoni
bus de Lassyn, 2 cameras pannicidarum (solo. 3 marc) (1 macellum
carnificum (1/2 marc solo)
censum de 3 institis 2 scamna sutor (solo. 1 marcam)
hortis, decimam (1 marcam) 3 marc et 18 gross de
personalem de sultetia in Chwalikowo
pro residentia domus olim plebani lapidea – 2)

Stary Sandecz. Klasztor tutejszy według Długosza (Liber benef.)
założył dla zakonnic S. Klary Bolesław wstydliwy r. 1257 d. 2 Mar-
ca (Sexto Nonas Martii) pod tytułem S. Trójcy, zapisawszy temuż Klasz-
torowi miasto Stary Sądecz z dochodem cła (z którego cła biskup Krakows-
ki dziesięcinę tygodniową tylko pobierał) oraz wsie około Sądcza i
miasta Lipnicy po obu brzegach Popradu i Dunajca, tak aby z docho-
dów mogło 100 zakonnic żyć; przyczem wsie te od ciężarów książęcych
uwolnił. Wymurował gmachy klasztorne i kościół z ciosu; żona zaś je-
go Kunegunda kościół ten obdarzyła obrazami, sprzętami kościelnemi
ze złota i srebra oraz klejnotów. Zakonnice sprowadzono z Zawichos-
tu ~~[illegible]~~ i z Krakowa. R. 1279 sama Kunegunda wstąpiła do Klasztoru
w którym była ksienią aż do śmierci. Elżbieta wdowa Karola króla wę-
gierskiego siostra Kazimierza W. żyjąc w tym Klasztorze r. 1371 wszyst-
kie dziesięciny z dóbr klasztornych które biskup Krakow. pobierał zaję-
ła i Klasztorom sandeckiemu i Krakowskiemu nadała. Wszczął sprawę
o to Bodzanta biskup Krak. i zapozwał Afrę ksienię sandecką oraz
Zolendę ksienię krakowską przed Innocentego VI papieża. Bernard arcy-
biskup neapolitański audytor tej sprawy położył exkomunikacyję na
oba klasztory, dopokąd by biskupa nie wynagrodzono. R. 1280 d. 6 lipca
Kunegunda ponowiła zapis dla Klasztoru sandeckiego który Leszek
czarny potwierdził. W zachodniej części kościoła leży pochowana S. Kunegunda.
Majątek Klasztoru za czasu Długosza był następujący: Folwark w Sta-
rym Sądczu zamożny (praedium) — Miasto Stary Sądecz w nim 50 łanów
mieszczańskich; z każdego łanu płaci mieszczanin rocznie 20 groszy szerokich
praskich nie dając kur, serów ani owsa z domów ani też pancerzeny, tylko
z placu jednego (area) każdy płaci po 1/2 grosza a ~~po~~ na utrzymanie
szkoły (pro Magistro scholae) płacą z każdego domu po 6 denarów szkol-
nego (scholowe) Za dziesięcinę (decima manipularis et conopalis) pobiera
biskup Krakowski rocznie 60 grzywien — Myto w Sądczu z niego biorą zakon-
nice przy wprowadzeniu towarów od postawu (valla) sukna 10 groszy, od becz-
ki (vase) 10 gr. od innych towarów zaś z każdej grzywny 1 grosz; za dziesięcinę
tygodniową z tego myta płacą zakonnice biskupowi Krak. 6 grzywien szerokich
groszy praskich. Wsie klasztorne: Czugynowicze (Czuwinowicze = dziś Cyga-
nowice przedmieście) 10 łanów kmiecych z każdego płacą 20 gr. szer. prask. a 3 placu
1/2 gr. pr. nie ma tu sołtysa, dziesięcinę pobiera biskup — Moschczenicza wyższa
(wyżnia, należy do parafii Mszczenica niżnia; z łanów niemierzonych płacą kmiecie
po 4, 6, i 8 groszy, podczas żniwa każdy kmieć półdnia ma robić, owsa dają i miarę
~~[illegible]~~ jęczmienia 2 miary owsa, jest tu sołtys. Wartość dziesięciny biskiej 3 grzyw. — Mosch-
czenicza niżnia (inferior); jest tu kościół paraf. drewniany; kmiecie tak samo płacą

tylko do ospu dodają 4 grosze, podczas żniwa robią półdnia i wszyscy muszą do browaru klasztornego zwieść 3 fury drzewa; wartość dziesięciny 3-5 grzywien, są tu karczmy (tabernae) i zagrody (hortulaniae) sołtysa niema. — Golkowicze (paraf. Podegrodzie) z łanu płacą po 2 gr. i kurę 15 jaj i ser, co tydzień (wyjąwszy dzień targu) odrabiają półdnia, i zwożą drewo do folwarku, ospu dają i miarę zboża (siligo) 2 owsa i 4 grosze, kmiecie odrabiają na wiosnę i w lecie powabę; jest tu folwark i karczma z ogrodem z której płacą ½ grzyw. czynszu. — Skrudzyna (par. Podegrodzie) są tu 3 łany kmiecie z każdego płacą po 8, 10 i 12 gr. jedna zagroda (hortulania) z niej czynszu 6 gr. kmiecie robią powabę na wiosnę i w lecie dają osep zwyczajny; są tu karczmy i sołtys. — Mosthky (paraf. Podegrodzie) 4 łany kmiecie z każdego płacą po 18 skotów, 12, 8, 5 gr. kurę, 20 jaj, 2 sery, osep zwykły i powabę dają. — Kathcza (par. Podegrodzie) 16 łanów kmiecych z każdego ½ grzywny, i kura, 20 jaj 2 sery, osep zwykły i 3 grosze, karczma, wartość dziesięciny biskup. 15 grzyw. Janszłonie (Jasłonie, dziś niema, paraf. Podegrodzie) 4 łany kmiecie z nich czynsz zwykły, kury, ser, jaja, osep, powaba; karczma z niej czynsz 3 fertony (bo ma i łan) wartość dziesięciny 5 grzyw. — Podgrodze ma kościół paraf. drewniany należący do archidiakoni; sandeck. który ma jus patronatus, wieś klasztorna, z łanów kmiecych płacą po 16 skotów i kurę, 20 jaj 2 sery, robią 2 powaby na wiosnę i zimę, ospu daje każdy i miarę żyta 2 owsa, i 4 grosze; są 3 karczmy z ogrodami płacą po 16 skojców, młyn z niego miarki (metretas) dają klasztorowi; jest tu sołtys. Dziesięcina warta 12 grzywien płacą biskupowi i zwożą do jego stodoły biskup ma tu 2 zagrody (hortulania) z których bierze po 8 skotów. Z łanu Mandtkona bierze dziesięcinę archidiakon sandecki. — Juraschowice (dziś Juraszowa - paraf. Podegrodzie) 3 łany kmiecie z nich po 16 skotów czynszu i kura 20 jaj, 2 syry, osep zwyczajny, karczmy, zagrody, folwark i sołtys. Dziesięcina biskupia warta 4 grzywny. — Olschanka (paraf. Podegrodzie) 2 łany kmiecie z nich czynsz po 16 skotów, daniny zwykłe 2 powaby, osep, karczmy, folwark, sołtys wolny; dziesięcinę pobiera pleban w Podegrodziu. — Mokra Dóubrawa (dziś Mokrawieś - paraf. Podegrodzie) łany kmiecie zwykłe czynsze i daniny, ospy, karczmy, zagrody, folwark, sołtys, dziesięcina biskupia warta 6 grzywien. — Szwirkla (paraf. Podegrodzie) 3 łany kmiece czynsz po 8 skotów daniny, powaba, osep zwykłe, karczmy, zagrodnicy, folwark, sołtys; dziesięcina bisk. 3 grzyw. — Wygnanowice (paraf. Podegrodzie dziś Wyglanowice) 2 łany kmiecie jeden płaci 1 grzyw. drugi ½ grzyw. daniny zwykłe. Zamiast powaby wożą na Boże narodzenie furę drzewa do folwarku drugi i zimą; karczmy, zagrodnicy, folwark, sołtys; dziesięcina bisk 7 grzywien — Dluga Lunka (paraf. Podegrodzie) 3 łany kmiecie po 8 skotów daniny, powaby, osep zwykłe, karczmy, zagrody, sołtys, dziesięcina bisk. 3 grzywn. (Item sunt ibi multae foveae in quibus aliquando aurum quaerebatur) — Podrzece (paraf. Podegrodzie) 5 łanów kmiecych czynsz, daniny, osep zwykłe 2 powaby na Boże narodzenie ma każdy furę gnoju wywieść, karczmy, zagrody dziesięcina bisk. 10 grzyw. — Małe Swiniarsko (paraf. Nowy Sandecz) 6 łanów kmiecych po 8 skotów czynsz daniny, powaby osep zwykłe, kmiecie 3 razy do klasztoru wożą, karczmy, zagrody, dziesięcina bisk. 6 grzywien —

Chelmiecz (paraf. Nowy Sandecz) 19 łanów kmiecych różnych i czynsze różne, da-
niny, osep, powaby zwykłe, podwody do klasztoru, dziesięcina biskupia 39 grzywien —
Rdzozthow (paraf. Nowy Sandecz) 3 łany kmiecie, czynsze po 8 skotów daniny, osep
powaby zwykłe, młyn, dziesięcina bisk. 3 grzyw. — Chochorowicze (paraf. Podegrodzie)
6 łanów kmiecych niemieckich płacą 8 skotów, daniny, osep, powaby zwykłe; dziesięci-
na idzie na prebendę sandecką zwaną Thochałowszka wartości 16-20 grzywien. —
Strugi (paraf. Nowy Sandec) niema łanów tylko folwark sam. — Podlanzo (dziś nie
istnieje - paraf. Nowy Sandec) i kmieć, folwark niepłaci dziesięciny tylko kmieć sam —
Szyedlicz z kościołem drewnianym łanej kmiece różne, z nich czynsz różny, osep
zwykły, karczmy, zagrody, folwark, sołtys, dziesięcina biskup (dziś Siedlce) —
Slawikowa (paraf. Siedlec) łany różne czynsz różny, osep zwykły danin niema,
karczma, zagrody, folwark, dziesięcina biskup. — Luniczko kościół parafialny
drewniany, 12 łanów kmiecych z nich czynsz po i fertonie daniny, ~~ww~~ 2 powaby, osep zwy-
kłe, karczma płaci i kopę, dziesięcina klasztorna (In agris villae praefatae inve-
nitur aurum optimum naturaliter de terra ~~po~~[e]rumpens) — Czyrnicz (dziś
Czerniec, paraf. Łącko) 7 łanów kmiecych czynsz po i fertonie, daniny, powaby, osep
zwykły, karczmy, zagrody, folwark, dziesięcina klasztorna — ~~Ola~~ Zarzetze (paraf.
Łącko) 6 łanów kmiecych płacą po i fertonie, daniny, powaby zwykłe. Dziesięcinę z 8 ról
wartości 6 grzyw. darował Tomasz biskup. Krak. wikarym sądeckim. — Zabrzezye
(paraf. Łącko) 3 łany kmiece czynsz po i fertonie, daniny zwykłe, sołtys, dziesięcinę war-
tości 4 grzywien pobiera pleban w Łącku. — Podzoff (dziś nie istnieje - zwało się
w XVI wieku Bocow) paraf. Łącko) 4 łany kmiece czynsz różny daniny zwykłe, wieś
należy pod jurysdykcją sołtysa w Zabrzeziu, dziesięcinę wartości 4 grzywien bierze ple-
ban w Łącku. — Wietrznycza (dziś nie istnieje - w XVI wieku Wietrznick, paraf.
Łącko) i łan kmiecy płaci 8 skotów, daniny i osep zwykły, sołtys, dziesięcinę wartości 2
grzywien pobiera pleban w Łącku — Kamienicza kościół farny drewniany 22 łany
kmiece, czynsz różny, osep zwykły, sołtys na 2 łanach, karczma, na daniny kury, płacą
dziesięcinę bisk. krak. z łanu po i fertonie. — Zbludza (paraf. Kamienica) 8 kmieci
czynsz różny, osep zwykły, karczmy, zagrody, sołtys na i łanie, dziesięcina fertonalis
biskupia. — Piskulina Wolya (paraf. Łącko) 5 łanów kmiec. czynsze różne, daniny,
powaba, osep zwykłe, wożą z łanu po furze drzewa na Boże Narodzenie; dziesięcina bisk.
wartości 5 grzyw. — Kastnowa Wolya (dziś Wola Kosnowa, paraf. Łącko) 5 łanów
kmiec. czynsze różne, daniny, powaby, osep zwykły, karczmy, zagrody, sołtys na i łanie,
dziesięcina bisk. wartości 5 grzyw. — Kucznya (dziś Kicznia, paraf. Łącko) 15 łanów
kmiec czynsz różny, danin niema, osep czyli oprawne zwykłe, sołtys na i łanie z karcz-
mą, zagroda, młyn, dziesięcina bisk. wartości 15 grzyw. — Zawathka (w XVI w. Zawada
dziś niema, paraf. Łącko) 4 łany kmiece czynsz różny daniny, powaby osep zwyczajny
karczmy, zagrody folwark, połowa dziesięciny do klasztoru, a połowa do biskupa.

(Osep dawano zwykle i ~~...~~ mensuram siliginis, 2 mensuras avenae et 4 grossos ratione oprawne) — <u>Zagorin</u> (dziś Zagorzyn, paraf. Łącko) 6 łanów kmiecych czynsz różny, daniny, powaby, osep, oprawne zwykłe, sołtys ma 1 łanie i młyn, karczmy, zagrody, dziesięcinę bierze Klasztor a z 2 łanów dziesięcinę pleban w Łącku. — <u>Maszkowice</u> (paraf. Łącko) 16 łanów kmiecych płacą po 1 fertonie czynszu, daniny, powaby, osep zwykłe karczma z niej 3 fertony, folwark, dziesięcina bisk. krak. wartości 14 grzyw. — <u>Szczeresch</u> (paraf. Łącko) 4 łany kmiece z tych 3 płacą po 20 skotów, jeden 10 skotów, daniny, osep zwykły, sołtys (ma 1 łan wolny: pobiera 6 grosz od czynszów) karczmy, zagrody, dziesięcina bisk. krak. wartości 7 grzyw. — <u>Staynijaczyn</u> (w XVI wieku Stanecin, dziś Stankncin, paraf. Łącko) łany kmiece płacą po 1 fertonie, daniny, osep zwykłe, dziesięciny bisk. krak. wartości 4 grzywien — confinat cum Olsana. — <u>Ohodniczka</u> (w XVI wieku Owieczka dziś Owieczka, paraf. Łącko) 4 łany kmiece płacą po 1 fertonie, daniny, osep zwykłe, dziesięcinę bierze proboszcz w Łącku. — <u>Wolidza</u> (dziś Wolica, paraf. Łącko) 3 łany kmiece płacą po 1 fertonie, daniny, osep zwykłe, dziesięcinę brat biskup wartości 3 grzyw. — <u>N. N.</u> (wieś) 4 łany kmiece płacą po 1 fertonie czynszu, daniny dają [zwykłe] 1 kurę, 2 sery, 20 jaj, powab nie robią (jedne wsie robiły, drugie nie) osep zwykły (1 mensura siliginis, 2 mensurae avenae) oprawne po 4 grosze (zwyczajne przy osepie) dziesięcinę bierze Klasztor. — Młyn w Starym Sądczu z którego płacą zwyczajne miarki (metretas) — Miasto Królewskie Nowy Sandecz posyła tzeni do Klasztoru co roku na Boże narodzenie podług zwyczaju: 4 ollas vini hungarici, 4 lepores, 5 decagenas semularum.

—

Z tego spisu Długosza z r. 1440 widać iż się posiadłości Klasztoru sandeckiego znacznie zaludniły; niektóre zaś wsie odpadły; pierwotny bowiem zapis Kunegundy z r. 1280 następujące tylko wsie obejmuje: Barcici (Barcice) Golcowicy (Gołkowice) Kadcha (Kadcza) Lucesco (Łącko) Mascowicy (Maszkowice) Cyrncha (Czerniec) Zarechane (Zarzecze) Zagorino (Zagorzyn) Scezer (Szczerez) Kluchane (Olszanka lub Klęczany?) Rossachowicy (Naszacowice) Dubroua Mokra (Mokrawieś) Podegrode (Podegrodzie) Gostuycha (Gostwica) Brezna (Brzezna) Podrece (Podrzyce) Kochorowicy (Chochorowice) Bicycy (Biczyce) Chelmech (Chełmiec) Stressicy (Strzeszyce) Sedlcha (Siedlce) Lbyna (Załubincze, Lubinka) Parvum Suynarsco (Świniarsko) Beganicy (Biegonice) Myslcha (Myślec) Podolino (Podoliniec lub Podole?) Psecinycha (Przysietnica) Uetrynycha (Wietrznica) civitas Sandech Stary Sądecz).

Kunegunda żona Bolesława wstydliwego i Klasztor Starosądecki.

Kunegunda Św. albo Kinga urodziła się r. 1234 z ojca Beli Króla węgiersk. i matki Maryjcorki Alexego cesarza Greckiego już w młodości była na dworze stryja swego Kolomana i Salomei Xiążąt Halickich zaślubiona w Węgrzech Bolesławowi wstydliwemu. Będąc Królową chodziła boso ochmistrzem jej (gdy żyła w Polsce przy Bolesławie) był starzec Mikuła i ochmistrzyni Przecława, nawiedzała kościoły, szpitale, chodziła w włosiennicy. Nie żyła z mężem w dobrej zgodzie. Swarno xiąże ruskie z Rusinami i Litwinami r. 1266 wtargnął do Polski zebrane wojsko polskie pod wodzą wojewodów Piotra krakowskiego i Janusza sędomirskiego pod Piętą (Piątka Piątkowa koło Pobużyc.) d. 18 Czerwca w dzień S. Gerwazego i Protazego w skutek modlitwy S. Kunegundy odniosło zwycięstwo, w bitwie zginął Swarno. Odwie= dzając Rodziców w Węgrzech*) prosiła ojca aby jej jeden szyb w kopalniach solnych Marma= roskich darował, tam rzuciła pierścień który się w Bochni**) w pierwszym bałwanie soli znowu znalazł. Zrobiła to że Św Stanisław był kanonizowany od Innocentego IV wysław= szy za namową Prandoty biskupa krakowskiego umyślne poselstwo do Rzymu w osobie mistrza Jakuba z Skarzeszowa w obojgu prawie doktora dziekana krakowskiego z mistrzem Gozwinem albo Gerardem kanonikiem krakowskim z Dominikany i Fran= ciszkany. W mieście Starym Sączu które na on czas dla wielkich kupiectw ludne i bo= gate było założyła klasztor Klarysek na 100 panien; Bolesław wstydliwy za naradą Prandoty ~~biskupa~~ biskupa krakowskiego za to że na wojsko wydał posag Kunegundy za jej zezwoleniem zapisał Kunegundzie całą ziemię Sądecką Acta in Korczyn villa nostra anno 1257 sexto Nonas Martii Praesentibus … Joanne de Czchow Castell. Cracoviensi (Zaczyna się Quoniam Plas= mator hominum Deus) Bolesław wstydliwy wieś Bochnię na miasto zamienił na= dawszy swobody i wybudowawszy tamże kościół S. Mikołaja. Kościół klasztorny w Sta= rym Sączu wybudował Bolesław wstydliwy i pokrył białym kamieniem sprowadziwszy zakonnice z klasztoru S. Andrzeja z Krakowa. Za żywota Bolesława ~~przyjęła~~ ślubowała Konegunda czystość ~~habit klasztorny~~ a po śmierci Bolesława wstydliwego d. 10 Grudnia r. 1270 wstąpiła do klasztoru Starosądeckiego i przyjęła habit klasztorny w Krakowie [Założyła klasztor Franciszkanów własnym kosztem na końcu miasta za zezwoleniem Mikołaja ministra prowincyalskiego, Jana kustosza i Bogusława lektora konwentu krakowskiego R. 1287 Matheusz de Aqua Sparta Generał złożył kapitułę w Starym Sączu na której brat Theodoricus obrany prowincyałem klasztor przyjął w liczbę założony ten klasztor dla 30 zakonników. R. 1280 indictione septima infra octavas Apostolorum Petri et Pauli w Sączu w przytomności Leszka czarnego Książęcia Krakow. sandomirsk. i Sieradzkiego hrabiego Warsza Kasztelana krak. Prokopa kanclerza xiążęcego, hrab. Pełki kasztel. sandomir. hrab. Żegoty kasztel. lubelsk. hrab Marcina kasztel. brzezińskiego oraz w przy= tomności dominikanów Stefana gwardyjana stryjowskiego i Bogusława lektora których Marin

Kunegunda podług ba= dań histor. urodz. ~~1211~~ czyli raczej 1224 zaślubiona 1239 Bolesła= wowi wstyd. który miał lat 18 a żona lat ~~25~~ 15.

[w historyi pisze Długosz że Swarno uciekł

*) przed r. 1241 (B.)

**) r. 1251. (B.)

Przywilej ten w Franko wiczu p. 94, 95, 96.

"jej przyrodzoną urodę i gład= kość niepospolitą w ciele i we wszystkiej twarzy przyznawano: a dla wzrostu wyniosłego kształtnego, twarzy i oczu wdzięcznej piękności i wszystkich członków sudamności, także wszystkich na się oczy obracała." Długosz Kom. mogiek. Ks. I Kor. 24 pag 64)

Starisz. Th: Sit: quomodo fratribus sui conventus ministrabat Długosz f. 35.

[za naradą Prandoty bisk. krak. albowiem cały dwór Ludyka i sam Książe bardzo był pobożny – przyjęła również regułę S. Salomea.

Przywilej w Frankowiczu p. 131, 132.

IV na pogodzenie Leszka z Kunegundą umyślnie zesłał oraz w przytomności Jana Kustosza
i Bogusława lektora franciszkanów za pozwoleniem Leszka czarnego zapisała Kunegunda
klasztorowi S. Klary w Sądzu quod fundandum statuimus miasto Sandecz z mytem wsie:
Barcice, Gotkowice, Kadcza, Łącko, Maszkowice, Czerniec, Zarzecze, Zagorzyno, Szczereż,
Klęczany, Nosszowice, Dąbrowa, Mokra, Podegrodzie, Gostwica, Brzezna, Podrzecze, Korzo=
rowice, Byczyce, Chełmiec, Strzeszyce, Siedlce, Elbina, parvum Świniarsko, Brzeganice,
Myslec, Podoliniec, Przysietnice i Wietrznice. — Wzięli to za złe niektórzy panowie
i namawiali Leszka, żeby te dobra odebrał; miała przy tego Kunegunda w posagu
na Korczynie i Bieckim powiecie zapisane, co nie weszło w fundacyą klasztoru. Dokuczał
Leszek dobrom klasztornym, lecz papież Marcin IV wysłał do Węgier i do niego Filipa biskupa
Firmanu, aby go odwiódł od tego; wreszcie Paweł syn z Przemankowa Jazdona biskup Krakowski r. 1281 z fran=
ciszkanem Alexym w Czechowie wsi do biskupstwa Krak. należytej, z Leszkiem zrobili
układ, że się do zgody z klasztorem Sądeckim skłonił. Potwierdził Leszek nadania klasztor=
ne w Sądczu; lecz Kunegunda musiała prawa swego do Biecza i Korczyna ustąpić. W klasz=
torze Sądeckim bawiła przez czas niejaki Konstancyja wdowa po Leonie Danielu xięciu ruskim
siostra Kunegundy (Długosz zaś w życiu u Mojeckiego p. 17 mówi że ją wydano za Leona
xięcia ruskiego i że pochowana w Lwowie). Mówili że Kunegunda poufale w zakonie będąc żyła z spowiednikiem
swym Bogufałem franciszkanem; odwołano go do Krakowa, a na jego miejsce przysłano Piotra
Odrańca Czecha za spowiednika. R. 1287 Tatarzy pod Nogajem i Telebugą wpadli do
Polski wycinawszy Sandomierz i Piotra z Krampy wojewodę; Kunegunda w zimie
schroniła się z 70 zakonnicami z siostrą Konstancyją i Jolantą siostrą wdową po Boles=
ławie pobożnym xięciu Wielkopolskim z rycerstwem [illegible] do mocno warownego zamku
Pienin nad Dunajcem. Frankowicz mówi, że Leszek czarny z Gryffiną żoną uciekając przed
Tatarami do Węgier, wstąpił do Kunegundy do Pienin. Tatarzy złupiwszy Sądecz, doszli aż do
Tatrów, oblegali zamku Pieniny; lecz za modlitwą Kunegundy uciekli. Po śmierci Leszka
czarnego 1289 wtargnęli Niemcy pod Sądcz; szlachta przyległa na górze niedaleko Sądcza
zwanej Lemiesz, zameczek zbudowała i wojskiem go opatrzyła; wojsko to niszczyło dobra
klasztorne, a gdy Kunegunda poszła do zameczku prosić, żołnierz Piotr mało jej nie zabił. strata
Chcieli i Niemcy złupić klasztor Sądecki i byli od mieszczan Sądeckich im przychylnych prze=
chowywani; lecz uciekli zgrozą zdjęci. Kunegunda laską lipową sprowadziła [illegible]
strumyk Przysietnice (Przeszczeznica Długosz) mimo pagorków do klasztoru; laskę wetknęła
w ziemię z niej urosła lipa, pod którą źródło uzdrawiające wytryzło. Zbudowano nad źródłem
kaplicę S. Jana Chrzciciela. R. 1644 gdy owa lipa, kaplica i całe miasto zgorzało Anna
Lipska xieni Starosądecka nową kaplicę wystawiło i drzewo na nowo wyrosło. W klasztorze
Starosądeckim leży pochowany d. 17 paźdz 1290 Andrzej Królewicz Węgierski syn Stefana Króla Węgierskiego brata
Kunegundy który 1290 przed bratem swym Władysławem Kumańskim uciekając schronił się do Xięcia Przemysława Wielkopolskie=
go, lecz przez najętych morderców Węgierskich w zamku Chrobrzu nad Nidą utopiony został
r. 1290 na rozkaz brata swego! Bogufał spowiednik Kunegundy św., umieszczając miesz=

Zdaje się iż Podoliniec który Bolesław wstydliwy wraz z innemi wsiami darował Kunegundzie, ~~Sobie Władysław Kumański król węgierski około r. 1290~~ później odpadł do Węgier bo był zastawiony później razem z [illegible] Spiżem przez Węgrów.

Jolanta (Jukulenta Helena) + 1289 w Sądczu d. 5 marca skąd ciało jej do Gniezna przeniesiono.

Córy Henryka IV Księcia Wrocławskiego na tronie polskim osadzić chcieli.

Historycy węgierscy zowią go tylko samozwańcem

Którego Kunegunda nachwilę wskrzesiła.

czanom starosądeckim panieństwo Kunegundy opowiadał, lecz gdy i niewierzyli ~~prz~~ mówił
do nich „wiedzcież tedy pewnie, że to miasto dla waszej niewdzięczności i niewierności do wielkiego
ubóstwa i nędze przyjdzie i tak zaniedbane i wzgardzone zostanie, że miasto tych szkarłatnych
postawów, których dotąd dostatkiem u was przedawają, oset i pokrzywy gęste wyrosną. Ziściło się to:
bo się handel poźniej przeniosł do ~~...~~ miasta Nowy Sądecz przez Wacława założonego, a już
za Długosza czasów miasto Starysądecz było liche jak wieś. Umarła S. Kunegunda 1292 dn. (mając lat 78)
24 lipca (przy śmierci jej była już w zakonie Gryffina wdowa po Leszku.) Założyła Kune:
[przeżywszy lat 13 w zakonie]
gunda w Pieninach ogród, w którym dotąd (majerany, tulipany, rozmaryny, gwoździki, fijołki; [rosną]
założyła także miasto Pololiniec. Była wzrostu wysokiego, cienka, subtelna i udatna w
chodzeniu, pokorna i przyjemna, a na licu i na pojrzeniu śniada. Mąż zaś jej Bolesław wstydliwy
i postaci ciała nędzny i wyschły. Koło Starego Sądca w owych czasach rozbijał Wystu:
[Wistubizonus]
piec, łupił dwory (pewnie w Jazowsku) ~~około r. 1290~~. r. 1292 podczas śmierci S. Kunegundy
~~...~~ Rº 1600 głowa S. Kunegundy była już w srebrnej tece starożwiec:
kiej roboty, a relikwie w trumience cynowej. Frankowicz p. 361 wspomina współczesny portret
S. Kunegundy. Marcin Szyszkowski bisk. krak. wysłał Komissarzy do spisania cudów S. Kunegundy,
które posłał do papieża Urbana VIII wraz z prozbą Zygmunta III o kanonizacyją. Papież
naznaczył osobliwą komisyją d. 8 czerwca 1626, która r. 1630 d. 18 kwietnia do Rzymu odesła:
na została przez Jana Ludwika Skrobkowicza Kanonika wiślickiej Kollegiaty. R. 1669
Klemens IX miał kanonizować na prozbę Jana Kazimierza Kunegundę; lecz go śmierć prze:
szkodziła. Jan III r. 1684 znowu Innocentego XI o kanonizacyję Kunegundy upraszał.
Mikołaj Oborski biskup laodycki na rozkaz z Rzymu 1685 d. 23 marca skończył ko-
missyje i dekret świętości przez Wojciecha Karwackiego franciszkana do Rzymu odes-
łał. R. 1690 Kongregacyja kardynałów w Rzymie d. 10 czerwca potwierdziła dekret
Oborskiego i uznała ją za Błogosławioną i pozwoliła Officium (z) infra de Communi Virginum.
Papież Innocentius XII pozwolił Officium semiduplex r. 1695 w ~~..~~ brewiarzu polskim o niej;
Klemens XI pozwolił honoru sub ritu duplici.
stanęła Beatifiacyja, ale nie kanonizacyja. — Cuda i żywot Kunegundy [mniej obszernie] opisał naprzód Ojciec Stanisław Teolog (franciszkan ~~w~~ klasz: [rodem Polak]
torze Krakowskim r. 1401. F potem Jan ~~...~~ Longinus Długosz kanonik krakowski
w księdze na pergaminie własną ręką napisanej, którą klasztorowi sandeckiemu klarysek
darował pod tytułem: Vita B. Cunegundis Ducissae regni Poloniae, filiae Belae, Hun:
gariae Regis, edita a Joanne Dlugosz, Seniore Canonico Cracoviensi Liber Joannis Dlu:
gosz Senioris Canonici Cracoviensis quem pro memoriali sempiterno legavit et legat
Sacro Sanctimonialium Caenobio ordinis Sanctae Clarae in Antiqua Sandecz in quo
corpus Sacrum praefatae B. Cunegundis requiescit. Anno Domini 1474. 18 mensis
Maji (Frankowicz p. 245) — Jan Fox Archidyakon krakowski wizytując klasztor Panien-
ski w Starym Sądczu, napadł na rękopism Długosza pergaminowy potajemnie i był powodem,
że Xieni Zofia Boczkowska X. Przecławowi Mojeckiemu żywot ten przełożyć dała (jak
sam Mojecki w dedykacyi pisze) i na druk kosztu łożyła. Tytuł tej xięgi in 4º:
Żywot S. Kunegundy zakonu Świętey Klary Księżny Polskiey za powodem W. X.
Jana Foxa Archiakona Krak. Wizytatora tegoż zakonu z łacińskiego na
polskie przez X. Przecława Mojeckiego Dziekana Kamienieckiego etc. przetłuma-

Frankowicz mówi st. 217 że już roku 1273 i 1278 mieli nadane przywilej tobie mieszczanie w Nowym Sądczu od Bolesława wstyd. i Kunegundy którą to ludzie się już wtedy tam gromadzić poczęli (może się zwało Kamienica)

31

Zaraz po śmierci Kunegundy r. 1292 rabował i niszczył ziemię sandecką rozbójnik Wystupiec i samemu klasztorowi zagrażał.

jak widać w XIII wieku prowadził Starysądecz znaczny handel suknem szkarłatnym (cocco tincti)

R. 1700 powietrze w Starym Sądczu

F Frankowicz st. 225–244 przytacza w tłomaczeniu 19 cudów tegoż Stanisława spisanych.

rękopism ten miał str. (kart) 66 pergaminowych na końcu: Dlugossius Longinus Anno 1213 v MONST w rękopisie tym spisał Długosz żywot i cuda ~~..~~ podług wątpliwie mniej Stanisława spisanego.

1643 lubowelski zamek (było na Spiżu powietrze) starosta jego był Stefan Lubowiecki chorąży Krakowski

R. 1658 altopiec Długiony był porwany burzą aż do zamku Ryter, kedy przedtem forteca mocna była; w ruderach zobaczył poczwarę czarną z niemiecka krótko ubraną (Frankowicz p. 400)

Bernard Maciejowski bisk. Krak. zachorował w Kluczu dwi... niarskim ozdrowiawszy ofiarował trumienkę srebrną r. 1603 ... zabrać rząd a roskowadat.

Kanonizacyję S. Kunegundy przez r. 1764 na sejmie konwokacyjnym popierano.

Hieronim Stano chorąży Sanocki starosta Sandecki 1624

R. 1618 prawie cały Starysądecz spalił a 1627 nowy Sądecz który Król Wacław w dzień S. Marcina założył

crony. Za Pozwoleniem Starszych w Krakowie u Franciszka Caesarij Roku
MDCXVII Kart niel. 4. str. 288 zakończenie Elomenza i Rejestr kart nieliczb. 6.
dedykowane Marcinowi Szyszkowskiemu biskupowi Krakowskiemu. Tytuł rytowany
Tobias Bidenharter sculpsit Viennae, oprócz świętych ~~...~~ i ozdób na mo-
nasterii Monialium S. Clarae in Antiqua Sadec delineatio: ~~...~~ nad bramą
dziedziniec wieża wysoka z ceget z gankiem i zegarem klasztor z gotyckiemi oknami
Kamienica o 3 piętrach ~~...~~ bez komina, a druga o 2 piętrach i studnia w
dziedzińcu. Długosz zaczyna swój rękopism od Przemowy do X. Jakuba z Sienna
biskupa Krakowsk. (Temistokles ateńczyk głowiek jeunej familij Greckiej kart 3
in 4to czyli stron 6) w którym go zachęca do kanonizowania tej świętej.
Frankowicz p. 573 wspomina że X. Wojciech Leryzki kanonik wszystkich świętych w
Krakowie wyprosiwszy sobie z skarbu kościoła Katedralnego Krakowskiego Księgę Długo-
sza Żywot B. Kunegundy.

Wizerunek Świętey Doskonałości, ~~przez ... ...~~ — w Wielkiej Słudze
boskiej, Błogosławioney Kunegundzie Pannie Królewnie Węgierskiej, Xiężnie Polskiej,
zakonu S. Klary klasztoru Starosądeckiego fundatorce Jaśniejszej z Procesu Kanoniza-
cyi Tey Świętej w Polsce wywiedzionego i do Stolice S. Apostolskiej odesłanego: approbo-
wanego z wielu Authorów powszechnych i historyków polskich osobliwie z pism Starych
Stanisława theologa Franciszkana: Jana Długosza nominata lwowskiego kanonika
Krakowskiego zebrany z przydatkiem cudów aż do naszego wieku wypisany przez
X. Marcina Ignacego Frankowica w Prześwietnej akademiej Krakowskiej Filozofiej
Doktora, Kustosza Sądeckiego, Kanonika Bobowskiego, Plebana Sądeckiego. Do im-
taiyey godnym tey natki carom ... kosztem do druku podany. W Krakowie
w drukarni Franciszka Czarego — 1718 fol. Kart 4 str. 448 liczb. i rejestru
Kart 8 przypisali zakonnice Kazimierzowi Łubieńskiemu biskup. Krak.
W przedmowie mówi że po raz drugi ~~...~~ z druku wychodzi żywot Kunegundy 1) Długo-
sza przekład Mojeckiego; 2) drugi raz M. Frankowicza nakładem Xieni Konstancyi
która była 23 lat Xienią
Jordanowny ~~...~~ r. 1718. Xięż. Jordanowna zaledwie
zaczęła drukować umarła podobnie jak i Frankowic około r. 1719.
Nowy Sądecz jeszcze za Bolesława wstydliwego poczęli się gromadzić ludzie na to miejsce i
otrzymali przywileje od Bolesława 1273 a od Kunegundy r. 1278 Wacław Król chcąc fortę
graniczną przeciw Węgrom tu założyć przeniesiony Biecz za wieś biskupią Kamienice mię-
Dunajcem a Kamienicą rzekami a potem za Dzierżawę Muszyńską, a gdy Gryffina Xieni
protestowała przeciw założeniu miasta Nowego Sądecza że się to z uszczerbkiem Klasztoru dzie-
Król Wacław 1298 w Krakowie 100 grzywien srebrnych rocznie na żupach solnych ~~klasztoru~~
Krakowskich temuż klasztorowi wiecznemi czasy zapisał. Król Michał 1669 zamienił tę
daninę na beczek 40 soli które potem na 20 zmniejszono przez tego odpadły od klasztoru
~~...~~ klucz Biecki i Nadelski respektem ~~...~~ opisów do starostwa sądeckiego oraz
klucz Barcicki królowi. Królowa Zofia wdowa Władysława Jagiełły mieszkała czas
niejaki w Nowym Sądeczu 1446 na którym oprawę miała. Długosz w żywocie tym mówi
że Wołosza ~~...~~ który owczarstwem w Tatrach się bawił często rabował
Sądecz. R. 1622 w Starym Sądeczu na powietrze umarło do 1000 ludzi było 1624 w Nowym Są-
1626 w Bieczu r. 1710 było w Starym i Nowym Sądeczu

Andrzey, syn Stefana Pogrobowca, a brat Władysława IV Kumana
Królów Węgierskich, zwrócił na siebie oczy Węgrów, gdy
gnuśne i niecne brata jego panowanie, nayslawnieyszych
klęsk państwa było przyczyną. Podeyzrliwy Władysław
szukał sposobów na zabicie brata. Andrzey postrzegłszy się
z bezpieczeństwo, uszedł r. 1290 do Polski do Sącza Starego,
do ciotki swey Kunegundy, która była zakonnicą w klasz-
torze Sandeckim od siebie fundowanym. Ta go przez czas
niejaki ~~u siebie~~ zatrzymawszy, odesłała do Krakowa,
z zleceniem Przemysławowi, już wtedy Krakowskim ~~Xiążęciu~~ Chrobery
zbudowany od Bolesława Chrobrego ~~nad~~ nad rzeką Nidą
Przemysław wyznaczył mu dla przytułku zamek
a dla wyżywienia zamek z jego okolicą. Zawziętość brat-
nia ścigała go i w sąsiednim państwie. Kilku węgierskich
ludzi przybywszy do Andrzeja, udawali przed nim, że chroniąc
się okrucieństwa królewskiego, szukali przy nim schronienia.
Łatwowierny książę nieświadomy powieści tych zdrajców oddał się
z wiarą i poufałością, lecz w krótce śmiercią swoją przypłacił.
Albowiem zdradziecko upatrzywszy czas sposobny, utopili go w
rzece Nidzie: a sami prędzej niż się ich [illegible] wyjechali

do Węgier uwieźli. Ciało zmarłego najprzód w Korczynie u Franciszkanów złożone, potem za staraniem ś. Kunegundy do Sandecza przeniesionym zostało.

ob. Enc. powsz. T. I. Zesz. XII str. 757

Wład: Kr. Cieśki od Gryffiny Xżnej Krakowskiej Leszk. Czar. pozostałej
wdowie niejakim prawem na Xtwo Krak. zaproszony wojskiem do Pol
skiey przyjechawszy Krak. niemniej opanował w Klasz. Starosąd. zostającą
na ten czas ciotkę swoję tę Gryffinę nawiedzał i skargi różne od
rycerstwa ziemi Sąd. o najazdy i rabunki postronnych pogranicznych na-
paśników i rozbójników wysłuchał, upatrzywszy miejsce sposobne dla obrony
gdzie też już od kilkunastu lat, jeszcze za żywota wstydliwego Bol. od da-
rowania jego Nowy Sandecz miasto i fortecę założył r. 1292 tamże
ludzie zgromadzić i dla bezpieczeństwa dostatki swoje uwozić poczęli.
Piotr niejaki mieszczanin Sandecki nazwany Bogacz między innemi dla
wygody swojej wystawił sobie dom na ustroniu na miejscu spokojnym
pod murami miejskiemi na zachód słońca, który potym dla wielkiej roz-
tropności swojej sposobności powagi gdy od Gryfiny Xżnej Konwentowi
Starosądeck. za dozorcę i Włodarza zalecony rządy klasztorney
dobr jego na się przyjął a napaści na Konwent i napaście rozbójni
ków rożnych nieustawały że częstokroć w strachu i bojaźni zgroma
dzenie zostające wielkie wewnętrzne niepokoje i przeszkody w nabożeń-
stwie i zakonności cierpiało. Z porady ludzi godnych za spólnym
spólnym zgromadzeniem zezwoleniem gdy im też Xżna Gryfina os-
bliwie do tego prowadziła klasztor z Konwentem do Now. Sąd.
jako do fortece nowej przenieść albo przynajmniej na ustronie od
najazdów wspomnionych i napaści klasztor z Konw. wystawić do które-
goby, czasu potrzeby schronić się mogły postanowiły. A gdy placu spo-
sobnego na to wynaleźć nie można, a plac albo miejsce na którym
wspomniony Piotr swoje domostwo zbudował bardzo się im upodobał
to jako wielce sposobne od ludzi i zgiełku i przeszkód wszelakich od-
dalone, do służby Bosk. wygodne, na miejscu wesołym prospekt na
Dunajec rzekę mające, na zachód słońca leżące im się podobało.
Ustąpił Piotr domu swojego i placu z ordynacyi Gryffiny Xżnej i
zgromadzenia własnym sumptem swoim kościół zmurował i klasz-
tor jako na on czas ubogie stawiano klasztory postawił. W nagrodę
zaś kosztu tego wziął od konwentu pola pustego blisko Nowego
Sądcza łanów 100 pod sielcami na których wsi te: Libsantowa
Januszowa, Kwiecieszowa, Bogusowa, Wolikowa, które się za
czasem dostały Szpitalowi Sandeck. r. 1394 teraz do Opactwa San
deckiego należyte, i Paszyn, Piątkowa Prószkowice które w possesyi
miasta Sądeckiego są założył i osadził. Te 100 łan. darował
potem Piotr miastu Now. Sądeczowi r. 1314. pokazuje miasto

oboje donacye tak Konwentu Staro Sandeckiego jako i Wielkorządce ich na te 100 T. autentyczne z których się dowodzi założenie Klasztoru tego z Kościołem w roku pomienionym po śmierci Błog. Kunegundy bardzo prędko. Gdy tedy stanął ten Klasztor i prowadzić się do niego przyszło żadnej z Siostr na to przełożona namówić nie mogła, aby tam wyjechać i mieszkać miała. Opuścić albowiem miejsce święte tak wielką Matki Bło. Kunegundy świątobliwością i zasługami ubłogosławione i ciało i relikwie jej święte wielką zdała się im niewdzięcznością i nienaprawne przekleństwo. Wyjechała zatym z niektóremi siostrami przełożona na zawizyja klasztoru owego i gdy się im nie spodobał, ale więcej dla wyżej położonej przyczyny za spólnym całego zgromadzenia zezwoleniem Kościół ten z Klasztorem Braci Zakonu swojego reguły Ojca S. Franciszka darowały, i onych tam z Klasztora Staro Sandeckiego za zezwoleniem zwierzchności zakonnej wprowadziły. ~~O założeniu Klasztoru w Łącku~~ ~~Sądecki~~ i wprowadzeniu do niego Zakonników. ~~kato [illegible]~~

Collectanea Manuscriptorum in Anno 177 & 1771

CCCXXV

Priv. Bol. Pud. z. Pol. [illegible] donatio Veteri Sandeciensi cum Skelonco in Poprodel omnibus attinentiis B. Cunegundi Consorti suo facta in vim expensi dotalitii, qui in commodum reipublicae post tartaricam totius regni devastationem 1257 in Voragne totam terram Sandec.

:

Barcice, Gostkowicze, Kadcza, Łącko, Maszkowice, Czernice, Zarzecze, Zagorzyno, Zarzecze, Kleczany, Nosrowicze, Dobrowa, Mołra, Podegrodzie, Gostwica, Brzezna, Podrzecze, Kochowice, Biczyce, Chełmiec, Strzyce, Siedlce, Olbina, parvum Świniarsko, Biegonice, Myślec, Podolińce, Przysietnice & Mętrowice cum fluminibus, molendinis, clausuris, piscationib., sylv. nemoribus venationib. & [illegible] cuius &c.

zdu...
rem...
Nicol...
S. M...
Acta f...
Sand...
et D...
comte...
[illegible]...
di[illegible]...
f...
dictu...
nato f...
Et alii...
bis qu...
Excerp...
opisu...

ducentas Marcas Argenti fusi annis singulis quoad vixe
rimus pro necessitatibus (quod datum erat lunig) Fr.
Nicolai Ministri provincialis ac Dni Mathiae in Portic[u]
Sae Mariae Diaconi cardinalis Tutoris istius ordinis
Acta sunt haec in Sandec coram Lescone Duce Cracov et Sirad[iae]
Sandomir 1280. Indictione 7ma infra Octavas Apostol[orum] Petr[i]
et Pauli praesentibus his Comite Varsio Cast. Crac. D. Procopio Cancelario Praeposito Dnius
Comite Petra Cast Send. C. Zegota Cast. Lublinensi Com. Martino
Cast Poznanensi Et coram his viris religiosis et Patribus Venera[bi]
lis supradicto Ministro fratre Stephano Guard. Strigoniensi
fr. Boguslao Lectore frat. Praedicatorum ad concordiam inter
dictum ducem et nos faciendam ad instar legato de latere desti
nato frat. Joanne Custode fr. Boris luo, Lectore fr. Minorum
Et aliis quam multis tam viris religiosis quam Clericis Saeculari-
bus quam etiam Militibus et aliis viris bonis Locus + Sigilli
Excerpta z kroniki Marcina Francowicza Kustosza Sądeckiego
opisującey Życie S. Kunegundy. Genealogia S. Kunegundy.

O Soli z Węgier przez B. Kunegundę do Polski przyprowadzone
Marmorosz Klasztor na 100 panien O Założeniu Klasztoru Za
wichostskiego dla B. Salomei

Drewicz 1771 p. 249

Akt inkorporacyi Ziemi Sand. do Król. Węgersk.
20 Nov. w Sączu . . zasiadał Torok Administrator
S. C. M. 1770 — Terek. Stary Sącz

Relikwije S. Kunegundy w Starym Sądczu

1. Łyżeczka, ~~trzonek~~ rękojeść cienki jak z grubego drutu złoty u samej okrągłości łyżeczki kończy się w listeczki, sama łyżeczka jest z czerwonego kamienia złotem do koła oprawna z XVI wieku.

2. ~~Trzonek~~ Rękojeść z niebieskiego topazu w 6 kanty rżniętego u góry i dołu obwodki ~~[illegible]~~ złote na których ptaki i figurka – gotycko włoskiej roboty z XV wieku. ptaki łabędzie a figura na gałkebe z dzarg

3. ~~Trzonek~~ Rękojeść duży z kości słoniowej okrągły u dołu kończy się postumen: ikiem na którym Centaur czyli Sfinx wyrznięty z słoniowej kości w rzębie. U góry gdzie było ostrze jest obwodka złota na niej w 2 rzędach napis Ave Maria Gratia plena w 2 rzędach litery łacińsko mnichowskie z XIII wieku

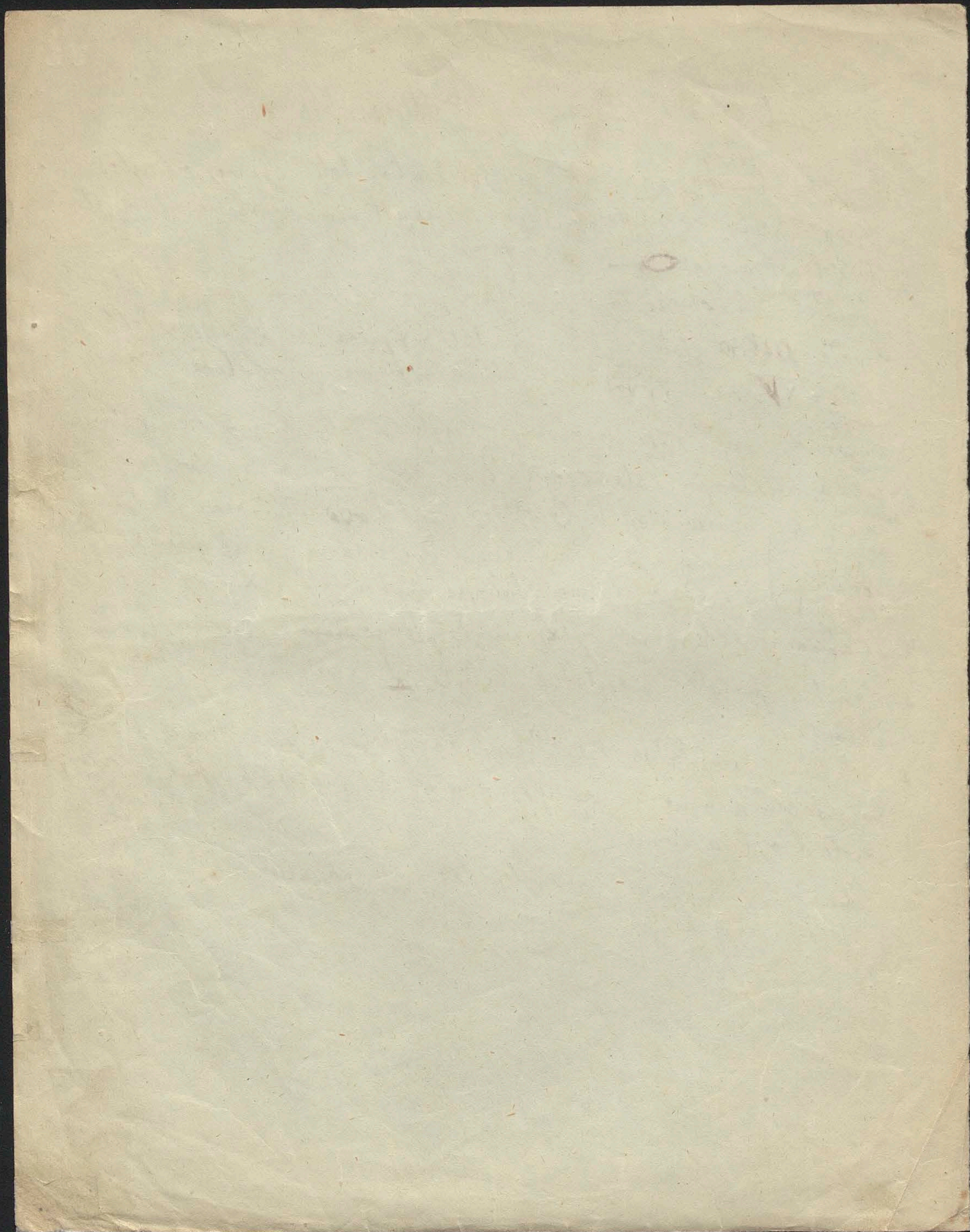
AVE
GRATI

4. ~~Flaszka~~ Kubek ze szkła z nakryciem na złotej ~~zwisłej~~ oprawie

5 Kielich czyli Kubek w kształcie kielicha rżnięty z kamienia niebieskiego

6) Relikwiarz w kształcie medalionu okrągłego na jednej stronie głowa popiersie a l'antique na jaspisie rżnięta na drugiej Chrystus na krzyżu dokoła drogie kamienie

7) Kubek duży z herbem co trzyma chłop dąb z XVI lub XVII wieku i napis D. M.

Wypisy z cudów S. Kunegundy (podług dzieła Frankowicza)

Cuda te opisał najprzód Stanisław franciszkan klasztoru krakowskiego rodem polak r. 1401 przy żywocie S. Kunegundy. Cuda te w tłomaczeniu przytacza Frankowicz: st. 225 – 244. (19 cudów)

Dobrosława dziewięcioletnia córka Marcina hrabi z Czyrzyca, spada z wieży wysokiej zamkowej.

wieś Tarnowa hrabiego Rafała

Jadwiga (żona Łokietka a córka Jolanty) bywała za żywota S. Kunegundy często w klasztorze sądeckim u niej jako swej ciotki.

(st. 245) w klasztorze sądeckim była księga: Vita B. Cunegundis ducissae „Regni Poloniae filiae Belae Hungariae regis, edita a Joanne Dlugosz „Seniore Canonico cracoviensi. liber Joannis Dlugosz senioris canonici „cracoviensis, quem pro memoriali sempiterno legavit et legat sacro „sanctimonialium coenobio ordinis Sanctae Clarae in Antiqua Sandecz in „quo Corpus Sacrum praefatae B. Cunegundis requiescit. Anno Domini „1474. 18 mensis maji." tu opisuje Długosz życie S. Kunegundy, dalej cuda spisane przez franciszkana Stanisława, a w końcu przez siebie.

Zofia królowa polska żona Władysława Jagiełły mieszkała w Nowym Sądczu, na którym opisano miasta, bawiła 1446; z nią był rusin Kuzma komornik

Konrad Kłos z Nowego Sądcza 1471 (st. 256)

Wałachy rodzaju ruskiego trudniący się pasterstwem w Tatrach często nocną porą w XV wieku napadali Stary Sądecz i rabowali (st. 259)

Pełka Gładysz i syn jego Paweł Gładysz 1403 mieszkali w Bochni (st. 263)

W żupie bocheńskiej został przez nieostrożność któregoś górnika ogień zapuszczony, od czego się kaszty i stęple zawsze palić, ogień ten trwał tak długo aż Mikołaj Serafin z Dąbrówki żupnik wielicki i bocheński oraz miecznik krakow. ziemi (z żoną Urszulą) Paweł Gładysz karbarz bocheński, Dobrosław Kmita z Wiśnicza (później kasztelan lubelski) pojechali do grobu S. Kunegundy w Starym Sączu, ofiarowawszy 10 bałwanów soli, 5 grzywien polskich, kosztowny kobierzec i świece woskowe, wskutek czego ogień w żupach acz kolwiek nadaremnie wprzódy tłumiony, teraz zupełnie ustał.

Mikołaj Gładysz szlachcic zawiadował (później za Długosza) karbarz w żupie bocheńskiej.

Jan Łaski arcybisk. gnezn poseł do Rzymu na koncylium lateraneńskie
starał się o kanonizacyją S. Kazimierza i bł. Kunegundy, nakazał r. 1522
cuda w starym Sądczu notować, które służyć miały do beatyfikacyi.
Poręba koło Obidowy (na której stał zamek) góry
Cuda spisane przez Felixa public. notar. 1538 st. 280-324.
Radziwił kardynał i biskup krak. reformował konwent staro-sądecki

Anonymi: Puncta quaedam excerpta ex vita S. Cunegundis principis Regiae Poloniae Abbatissae Sandecensis (polonice) Posnaniae 1695. 4°

item Cracoviae 1712. 4° latine

Frankowic – Mozecki – Pyskorski Kazanie 1691

Pico Ranutii Itali Vita B. Cunegundis Romae 1633. 4°

Favini Joseph. Maria Ord Min. Vita B. Cunegundis Romae 1690. 16° [edita a Raphaele Grabia: Vita B. ~~xxxx~~ Salomeae] cum Favini Vita B. Cunegundae 1716. 16° Romae 2a ed italice.

37

38

Codices in 4°

p. 72.

N^o. CCXXXVII. vita felicis Kunigunde ducisse craccouiensis. Codex in membrana non inelеganti anno domini Millesimo CCCC primo, grandi ac pingui quidem sed distincto ac legibili charactere descriptus, litteris passim initialibus vel auro vel minio obductis conspicuus

N^o. CCXXVIII vita sancte Salomee filie magnifici ducis craccouie ac Sandomirie nomine Lestkonis Codex in eadem qua praecedens membrana descriptus ejusdemque, cum illo, aetatis atque ornatus

Specimen cathalogi Codicum manuscriptorum Bibliothecae Zalusianae a Joanne Daniele Andrea Janozki.

1752. Dresdae. 4°

Vatopedi – Xeropotamo – Chilantari
Iwirion – Caracallas – Karyäs – H. Laura
(Münsterkonvent) – Zographu – Kutlumusi – Dochiarion

[illegible]
Meletama 4° Amstelod IV. 36
Gestorum Dantisci 1652 4°
ob Flori [illegible] p. VI
Dantisci 1663. 12°
Scriptorum seu logo Dantisci 1660 12°
Vir consple[illegible] VIII. 115
Monita Franc[illegible] Moen typ
Mathiae Andreae 1719. 16°
Monita ex Kolof Varsav 1765. 8
[illegible] 1517
Przyg[illegible] 1769. 12° Warsch
Barotk 1434

Caput 38 Reliqua miracula usque ad annum 1471 et post. nyhe

Sanctimonialium . . . una sororum Nicolaus alias Michna Bobowska

Primogenitus Andreas Mathiae dicti Koren

Die Solis Margarita consors Conradi Klosz.

Boland. Julii Tomus V.
Antverpiae 1727.

(In annalibus Polonorum sic legitur:)

Anno D. M. 1248 Jacobus Archidiaconus Leodien domini papae capellanus et in Poloniam ... synodum Wratislaviae celebravit cui interfuerunt Fulco arch. ep. gnesn. Prandotha Crac. Thomas vratisl. Boguslaus posn. Michael Wuladislav. Petrus ploczens. Nankerus lubucensis et G. Culmen. Episcopus primus frater ord. cisterc. qui de abbate ejusdem loci de novo.... In qua synodo... sed quia quam plurimi frequenter.. Unde in olevit.... Ad instantiam tandem quorundam ventris

3 Legenda de S. Adalberto (Vita S. Stanislai fol. 98b)

Ksienie Klasztoru Starosądeckiego.

Kunegunda, założycielka Klasztoru, wdowa po Bolesławie wstydliwym Księciu Krakow. 1288 + 1292 d. 24 Lipca: (po r. 1289 wstąpiła do zakonu)
za niej żyły w Klasztorze:
Gryffina (Agrippina) córka Rościsława Księcia Kijow. i Anny Królewny węgierskiej, wdowa po Leszku Czarnym Księciu Krak.
Jolanta (Helena) córka Beli IV Króla węgier. i Maryi cesarzówny greckiej, wdowa po Bolesławie pobożnym Księciu wielkopol. 1279 - 1292 osiadła w Gnieźnie + 1298.
Konstancya córka Beli IV wdowa po Lwie Daniłowiczu Księciu ruskim.

Katarzyna (abbatissa) 1293.

Afra 1310. Anna 1310 d. 5 Decembris et 1312 eadem.

Katarzyna 1313 dicta Odolani (córka Odolana) 1316. 1334. (już przed r. 1292 była zakonnicą w Sączu. Ob. Długos Vita b. Cunegundis)
Jadwiga córka Bolesława pobożnego Księcia wielkopol. i Jolenty, wdowa po Władysławie Łokietku Królu polsk. zakonnica 1333 + 1335. żyje 1336

Salomea 1336.
Bronisława 1320
Budisława 1323 d. 20 Julii
Catharina 1324 d. 21 Januar - 1330 d. 24 Junii

Wisława 1341.

Konstancyja Księżna głogowska, wnuczka Kazmierza wielkiego 1357. 1358.

Afra 1366.

Małgorzata 1378.

Agnieszka Księżniczka, zakonnica 1378, Ksieni 1390. (1440?)

Dersława 1395.

Małgorzata 1407.

Hanka Kurowska 1417.

Hanna (Anna) z Szczekocin herbu Odrowąż 1424–1438.

Agnieszka 1440.

Helena 1443–1444.

Katarzyna 1446–1451.

Joanna 1464.

Anna z Rokitnicy Rokitnicka 1489–1505.

Anna Przyszowska 1506.

Barbara Derszniakówna 1550 —— Elżbieta Białowodzka 1549

Barbara Trzecieska 1560.

Dorota Bylicka 1568–1573. 1578.

Dorota Strońska 1579

Dorota Bylicka 1583. 1584

Dorota Strońska.

Zofia Rożnówna 1590. 1591 + w październiku.

Barbara Wrońska [ow] 1594–1595. + 1599 jako ex-ksieni.

Zofia Rożnówna 1597–1599.

Zofia Wroblowska. (17..?)

Katarzyna Tuszowska (1603) 1604 + w lutym.

Ewa Gostwicka 1605–1610. + w listopadzie

Zofia Boczkowska (1610) 1612–1620. + w grudniu.

Elżbieta Kotczkowska (1622) 1623–1624.

Anna Lipska 1625. 1630. 1647. 1649. + w listopadzie.
Elżbieta ~~Anna~~ Kotarzkowska 1631. 1632.
Zofia Stanówna (córka Hieronima Stano starosty sandeckiego) 1669. 1675. 1658.

Kunegunda Niewiarowska. + w styczniu

Anna Sędzimirówna 1676.

Marcyanna Sierakowska 1676 + w grudniu.

Anna Sędzimirówna 1679. 1680.
Zofia Stanowna 1681. + w lipcu.
Katarzyna Eleonora Zielinska + 1685 (przez 2½ lat)

Helena Marchocka 1686. (1705?)

Barbara Niewiarowska 1691.

Konstancya Apolinara Jordanowna 1691. 1693. 1698.
+ 16 Marca ~~+~~ 1717 (była ciągle 23 lat Ksienią).

Katarzyna Eufrozyna z Stawczyna Siemieńska 1726.
+ jako exxieni d. 2 lipca 1738

Teressa Stadnicka 1729. + 11 stycznia 1758, była 9 lat xienią.
(córka Jana burgrab. sandeck. i Katarzyny Kąckiej)

Teressa Zborowska + 17 czerwca 1763 jako ex-xieni.

Konstancya Felicianna Reklewska, obrana 21 lutego 1761 + 27 kwietn. 1796 jako ex-xieni.

Katarzyna Charitas ~~L~~ ...zowska obrana powtórnie d. 17 lipca 1764 + 25 kwietn. 1767.
Stanisława Katarzyna Psurska obrana d. 2 lipca 1767 (3 razy ksienią) + 24 maja 1796 jako exksieni.
Katarzyna Skrzyńska obrana 1779 (była 3 lata ksieną) obr. 1782 — 1782 — r. 1782 obrana trzy raz po sobie
Anastasia Dzięciołowska przełożona 1790, (za której supressia klasztoru) 1791. + 11 Kwietnia 1811 (była 26 lat ksienią)

Petronella Zdzienska obrana d. 8 Maja 1811 + 27 Sierp. 1838 (jako exxieni)
urodzona 1755, profeska od 1771 (ksieni 1819)

Kunegunda Klara Borzęcka (ur. 1797) obrana Przełożoną d. 23 Maja 1835 – do 1844 + 7 Stycznia 1850 jako ex-xieni

Kunegunda Nepomucena Sowińska +27 marca 1861
jako ex-xieni

W pierwszej połowie XVIII wieku były xienie:

Maryanna Popielówna Ksieni.
Krystyna Wierzbięcianka Ksieni.

Katarzyna Tuszowska xieni starosądecka r. 1603 rozpoczę=ła budowę samego klasztoru starosądeckiego. Budowę prowadził Jan de Simon murarz krakowski, przez x. Mikołaja Dobrocieskiego kanon. krak. polecony. R. 1603 wymurował pierwszą część klasztoru. – R. 1604 d. 10 listopada zawarto z nim kontrakt o dalsze wymurowanie czwartej części klasztoru od ambitu wschodniego podle kaplicy do ambitu zachodniego; tu miał wy=stawić dalszy ambit sklepiony z cegły z oknami do ogrodu, na górze przy kaplicy zbudować infirmarię z posadzką dobrze wypaloną i drzwiami prowadzącemi do kapitularza; mury mają być nad fundamentem na 2 łokcie być szerokie; okna i odrzwia z kamienia szarego ciosanego. (fol. 152) – R. 1605 prowadziła dalej budowę xieni Ewa Gostwicka, która d. 30 sierpnia 1605 z tymże Janem de Simon murarzem zawarła kontrakt na wymurowanie domu kapłańskiego leżącego na placu przeciw klasztorowi ku północy z sienią, 4 izdebkami na dole, i 4 iz=debkami i salą na górze. (fol. 164) – Trzecią część klasztoru zaczęła sta=wiać Katarzyna Tuszowska xieni, i zawarła d. 14 czerwca 1604 przez pośrednictwo x. Mikołaja Dobrocieskiego kanonika, w Kra=kowie kontrakt z Janem di Simon murarzem krak., który się

zobowiązał wymurować część Klasztoru na wschód słońca aż
do forty, w niej Ambit sklepisty na 5½ łokci szeroki, refektarz
na 30 łokci sklepisty, Komnatę dla panien świeckich sklepistą
na 11 łokci i izbę sklepistą, do których drzwi z ambitu, piwni=
ce, spiklerz, portyk przed fortą z arkadami, parlatorium przy
Kościele, na górze dormitarz. – Materiał dostarczał Sebastian
Lubomirski kasztelan wojnicki. (fol. 127)
Zofia Borzkowska xieni sprawiła nowe Organy, r. 1618 d.
7 Lipca zrobiła Kontrakt o takowe z Andrzejem Organistą ze Lwo= [manualny]
wa Organmistrzem. Organy te miały głosy mieć: 1) Pryncypał (w ma=
nuale, 2) Oktawa, 3) Quindecima. 4) Mixtura. 5) Cymbał. 6) Fleth równy
z Pryncypałem. 7) Fleth oktawny. 8) Quinta. 9) Puzan. 10) Sali=
cynał. 11) Tremul powolny; – głosy w Pedale: 1) Sub Bas czyjny i tu=
balny. 2) Octava. 3) Puzon. 4) Mixtura. 5) Salicynał. – Klawiatura
od C faut wielkiego do C sol faut – miechy 4. Za to dostał 550 złp.
ordynarią, mieszkanie i materiał: cynę, dębinę na łady, tarcice
jodłowe, lipowe, skóry wołowe na miechy. – Przy bytności Przesta=
wa Mojeckiego dziekana kamienieckiego. (fol. 212)
Zofia Borzkowska xieni, kazała r. 1617 kościół wymalować
jak świadczy kontrakt jej d. 15 Czerwca 1617 ~~[illegible]~~ zawarty
z Lorencem Cieszyńskim malarzem krakowskim, który się zobo=
wiązał wymalować nad wielkim ołtarzem Namiot wielki, nad nim
S. Trojca z Aniołami, Twarz Chrystusowa z Aniołami, SS. Piotr i Paweł;
przy Chorze panieńskim między oknami S. Ludwik i S. Bernard; u drzwi
zakrystyi S. Jan Kanty i S. Szymon z Lipnicy; na ścianie szerokiej Zało=
żenie Klasztora z lancoftem i komperdymentem i herby. To ma być ma=
lowane farbami podwodnemi; a w 12 kwadrach pod olejnemi farbami S.
Franciszek, Bonawentura, Antoni de Padua, S. Klara, S. Wojciech, S. Stanisław
Nad obiciem w średnim chorze pójdą w 6 kwadrach Historie Żywota Św.
Kunegundy. Za każdy podolejny (obraz) kwader na płótnie ma dostać osobno po 16 złp.;
a za całe podwodne malowanie 200 złp. oraz strawę dla 3 towarzyszy i chłopca.
(fol. 213.)

Taż Zofia Boczkowska xieni r. 1619 sprawiła wielki Ołtarz jak widać z kontraktu zawartego z Balcerem Kuncz mieszczaninem i snycerzem kleparskim d. 19 Czerwca 1619; za którą to robotę z figurami z drewa, z floryzowaniem miał dostać 400 złp. i leguminy. Ołtarz ten miał być od menzy kamiennej wysoki 15 łokci, a 7 1/4 łokci szeroki. Ołtarz ten miał być gotów w Świątki r. 1620. fol. 213 v.

Zofia Stanowna xieni około r. 1625 sprawiła Thekę szczerozłotą w której była oprawiona głowa S. Kunegundy, w niej było złota węgierskiego za 1129 1/2 czerw. zł.; Złota Koronnego 161 1/2 czerw. zł.; które to złoto ma w sobie 20 gradusów, a płacił się czerwony zł. po 5 zł., kosztuje to złoto 807 złp. 15 gr. W tej Thece dyamentów 425 (zostało zaś w schowaniu 15 dyamentów małych); Rubinów 186 te kamienie wszystkie kosztują 4879 złp. Od roboty dano złotnikowi 2000 zł. Za puzdro, aksamit, kitajkę, szkło, od ważenia roboty i rysowania 55 zł. (fol. 259 v.)

Konstancya Apolinara Jordanowna xieni r. 1696 kazała wymurować 2 groby w kościele, dała marmurową posadzkę w kościele i marmurowe gradusy do ołtarza wielkiego i pobocznego, oraz do relikwij w Kaplicy S. Kunegundy. (fol. 322 v.)

R. 1694 dano 6 okien nowych w kościele z nowemi szybami; od roboty Błoniarzowi przy wikcie konwenckim dano 180 złp.

R. 1695 zrobiono sadzawkę na dziedzińcu klasztornym z kałem sklepionym, którym rzeka idzie na młyn. – Wymurowano studnię w klasztorze przy kuchni, naprawiono, wycembrowano i obmurowano studnię na dziedzińcu przed kratą klasztorną pośród lip z figurami t.j. Chrystusa siedzącego i Samarytanka przy wiadrze, a na ganku Ecce homo, N. Pana Bolesna i Św. Jan. Do tej studni sprawiono 2 wiadra miedziane z łańcuchem. – W kościele dano obicie z włóczek ścienne.

R. 1696 wystawiono w kościele nowe formy z ławkami po obu stronach w wielkim chórze, również chorek naprzeciw organów w małym chórze.

R. 1698 Konstancya Jordanowna Ksieni kazała zrestaurować organy i przerobić pozytyw. Podług Kontraktu d. 2 Czerwca 1698 Krzysztof Lenartowicz organmistrz z 2 synami Kazimierzem i Michałem zobowiązali się dorobić 2 miechy i od nich Kanały nowe, walbraty nowe przez które ciągnąć się mają 3 Klawiatury, Ladę pedalną i manualną poprawić, Ferfexy z drótu i Bitwany porobić, Subbas zrobić, Sztort pedalny z drótowemi strojami; Cymbał, Mixturę pedalną poprawić, Pryncypał z strojami drótowemi przerobić. Pozytyw tylny pod Organami ma mieć osim głosów: 1) Flet wielki; 2) Quintadena Unison z Fletem. 3) Pryncypał oktawny. 4) Spilflet oktawny. 5) Salicynał wracany. 6) Oktawa od Pryncypału. 7) Mixtura od Kwindecimy. 8) Cymbał. 9) Kwinta nad Kontrakt. – Ugodzono to za sumnę 550 złp. przy wiktie, t.j. w dni mięsne dla każdej osoby na objad 4 potrawy (3 od mięsa, czwarta od jarzyny), na wieczerzę 3 potrawy (2 od mięsa, 1 od jarzyny) chleba po 4 bułki; pół sera, piwa garniec i wódkę po 3/4 kwaterki. Robotę całą w 6 osób miał wykończyć w 30 tygodniach. Nadto przyrobił 3 głosy w Pozytywie Kwintę, w Organach Spilflet, w Pedale Super Oktawę i Dzwonki. Reparacya Organ z stolarzem, snycerzem i t.d. przy wiktie kosztowała 1199 złp. (f. 324)
R. 1697 – 1699. Kościół na nowo wybielony i cały pomalowany tak sklepienie jako i ściany w wielkim i małym chorze, co kosztowało z farbami 830 złp. 20 gr. – R. 1698 Za odmalowanie na płótnie 13 sztuk Hystoryi Żywota S. Kunegundy i jéj cudów zapłacono 129 złp. 15 gr. – a r. 1699 i 1700 za 8 obrazów reprezentujących tajemnice męki Chrystusowej na Chorze panieńskim za Kratą zapłacono 160 złp. (f. 325)
R. 1699 d. 4 Junii (Kielciis) pozwolił Jan Małachowski bisk. Krak. w Kościele Klasztornym zburzyć wielki ołtarz i 2 poboczne, a na ich miejsce nowe wystawić. Rozpoczęli robotę Sztukatorowie, Kamieniarz, polerownik i mularz d. 29 Lipca 1699. Kosztowały te 3 ołtarze marmurowo gipsowe 4945 złp. 25 gr. oprócz wiktu. (f. 323v.)

Kassaya Klasztoru Starosądeckiego po rozbiorze Polski w Kordonie odebranym, który Królestwem Galicyi nazwano, nastąpiła d. 11 Lutego 1782 za rozkazem Józefa II Cesarza. Zabrano dobra Klasztorne które Kameralnemi przezwano, majątek cały, srebra Kościelne, archiwum, przywileje oryginalne, dokumenta i papiery, trumnę S. Kunegundy, Głowę, Rękę i Monstrancyję ze złota, zostawiwszy 56 osób zakonnych bez sposobu do życia, [z których niektóre od 1753 zostawały w Klasztorze] przeznaczywszy tylko dziennie po 1 złp. na zakonnicę. Grabieży tej dokonała d. 11 Lutego 1782 Komisya złożona z pp. Bauma i Hermana, po 500 letniem przeszło istnieniu Klasztora (albowiem Klasztor założony r. 1280 przez S. Kunegundę otrzymał r. 1257 dotacyję posagową) pomimo iż posiadanie dóbr Kościelnych przy rozbiorze zostało zawarowane. Udawały się Zakonnice z prośbą i remonstracyją do cesarza Józefa, lecz żadnej odpowiedzi nie otrzymały. Chociaż sekularyzowane, niechciały jednak Klasztoru opuścić. Po śmierci Józefa II, podała d. 30 Octobr. 1790 Anastazya Dzięciołowska Przełożona zakonu w Starym Sączu prośbę o restytucyję do do żony Cesarza Leopolda II, po francusku pisaną, jakoteż do Delegowanych Królestwa Galicyi w Wiedniu bawiących: Xięcia Jabłonowskiego, Potockiego, Ossolińskiego i Batowskiego. Na to otrzymały Zakonnice d. 9 Kwietnia 1791 od Starosty Sandeckiego p. z Siegstaetten-Tschirsch wezwanie, aby złożyły deklaracyję z czego się składa fundacyja edukowania Panienek w Klasztorze. Na to odpowiedziały zakonnice d. 4 Maja 1791 przez przełożoną Anastazyję Dzięciołowską załączając Kopię fundacyi Klasztoru z r. 1280, iż było zamiarem S. Kunegundy edukowanie, nie tylko panienek świeckich z Galicyi ale też i z Węgier. (f. 329-332) — Dopiero r. 1811 za staraniem Gubernatora Galicyi hr. de Goess, pozwolił Cesarz Franciszek II na dalsze istnienie Klasztoru z szkołą żeńską, wyznaczywszy pensyje na zakonnice, jednak im zabranych dóbr i rzeczy nie zwrócono.

R. 1649 xieni Anna Lipska wybudowawszy kościół S. Jana Chrzci=
ciela w Nowym Sądczu, zaczęła przy takowym Konwent dla za=
konnic S. Klary stawiać, dla którego to Konwentu x. Szymon
Jaroszowski proboszcz kollegiaty Nowosądeckiej pleban biega=
niki, summę widerkaufową 7200 złp. z czynszem rocznym 500
złp. na wsiach Nieznanowice i Jaroszówka lokowaną lego=
wał. (f. 270) — Kolonia zakonna w Zamościu:
R. 1676 wprowadzony został Konwent zakonnic S. Klary w mieście Za=
mościu, do Konwentu Starosądeckiego. — Konwent ten założony
został przed inkursyą Szwedzką, i wstąpiły do niego najprzód panny
Dorota Łaźniowska, Katarzyna Pajowska, Teressya Kurdwanowska,
Petronella Łaźniowska, Barbara Karpiowska, Anna Charlińska
Jadwiga mieszczanka z Zamościa i Katarzyna Ossolińska wdowa.
Po kilkunastu latach podczas inkursyi Szwedzkiej zmuszone były
rozjechać się. Poczem znowu się zebrały i wtedy to podczas
najazdu szwedzkiego, w Zamościu Katarzyna Zielińska zakon=
nica Starosądecka przy siostrze swej rodzonej pani Grzybowskiej pod=
komorzynie czerskiej bawiąca, namówiła też panny aby przyjęły
ustawy zakonne Starosądeckie. Wysłały więc r. 1672 do xieni Sądec=
kiej Zofii Stanowny prosząc, aby ich do zgromadzenia Sandeckiego
wcielono, co gdy dla spalenia klasztorku w Zamościu do skut=
ku przyjść niemogło, znowu później r. 1675 swą prośbę do Mary=
anny Sierakowskiej xieni Starosądeckiej ponowiły, mając za sobą
instancyą Marcina hr. Zamojskiego kasztelana lwowsk. Otrzy=
mawszy pozwolenie od Andrzeja Trzebickiego bisk. Krak. (w
Kielcach d. 13 Listopada 1675) wysłała xieni Maryanna Siera=
kowska dwie zakonnice Starosądeckie Katarzy=
nę Żelińską i Maryannę Pruszkowską d. 23 Styczna 1676
wraz z obrazem Św. Kunegundy do Zamościa, gdzie takowe przy=
bywszy d. 5 lutego, 1676 zastały powyżej wymienionych 8 panien
w dewocyi żyjących w domu bez klauzury, utworzyły Konwent
i w Kościele Franciszkanów śluby przyjęły i odtąd Siostrami zakonne=
mi Św. Klary są nazwane, przyjąwszy habit i wystawiwszy oratorium.
Zaraz r. 1676 przyjęły tamże znowu habit 3 panny. Po 3 latach i kil=
ku miesiącach, urządziwszy Konwent Klarysek w Zamościu, wróciły
wysłane zakonnice Żelińska i Pruszkowska nazad do klasztoru

starosądeckiego za przełożeństwa ksieni Anny Sędzimirówny (Opis tej Inkorporacyi fol. 270 - Kart 5.)

Sprawa beatyfikacyi S. Kunegundy. - Pierwszy Jan Długosz r. animował Jakuba Sienieńskiego bisk. krak. w liście przypisującym mu Żywot św. Kunegundy „który autentycznie ręką własną na „pargaminie pisany za naidroższy zostawił klejnot." - Jan Łaski arcyb. gniezn. pisząc z Rzymu r. 1514 do Senatu polskiego, radził aby o jednym koszcie promowowali kanonizacyą S. Kazimierza i błog. Kunegundy. - Dopiero r. 1628 Anna Lipska ksieni starosądecka przez spowiednika x. Kosmerovinsa uprosiła Marcina Szyszkowskiego bisk. krak., iż przez zesłanych komisarzów Jana Kłoczyńskiego proboszcza Bożego Ciała na Kazimierzu przy Krakowie, komisarza klasztoru starosądeck., Jana Kwaśnickiego archidyakona sandeckiego, Bartłomieja Fuzoriusa kustosza i officyała, Mikołaja Kownackiego kanonika nowosądeck. proboszcza starosądeck. plebana Łąckiego prowadziona została inkwizycya cudów i proces, który taż ksieni przez x. Szymona Jaroszowskiego proboszcza nowosądeckiego, bieganickiego, ujanowickiego plebana, spowiednika zakonnic do Rzymu Urbanowi VIII przy wstawieniu się Zygmunta III przesłała. Starały się o kanonizacyą ksienie Zofia Stanowna, Kunegunda Niewiarowska, Marcyanna Sierakowska, Anna Sędzimirowna. Za księstwa w dwódziestym roku Zofii Stanowny, w ostatnich dniach XVII wieku odszukano w Bibliotece watykańskiej Process wywiedziony r. 1629. Gdy Król Jan III powracając z wyprawy wiedeńskiej bawił z żoną i dziećmi w klasztorze starosądeckim, wstawił się także do Rzymu za bł. Kunegundą w skutek czego Innocenty XI przysłał reskrypt beatyfikacyjny S. Kunegundy, który Jan III zaraz do ksieni Katarzyny Żelińskiej odesłał. Taż ksieni Katarzyna Żelińska nie szczędząc kosztów robiła starania o kanonizacyą, wyjednawszy przez x. Waleriana Gutowskiego

zaczęty d. 8 sierp. 1629 skończony d. 18 kwietn. 1630

d. 22 marca 1628

d. 21 i 22 Grudn. 1683

provincyała polsk.

[d. 19 Stycz. 1684 Franciszkana [Spowiednika, u Jana Małachowskiego bisk. krak. i Mikołaja Oborskiego biskupa laodyck. suffragana krak. [iż na nowo rewizye z inkwizycyami w Sądczu Starym, Krakowie, Nowym Korczynie, Bochni, Wieliczce wyprowadzono dla dokończenia procesu. Proces ten przesłała do Rzymu xieni Helena Marchocka.

[d. 18 Decembr. 1690 (decretum pro publico cultu) Alexander VIII wydał [dekret beatyfikacyi pozwoliwszy mszy i Officium de Communi Virginum; wskutek czego xieni Barbara Drewiarowska d. 18 Lutego 1691 uroczysty tryumf z solennem nabożeństwem w Starym Sądczu przy licznym konkursie ludu rozpoczęła, który d. 24 Lipca 1691 przy solennym odpuście nowa xieni Konstancya Apolinara Jordanówna dokończyła. (fol. 303-306)

Po xieni Zofii Boczkowskiej zostało na kanonizacyą S. Kunegundy 783 czerw. zł., w talarach starych 1706 szt., w talarach lewkowych i ortach 30 zł p., w półtalarkach i ortach i półtorach 2700 zł p., [illegible]. - R. 1625

za xieni Anny Lipskiej d. 21 Augusti znaleziono tylko 571 czerw. zł.

Piotr Stadnicki kasztelan wojnicki dał na kanonizacyją bł. Kunegundy 100000 zł p. właściwie zapisał testamentem + 1745 pochowany u P. Maryi w Krakowie.

Dekretem rzymskim z d. 31 Augusti 1695 została Kunegunda uznana za patronkę Litwy i Polski - a dekretem z 10 Marca 1725 święto jej przeniesiono na niedzielę po 24 Lipca. (sub ritu duplici minori cum lectionibus secundi nocturni propriis)

Sądecz stary — ~~Ewa Gostwicka~~ Xieni 1605 (co 3 lata obiór) 46

o ~~Caterina~~ abbatissa 1293.

+ ~~Barbara Wronowska~~ abbatissa 1595 (fer. 3a ante f. S. Lucae evang.) 1594

~~Katarzyna Suszowska~~ xieni 1604 (d. 14 Marca 1607 była już zakrystianą.)

+ ~~Zofia Rożnowna~~ abbatissa 1597 (d. 13 Sept.) - 1599. 1590

~~Zophia Wróblowska~~ (po niej Suszowska 1604

+ ~~Anna Rokitnicka~~ abbatissa 1499 (1492) - 1505 de Rokitnica

+ ~~Anna Przyszowska~~ abbatissa 1506.

+ ~~Dorota Bylicka Xieni 1583~~ 1568. 1573.

+ ~~Constantia olim ducissa~~ Glogoviensis 1357 (1358) (Abbatissa neptis Casimiri magni

+ ~~Dorota Strońska Xieni 1579~~ (po niej Rożnowna 1590)

+ ~~Barbara Trzecieska Xieni 1560~~.

~~Ewa Gostwicka xieni~~ 1606. 1610. 1605

~~Katarzyna Eufrozyna~~ z Stawczyna Siemieńska xieni 1726

~~Teresa Stadnicka~~ xieni 1729.

~~Anna Sędzimirowna Xieni 1676~~

~~Zofia Buczkowska~~ Xieni 1612. 1618. 1620

- ~~Catherina~~ 1313 abbatissa dicta Bolani abbatissa 1316 ab 1334

~~Elżbieta Kotarkowska~~ Xieni 1623. 1624

~~Anna Lipska~~ Xieni 1625. 1630. 1647 1649.

~~Zofia Stanowna~~ Xieni 1669. 1674 (córka Hieronima starosty sandeck.)

~~Kunegunda Niewierowska~~ xieni (po Stanownie)

~~Marianna~~ Sierakowska xiem 1676 1675

apolinara Anna Sędzimirowna Xieni (po Sierakowskiej 1680 1689)

~~Konstancja Gordanowna~~ xieni 1691. 1693. 1698 była 23 lat Xienią +1717

~~Anastazja Dzięciołowska~~ przełożona 1791. 1790

| ~~Catherina~~ abbatissa 1450- 1451. 14/46.

- ~~Margaretha~~ abbatissa 1378

~~[illegible]~~ abbatissa 1336

~~Anna de Jez~~ Kozin abbatissa 1424 - ~~1417~~ 1438 1434. 1435

~~Helena abbatissa~~ 1443. 1444

~~Helena~~ Turowska abbatissa 1417.

~~Joanna abbatissa~~ 1464

~~Dersława~~ abbatissa 1395

~~Agnes [illegible]~~ abbatissa 1378 (soror) - 1390 abbatissa. 1440

~~[illegible] Margar~~itha abbatissa 1407.

- ~~Wislava~~ abbatissa 1341

- ~~Agna~~ 1310 (1366 za Innocentego IV)

| ~~Katarzyna~~ Zielińska Xieni 1685 (po Sędzimirownie) za Jana III (1685)

~~Helena Marchocka~~ 1688 [illegible] 1691.

Ksieni - abbatissa
Wikarya
Zakrystyana wielka - Zakrystyanka.
Kancerka - cancellaria
Szafarka
Kolnicza (circaria?)
Kantorka - cantrix
thesauraria
mistrzyni i nauczycielka panien, professek
infirmaria

Sekretarka 1726

Infirmaria
Portulana
Discreta
Sekretarka
Audytorka

47.

Agnieszka Czekanowska kanclerka i wikarya + 1599

~~Barbara~~ Wranowska ex xieni + 1599

~~Kunegunda Klara~~ Borzęcka ex xieni + ~~7 Januar~~ 1850

~~Kunegunda Nepo~~ Sowińska ex xieni + 27 ~~Marca~~ 1861

Brygida Radziminska (zakonnica + 3 Kwiet 1778

~~Konstancja Dekler~~ska ex xieni + ~~27 April~~ 1796

~~Anastazya Dzierżoto~~wska była 26 let ~~xienią + 11 April~~. 1811

~~Katarzyna Ł~~ska ex Xieni + ~~24 Maja~~ 1796

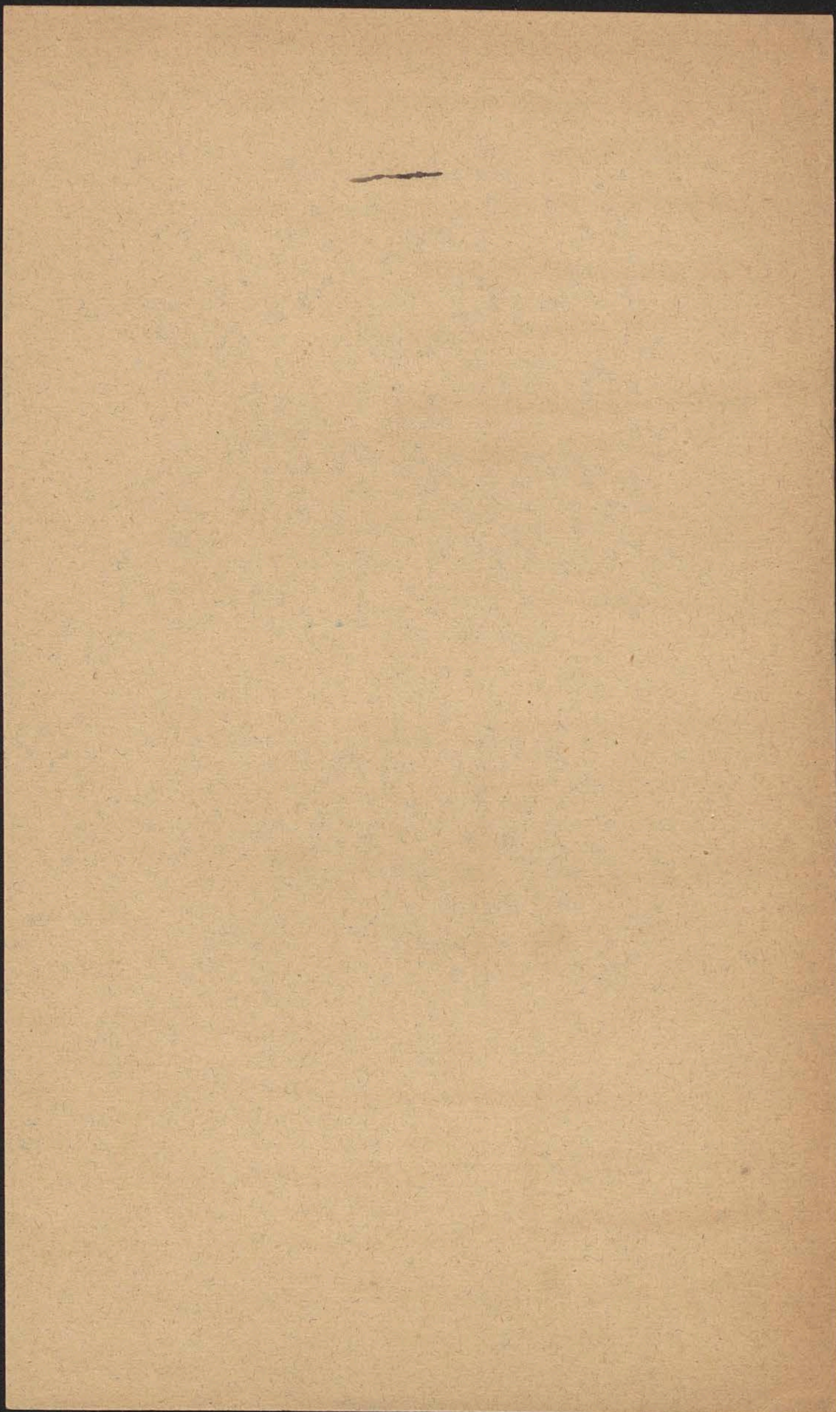
Walenty Koszkowicz Dr Teol. 25 Maja 1840

Teressa ~~Zborowska xieni + 17 Junii~~ 1763

~~Kołaczkowska~~ Elżbieta xieni żyje 1632

~~Petronella Zd~~zieńska ex xiem + 27 Sierp. 1838

Olechowski Andrzej proboszcz starosądecki + 1 listop. 1842.

Podgęże darował 1442 Wojciech z Jezowa jako posag dla siostry swej ~~[illegible]~~ Katarzyny zakonnicy

48

1631 Helena Kołaczkowska Xieni i

32 zakonnic

~~47~~ dyskreta, dyskretka — thesauraria

Audytorka

Kanclerka - Cancellaria

Kantorka

Zakrystiana —

(druga) Wikarya —

(trzecia) Portulana — Fortyfarka

(czwarta) Mistrza ~~yny~~ profesek ~~ve~~

Mistra świeckie

Infirmarka

Szafarka — dispensatrix

Piwniczna.

Refektarka.

49

Felicyanna

Konstancya Reklewska 1761 d. 21 Lut.
obrana

1763 wizytował Klasztor biskup Kajetan Sołtyk

Katarzyna Charitas Lenczowska obr. 1764 d. 17 Julii (drugi raz)
+25 April 1767.

1764 d. 7 Octobr. w niedziele Różańcową o 9tej zrana pogorzał Klasztor, dach Kościoła – odbudowano 1766

1765 Stanisław August potwierdził wolny wrąb do lasów bereckich i 20 becz. soli w Bochni

Stanisława Katarzyna Łowska obr 1767 d. 2 Lipca – 1772 obrana na 3cie triennium

Podczas Konfederacyi barskiej 1767 stali w starym Sądecu: Brzozowski, Dzierżanowski, Puławski z swemi dywizyami

Moskwa 1768.

R. 1769 odrestaurowano mury koło Klasztoru i basztę

Sprawiła do stołu łyżki i widelce z nożami srebrne, naczynia, cynowe

1776 i 1777 odrestaurowano i wymalowano kościół, formy, ołtarze

1777 przyjęta za doktora Józefa Kittla.

1779 Wnętrze Kościoł i Kaplicę S. Kunegundy wymalować dała

~~1779 obrana ziemią~~ Katarzyna Skrzyń-~~ska była złota ziemią~~

1784 w/3 lata po Kassacyi elekcya Anastazyi Dzięciołowskiej na przełożoną była nią 24 lat + 8 Maja 1811.

1811
24
1787

1811 obrana d. 8 Maja Petronella Dzięciołska pozwolono otworzyć nowicyat – szkoły wybudowano 1822. Sprawiła puzdro na głowę S. Kunegundy

1822 zwiedził Klasztor Biskup Ziegler i r. 1825.

1827 zwiedził Franciszek młody brat panującego Ferdynanda. złożyła 1835

~~1835 d. 23 Maja~~ obrana Przełożoną Kune-~~gunda Klara~~ Borzęcka – była do 1844

1840 d. 4 Sierp. odwiedził Ferdynand d'Este

57

Wiązania

S. ~~Obraz~~ Fran
Dominik

Zap. — cieszy
rad. Kat

obraz S. Helenę
1685 dołki
1708

Ten kościół
nakładem
Jej Mości
a przewielebnej
Panny Heleny
Mańkowskiej na
ówczas Ksieni Star-
sądeckiej ~~za~~ Konw
S. Klary ~~szyj~~ na
cześć P. B. i Wyświęce
nie S. Patrick
wystawiony R. P.
1686

D + B

Ω

Za Konnica

Ω | Julius

[illegible] | [illegible]

53

Bolesław wstydl. przywilejem danym w Korczynie 18 Aprilij 1273 mieszczan Sądecza uwalnia od cła, toż samo i Kunegunda 1278 d. 25 Novembr.

Jadwiga żona Łokietka umiera w Starym Sądczu 1340.

54

przywilej dla Starego Sącza Casimiri [illegible]
Cracoviae 1461

55

Relatio eiusdem venerabilis domini
Johannis de Brzeszcze Utriusque Juris
Doctoris Electi ecclesiae Cracovien-
sis Regni Poloniae Vicecancellarii

(nitki jedwabne białe
niebieskie wiśniowe)

Pierwszy raz duentesimo
quinquagesimo octavo.

wyobrażenie X. Hugona hr.
Stumberg Kołłątaja Referendarza
i podkanclerza Korony
urodzonego w Dederkałach guberni
wołyńskiej d. 2 Kwiet. r. 1750
w Warszawie dnia 28 Lutego 1812
r. zmarłego wykonany przez
Jana Pfeifra roku 1810 w
Krakowie ofiarowany r.
1857 i. k. bibliotece
przez Dyonizego Kołłątaja
b.-pułkow. wojsk pol. kaw.
leg. honor. i Krzyża wojskowego
dziedzica Mikałowic

56

1430 fer. 3a post f. S. Agnetis, in Antiqua Sandez

1395
fer. 4a post diem S. Valentini

C

F. 16 Octobris.

1448 Procopius de Kruzlowa Podleze f. 9 Krótki 2

~~1378 Sandivogius cap. cr. Opalana f. 10v. Krótki 2~~

~~+1338 Jannusius et Jaroslaus Opalana f. 10v. długi 4~~

~~1341 Vistava sculteti in Mrodzina f. 12 2 karty~~

~~+1316 Martinus de Brzezna Chomranice f. 13 średni 2~~

~~1395 wladisslaus rex Mosczenica f. 16v.~~ średni 2

~~1378 Drogomirus judex Mosczenica f. 21v. Krótki 2.~~

~~1394 Hilkus de Neszkowa Mosczenica f. 22. Krótki 2.~~

~~1424 Paulus de Bogumilowice Szczekotka f. 22v. Krótki 2.~~

~~1438 Bartossius de Gory Bardyow f. 26 Krótki 2~~ et 28v.

~~1450 Barthossius de Gory Grybow f. 27 Krótki 2.~~

~~1430 wladisslaus Bardyow f. 27v. 1 kartka Krótki~~

Comes Mirosslaus haeres de Gabans olim 1276

Przepedz Mirosslaus fratres 1378

Werako de Bielsko

Petrus de Gaban 1448

57

Główny przywilej dla Starego Sącza

Augustus III Varsaviae d. 30 Januar. 1749 przyznaje 2 jarmarki 1) pro dominica prima Quadragesimae 2) dominica ante fest. S. Michaelis.

F [?] II Varsaviae d. 1 Decembr. 1822 przyznaje 2 jarmarki 1) dominica Conductus Paschae 2) dominica ante fest. S. Thomae Apost.

Joan III Varsaviae d. 5 Maii 1690

Michaelis Varsaviae d. 17 Junii 1671

Sigismundus III Varsaviae d. 3 Augusti 1621.

Stephanus Varsaviae d. 22 Januar. 1583

Kazimirus Cracoviae fer. 2a ante fest. S. Joannis Bapt. 1461.

Wladislai in Nova civitate Korczyn fer. 3a in crastino b. Catherinae 1415.

Casimiri in Sandecz feria 5a in Octava Corporis Christi 1458.

Grodnae d. 20 Martii 1688

F et privil Joannis III pro celebrandis 4 nundinibus 1) pro dominica Sexagesimae 2) pro dominica Judica. 3) pro dom nona post Pentecostes 4) pro dom. vigesima post pentecostes

58

(filii ol. Joannis

Sophia de Koniecpole (consors Martini Wierzbięta)
cum fratribus Nicolao judice terrae Siriad. et
Sigismundo Koniecpolscy. 1605.

Ecclesia S. Joannis Bapt. in antiqua Nova Sandecz prope
monasterium Monialium S. Clarae 1649

Otto Fridericus Felkiersamb capit. Czorsztyn
1677.

[illegible]

[illegible]

w Starym Sączu Farze.

Anna z Szablików jam Bojerska była
Trzydzieści dziewięc lat, na świecie żyła
Kto czytasz ratuj nabożny w westchnieniem
Albo Anielskim Panny pozdrowieniem;
umarłam Roku 1719 dnia 27
Martii

D. O. M. Ime P. Emerencyana z Pomorskich Khetlowa w tey Kaplicy spoczywaiąca prosi o Westchnienie R. P. 1799 Dnia 6. Listop. Koller Wiełkn 17.

Illustris admodum Reverendus Stanislaus Skrudzinski Canonicus Collegiatæ Sandecen Poenit. Moni: vis Præpositus Vetero Sandetz alium Obiit Anno 1784 Anno ætatis suæ 65. in hac Capl: (Książka – Cygarett. Kru: Dwiska)

Franciscus Josephus Petrikowski. Abbas S. D. M. V. de Jorosło Offi: et Custos Neo Sand. Præpositus hujus Ecclesiæ Fundator Capellæ B. Conegundis Obiit 29 Julii 1756. Sepultus in hac Capellæ Crucifixi Dni.

(Krzyżyk na niebieski w środku)

R. Ma . . . . Franciscus Wajerski Fundator Prebenda pene Ecclesiam Præpositualem Vetero Sandecensem ate Dic Spectator qui vides et leg . . . . Suffrag. . . .

(Jutro krzyż Księżka nuśka)

Zapis w Nowym Sądcu przy Forcie wchodu do drzwi dzińca Luterskiey Kościoła

Ad laudem et gloriam Miraculosissimæ Faciei Jesu Christi. Erectum MDCLXXII

W górze są dwa herby Szreniawa i Prawdzic razem połączone a mitrą Biskupią nad krytą nad którą stoi: C. L Na jednem boku zaś S. C. A na drugiem P. S. —

60

R. 1370 w Now. Sączu
przyjmowali panowie polscy
senatorowie Ludwika Krola
węgierskiego jadącego po koronę
do Krakowa
Krolowa Elzbieta 80letnia matka
Ludwika przyjmowana była od
Senatorów polskich w Sączu 1376
gdy jej mowiono że Litwa chce wpaść do
polski odrzekła do Baronów że
boję się wojsko Ludwik dosyć jest
wojny aby przeszli przed nim Litwini

genehmigen

d

mäß hohen Hofkanzlei

vom 1837 Z 3556 zur

richtung in Dominical

Lemb

Im M

Ograf'd Vallachia da
Jerzy i Jakub
Kornjakta
Zebrzydowskiego
i Ks. Karola Kurlandsk

268

1376
24. XI

61

In Nomine domini Amen. Regia celsitu
do multimodis revera laudum praeconiis
attollitur dum ad eorum fidelium utilitatem
et profectum magnificare tendit, et spe
cialiter illorum per quos Regiae Majestatis
decoratur sceptrum et qui titulis insigniuntur
honestatis. Quinymo etiam in ipsius con
cessiones et largitiones illustrium prin-
cipum quodammodo temporum vetustate
ad ~~faeiles~~ faeiles (steriles?) utilitates decli
nant pio dignetur patrocinio pertrans
lationem in meliores conditiones re
novare. Proinde Nos Elizabeth Dei
Gratia Regina Senior Ungariae et Pollo
niae universis et singulis ad perpetuam
rei memoriam declaramus. Quod ad
nostrae venientes Majestatis praesen
tiam Nostri fideles Consules et Proct
Civitatis Nostrae Novae Sandecz Nobis
quoddam exhibuerunt Privilegium Illus
trium Principum et Dominorum Wla
dislai Genitoris Cazimiri Fratris Nostro
rum Carissimorum piae memoriae olym
Poloniae Regum in quo lucculenter
vidimus contineri quod ipsis gene
rosius annuerunt ut forum annua
le in eadem civitate Annis singulis
cum infrascriptis Libertatibus et con
ditionibus in Festo S. Margarethae
Virginis deberet celebrari Petentes
humillime quatenus eundem terminum
vel diem Stae Margarethae fore annualis
celebrandi in alium videlicet Sti Mar
tini Episcopi de Nostrae Majestatis Li
beralitate transferre dignaremur. Nos
vero praehabito cum Nostris Baronibus
et Consiliariis salubri consilio et trac
tatu, nolentes ipsorum justis refra
gari petitionibus specialiter cum
ad rem publicam tendant ex nunc dictae
Civitati Novae Sandecz ac ipsius civi,

bus et incolis Universis tam praesentibus quam futuris annuale forum exercendum in Festo Beati Martini praedicto alio termino videlicet S^tae Margarethae poenitus cessato damus concedimus et conferimus in his scriptis temporibus perpetuis duraturum. Et ut dicti cives nostri comodius et utilius forum suum annuale exercere valeant, omnes hospites seu mercatores vel etiam cujuscunque conditionis aut status homines fuerint sive Christiani vel Judei volenter ad ipsum forum et ad Civitatem se transferre intra octo dies ante Festum S^ti Martini de Cracovia seu de aliis partibus quibuscunque per Czchow alias Albam Ecclesiam transeuntes et redeuntes et infra alias octo dies sive infra octavam Beati Martini omnes transeuntes de Ungaria aut de aliis partibus quibuscunque in Rytter et in antiquo Sandecz de omni Theloneo et Thelonei solutione transeuntes et redeuntes in perpetuum liberamus et absolvimus Generose (gratiose). Sic quod isti qui de Cracovia et aliis partibus ante festum S^ti Martini octo diebus in Czchow et illi qui de Ungaria et aliis partibus transierint pro ut superius exprimitur in Rytter et in antiquo Sandecz octo diebus post Festum Praefatum de omni solutione Thelonei in perpetuum liberi erunt et excepti. Ita tamen quod dictum forum annuale aliis Civitatibus Regni Poloniae et signanter Cracoviae non debeat

derogare nec aliquod inferre nocumentum sive dampnum. Prout hec omnia et singula supradicta inclitorum Dominorum Regum videlicet Patris et Fratris Nostrorum clarius ~~memorie~~ innere continetur. In quorum testimonium et evidentiam pleniorem presentes nostri sigilli munimine duximus roborandas. Actum Cracovie in Vigilia Ste Catherinae Virginis Gloriose. Anno Domini Millesimo CCCmo Septuagesimo sexto Praesentibus hys Dominis Reverendo in Christo Patre Domino Floriano Episcopo Bodzantha Procuratore Petro Zaffrandecz Sub Dapifero Cracoviensibus Nicolao Castellano zawichost. Wirzbatha de ~~Mallosz~~ Malosszow et Michaele ungaro Vice Thesaurario Nostro ac multis aliis nostris fidelibus fide dignis. Datum per manus Venerabilis Zawissij Archidyaconi et Cancellarii Cracoviensis Nostri Fidelis

Homnek zerwany pieczec zerwana: S. Elisabeth Dei Gratia regine ungarie polone 1376

Pr. Elisabeth seniorl regina Hungar et Polon super foro armali

No XXXI No 16

24 men. prov.

Series Abbatum Sandec. (pag. 109) (Klasztor miał w herbie S. Ducha)

1. Joannes Heremita S. Th. Doctor de Praga canonicus Syoneus 1410.
2. Mathias ex procuratore conventus bresnensis assumptus resignatus 1419 electus in monast. Zwierzyniecensi 23 Sept. 1419.
3. Bartholomaeus + 10 Febr. 1442
4. Joannes de Zychlin + 1465
5. Laurentius + 25 Maji 1502
6. Joannes Brochwicz + 1528
7. Martinus Jantha + 1543 (czyli Jantherz?)
8. Joannes a Męcina + 1562
9. Bartholomaeus Habicht ~~Halich~~ translatus ad abbatiam bresnensem 1579 + 10 Febr. 1584.
10. Nicolaus Narębski ab 1579 ad 22 August. 1585. *)
11. Paulus a Golcza + 1590
12. Joannes de Zakliczyn Jordan ad 1 Octobr. 1598

Vacabat 16 annis ad an. 1614 abbatia

13. Joannes de Zakliczyn Jordan 1614 – a. 1620 ad Abbatiam Bresnensem in Hebdow assumptus (ecclesiam reliquit desolatam ad a. 1670) Vixit in abbatia Hebdoviensi ad 3 Martii 1627. – Introduxit Confraternitatem S. Annae ~~16~~ 1615.

I Administrator Christophorus Morski ab Martino Szyszkowski epsc. intrusus 1620 a conventu exclusus.

II Administrator Nicolaus Sierski ~~adm~~ de ordine praepositus Zwierzyniecensis a. 1641 ab episcopo Crac. Jac. Zadzik suffectus.

14 Teophilus Kaczyński ~~ex professo~~ Hebdoviensi electus 1670 + 18 August. 1697.
15. Casimirus Sowiński prior ~~Hebdoviensis~~ elect. 10 Octobr. 1697 + 18 Sept. 1728. (consecratus in Zwierzyniec d. 24 Febr. 1699.
16. Chrisostomus Felix Staszewski ex praeposito Krzyżanoviciensi elect. 6 Octobr. 1729 installatus 17 Febr. 1730, renunciatus 1736 + 25 Junii 1742.
17 Joannes Nepomucenus Raphael Wittan ex decano collegiatae ecclesiae Sandecensis in abbatem elect. 24 Sept. 1742. sacro habitu investitus et dispensatus benedictus Kielciis 1743 d. 25 Martii per episcop. crac. dispensante Roma ad Camaldulenses transiit + 18 Maji 1745 ibique + 2 Julii 1746.
18 Joannes Paulus Lassota Szezkowski ex Hebdoviensi priore electus 1 Decembr. 1746 installatus 17 Sept. 1747 Cracoviae + 25 Augusti 1781.

Ołtarze

1. Benedykt XIV 1740 d. 6 Sept dał przywilej na 2 ołtarze

Klasztor był najprzód przy Kościele S. Mikołaja na przedmieściu skąd do miasta przeniesiony, na miejscu dawnego Klasztoru na przedmieściu założono 5 zagród zwanych świętnikami na posługi klasztorne (dziś na Grodzkiem gdzie dzisiejszy cmętarz) byli świętniczanie (Sanctuarii) na posługi Klasztoru

R. 1770 dobra Klasztorne:

Dąbrowka	12 Kmieci	5 półrolników	6 chałupnik.
Librantowa	8 "	2 "	8 "
Olchowka	—	—	2 "
Januszowa	5 "	6	—
Brzezie	— "	3	—
Grabowa			
Piątkowa 4 ~~chłopów~~ chałup. tracz i młyn			
Boguszowa 5 Kmieci			
Łęg 5			
Bobrkow: Kwieciszowa 3 chałup			
Naściszowa 5 chałupn.			

*) Nicolaus Narębski (wdowiec miał dorosłych synów i córki zamężne) dopiero r. 1582 d. 7 Octobris wyświęcony został w Krakowie w Kościele S. Trójcy, na opata Sandeckiego – Piotr Myszkowski biskup Krak. wyjednał r. 1583 u Króla Stefana Batorego, iż opactwo sandeckie (dobra) oddano w Komendę Jakubowi Milewskiemu sufraganowi Krak. biskupowi Laodyc. Kanonik. Krak., którego dotację sufragańską biskup dla siebie zagarnął.

Opaci Sandeccy

Sowiński Kazmierz miał być 18tym opatem był wprzód przeorem w Hebdowie obrany 1697 otrzymał dopiero święcenie opackie d. 24 lutego 1699 w klasztorze zwierzynieckim od Stanisława Szembeka sufragana Krakow.

ob: Zapałowicz Florian (profes norbert. sandeck:): Coronamentum virtutum et meritorum triumphale sacra benedictio Casimiri Sowiński abbatis neosandecensis honorata 1699 d. 24 Febr. Cracoviae typ. univers. fol. K. 7. stil. lapid.

gdzie mówi że Sowiński był 17tym opatem przed nim byli opatami Janthczy, Nazębski, Jordan, Morski, Zychowski (?), Żerowiński (?), Święcański (?)

Sawicki Bazyli Dr. Phil prof. w szkołach nowodworskich: Serenum inter nubila mundi virtutibus Casimiri Sowiński ord. praemonstr. abbatis neosandecensis corruscans dum Cracoviae in ecclesia zwierzynecensi in abbatem benediceretur opere panegyrico productum 1699 d. 24 Febr. Cracoviae typ. Univers. fol. k. 6. styl. lapid.

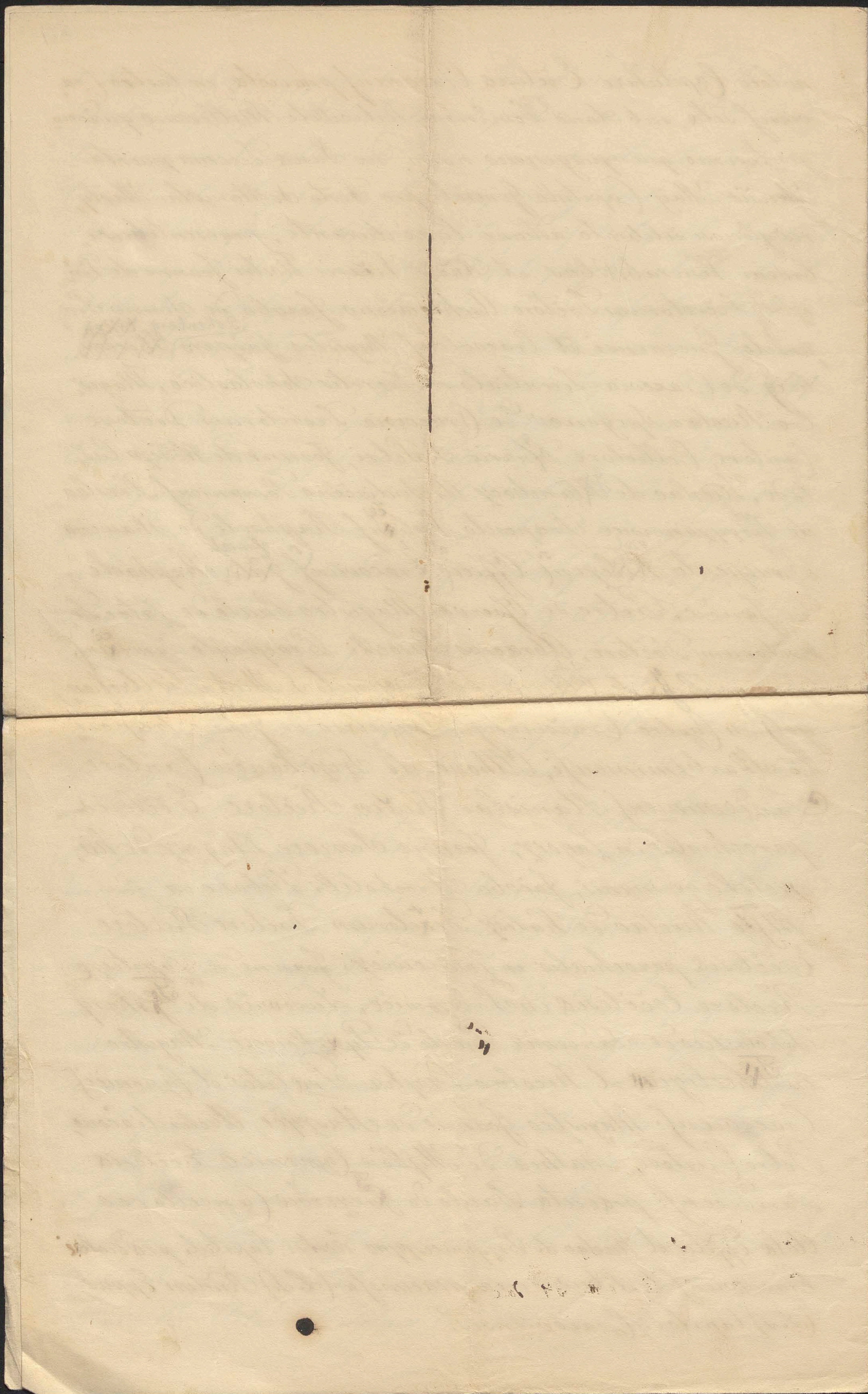
Thomas de Strzempin episcopus cracoviensis vicariis ecclesiae collegiatae in Neo-Sandecia dotem assignat.

Cracoviae, ~~an~~ anno 1459, die 17 mensis Maji. 65

In nomine Domini Amen. Quoniam humanae fragili-
tatis memoria labilis est et velut flos Agri cölo decidit, expedit
ea, quae hominum disponit sagacitas, ut in futurum perma-
neant illibata literarum Apicibus perennari. Proinde nos Tho-
mas Dei gratia Eppus una cum Capitulo Praelatis et Canno-
nicis Ecclesiae Cracoviens. Significamus praesentium tenore,
quibus expedit universis praesentibus et futuris praesentium
Notitiam habitans. Quomodo considerantes fructum et pro-
ventum Vicariorum Ecclesiae Coll. novae plantationis San-
decensis nostrae Dioecesis Cracoviensis, qui plures numero pro
horis canonicis et aliis divinis Officiis nocturnis, pariter et
diurnis, in ipsa Ecclesia Sandecens. peragendis, ordinati et spe-
cialiter deputati sunt, talem exiguitatem et paucitatem quod
ipsi Vicarii ex hujusmodi fructibus et proventibus neces-
saria, pro vitae sustentatione ad portandum onera ejusdem Ec-
clesiae ipsis annexa, minime habere potuerunt, prout certa
fidedigna, tum et praesentium Praelatorum et Cannoni-
corum ejusdem Ecclesiae Sandecensis relatione fuimus in-
formati, unde quidignum et justum censendum est, ut hi,
qui Ecclesiae serviunt, et ipsius onus sentiunt, ne sub ipso onere
turpiter decidant, ab Ecclesia ultra premium, caeterum commo-
da temporali remunerentur. Et quod una manus provide plan-
tavit alius sagaci discussione praehabita irrigare, et incrementum
facere negligere non debet, ut res magis valeat, quam pareat,
Sacro testante eloquio, propter quod matura et Solenni de-
liberatione praemissa, tractatibusque cum fratribus nostris
Praelatis et Canonicis Ecclesiae Cracoviensis praedictae de su-
per visibus istis praehabitis de consensu Voluntate, et certa
scientia eorundem fratrum nostrorum Praelatorum et Canoni-
corum Capituli Cracoviensimo eorum Speciali interventu
memoratis Vicariis Ecclesiae praedictae Sandecens. pro tem-
pore existens, et eorum imunitate: Decimas Manipulares Men-
sae Nostrae Epplis in et sub Clavi Sandecens in villis Zawada

et Nawsiowka, item post tres Cmethones in et sub Villa Ka-
mionka post agros et et Araturas praedictarum Villarum
et eorundem Cmethonum trium provenientes et excrescen-
tes plene et integre pro ut a tempore legitima praescriptio-
nis hactenus praedictam Mensa Eppli pacifice et quiete tollebant
et principiebant, ipsas a Mensa Eppli pergetur alienantes et
abdicantes, nihilque poenitus Nobis et Successoribus Nostris -
Juris et proprietatis ex nunc et in antea in eisdem Decimis
reservantes; donavimus, assignavimus, assignamus, appropri-
amus, et incorporamus per ipsos Vicarios et eorum Communi-
tatem habendas, possidendas, tollendas et percipiendas, ac
usibus suis, prout melius et efficacius videbitur expedire ap-
plicandas, temporibus duraturis; ut ipsi Vicarii pro tempo-
re Ecclesia praedicta Sandecensis habentes vita necessaria eo
diligentius modo debito horas Canonicas et alia divina Officia
in praedicta Sandecens Ecclesia Omnipotenti Deo persolvant
curaeque Animarum ipsis connessa et Administrationi Sacra-
mentorum ferventius absque omni negligentia intendatur.
Quam quidem donationem nostram memorati Vicarii gratam
ad modum et multum acceptam habentes, pro Anima nostra
postquam natu divino de hac luce nos migrare contingat,
die obitus Nostri vel circa, pro Anniversario Nostro, Vigilias
novem lectionum de Vespere et crastino Missam defunctorum.
+ Si cum Vocetenus in praedicta Ecclesia- Sandecens singulis an-
nis temporibus duraturis ad decantandum et perficiendum
realiter et cum effectu se et eorum Successores ejusdem Ec-
clesia Sandecens: pro tempore Vicarios submiserunt et obliga-
runt, quos etiam et Nos obstringimus et obligamus ad prae-
missa in Conscientia eorundem Vicariorum praesentium
et futurorum, quodsi unquam aliquo tempore a tali Anni-
versario, postquam instabit et inchoabit cessare praesumpserint,
conscientia pana mortalis peccati gravamus et oneramus per
praesentes; Actum et datum Cracovia in loco Capitulari

in loco Capitulari Ecclesiæ Cracoviens. prædicta, in Castro Cracoviens. sita, sub Anno Domini a Nativitate Millesimo quadringentesimo quinquagesimo nono, die Lunæ decima quarta Mensis Maij Capitulo Generali pro Festo S. Stanislai Martyris gloriosi celebrato adhunc tunc durante, praesentibus ibidem Venerabilibus et Rndis Vicarii Nostri Joanne de Pinczów Decretorum Doctore Archidiacono Jacobo de Senno Praeposito Gnesnensi et Cracoviens. Magistro Gasparo Rokenberg [struck out] de Cracovia Licentiato in Decretis Scholastico, Magistro Nicolao Spigenas de Cracovia Decretorum Doctore Cantore, Collectore Denarii S. Petri, Joanne de Wencza Custode, Nicolao de Glambocz Archidiacono Posnaniens. Derslao de Krzyzanowice Praeposito Visliciens. Raphaele de Skawina Praeposito Kielczens. Officiali Cracoviens. generali, Raphaele de Janów, Petro de Oserva Magistro Paulo de Zator Decretorum Doctore, Abraomo Lasocki Praeposito Lanciciens. Joanne Regis de Schumsko Praeposito S. Michaelis Archangeli in Castro Cracoviens. Demetrio de Jemo Praeposito Skarbiminiensi, Otthone de Szczekanów Cantore Sandominiens. Stanislao Sludin Rectore Ecclesiæ parochialis in Zagorz, Joanne Seniore Dlugosz, de Kiczielsko germanis, Jacobo Strocholski Plebano in ___ Mseo Nicolao de Kalisz Decretorum Doctore Rectore Ecclesiæ parochialis in Zarnowicz. Joanne de Zapoticze Rectore Ecclesiæ in Proszowice, Ludowico de Tokary Scholastico de Sandemir Paulo de Pyzkowice Magistro in Theologia et Nicolao Grajka Praelatis et Canonicis Cracoviens. Magistro Joanne de Staszyce, Archidiacono, Petro Custode, Mathia de Myków Canonico Ecclesiæ Sandecens. prædicta Paulo de Trzezerów Cancellario Aulæ Epplis et Nicolao de Przywiecerzyno Nostri Capituli prædictæ Cracoviens. testibus circa praemissa (L. S.) Rndmi Eppus (L. S.) Capitali Cracoviensis.

1697 67

Augustus Secundus, Dei Gratia Rex Poloniae Magnus Dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogi:, Kijowiae, Volhin Podol: Podlach, Livon, Smolen, Severiae, Czernichoviaque: Nec non Haereditarius Dux Saxoniae, et Sacri Romani Imperii Elector etc. etc.

Significamus praesentibus literis Nostris quorum interest Universis et Singulis exhibitas esse Nobis literas infra scriptas Civitati Nostrae Neo Sandecensi servientes manu Serenissimi olim divae Memoriae Joannis III Regis Poloniae Antecessoris nostri subscriptas tam Pargamencas Sigillo pensili approbationem per Serenissimum Divae Memoriae Michaelem Originalium Privilegiorum ejusdem Civitatis praesertim depositorii prohibitionis nisi ad pondus Centenarium divendendi Salis: et Exactionis a mercibus cujus suis generis in eandem Civitatem terra Aquave invehendis, indeque evehendis, de suis datis illic specificatorum; Nec non declarationibus Nundinarum non nisi triduo duraturarum. Item Molendinorum duorum Civitati incorporationis Insuper omnium Universaliter Jurium in se continentes Quarum tenor de verbo ad verbum sequitur et est talis Joannes tertius Dei Gratia Rex Poloniae Magnus Dux
1. Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Kiioviae, Volhiniae Podol. Podlachiae, Livoniae, Smolensciae, Severiae, Czernichoviaque. Significamus praesentibus literis Nostris quorum interest Universis et Singulis exhibitas Nobis esse literas Pargamencas infrascriptis Civitatis Nostrae Neo Sandecensis servientes manu Serenissimi olim Divae Memoriae Michaelis Regis Poloniae Antecessoris Nostri subscriptas Sigilloque pensili Cancellariae Regni Majoris munitas sanas, salvas, illaesas omnique suspicioni nota carentes Supplicatumque Nobis nomine Civium praefatae Civitatis Neo Sandecensis, Ut easdem literas Authoritate Nostra Regia approbare Confirmare, et ratifare dignaremur Quarumquidem Literarum tenor de verbo ad verbum sequitur et est talis. Michael Dei Gra-
2 tia Rex Poloniae Magnus Dux Litvaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Kiioviae, Podlachiae, Livoniae, Smolensciae, Severiae, Czerni-

chowiaque. Significamus presentibus literis Nostris quorum interest, Uni-
versis et Singulis. Quod reproductae sunt coram Nobis trinae Literae Per-
gamenae Sigillis Consilibus Majoris Cancellariae Regni communitae
Civitati Nostrae Neo Sandecensi servientes Sanae salvae illesae omnique suspi-
tionis nota Carentes, Et quidem priores Serenissimi Sigismundi Augusti
manu Magnifici Joanni Ocięski Supremi Cancellariae Regni Subscrip-
tae de data Petricoviae in Conventu Regni Generali, Die Decima Octava
a Mensis Januarii Anno Domini Millesimo Quingentesimo Sexagesimo
1563 (sexto) tertio, Quibus ejusdem Civitati conceduntur depositorea Ferri
dois sive cupri, tam formati quam non formati quae per totum Scepu-
sium, ex partibus inferioris Hungariae in Regnum et Dominia
impotari solent: **Nec non Salis Bochnensis ita non alibi**, praeterquam
in Civitate Nostra Neo Sandecensi merces ejus modi vendere sive deponere,
neque cum eis praedictam Civitatem Neo Sandecensem transgredi obli-
quis itineribus abea deffectere, in fraudem et jacturam ejusdem de-
positorii sit cuipiam liberum Secundae ejusdem Serenissimi Sigis-
mundi Augusti manu itidem praefati Magnifici Joannis Ocięski
Supremi Regni Cancellary subscriptae de data Petricoviae in Con-
ventu Regni Generali Feria quarta post Dominicam invoca-
vit proxima anno Domini Millesimo Quingentesimo Sexagesimo
b 1563 Tertio. **Quibus prohibent ut nemini unquam Salem tam in
Civitate** ipsa Neo Sandecensi quam in Suburbiis nisi ad pondus
Centenarii divendere ac emere liceat, Sub amissione empti seu
venditi, Tertiae vero manu Serenissimi Joannis Casimiri
subscriptae de data Cracoviae in Comitiis Regni Generalibus
Coronationis ejus, die Vigesima Mensis Januarii Anno Do-
c 1649 mini Millesimo sexcentesimo Quadragesimo nono, Quibus
approbatur facultas eidem Civitati Nostrae Neo Sandecensi
a Marcemoniis quae quocunque tempore eo advehi seu
etiam ex hac Civitate vehi solent videlicet **a Vaso uno Vini gros-
sos quindecim** a Salis grossos Sex a Centenario aerio grossos
tres a Centenario Ferri, et simillium Metalorum grossos duos
exceptis Civibus Sandecensibus liberae exigendi, et percipiendi, Ita

ut ejusdem Proventus, medietatem pro reparatione Murorum et munitione Civitatis Neo Sandecensis, Fossarumque ibidem restau-ratione, et aliis publicis necessitatibus, reliquam vere medietatem in consolationem Officii sui in Usus proprios Civitatis Magistratus convertat, et Serenissimo autem Vladislao quarto Rege Antecessore Nostro, cum pœna in transgressores praemissorum nempe amissionis omnium Mercium, Speciali Privilegio De data Varsaviæ die Vigesima Mensis Novembris anno Domini Millesimo Sexcentesimo Trigesimo Nono, concessa, cui facultas ut
1639
supra specificatæ approbationi; adjecta ejus declaratio Joannis Casimiri de tenore tali ut ab omnibus Mercibus mercimoniis, liquoribus quovis modo nuncupatis, idest a Dolio Mulsi simplici grossos tres, a Dolio Mulsi transilvanicæ alias ad Pietki miodu Sied-migrodzkiego quindecim et aliis a Centenario Ceræ Sevi, a culibus majoribus, et amodio frumenti, cujusvis et partibus Hungariæ advecti per unum grossum, et a Centenario Metallorum omnis generis, quocunque nomine grossos duos, insuper ab omnibus mercibus ex Ungaria in Poloniam aqua terrave invehendo præfata Civitas Nostra exigendi plenam facultatem haberet, eundem Proventum pro sola munitione et reparatione illius Civitatis, tanquam in confinio positæ erogatura. Demum quatenus Nundinae quotiescunque per Annum Celebrantur, non nisi per tres continuos dies durare possent, et post tridum nemini extraneorum Mercatorum liberum esse, merces exponere idque sub privatione Mercium solis Incolis Sandecensibus exceptis per iisdemque Nundinis liberum esse, cujusvis generis hominibus Venire duntaxat, Judaicæ nationis ita ut nemo Judæorum proquibusvis Nundinis ad Civitatem Sandecensem cum Mercibus venire, illasque exponere et Vendere audeat, sub privatione Mercium Supplicationibusque Nobis humillime per certos Consiliarios Nostros pro tum Lateri Nostro adsistentes suprafati Civitatis nostri Neo Sandecensis nomine Ut quemadmodum Serenissimus Joannes Casimirus Rex Antecessor

Noster speciali Privilegio suo, manu propria subscripto Sigil,
loque Majoris Cancellariae Regni pensile communito de data
Cracoviae in Conventu Regni Generali Coronationis suae die
trigesima Mensis Januarii Anno Domini Millesimo Sexcen,
tesimo Quadragesimo Nono praerecensita aliaque in Univer,
sum omnia Jura, libertates Privilegia amplissima Juris
formam confirmavit, approbavit, innovavit, et ratificavit;
Ita et Nos ea in parte Gratiam Nostram Regiam eidem prae,
stare non dedignaremur; Nos itaque praedictae ejusmodi Supp,
licationi benigne, annuentes praeinserta, Jura, Privilegia, Liber,
tates, facultates, Exemptiones, Declarationes, Proventa, Obven,
tiones, et alias omnes Praerogativas, Immunitates, Decreta,
Plebiscita, Inscriptiones, Consuetudines, Jurisque Magdebur,
gen quo haec Civitas antiquit, gaudet et Utitur, quas Vis ob,
servationes, nihil excipiendo, atque si hic omnia de
toto suo tenore inserta essent, approbando, confirmanda
ratificanda, innovanda esse duximus, Uti quidem in
quantum Juris sunt Et et Usus eorum habetur ex plo,
nitudine, Potestatis Nostrae Regiae approbamus, confir,
mamus, ratificamus, innovamus omnesque si qui reperi,
untur Juris Defect Supplemus. Praesentibus literis
Nostris decernentes easdem Vim et robur debite et
perpetuae firmitatis obtinere debere. Quo vero majo,
rem favorem praefata Civitas Nostra experiatur Eidem
duntaxat Examinatorum aeris, plumbi Salis et alio,
rum Mercimoniorum Uti ipsos proprios sumptu aedifi,
catum et ab antiquo juxta Privilegium Serenissi,
mi Sigismundi Augusti Regis Antecessoris Nostri
in Possesione sua Similiter et alium Molen,
dinum in fluvio Kamienica dicto in fundo ejusdem
Civitatis Sandecensis proprio paenes fundum Et Pra,
dium Motykowskie nuncupatum existenti Uti sine
Consensu Civitatis a quopiam aedificatum + salvo ni,

69

cominus et possessori illius Molendini et Civitati prae,
tensiones seu gravamina sua adeundi Jure mediante, ipsa
praefata Civitati Nostrae Neo Sandecensi incorporata esse
Volumus ac facimus. Quod ad notitiam omnium quorum
interest sertim vero Capitanei Nostri, nunc et pro tempo,
re existentis seu ejus Vicesgerentis, totiusq Magistratus
Castrensis et Vicepalatinorum Neo Sandecensis deducentes
Mandamus ut saepe dictam Civitatem Nostram Neo San,
decensem circa praesens Privilegium Nostrum ejusque
omnia et Singula contenta tum Usum ips: integre et
conservent manu teneatoe, conservariq et manu
teneri ab omnibus curent pro Gratia Nostra et Offi,
ciorum suorum, in cujus rei fidem majorem praesentes
Manu Nostra Regia subscriptas, Sigillo Regni sub
appenso muniri Jussimus Datum Versaviae die Vige,
1670 sima Mensis Februarii Anno Domini M.D.C.L.X.X. Reg,
ni Nostro Poloniae Primo Anno Michael Rex Ma,
thias Marcianus Ladowski Secretarius Regiae M.
S. Mttis m/p Nos itaq Joannes Rex Poloniae Sup,
plicationi praefatae nomine Civium Neosandecensium
benigne annuentes praeinsertas literas in omnibus e,
arum punctis et Clausulis, Articulis et Condicioni,
bus approbandas, confirmandas, et ratificandas esse
duximus. Uti quidem inquantum Juris ratio per,
mittit Usuq earum habetur approbamus, confir,
mamus et ratificamus praesentibus Literis Nostris
Volentes easdem Vim et robur debitae firmitatis
obtinere debere, In cujus rei fidem praesentes manu
Nostra subscriptas Sigillo Regni sub appenso com
muniri mandavimus. Datum Varsaviae in conventu
Regni Generali Die 13 Mensis Januarii Anno Do
1685 mini Millesimo Sexcentesimo Octuagesimo quinto
Regni vero Nostri XII Anno Joanes Rex Christo
ferus Taranowski Krati Crac. Varsav Regiae Mttis

Secretarius. Quam papireas Sigillo sibi impresso muni-
tas Approbationis respectu Judaeorum, ne iisdem Judaeis
ullas domos, quae in Civitate, qua in Suburbiis Neo San-
decensibus possidere, Mercaturam exercere, Ullo tempore /: ex-
ceptis Nundinarum diebus idque   prius Magistratui ejus
loci Consulari denuntiatione sub poena colli; et Confiscatione
Bonorum / liceat, prout in iis loculentius continetur, dispo-
nentes, de data Varsaviae in Conventione Regni Generali Die
1685 Vigesima Tertia Mensis Junii Anno Domini Millesim Sex-
centesimo Octuagesimo Quinto emanatas. Denique declara-
tionum Libertatis Civibus Neo Sandecensibus a Solutio-
ne Theleonorum, tam Contalium Navigationes, et alias qua-
rumvis per Serenissimos Reges Poloniae Casimirum
de data Cracoviae Feria quinta post Festum S. Joanne
1448 Babtistae Anno Domini Millesimo Quadringentesimo
Quadragesimo Octavo. Sigismundum similiter Cracoviae
Feria 4ta proxima post Dominicam Oculi Anno Domini
1537 Millesimo Quingentesimo Trigesimo Septimo. Sigis-
mundum Augustus Unius Petrokoviae in Conven-
tu Generali Die dominico Cantate Anno Millesimo
1555 Quingentesimo Quinquagesimo Quinto, Alterius Var-
saviae in Conventu Regni Generali die Undecima Men-
1572 sis Aprilis Anno Millesimo Quingentesimo Septua-
gesimo secundo manibus Illustrissimorum Vicecancella-
riorum Regni subscriptas, sanas, salvas, illaesas,
omnique suspicione nota carentes Supplicatum est No-
bis Nomine eorundem Civium perspectabiles et Hono-
ratos Albertum Halewicz Proconsulem Et Paulum
Uzewski Consulem et Advocatum praefatae Civitatis
Neo Sandecensis agentium, Ut easdem Literas, Jura
Privilegia et declarationes Divae Memoriae Serenis-
simorum Antecessorum Nostrum Authoritate Nostra Regia
approbare, confirmare et ratificare. Praeterea, Ut eidem Civitati Nostrae
Neo Sandecensi nunc injuriis temporum notabiliter suis infor-
tunis

tanis attrita quo efficatius sit adstrittarum fortunarum facultatumque suarum Vires reficere valeat. Ultra Nundinas et Fora antiquitus sibi concessa etiam novas praesertim pro Dominica Carnisprivii Vulgo Zapustna Item Dominica Ramis Palmarum; Nec non pro festo S. S. Petri et Pauli Apostolorum, Insuper pro festo Exaltationis S. Crucis ex benignitate et Clementia Nostra Regia concedere dignaremur. Nos Igitur Augustus Rex Poloniae praefatae Supplicationi Nomine Civium Neosandecensium factae benigne annuentes praeinsertas et allegatas Literas Jura Privilegia et Declarationes, in omnibus eorum Punctis Clausulis, et Conditionibus approbandas, confirmandas et ratificandas, Nundinasque seu Fora, pro praetactis Carnisprivii Ramis Palmarum Dominicis et S. S. Petri et Pauli Apostolorum, Exaltationis S. Crucis, Festis, quibus licitum sit omnibus hominibus cujuscunque Status, Sexus, et Conditionis, ad praedictas Nundinas seu Fora cum Mercibus ac rebus suis, Nec non Equis, Bobus, aliisque pecudibus et pecoribus Venire, ibidemque negotiari emere, vendere, pro rebus commutare ac in Universum quaevis licita et honesta Negotia sua expedire, adducendas, instituendas et indicendas perpetuis temporibus sine tamen praejudicio et jactura aliarum Civitatum et Oppidorum, nisi tales sint homines quos Jura facere non permittant et quibus proborum hominum consortia merita sint deneganda, esse duximus. Uti quidem inquantum Juris ratio permittit Unusque eorum habetur, approbamus, confirmamus et ratificamus Nundinasque adjicimus, istituimus et indicimus. Insuper quoniam conquestum Nobis pro parte eorundem Civium Nostrorum Neo Sandecensium eosdem in causis meri Officio seu Judicio Civili ad Djudicandum spectantibus ad alium Judicium seu Forum incompetens con

tra

tra Jura et Constitutiones Regni Quo cives coram suo Magistratu Magistratus vero coram Nobis, ex Officio conveniri debere, disponunt sapius evocari Ideo hac in parte Jurium convulsionem convulsionem tollendo, Volumus, pracipimusq, serio, Nea ab hinc quispiam quocunque colore et pretextu eosdem Cives in memoratis causis ad aliud Officium vel Judicium quam Civit: Neo Sandecens. citare trahere et evocare audeat et presumat sub poenis Regibus Regni et Judicatis Regiis in contraventores eo nomine in Judicio Nostro ad Instantiam Grosi Instigatoris Regni Vindicandi et irremissibiliter super extendendis presentibus Literis Nostris Volentes easdem Vim et robur debitæ firmitatis obtinere debere. In cujus rei fidem presentes Manu Nostra subscriptas Sigillo Regni subappenso communiri fecemus. Datum Cracovia in Conventu Regni Generali Felicis Coronationis Nostra die 11.ma Mensis Octobris Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Nonagesimo Septimo, Regni Vero Nostri Polonia Primo Anno.

71

Z Historyi o Obrazie
Przemienienia Pańskiego w Sączu
wydaney przez Bonawenturę Sikorskiego
Gwardyana Konwentu Nowo Sądeckiego.
1767

Dzieje Konwentu Nowosandeckiego o Kolo Roku
1661 przez X. M. Franciszka Brechse S:
Teologii Doktora Gwardyana Konwentu
ma bydz Pustelnikowi Trzeciego Zakonu S.
Franciszka nie skazitelnego zycia, cnotami
i przykładem chwalebnemu zostawiony m bydz.
Drugie 1680 X. Konstantyn Małegowski Ks.
Kretan i Asystent Prowincyi Polskiey w osob
ney Księdze ktora się w Archiwum Konwentu
Krakowskiego znaydyje powieda ze jednemu pustel-
nikowi przy Górach Karpackich Ermielskie prowa
dzące zycie Los Księze Ruskie od Cesarzow Wschod
nich otrzymawszy dla zysku i pozytku duchow-
nego darował ten Obraz ktory się znayduje

w Kościele Kaplicy tu miastu fundowanej przez J.O. Xiężnę Barbarę Domicellę Grudzińską niegdy J.O. Xiążęcia Konstantyna Lubomirskiego Podczaszego wielkiego Koronnego Grafa na Wiśniczu. Jarosławiu) Miasto też Wacław Król Czeski i Polski 1303 wystawił

1611. ogrómny pożar całe miasto i collegiatę w popioł obrócił

1654. był Sądeckim Starostą Konstanty X. Lubomirski

1711. w Starem Sączu morowa zaraza była lecz za prośbą obrazu ulczona

1753. 16 Sierpnia części dachu Zamkowego się zajęło lecz została ugaszoną. —

Joannes Paulus
Lasota Brzozowski
olim prior hebdov
abbas Jend. et
restaurator ecclesiae
Elect 1746
+ 1781

Józef Salezius Łodzia Brodzki
dziedzic dóbr Sapaczkowa w cyrkule
Stanisławowskim, 1 Kwietnia 1828
w 72. roku życia zakończył.

73

Koncerz czyli nóż obosieczny z miedzi,
jakiego do ofiar zwierząt używano
znaleziony w Kurhanie pod Haliczem,
znajduje się w Muzeum Lubomirscia-
num.

Głowa Mamuta, wykopana nad rze-
ką Sanem — Pieczęć ryta na mosią-
dzu Konfederacyi Województwa Bełz-
kiego. w powyższym Muzeum

Wojciech Taksa z Bobowej miasteczka położo-
nego w Sandeckim nad rzeką Białą, czyli
Heli-Bej Terdziuman Paszy Machmeta IV
słynął dom ten z dawna w polszcze, a który
dotąd prawie w rodzinnym ich posiadaniu
zostaje nazwę swą wziął. Nefrusi on w
młodym wieku w czasie najazdu Tatarów, od
nich w plon zabrany najpewniej r. 1624
srogością, wielością zajętego plonu, i sprawio-
nem kraju zniszczeniem w dziejach naszych
pamiętny. W czerwcu wpadł z Wołoch na
Ruś czerwoną Kantymir Murza z 30.000
Pohańców, a od Śniatyna szybko do Medy-
ki przeleciał, gdzie i obóz swój główny
założył, z którego na rzezie, rabunki i

posogi we wzerz i wzdłuż Kraju zagony
~~XX~~ swoje rozsyłali po ze Jaros
ławiu, Przeworsk i Kańczugę,
Sędziszów, Strzyżów, Dubiecko, Brzozów i
Krosno. Palili domy i kościoły, zabierali zboży,
a bydło i ludzi powiązanych wszystkich przed
sobą pędzili. Starców, dzieci i słabe płci nie
wiedzią, którzy trudom drogi [illegible]
niemogli ~~[illegible]~~ podołać [illegible] zarzynali bez litości.
Czasop. Ossol. 1828 Zesz. II 92.

74

Jan Sienienski wojewoda podolski starosta
hrodelski, czorsztynski 1589.

gawić = wygadzić

Napisy na ruinach zamku Czorsztyna.

Tak pyszny grodzie choć leżysz w ruinie,
Chociaż cię niszczą i burze i złoty;
Twa pamięć z serca Polaków nie zginie,
Boś był schronieniem ich męstwa i cnoty! —

Twoja byłość teraz nicość różne czucia rodzi
Lecz je wymówić niestety nawet się nie godzi!

Niegdyś ty wolnością oddychał
Teraz naszą dolę z równą dzielisz siłą,
Na cię patrząc ciężko będę wzdychał
. . . . stałeś się . . . .

Odcień Polski — zwaliska zamku Czorsztyna
Ogłaszaj westchnienia prawego jej syna.

Piosenki z okolic Czorsztyna.

1. Niemcy mówią: niemcy, a Polacy bydło,
Polacy się rozhukali, Niemców obryzgali.

V 2. Tancowali Lasy po kolana w kasy
Górale się zbiegli Lachom kasę zjedli.

3. Góry nasze góry, to nasze komory,
Bukowe listecki nasze poduszecki.

V 4. Ty Jasicku młody, nie chodź na jagody,
Jagody cię zdradzą, na wojnę cię dadzą.

V 5. Powiadają ludzie, to jest zbój, to jest zbój,
A co listek szuśnie, to się bój, to się bój.

6. Cesarzu, Cesarzu Wielmożny Panie
Dałeś mi kamasze, nie chcę patrzyć na nie. (NB.)

7. Dobry Cesarz dobry, bo nam daje torby,
A do torby chleba, maszerować trzeba.

---

8. Cesarzu Cesarzu jebem twoju duszu,
Że ja za twoją ciebie maszerować muszu.

V 9. Szwarniaczku biedny ptaszku
Nie buduj się w czarnym lasku
Wybuduj się w bystrej skale,
Nikt cię tam już nie dostanie.

In nomine sanctae et individuae Trinitatis. Humani generis actiones perpetua indigentes memoria plerumque ab hominum memoria sive notitia dilabuntur, nisi scripturarum testimonio uberius et diligentius roborentur. Nos igitur consules et jurati et communitas civium civitatis in Novo Sandcz universis et singulis tam praesentibus quam posteris ad quos praesens scriptum fuerit devolutum, volumus fore notum: quod de bono et maturo consilio totius universitatis civitatis Sandecensis damus et conferimus discretis viris Joanni Diviti et Hernemano nostris concivibus et amicis et eorum legitimis successoribus scultetiam in nostra villa vulgariter Frytagisdorf nominata jure haereditario possidendam et sub omnimodo et forma ~~[illegible]~~ juris

Czczono się w Nabo
[illegible] Nowy Sącz
1852 · 16. Jt 96
6 Jr

Gołąbkowice 1880
Badeni
Capella S. Valenti
ni in Suburbio 1799

Kamnica
stow. zap.
gotyk

Scelad w Starym [illegible]
Urban w Jurkowie [illegible]
Just [illegible]
z Węgier
[illegible]

7
15
3
3
0

515
18

(1068) **Ediktal-Vorladung** (3)

Nro. 441. Vom Dominio der vereinten Herrschaft Koscielisko und Ludzmierz werden nachstehende militärpflichtigen ohne obrigkeitlicher Bewilligung unwissend wo sich entfernten Individuen, als: aus Białka: Trybuła Blasius HN. 49: aus Brzegi: Basia Andreas HN. 42; aus Groń: Monka Jan HN. 73, Palluch Andreas HN. 112; aus Gronków: Zarębczan Jakob HN. 16; aus Maruszyna: Florek Jan HN. 121; aus Międzyczerwienne: Rafacz Vinzenz HN. 30, Staszel Anton HN. 51, Hersch Stotterer N. 120, Styrcula Maciej N. 135; aus Ostrowsko: Maciasz Michael N. 42: aus Ratułów: Szeliga Kasper N. 236, Pąksa Jan N. 237, Jakob Stopka N. 240; aus Rogoznik: Pluta Albert N. 86; aus Starebystro: Obrochta Jakob N. 108, Obrochta Thomas N. 139, Chyrczyk Franz N. 180; aus Waksmund: Rutas Jan N. 60; aus Zakopane: Gąsienica Andreas N. 166, Bachleda Jakob N. 209, Topor Jan N. 341; aus Zubsuche: Gat Jan N. 65, Gat Michael N. 65, Lassak Albert N. 81, Kula Jan N. 128, Stassel Thomas N. 133, Stasel Albert N. 159, Stassel Joseph N. 163, Słodyczko Andreas N. 172, Mrugała Jakob N. 215, Stassek Jakob N. 399, — hiemit aufgefordert, vom Tage der Kundmachung dieses Ediktes binnen zwey Monaten in der Dominikal-Kanzley zu Zakopane zu erscheinen, widrigens gegen dieselben, nach den hieramts bestehenden allerhöchsten Gesetzen das Amt gehandelt werden wird.

Zakopane am 10ten April 1843.

79

DODATEK do GAZ

Wtorek (Nro. 5

Dostrzeżenia meteor

Dzień i miesiąc	Czas	Barometr sprowadzony do 0° Reaum. miary paryzkiéj	wiédeńsk.	Termometr Reaum.	Psyc m *)
		"	" ‴ ⁗	°	‴
5. Maja	W. ☉	27,052	27 9 7	+ 1,5	1,94
	2 Po.	27,078	27 9 11	+ 9,2	1,98
	10 N.	27,150	27 10 9	+ 1,6	1,92
6 — —	W. ☉	27,159	27 10 11	+ 0,3	1,76
	2 Po.	27,080	27 9 11	+10,3	2,27
	10 N.	27,098	27 10 2	+ 2,6	2,33

*) Prężność pary w atmosferze będącéj

**) Wilgoć w atmosferze w procencie wy

Średni stan wilgoci dnia 5. Maja

Przyjechal

Dnia 4. Maja: Jego Excel. Retsey de Ret Bianchi, c. k. Feldmarszałek-Lejtnant, z Wiédnia. — H z Przemyśla. — Fontana Antoni, ze Złoczowa. — Strzel z Budydina. — Gottlieb Wincenty, z Łukawicy. — Szum

Dnia 5. Maja: Hrabia Komorowski Michał ze Złoczowa. — Polityński Jan, z Odessy. — Berczowski żowa. — Winnicki Hippolit, z Tarnopola. — Czajkowski

Dnia 6. Maja: Rulikowski Seweryn i Hrab z Żółkwi. — Głogowski Jan, z Bojańca. — Baron Raisc z Gródka. — Uznański Alexander, z Wołowego. — Mroz z Jaworowa. — Grocholski Kazimiérz i Podolecki Jan, z rynowski Józef, z Czortkowa.

Wyjechal

Dnia 4. Maja: Hrabia Poletyło Seweryn — Osuchowski Rafał, do Gródka. — Strzelecki Jan, do

80

Krossenitko V Tb

Schwefelsaure Soda 3,049570

" Kalk 7,43665

Kohlensäure Soda 1,750911

" Magnesia 8,744555

Kohlensaures Gas 27 K. Zoll

Der Badeort Krynica

Im Sandezer Kreise 4 Meilen von der Kreisstadt liegt das zur Muszyner-Kameralherrschaft gehörige ziemlich große Dorf Krynica. An dessen obern Ende liegt der eigentliche Badeort in einem angenehmen länglichten von Norden gegen Süden streichenden Thale, das von beiden Seiten mit anmuthigen Bergen, abwechselnden Waldungen, und fruchtbaren dazwischen liegenden Feldern und Wiesen umgeben ist, die ein von oben dem Dorfe nach in verschiedenen Krümmungen herabfließender Waldstrom von einander theilet und bei deren Erkletterung eine romantische Aussicht in die angränzenden Gebürgskette Ungarns und die über den Wolken emporsteigenden Karpaten das Auge überrascht und die Mühe lohnt solche erstiegen zu haben.

Die stahlhältigen Quellen ~~zwei an der Zahl~~ (von denen eine zum Trinken die andere zum Schöpfen des Badewassers benutzt wird) liegen kaum zehn Schritte von einander entfernt am Fuße des sogenannten Quellenberges. Die Trinkquelle deckt ein ~~steinerner~~ schöngebaut ~~chinesischer~~ offener Pavillon mit angebrachten ~~Bänken~~ Aufsitzen

schattigen Laubholz

| Ruhebänke

und Ruhen zur Quelle. Im Hintergrunde der Quelle steigt ein hoher Berg empor wovon ein Theil geebnet und in reitzende Gartenanlagen umgeschaffen, der übrige mit ~~Nadelholz~~ bewachsene Theil wurde zu einem reitzenden Park benutzt, durch den viele Gänge führen, und in welchem Tische und Ruhebänke | zur Bequemlichkeit der Spaziergänger angebracht sind. ~~Das ganze Thal des Kurortes bildet eine lange breite Gasse durch deren Mitte eine Allee den Berg zuläuft. Rechts und links sind schönne Bad und Wohnhäuser angebracht. Überhaupt muß man zum Ruhme der vorigen Cameralverwaltung nachsagen daß für eine gute Unterbringung und Pflege der Badegäste~~ hinlänglich gesorgt ist.

Laut der chemischen Analyse des Dr. Schultes enthält ein Pfund des besagten Mineralwassers folgende Bestandtheile:

Pierwiastku extraktowego	Extraktivstoff	0,18	Gran
Solanu wapiennego	Schwefelsaure Kalkerde	1,38	" "
Solanu sody	Schwefelsaures Natron	0,61	" "
Węglanu "	Kohlensaures Natron	1,28	" "
Węglanu wapiennego	Kohlensaure Kalkerde	12,16	" "
Węglanu żelaza	Kohlensaures Eisen	0,32	" "
Krzemionki	Kieselerde	0,32	

Żywicy ziemnej. Erdharz befindet sich unbestimmt in einem Kubikzoll Wassers 1,62 Kub. Zoll Kohlensaures Gases.

Kwas węglowy. Das Wasser ist klar, kalt, perlt im Glase, der

Geschmack ist zusammenziehend säuerlich, angenehm er-
quickend. Im Trinken prickelt es heftig mit Brausendust u. beim ersten [illegible]
In medizinischer Hinsicht ist das Wasser weit stärker [illegible] scheint
als jenes zu Pyrmont, Spa, Eger, Seltzers und
heilt alle Übeln welche von geschwächten Verdauungs-
wegen herrühren als verdorbener Eßlust, Magen-
drücken, Sodbrennen, Magenkrämpfe, chronische Diarrhoe,
Ekel, Erbrechen, Migräne; in mancherlei Brustbe-
schwerden, gegen die krankhafte Reizbarkeit des Nerven-
systems, in Nieren und Harnwerkzeugsübeln, in hek-
tischen Krankheiten, allgemeiner Schwäche und Un-
fruchtbarkeit.

Krynica gehörte anfänglich dem Krakauer Bis-
thum; die Gesundquelle ~~Mineralquelle selbst~~ wurde ~~[illegible]~~ im Jahre 1784
von dem Sandecer Kreiskommissär Stix von Saubergen entdeckt,
worauf im Jahre 1796 die Regierung (für 236 fl bei der Überschreitung [illegible] Versteigerung der Lanberge.)
dieses Gut an sich brachte.

Die Umgebungen sind überhaupt malerisch u. reich an mannig-
faltigen Naturschönheiten. Besonders fällt [illegible] der
1/2 Meile westlich ~~sich~~ von Krynica sich erhebende
der [illegible] Punkt in dem sich eine Grotte befindet welche
mit dem 7 Meilen von hier entfernten [illegible]
[illegible] comunizieren soll.

10. Lieferung

83

Łabowa. - Jan Branicki dziedzic na zamku w Zabłoczu, Wielopolu i Łabowej 1585 - Nawojowę i Łabowę po Stanisławie Stadnickim djable posiadał 1627 Stanisław Lubomirski podczaszy Kor. - r. 1733 Paweł xiążę Sanguszko marszałek nadworny w. X. Lit.

Andrzejówka (w. w Sandeck.) w cerkwi tutejszej jest dzwonek z r. 1484 i Symantherion (tuk z żelaznych obręczy z młotkiem) (Ob. Schnaider Encyklop. I p. 72)

Nowytarg (Neumarkt Novoforum) nad dwoma Dunajcami tu się łączącemi. Ratusz, farny kościół
domów 500 między temi kilka murowanych. mieszkańce żyją z rzemiosła, handlu win, bydła, skór, galasu
(?) nia, płócien, furmanki, handlu żelazem. Sejm r. 1637 postanowił w Nowym targu skład
soli i ołowiu. Z miasta przechodzi się drugi Dunajec po moście drewnianym za nim budynki kame-
ralne, kościółek S. Anny modrzewiowy. Wysokość miasta [illegible] 1535 stop wied. Dochody czynią
1500. Tędy szedł wielki gościniec albowiem r. 1613 wyznaczono tu skład główny wina soli i
ołowiu. Stąd do Zakopanego idzie gościniec Goessa zwany na 6 mil długi przez p. Mally
rządcę Nowotarskiego wystawiony. Na skale między Kościeliskiem a Zakopanem jest tablica
dla Gubernatora Goessa gdzie się tenże z bratem widział. Dolina nowotarska ma długości mil
kilka a szerokości 4½ jest podłużna, urodzajna, widok rozkoszny leży między 50° 57'
stopniem pół nocnej szerokości a 40° 41' zachodniej długości. Wsie i chaty bardzo schludne
bo włościanie mają role zakupne. Przed r. 1772 był Nowytarg starostwem płacącem
17,094 złp. Kwarty miał 15 mil □ i 38,000 ludności należały do niego wsie Klikuszo-
wa, Waxmund, Bańsko, Olszówka, Morawczyna, Ciche, Ratułów, Międzyczerwone,
Długopole, Maruszyna, Rogoźnik, Czarny Dunajec, Załuszne (które rozprzedano)
(więcej) — Nad Czarnym Dunajcem wiele rudy łączynej żelaznej i berlinerblau — Starowolski
mówi że tu znajdywano kruszec miedziany i żyły złote. Podług Rzączyńskiego znajdywano
w górach Nowego targu krwawniki (haematites) — Według podania państwo Nowotarskie
i Szaflary należały do opata szczyrzyckiego ale iż ten dawał tu przytułek opryszkom i
kuć pieniądze dozwalał odebrane klasztorowi zostały. Ostatni starosta tutejszy Rychter
Kawaler orderu S. Stanisława zaprowadził tu wiele fabryk żelaza
Kuropatnicki w Geografii Galicyi 1786 przywodzi anegdotę na str. 33 iż pewny oficer
austryjacki rozbił się na morzu śródziemnym, odkomenderowany tutaj później kupił swą
szkatułę z papierami od górala który ją na brzegu morskiego oka wyłowił. —

ŽECOTA PAULI.

ŽECOTA PAULI.

ŽECOTA PAULI.

ŽECOTA PAULI.

ŽECOTA PAULI.

ŽECOTA PAULI.

Bolesław z Kunegundą i biskup Prandota
Święte Kości podnieśli Stanisława z błota
Za prośbą Kunegundy dał bóg na pogany
Gerwazego z Protazem Polsce za pogany.

Ambona z r. 1671.

85

Napis dzwonu w Podegrodziu.

ano domini m cccc l xxx vii fundatũ
est hoc opus per nobilem petrum de
[illegible] et mathiam [illegible] sculteatum ad ho-
norem dei et sancti mathie apostoli.

o rex glorie veni cum pace.

Ostsee – Ragusa – Kesmeratkei – Eismeer. –

~~[illegible]~~ ✓

[illegible] ✓

[illegible] ✓

[illegible]

[illegible] ✓

[illegible] ✓

[illegible] ✓

[illegible] ✓

[illegible] ✓

[illegible] ✓

[illegible] ✓

[illegible] ✓

[illegible] ✓

[illegible] ✓

[illegible]

[illegible]

Kvetzer

Nowak

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

86

Królestwo Galicyi Tablica Statys-
tyczna przez E. B. fol. 8
Lwów 1821 złt 1 gr. 10. —

Anna z Rusera Lubomirska Starościna Landowirska
dziedziczka Poremby w sandeckim za Zygmunta
III

14. Zamek Rożnów i Rytro

15. Proboszcz w Rożnowie wchod jak gwiazda gruby mur krokszteyny w narożnych krokszteynach goły mąż zięty trzyma głowę tatarską w turbanie i herb Leliwa

---

1. nagrobek Wierzbięty (Grzegorza) w Ruszczy
2. " w Zębocicach w zbroi en face wytarty
3. " w Giebułtowie kobieta i mężczyzna
4. " w Raciborowicach kanonik Valentinus Brzostowski

w Kościelnikach pod Trzebinią nagrobek gotycki Ścibora na ziemi

w Ujanowicach na ołtarzu napis na drewnie

w Starym Sączu tyzka i nóż s. Kunegundy

1. Nagrobek Stanisława Wielogłowskiego
2. " Kempieńskiego
3. W " ~~Wielopolskiego~~ otowyx. w Czchowie
stojący w niszy
4 " Żony tegoż J. w Czchowie
5. " Piotr ~~Stadnicki~~ Nowojowyx. + 1593. z brodą
Tańcuchem leży nogi założone
7. " Dobka Łowczowskiego herb gryf
na pół rozbity nagrobek
napis na budynku w Sączu
8. " W Czapie okrągłej rodzej długiego
Kaftana broda na dwoje rozdzielona
+ 19 Septembris 1555 w Nowym
Sączu wytarty
9 " Miednica z Zwiastowaniem: Venit.
10 Krzcielnica w Łącku T, ₣ V : litery
11. Ruszcza z Muszyny
12 Część ulicy w Muszyny

88

Kromer Marcin 1548 jeździł z obedyencyą od nowoobranego Zygmunta Augusta do Pawła III brat jego rodzony Bartosz Kromer zostawił syna Sebestyana i 3 córki.

Ratułt comites de Skrzydlna r. 1296 Zdislaus comes et Ratuldus fratres – 1477 8 marek
Ratułt dostaje na nowo Szaflary (Miechov l. IV) córka jego jedynaczka poszła za Jana Pieniążka sędziego krak. starostę sądeck. ten podzielił swych synów Janowi rotmistrzowi ~~starsz~~ dzierżawy nowotarskiemu dał Szaflary a Nikodemowi Skrzydlną.

Smerdzonka z dobrą wodą siarczaną mało odwiedzoną – Haligocz tu jest sławna jaskinia gdzie znajdują kości zwierząt przedpotopowych – Czerwony Klasztór nad Leśnicą wsią na przeciw Mons Coronae, leży po prawej stronie Dunajca. Z obu stron klasztoru płyną dwa potoki a z trzeciej strony Dunajec Dolina jest wązka otoczona górami, najwyższa za Dunajcem Mons Coronae Kościół i mur obwodowy stoją a cele zwalone

Szczawnica. Wieś ta należała niegdyś do starostwa czorsztyńskiego. Kościół tutejszy założony jak erekcya takowego świadczy r. 1491. — ten za czasem popadł, albowiem (Krzysztof Kazimirski proboszcz tarnowski który r. 1596 z rozkazu kardynała Jerzego Radziwiłła administratora dyecezyi krakowskiej, kościół ten zwiedzał powiada w swej wizycie) iż w XVI wieku na miejscu dawnego zrujnowanego kościoła, nowy drewniany kościółek wystawiony został ~~Dziś parafia tutejsza liczy~~ Dziś kościół ten jako filialny należy dziś do parafii w Krościenku. Ludność chrześcijańska w Szczawnicy wynosi 800 dusz — Prócz kościoła tego filialnego jest w Szczawnicy jeszcze murowana kaplica kosztem dziedzica w której się czasami nabożeństwo dla gości w kąpielach bawiących odprawia.

Żegota Pauli

z matką Grzymisławą i żoną Kunegundą — conobium S. Mariae na prośbę opata Tiflina bierze pod opiekę swą

Bolesław Król uwalnia Klasztor Szczyrzyc a Łowoz, Stroże, Poradne, Langve

Stroza, Targove, Pomocy, Opravizove, Statze, Podwody, Przivody (ac ?) preter

militale a dacione casei, Rogove, Stan, Woyna, Grod a vaccis et ovibus 91

etiamsi stationem nos contingat habere in villis ipsorum a statione venatorum

& aucupum a statione pennificum a statione nostrorum equorum a statione

braxatorum ab omni pogon et expeditione excepto cum Zaganiś uwalnia od budowania

i naprawy zamków oprócz Krakowskiego, od ducali theloneo a judicio castellanorum et judicium forensium, odrobot wszelkich, Sprawców

homines, Kmetones, Zobaiones in villis eorundem tylko 2 dni na rok

mają robic unum tempore messis alio tempore falcandi Kośćin mają

i stowie pobliskie dworow krolewskich — qui mons est monasterialis

robic excepto villis quae sunt post montem Obidova sub nives longo tempo

re obsident pozwala liberam venationem usque ad montes Tatry rybołowstwo w niektórych — wymienia

wsie klasztorne powyższe prócz tego Dobrogniew, Grusovice, Smykan, ciric Sobyatin

Ludzimirz, Kranszow Cracovia 1255 gdy się metale znajdą w dobrach opata pół

będzie należeć ich pół zaś klasztorowi niewymienia tu wsi Podolan, Lipow, Drogina, Szrenozowice, Popowic

Król Bolesław terram Sandecensem Domina Cunegundi conforti — które były nadane a zaś to inne kupione

suae in compensationem pecuniarum ejus parapternalium perpetuo

possidendam confert 1257

Draucarii nostri (Dravetzerses ?) Bela 1263 erant falconarii

caniferii ogarnici

Welka folkerssur — Kaldbach Kolbach

Lestco dux Cracoviae comiti Georgio quem nobis in subsidium cum

aliis (Laurentio & Thoma Tolpos ??) rex illustris Hungariae dom

mus Ladislaus miserat nadaje wieś Welglowa in castellatura de Sandech (którą wprzód Comes

Otto palat Sandomir posidebat i którą mu Król za przestępstwo zabrał

nadaje Cracoviae 1287 in die cinerum za waleczność przeciw Tatarom

wsie Swiniarsko in districtu Sandecensi et Mussina quod jacet sub

Hungaria domina Boguslava uxor comitis Myronegi filii castelani

de Lalouch (Zalotsa ?) biskupom Krakowskim nadata

Cracoviae 1285.

Tilmanus advocatus Sandecensis za Kunegundy 1288

Kunegunda r. 1280 indictione septima infra octavas Apostolorum Petri & Pauli pisząc się relicta

Domini Boleslai domina & princeps de Sandecz w Sączu w przytomności Leszka Czarnego funduje

conventum S. Clarae i zapisuje mu civitatem Szandecz cum teloneo et omni questu & utilita

te (gdzie według Długosza już 1257 klasztor założyła) sexto nonas Martii życie w klasztor ze 100

panien Bolesław Ludyk zmurował klasztor który texit petra alba zakonnice wzięto

z Zawichosta i Kościoła S. Jędrzeja w Krakowie zakon przyjęła tego dnia Kunegunda gdy umarł Bolesław 1279. miasto Nowy Sandecz co roku dawał do Klasztoru 4 ollas vini hungar. 4 lepores 5 decagenas semularum. W starym Sadczu był za Długosza murowany kościół parafialny mieszczanie płacili pro magistro Scholae de domo 6 denarios Scholowe tam wspomina Monasterium Minorum które ma predium swoje Zapisała Kunegunda villas Bzarcice, Golkovice, Zadcza, Lucesco, Mastkowice, Cyoncha, Zarcenane, Zagorzyno, Socrer, Kluchany, Noszacovice, Dambrova, Mokra, Podegrodie, Gostnicza, Brzegner, Podrzeze, Korharovice, Bicyce, Chelmicze, Strzeszyce, Siedlec, Elbna, Zarovum Swiniarsko, Bieganice, Myslec, Podolino. Dryszietnice, Vietrznice

Elzbieta wdowa Karola Króla węgiersk. matka Króla Ludwika r. 1371 wszystkie dziesięciny z tych wsi które dawniej ~~...~~ biskup Krak posiadał nadała Klasztorowi Sądeckiemu i S. Andreja w Krakowie Bodzanta bisk. Krak. procesował się o to do Innocentego papieża VI i wydał sprawę Afra Abatissa Sandecens & Zolenda Abatissa S. Andrea były zakonnice ekskomunikowane dokąd biskupa nie wynagrodzą audytorem tej sprawy był Bernhardus Archiepiscopus Neapolitanus

Długosz wymienia następujące posiadłości tego Klasztoru Czuwinowicze predmieście starego Sadcza Moszczenicza superior Moszczenicza inferior cum ecclesia lignea Polcoviczye sub parochia de Podgorze tu było predium cmethones laborant powaban pro vere et estate Skrudzyna sub paroch. de Podegrodzie sicuti et Mosthky & Kathera, Zanszłonye — Podegrodze cum lignea eccles. parochial — Jurasichowce ad paroch. Podgorze cum predio sicuti et Obszcharka — Mokra ~~..~~ Dołubrava sub paroch podgrodze sicuti Szwirkla et Wygnarowicze & Dluga Lunka ubi quondam fuit eccles. parochialis. sunt ibi multa fovea in quibus aliquando aurum querebatur — Podrdze — Minor Swynarska ad paroch nova Sandets sicuti et Chelmiecz & Utrozthow — Chochorowicze sub paroch. Podgrodze — Strugi ad nova sandec paraf sicuti et Podlanzo — Szyedlicz cum eclesia lignea S. Andrea — Slavikowa ad Siedlec — Lunczko cum eclesia lignea paroch S. Joannis in agris villa prefatae invenitur aurum optimum naturaliter de terra prorumpens Czyrnicz ad Lonko & Zatzetze & Zabrzeczie & Podzoff & Wjetrznycza

Kamienicza cum eclesia lignea S. Maria — Zbludza ad Kamienicz — Lyskulina volya ad Lunko & Kastnova volya & Kucznya & Zavathka & Zagocin & Maszkovice Szencach & Stayzyazyn & Chodnuezka — Wolidza

Młyn w starym Sądczu z niego miarki (metreta)

~~Henricus dux Cracov. na pr~~ na prosbę Piotra Opata elevata petitione mit auf [illegible] Johannem Zünden
formuta
Bolesław Krol pozwala Klasztorowi ~~[illegible]~~ Szczyrzyckiemu jure teutonico
super albo Dunajec Nowe[illegible] fori
pozwala na 100 desert. mansos ~~(in antiqua villa~~) locare Novam
civitatem cui nomen sit Novum Forum nadaje owe 100 mansos
inter fluvios Ostrowska & Rogoznik a Fluvio Lepietnica ad castrum
Szaflariense a quibus 8 scotos abbas cum ~~f~~ fratribus exigere potest
jure teutonico
pozwala temu miastu mieć Advocata nadaje takie prawo jak ma
Kraków Advocatus ma mieć 8 mansos liberos ad fluvium Ostrowsko
in teloneo duos molendina tabernas et omnem liquorem una cum tota
communitate emulcionem ex quibus mansis pro expeditione bellica
ex theloneo alterum
1 aliquando 2 armigeros dare debet. Cracoviæ 1252 in Octava
Corporis Cristi. Advokat ma sądzić wszystkie sprawy oprócz decisio capitis membrorum mutila-
tio consensu nostro reservamus sędzi tamtejszych. a Kt. inny tylko Advokat ma sądzić.
w węgierskim dyplomie Camifex noster Bela 1254

Comes Crader klasztorowi Szczyrzyckiemu nadał villas Szczyrzic,
Dobraczyn, Abramovice, Dodolan, Podgorzany, Godusza, Krzy
żekovice, Kurdwanow, Vlosian, Mogielany, Glogaczow, Lisow
Sciborzyce oraz aquas: Dunajecia nigra Dunajecia alba,
Rogoznik major et minor, Lipietnica, Norowszowa, Slona, Stra-
domia ~~[illegible]~~ Mezwoza, Kasina quæ fluit de Snezna, Wsziena quæ
fluit de lapide etiam domus Scirziczensis Wlostova; quæ fluit in Wsze-
de Sylva [illegible] Klasztorowi
na, una cum Virbova, Luna magna quæ fluit de Obidova, Luna pasva,
fluvium fluvius fluvium
Wilowizal, Lonecza, Cobula, Sulicova, Leznica, Cobula magna,
in [illegible] aqua vie
Lekelnic, Raba, Loronina ~~[illegible]~~ et prata nominata ~~[illegible]~~ Dlugiepole, Ludzemer
Dambno, Ostrowiec, Osci, Mosciska, Wilczepole, et insuper Sal de
potowe
Rabschycza item mons Gora Preterea Wyzelicze atque taberna
de magno Sale et ceteris superius dictarum rerum attinentiis
milites Clemens & Marek synowie jego dodali 2 villas Droginiam
cum molendino & taberna & Brenozowiecz cum una sorte Lopowicz
abbati Checicio - ~~[illegible]~~ Cracovia 1254 Maji sexto idus te donacyje Krol Bo-
lesław potwierdział między świadkami jest już przytoczony Svantoslaus Wojni

Supplementum analectorum terrae Scepusiensis autore Joanne Bárdosy illustratum; Michaele Schmauk excusum Leutschoviae typis Michaelis Podhoranszky De ead 1802 in 4º pag 460.

przywileje spiskie wydał Karol Wagner pod tytułem Terra Scepusiensis w Leutschavie

tu zaś są przywileje z XIII wieku

tenże sam Bardosy wydał moldaviensis Decimae indagatio est proxima terrae Scepusiensis & huic innexarum sacro-profanarum jurisdictionum evolutio pro xenio anni 1802 oblata

Henricus dux Cracov. ac Siles Theodoro Cracov. Palatino pozwala Theutonicos locandi in silva circa fluvios: Ostrowno, Dunajec & Dunajec niger Rogoznik, Lipietnicha, Mona, Zataynicha, Nedelska, Stradomia cum his conditionibus quibus utuntur Teutonici Silesienses in sylvis locati excepto jure ducalis hoc est decisio capitis et membrorum mutilatio in Danczow 1204.

Vislaus episcop. Cracov. na prośbę Theodora palat Crac. pozwala stawiać kościół N. Maryi in villa Ludemer 1237.

Theodorus Marcus Palat. Cracov. ponieważ jego syn filiolus F. villam Rogoznik od niego dostał za pewną summę w zastaw niemogąc jej nazad wykupić nadaje mu perpetuo jure emptionis addidit insuper 2 boves 6 ulnas de Brkner et pelles vulpinas lectum in Sede 1237 filiolus ten był e fratre Theodoro nepos (obadwa Rogoznik w Kartkach)

Król Bolesław z matką Grimislawą claustrum Czyrzyc na prośbę opata Tyslina bierze w opiekę opusera im Lowor Hioge Poradlne Stroza, Zaigowe, Przewod preter militale (Militsbfal?) a vaccis ab ovibus etiamsi stationem habuerimus in villis ipsorum a statione venatorum et aucupum a statione panificum et braseatorum excepto si in eorum villas steterimus et ab omni Pogon et expeditione excepto si pagani vel alii steterint et ab edificatione castrorum preter solum castrum cracoviense absolvit et ab theloneo. In Grodnicz 1250 undecimo calendas Julii na dole między świadkami przychodzi Gothko Castellanus de Sandecz (więc był przed Walterem)

1251

In nomine domini Amen. Nos Boleslaus Cracouie et Sando=
mirie dei gratia Dux illustris notum esse volumus univer=
sis praesentibus et futuris, quod dilectorum nobis Petri Abba=
tis et Fratrum Conuentus Domus de Cyrich Cisterciensis or=
dinis deuotis precibus annuentes eaque ipsorum domui et
ipsis Comes Theodorus Cracouie quondam Palathinus eius=
dem domus et Cenobij Fundator et patronus contulit et
praesertim quae in priuilegio continentur divi Henrici
Cracouie et Slezie divina providencia Ducis olim illustris
ipsi Palatino concesso, que in domum memoratam dictus
Nobilis transtulit, assensu benigno inviolabiliter in perpe=
tuum confirmamus. Cuius privilegij tenor talis est:

„In nomine domini dei eterni Amen. Cum votaque
„a racionis tramite non discordant effectu subsequente com=
„pleri desiderentur, cum eciam iustis petencium desiderijs
„iuris racio facilem praeberi persuadeat assensum, ea
„propter Nos Henricus dei gratia Dux Cracouie ac eciam
„Zlesie notum facimus tam praesentibus, quam eciam
„futuris, quod peticione Comitis Theodori Palatini Cra=
„couiensis inclinati libertatem ei Theutonicos locandi
„in silua circa fluuios qui sic uocantur concessimus,

„ Ostrowsco. Dunayech – et Dunayech niger – Rogoznyk.
„ Lipetnicha. Slona. Ratayncha. Nedelska. Stradoma
„ quantum est de silua ipsius. Dantes eciam sibi hijs
„ pactis et hijs condicionibus uti quibus Theutonici Zle=
„ senses in siluis locati utuntur, in dicta silua quales=
„ cumque fuerint locandi inhabitatores. Prestantes eciam
„ sibi ab omnibus honeribus in silua nominata angari=
„ arum scilicet et perangariarum absolucionem. Ita eciam
„ quod in eadem silua homines locati coram nullo alio
„ quam coram suo domino et eius Solteto iure Theuto=
„ nico ipsis in omnibus suffragante cogendi sunt liti=
„ gare. Excepto iure ducali, quod est decisio capitis,
„ vel membrorum mutilacio, quod nobis, nostrisque suc=
„ cessoribus reseruamus; ut autem hec nostra concessio
„ in perpetuum robur auctore domino firmitatis opti=
„ neat praesens proinde documentum sigilli nostrj
„ corroboramus impressione: Datum in Dancow Anno
„ ab incarnatione domini M° CC° Quarto."
Ut autem nostra confirmacio premissa super univer=
sis et singulis quae in eodem priuilegio continentur
semper maneat inconcussa, nec possit calumpnie seu
obliuionis scrupulo praepedirj, praesentem paginam
nostri sigilli munimine dignum statuimus muni=
endam. Datum Cracouie Anno domini M° CC° L. j.

na pergam. pieczęć na żółtym
sznurku jedwabnym oderwana
w aktach miasta Brzeza

Stradomka w Bocheńskim przyjąwszy Stradomkę do Raby, [illegible]
Niedzielska w Bocheńskim pod [illegible] nad rzeczką do Uszwy wpada[illegible]
Łone w pobliżu [illegible] Raby i Nowego Targu

R. 1524 pogorzał Sądecz

Wojnicz! Hic jacet Generosus Adam de Brzeszino
Succamerarius terrae Crac: Vir pius, de omnibus bene
meritus qui Anno aetatis suae 56 obiit 12 Maji in Wiącz-
Konicze anno 1566 Anna de Konicze pole moerens posuit
Marito charissimo = Adam hic jaceo explens aevi justa temp.
Expectans manera certa praemia mei

był to brat Jana Brzeskiego Kanclerza koronnego który wiele
poselstw odprawił + 1583.

Brzyrzyce Magnificus Petrus de Lipie Palatinus Sando-
mirien. anno 1376 hic in medio choro tumulatus

~~Zassyby zdawna pisali się de Laczlawice~~ p. 234

Bernata Wierzbięte syna Janusza wojewody Krakowskiego
nazywa Kazimierz Wielki w liście z r 1341 gdzie mu pola sze-
rokie u Sącza daje Miles noster nobis ac regno bene meri-
tus. Zbigniew albo Zbyszek z Oleśnice Arcyb. Gnieznień:
Prymas +1488 w Sączu wystawił klasztor i u niego kilku
prałatów znacznie opatrzył

Spytek z Melsztyna syn Spicymira z Tarnowa [illegible]
Melsztyn w 18 roku został Wojew. Krak. za to że się mężnie z
Tatarskim Carem Tamerlanem bił r. 1383. Miał tylko 2 cór-
ki Annę odrową żową Wojew. Rusk. która powtórnie poszła za
Jordana kasztel. Wojnick a tak się dostał Melsztyn Jordanom
~~Spytek z Melsztyna od Kromer lib XIV był Wojew. Krakowskim~~

Jan Jordan Kasztelan Bielski, Spiski Oświęcimski
Starosta, wielki rządca krakowski + 1507 Zjsał
się de Zakliczyn. Trzymał Żupy w zastawie które
Zygm I za sprawą Bonara mieszczana krakow-
skiego wykupił 1504 za 14000 czw Zło. Mikołaj
Jordan Kasztel. Wojnicki Starosta Spiski Wielki
rządca Krakows Starosta Kamieniecki + 1521 Zjsał
się de Zakliczyn. Jordan (2 Mikołaj) wziął za żonę córkę
Spytka Tarnowskiego Wojew. Krak. (był Jordan Kaszt.
Wojnickim) wziął po niej Mielsztyn i inne imio
Wawrzyniec Spytek Jordan z Zakliczyna
na Mielsztynie Kaszt. Krak. Starosta Przemyski
Kamieniecki i Czchowski + 1568 miał córki
Helżbietę Bonarową (Stanisław), Anna Zebrzydowska (Kasprowa), Magda-
lena Wapowska Barbara żona Piotra Zbaraskiego
Zofia Samuelowa Zborowska. Jan Bonner Landa
nus za Królem Kazim. Janie Olbrachtowi, Alexan-
drowi wielkie czynił przysługi było dostarczał
srebra do Mennicy Króla Zygm. I (Rabsztyn) i pod-
ług mieszkańcy otrzymał upr. dając Rzeczpospo-
litę
h

95

Szczerzec. Tu w klasztorze cytuje Paprocki Herby p. 146 nagrob ki - magnificus Petrus de Lipie palatinus sandomiriensis anno 1376 hic in medio choro tumulatus. (Katalog Surzyckiego)

Lescus (niger) dux Cracoviae amicabilem compositionem inter Paulum de Premankow episcopum cracoviensem et comitem Mironegum respectu villarum Swiniarsko et Muszyna confirmat.
Cracoviae, Anno 1288 d. 23. Maji.

96

Swiniarsko et Muszyna 1288

Leszek xiążę Krakowski Sandomirski i Sieradzki w Krakowie decimo Calend. Junii 1288 potwierdza następujący układ
Comes Mironegus (filius Comitis Dersijraji bonae memoriae castellani quondam de Sandech) z żoną swą Bogusławą (wnuczka - nepos domini Vissonis piae memoriae quondam Scholastici Cracoviensis haeredis de Negowez) pozywają biskupa Krakowskiego Pawła jakoby sobie tenże niesłusznie przywłaszczył 2 wsie: Swinarsco (quod jacet in Sandech) et Mussinam (quae sita est sub Ungaria) które niegdyś do Vissona należały i do których sobie Bogusława wnuczka tegoż spadek rościła. Lecz gdy się pokazało że Visson obie te wsie testamentem biskupom Krakowskim zapisał odstąpili od swego żądania na zawsze byle ich biskup co do reszty spadku po owym Vissonie jaki posiadają nie molestował.

Dokument ten drukowany w Wiśniewskiego Historia literat. polsk. Tom II str. 480-483.
i Bardossy: Supplementum Analectorum Scepusiae Tom I pag. 279-284.

Tegoborza (w cyrkule Sandeckim) W przyległej wiosce: Góra Świętego Justa zwanej leży na wysokiej górze Kościołek starożytny drewniany N. P. M. gdzie się nabożeństwo czasem odprawia. Według podania miał tu swą pustynię Św. Just zakonu Kamedułów uczeń S. Barnaby o którym pisze Baronius Marcin Kleryk Jarosławski r. 1610 iż tu mieszkał (mansit in monte Lobsow apud fluvium Dunajec prope Opatowiec octo a Cracovia milliaribus) i tu miał umrzeć 9 Lipca 1007 r. Wspomina Baronius iż r. 1572 d. 15 Czerwca niejaki szlachcic Stanisław Ławłowski z Opatowca wracając wozem z Nowego Sądcza z żoną i córką Salomeą gdy nocą o drugiej godzinie przybyli do wsi Lobsowo gdzie leży S. Just poklękali w ciemnej nocy na cmentarzu prosząc o pomoc. Wtedy pokazał im się starzec w białych sukniach (był to S. Just) i dawszy im dwie laski wierzbowe kazał jechać bezpiecznie do domu. Wtedy te laski nakształt pochodni zaczęły gorzeć przy których świetle zbłąkani podróżni do domu trafili. Toż samo miało się r. 1506 d. 9 Lipca niejakiemu szlachcicowi Kazimierzowi Długorajskiemu przytrafić. (Sed in quo loco Ecclesiae hujus S. Justi Corpus quiescit ob antiquitatem nulla est adhuc, vestigium memoria

Swirad swięty ma w Ś. Tropiu w pustyni kaplicę gdzie jego statua tu miał na puszczy mieszkać. Długosz w libr. beneficior. zowie go Sanctus Swiradus alias Zorawdus. Jedynem zrodłem do zywota jego jest legenda łacińska spisana przez Maura opata Pétsvaradu a później arcybiskupa (Quinque ecclesie węgiersk.) który będąc chłopcem szkolnym słyszał o nim wiele z ust ucznia jego błogosławionego Benedykta pustelnika i zakonnika w Klasztorze Zobor koło Nitry w Węgrzech. Pisze tenże Maurus iż przybył z Polski do Klasztoru Zobor leżącego na górze koło Nitry i poświęconego na cześć S. ~~[illegible]~~ Hippolita ~~[illegible]~~ za czasów S. Stefana Krola (około r. 1000) „człowiek urodzony w stanie wieśniaczym „jak róża między cierniami" zwany Zoerardus; przyjął go na zakonnika opat Filip [L] Ten Zoerardus czyli Swirad zostawszy za czasów Króla węg. Stefana Mnichem (~~[illegible]~~ benedyktynem ?) prowadził życie pustelnicze i prawdziwie ascetyczne, martwił swe ciało na pustyni po 3 dni nic nie jedząc. Podczas postu przez 40 dni karmił się tylko jednym orzechem na dzień. Czas wolny od modlitwy poświęcał pracy w lesie z toporem w ręku. Wtedy to raz znużony i zmęczony wpadł w omdlenie w lesie, wtedy to anioł w postaci pięknego chłopca przybył z wozkiem i odwiózł go do chatki jego pustelniczej. Sypiał on w wyżłobionym kadłubie dębowym, uściełiwszy pod siebie zamiast puchu ostre sitowie i trzcinę. Gdy czas na pobożnych rozmyślaniach trawił kładł na głowę wieniec drewniany do którego z czterech stron przywiązane były ciężkie na sznurkach kamienie, które go tłukły gdyby głowa snem zmorzona pochylać się chciała. Gdy umarł pochowany został w ~~[illegible]~~ [w Nitrze w kościele katedralnym S. Emmerama] a miejsce jego po śmierci w pustyni zajął Benedykt (którego niewiedzieć dla czego piszą polscy zowią podług Baroniusza Zwirardus) wyżej wspomniony. Powiadał tenże Benedykt iż gdy Swirada chowano (miano i myć chciano ciało) znaleziono pod suknią zakonną na gołym ciele ciężki łańcuch który się głęboko wżarł w ciało, którego to łańcucha kawałek dostał też Maurus i Królowi Gejzie I (około 1075 r.) podarował. Wspomina tenże Maurus o cudzie zdziała=

ob. Aquila polono bened. p. 75.

[L] i nadał mu imie zakonne Andreas.

Dmiszewski w Kalendarzu na r. 1796 iż Andrzej Zorawek (?) uczeń S. Barnaby Polaka wstąpił do Klasztoru S. Benedykta Sebor zwanego ztamtąd poszedł na puszczę r. 965.

nym przez Świrada. Gdy raz banda rozbojników napad robiła, jeden
z nich ciężko ranny został. Chcieli go rozbojnicy w pobliższej chacie
pustelniczej Świrada złożyć lecz nim go donieśli tenże umarł. W nocy
gdy go grzebać miano zmarły za wstawieniem się S. Świrada ożył, i od
tego czasu pozostał przy Świradzie zaniechawszy rozboju.
Legenda owa była pierwszy raz drukowana [illegible] przy żywocie S.
Stanisława napisanym przez Jana Długosza, który Jan Haller dru:
karz w Krakowie 1511 po łacinie wydał in 4°.
Martinus Baronius Jaroslaviensis Clericus (Vitae gesta et
miracula Sanctorum Quinque fratrum Polonorum Cracoviae
1610. 4°.) mówi iż tenże Andreas Zoerardus czyli Zeorardus uro:
dził się w Małej Polsce w miejscu Opatowcu nad Wisłą z ojca Marka a
matki Agnieszki. Za czasów Bolesława Chrobrego około 1005
wraz z Benedyktem Zuirardus i Justem został uczniem
w Polsce S. Barnaby eremity kameduły na puszczy koło miasta
Kazmierza po którego śmierci udał się do Nitry za czasów węgier:
skiego króla Stefana gdzie zostawszy kamedułą ott. umarł imis
Andreas umarł pochowany tamże w Kościele S. Emerama wraz z
uczniem swym Benedyktem Zuirardem którego w trzy lata póź:
niej rozbójnicy w puszczy zabili. Święci Kościół polski tego Świ:
rada (którego poźniejsi mylnie Żórawkiem zowią bo już Baronius
z jednego 2 zrobił Zeorarda i Zuirarda) d. 16 Lipca którego jest
Opowiada Baronius cud iż gdy r. 1569 Luteranie zebrany w Tropiu
na odpuscie lud rozegnać chcieli pokazał się na cmentarzu S. Świrad
z ognistą laską i rozgonił Luteranów; ślad tego miał pozostać na
cmentarzu na twardym kamieniu gdzie dotąd widać wypalone stopy
S. Świrada. Lecz nic to niepomogło bo Kościół ten r. 1596 był w rękach
różnowierców który tam swe nabożeństwo odprawiali w Tropiu
dostał się zaś różnowiercom około 1569. Odpusty tu były sławne
Kościół co roku dostawał darmo wino z Węgier w XV i XVI wieku
Według Baroniusza umarł Świrad w Węgrzech 16 Lipca 1009 (se:
pultus in monte Ferreo) od papieża Kalixta III kanonizowany
wino które Węgrzy do Tropia co roku dostawiali miało pochodzić z Nitry z win:
nicy którą S. Świrad własnemi rękami zasadził; później tę winnicę heretycy zniszczyli
Najprawdopodobniej tenże Świrad będzie podobnie jak Swon w Czechach potomkiem
Świętopełka Księcia Wielkiej Morawii który podczas burzy politycznej uszedł do Polski
i tu się tułał, potem znowu do Nitry powrócił. Samo imię sławiańskie Świradsło lub Wszerad
pokazuje. W Tropiu jest Kościół murowany pod tytułem S. Andrzeja Świrada i S. Bene:
dykta pustelników założony przed r. 1347 r. 1569 w zbor zamieniony Kalwiński. Próż
tego w pustyni jest kaplica murowana S. Świrada w której bywa odpust co roku

R. 1440 za czasów Długosza dziedzicami Tropia byli Niemcy (Theutones) herbu Starykoń

Baronius wypisał żywot z Maura podobnie Szczygielski Aquila p. 73 przyłącza ten żywot świętego Andreas Zoerardus seu Zo:rarcus. pod r. 990.

Tropie w cyrkule sądeckim liczy 108 mieszkańców do parafii należą wsie o ćwierć mili odległe: Gierowa (czyli Gyrowa) Wiatrowice, Trąbki: pół mili odległe: Będzie: szyna, Witowice dolne i gór: ne, Habalina, Rostoka, Wytrzyska (dawniej Wy: trzeszczyzka) i trzy ćwierci mili odległe: Brzeziny miejsca te liczą 1508 dusz. R. 1596 należały jeszcze do parafii: Dzierżaniny, Zagór: ze, Łaziska, Radziejowice, Lęki.

Opatów stary klasztor cystersów w Polsce (później do biskupstwa lubuskiego) do których należała też wieś Biskupice (w bocheń.) nad Dunajcem. Opatowiec nad Wisłą

Swięty Swirad

Klasztor Sobor czyli Zobor (Mons ferreus) S. Hippolita w któ=rym żył S. Swirad, leży tuż koło Nitry miasta na północnej stro=nie (Zoborhegy). Za czasów państwa Wielko-morawskiego była tu już pustynia w której mieszkali eremici, sam nawet Swię=topełk książe Wielko-morawski podzieliwszy państwo swe mię=dzy 2 synów ostatnie lata swej starości miał przepędzić na pustyni w jaskini tejże góry (Cosmas Pragensis) — Podług pi=sarza węgierskiego Anonyma notariusza Króla Beli, otrzymała ta góra swą nazwę Zobor czyli Zubur od księcia Wielko-moraws=kiego Zobor który broniąc się przeciwko Zoardowi (Zuard może Swirad?) Kadocsy (Kadusa) i Abie (Huba) wodzom huńskim, oblę=gany od nich w Nitrze, w końcu pojmany i na górze Zobor powie=szony został. S. Stefan król węgierski około r. 1000 założył tu klasztor S. Hippolita dla Benedyktynow i uposażył. Pierwszym opatem tegoż klasztoru był Filipp za którego czasów żył tu S. Swirad w jaskini tej góry wstąpiwszy do zakonu (więc około r. 1000) przybywszy z Polski). R. 1468 po śmierci ostatniego opata Mikołaja Jan Vitez arcybiskup strygoński zajął klasztor, przywileje mnichów rozgonił, zabrał i dobra klasztorne; odebrał mu te dobra Maciej Korwin król węgierski za to że Kazimierzowi Św. Jagiellończykowi preten=dentowi do Korony węgierskiej sprzyjał i nadał kościołowi Kated=ralnemu w Nitrze. Biskup nitrański Błażej Jaklin baron de Elle=fant r. 1691 opuszczony klasztor nadał Kamedułom, których 1782 skasowano, kościół rozebrano a w zabudowaniach klasztor=nych dziś szynk winny. (Ob: Episcopatus Nitriensis ejusque prae=sulum memoria Posonii 1835 typis heredum Belnay. 8° st. X. 467 4 fl 36 kr. km z 2 rycinami których gdzie st. 110-122 dzieje tegoż klasztoru a st. 123-128 żywot S. Andrzeja Zoerarda i S. Benedykta podług Maurusa spisane)

S. Zoerard przybywszy z Polski (czyli raczej powróciwszy) prowadził najprzód żywot pustelniczy w jaskini górleśnej Skałka nad Wagiem (niedaleko Cieplic we wsi Skała trenczyńskim, wraz z uczniem swym Benedyktem urodzonym w Dalma=cyi. Wreszcie oddalił się z tąd i udał do klasztoru benedyktyńskiego na górze

Zobor koło Nitry gdzie Zoerard umarł r. 1010. Uczeń jego Benedykt pozostał w skale mieszkał w jaskini tamże (która dotąd istnieje a w niej ołtarz i posąg tego świętego) dopokąd go zbójcy nie napadli i z skały do Wagi reki nie wtrącili. Jakob biskup nitrański na tem miejscu r. 1224 fundował klasztor benedyktyński (opactwo) S. Benedykta; około 1520 podczas rozruchów opuścili zakonnicy ten klasztor który r. 1644 Jan Pużki biskup nitrański Jezuitom oddał, po których zniesieniu rząd objął to opactwo dziś w ruinach leżące (dziś tylko tytularne Abbatia S. Benedicti de rupibus – równie jak i Abbatia S. Hippolyti de monte Zobor)

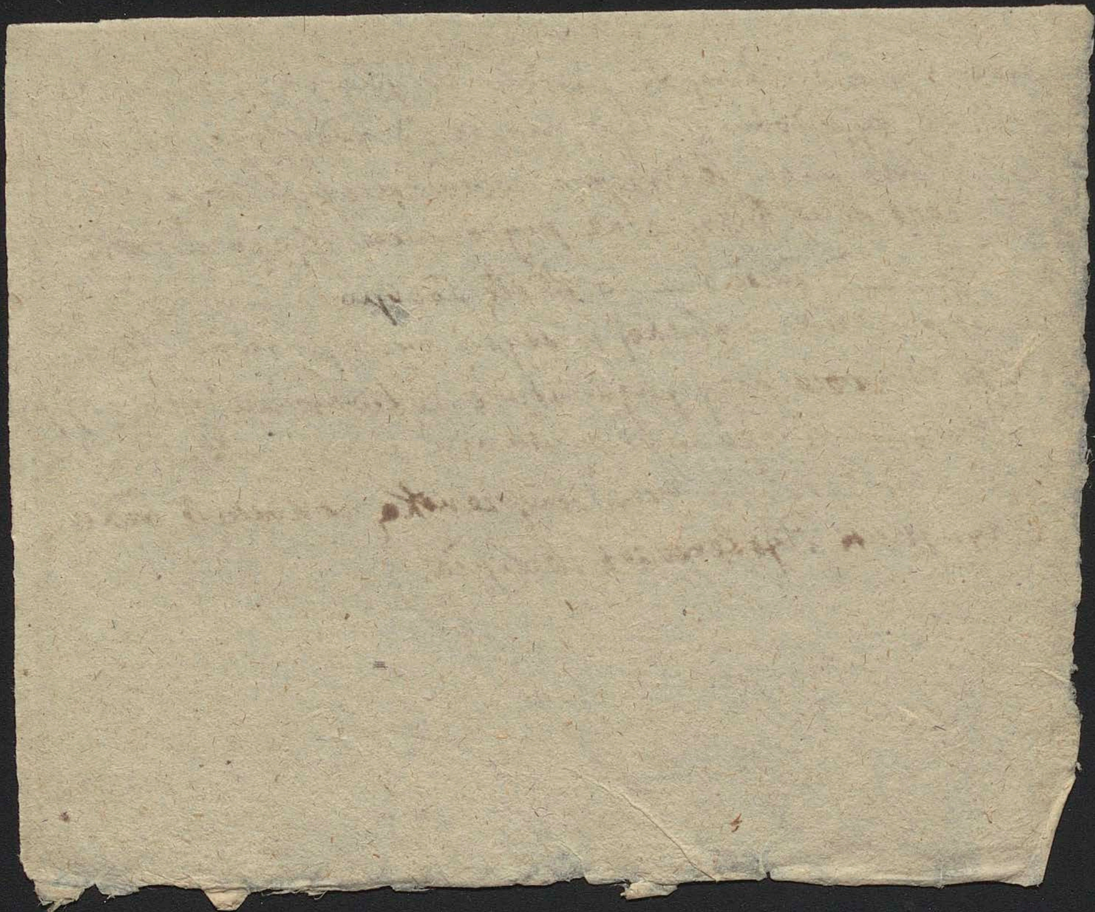
Ciała S. Zoerarda i S. Benedykta złożone zostały najprzód w klasztorze Zobor, skąd r. 1013 przeniesione zostały do starożytnego Kościoła Katedralnego S. Emmerama (założonego według jednych przez S. Emmerama r. 823 przez Księcia Prywinnę na cześć S. Emmerama męczennika, a podług drugich przez Fritigildę Królowę markomańską r. 396, a podług trzecich najpewniej przez S. Stefana I Króla węgier. r. 1006) i spoczywały w starożytnej krypcie (Widoki tej krypty i Kościoła w dziele: Nyitra és környéke képes albuma. Kiadta Vahot Imre. Pest 1854 Emich Gusztav Könyvnyomdaja. 4º str. 29 z 12 drzewo: ryt i litogr. tablicą kostiumów) Gejza II król węgierski r. 1158 nadał kościołowi S. Emmerama w Nitrze („donavi ecclesiae Nitriensi b. Emerami ubi SS. M. M. Zoerardi et Benedicti corpora requiescunt") pewne „dobra co pokazuje iż około r. 1158 został Świrad z Benedyktem kanonizowany. R. 1312 Matheus comes Trentschiniensis przeciwnik Króla [illegible] Karola I węg. dobył szturmem Nitrę zabrał srebrne trumny S. Zoerarda i Benedykta kości wyrzuciwszy i Katedrę spalił przyczem ciała tych świętych uległy zniszczeniu. Dopiero Tomasz hrabia Pálffy ab Erdöd biskup nitrański po restauracji Kościoła sprawił na relikwie srebrną trumnę w której się dziś tylko jedna kość piszczelowa z S. Zoerarda znajduje z napisem: „Divis Tu-„telaribus Ecclesiae Nitriensis Andreae et Benedicto M. M. Un-„Thomas Pálffy ab Erdöd Episcopus Nitriensis Cancell. Un-„ger. F. F. Anno Domini 1674 in quo sacra ossa deposita „sunt."

i Kościoła

1 [illegible].

[illegible]

Benedyktowie dwaj ss. pustelnicy, pierwszy z nich jak
się najpodobniej zdaje, mnich Benedyktyn, z nauczy-
cielem swoim Andrzejem Świradem czyli Zorardem,
naprzód w Polszcze na pograniczu Węgier u rzeki
Dunajca, gdzie ona w Wisłę pod Opatowcem wpada
bogomyślne w głuchej pustyni życie prowadził, aż
do Węgrów przy pogaństwie zatwardziałych r. 999,
dla stałecznego wyznawania wiary wskutek zabity
i odtąd odbiera cześć męczennika w kościele benedy-
ktyńskim i cysterskich 16 Lipca.

Hochverehrter Herr!

Aus beifolgender Anzeige werden Sie ersehen, dass ich es unternommen habe, für die österreichischen Lehr-Anstalten einen allen Anforderungen der Schule und Wissenschaft entsprechenden

Geographischen

SCHUL-ATLAS

herauszugeben.

Eine eingehende Prüfung der beifolgenden **Probekarten**, welche jedoch nicht etwa die besten sind, wird die Vorzüge meines Schul-Atlasses bald erkennen lassen, die ihn zu jeder Concurrenz mit dem Auslande befähigen.

Das hohe k. k. Ministerium hat sich bereits auf das Vortheilhafteste über dieses Unternehmen ausgesprochen und mir dessen Anempfehlung, welche so eben eingeleitet wird, hochgeneigtest zugesagt.

Ebenso haben sich die P. T. Herren Directoren und die betreffenden Professoren aller grösseren Lehr-Anstalten in Wien, Prag und mehrerer anderer Hauptstädte, welche bereits von den fertigen Karten in befriedigendster Weise Einsicht nahmen, für die Einführung dieses Atlasses im nächsten Schuljahre entschieden erklärt und auch von vielen anderen Seiten sind mir in dieser Richtung die erfreulichsten Zusicherungen zugekommen.

Jetzt, wo der ganze Atlas nahezu vollendet vorliegt, darf ich wohl des jahrelangen unermüdlichen Eifers und der Sorgfalt gedenken, die der Bearbeiter desselben, Herr Prof. Kozenn, mit ungemeiner Sachkenntniss auf diese Arbeit verwandte, so wie ferner der grossen Schwierigkeiten, welche bezüglich der artistischen Ausführung zu besiegen waren, da es bisher bei uns gänzlich an tüchtigen Kräften mangelte und ich deshalb genöthigt war, eine **eigene Kunst-Anstalt in Wien für geographische Zwecke** zu gründen.

Mit dieser **1. Auflage** ist aber unsere Wirksamkeit noch keineswegs beendet, da bei den weiteren Auflagen alle einlangenden Wünsche der Herren Professoren, so wie alle neuen erdkundlichen Forschungen und technischen Verbesserungen Berücksichtigung finden sollen, und endlich später, sowie nur einigermassen das hierzu verwendete sehr bedeutende Capital gesichert erscheint, auch ein noch billigerer Verkaufspreis gestellt werden soll.

Vertrauensvoll wende ich mich nun an Sie, hochverehrter Herr, mit der freundlichen Bitte, diesen Atlas, in gütiger Berücksichtigung, dass derselbe das erste derartige vaterländische Unternehmen ist und Ihrer Anempfehlung vollkommen würdig erscheint, bei Ihrer Lehr-Anstalt geneigtest einführen zu wollen, wofür ich meinen besonderen Dank abzustatten gewiss nicht unterlassen werde.

Anfang September, wo bereits die ganze Auflage fertig wird, werde ich mir erlauben **1 completes Exemplar** zu übersenden und ersuche bis dahin um geneigte Ausfüllung und unfrankirte Rücksendung des umstehenden Formulars, um die Auflage annähernd einrichten zu können.

Jenen Herren Professoren, welche die Vertheilung des Atlasses selbst besorgen, wird bereitwilligst auf 12 — 1 Frei-Exemplar gewährt.

Schliesslich empfehle ich noch die in meinem Verlage so eben erschienene **2. Auflage** der

GRUNDZÜGE DER GEOGRAPHIE

von

B. Kozenn,

welche namentlich für die ersten Classen der Unter-Realschulen und Gymnasien als ein vorzügliches und höchst praktisches Lehrmittel zu empfehlen sind.

Mit dem Ausdrucke vollkommenster Hochachtung verbleibe ich

ganz ergebenst

Eduard Hölzel,

Buch- und Kunsthändler in Olmütz,

Mitglied der k. k. geogr. Gesellschaft in Wien.

Wien. Druck von Jacob & Holzhausen.

Stanislaus Wielogłow
ski sub hac mole
sepultus

herb (topor Starykon ?)

? ←0

Ujanowice miasto Węgrowi
nadaje
na drzwiach drewnianych
sepis

Trzpiezorand Ośmioróg
Osmorius

Kępieński Niedźwiadek
herb niedźwiedzia trzymają z lwem
na górze herb a na dole
aniołek z książką

208

Piotr Nawojowski polski
z Pruttawa

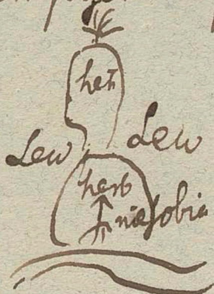
Jandez w kaftanie czapce
okrągłej niska figura
broda rozdzielona

+1550. kapl. S. Jana
Nepom

Góral prawujac się granice na koniec tak uradzili
iż zastrzela kogo a jek daleko się potoczy tak
dalece sięga granica i jakoż istotnie
wyprawili jednego i strzelili do niego

104

Kampyensky

Aniołek
z książka

nagrobek wytarty
gotycki w Ubyszycach

Sub ista mole sepultus est dominus

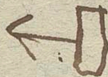
Stanislaus Wyeglowski.

Anno.

starykoń

topor

strzemie

Prosiłbym o przepisanie na prostym papierze następujących aktów z Księgi hipotecznej Nowosandeckiego magistratu: <u>Lib. Nov. Instr. Tom IV.</u>

I) Przywilej fundacyjny ~~[illegible]~~ kollegiaty Sandeckiej r. 1448 obejmujący 6 kart in folio str. 43–54 zaczynający się na str. 43 słowami „<u>In nomine Sanctae et Individuae Trinitatis. Sbigneus</u> i t.d. a kończący się na str. 54 słowami: <u>ecclesiae nostrae praelibatae.</u>"

II) Przywilej nadający Kościołowi w Żeleźnikowy grunt z r. 1380 obejmujący 14 wierszy na str. 9 zaczynający się: „<u>In nomine Domini Amen</u> (wiersz piąty) .. .. a kończący się słowami: „<u>Przybyslao cive de Sandecz et aliis quam plurimis fide dignis.</u>"

III.) Skolacjonować i poprawić przywilej z r. 1459 znajdujący się w Lib. Nov. Instr. Tom IV po str. 54; dalej

Obwód Stanisławowski

miast 6 przedm. 10 miasteczek 18 wsi 319 dom. 40414
famil. 52691 Ludn. swoj. 230122 (męż. 113432 Kob. 116690)
Obc. 339 Raz. 230461. Między temi Xięży 274 Szlachty
3129 miejsc Honor. 203 Mieszcz. 1994 Włości 24588
Chałup 7452 Żyd 17684 (męż. 8770 Kob. 8914) Koni
10277 wołów 36150 krów 44375 owiec 89783 (r. 1808)

Kapit. kam. chir. w Nadwornie 1 w Kutach 1 i 1 Akusz.
kam. w Kutach Miasta Stanisławów i Kuty mają
miejsk. Akusz. Szpitale: w Stanisławowie
dla Krymin. w Maryampolu u Miłos. par. na 25 łóżek
Apteki w Stanisł. 1. w Kołomyi 1.
Cyrkuł bogaty w zboże ogrodowiny, len, konopie, drzewo
bydła więcej jak w innych cyrkułach intratne są pasieki
łowiectwo i rybactwo. Z przemysłu nic prawie niema oprócz
garbarni Ormianów i kilka hut. Karpaty wznoszą
się do wysokości 4692' nad powierzchnię. Prowadzą do
Węgier mieszkańcy handel zbożem, wódką, dostają zaś z
Węgier suszone owoce skórki baranie orzechy, kasztany
szkło i żelazo, ryby, wodę kwaśną, bydło, świnie, len, kono-
pie owce, dziczyznę. Przez Karpaty ponieważ jechać nie
można prowadzą handel auf Saumrossen) w lasach wiele
cietrzewi Tetrao

Zrodła słone	Własność	Zrodła użyte	nie użyte	Głębok. studni sążni wied.	Głębok. wody	Słoność	Panwi	Wydatność
Kałusz	rządu 3 mil od Doliny.	2	1	45	—	25	6	24000
Rożulna	2 mil od Stanisław.	2	—	36	5	25	3p. 8 czerun	25341
Markowa	hrab. Kossa 1/4 mili od Sołotwin	1	—	20	15	—	2 5 8 czerun	—
Mołodkowa	Korolska m 1 od D.	1/2	1	14	10	—		8000
Maniawa	m 1 od D.	1	1	50	15	24	1p.	7000
Sołotwina	rząd. 3 m od Stanisław.	1	—	40	18	25	—	8282
Gwozd et Sopow	Wieg. hrab. Potocki 1/2 m. od Nadworny	1	—	22	1	23	3	—
Starunia	Dominikanie z Bohorodczan	2	—				6 czerun	20000
Krasne	rząd 3 m od Kałusza	2	1	—	—	—		82828
Delatyn	hr. Lechner 1/2 m od Nadworny	1	—	40	20	—	—	6861
Kutty	rząd 1 m od Kossowa	2	—				—	25000
Pererośl	Teodor Potocki hr.	2	1	7	5	24	—	13636
Pystin	hr. Łoniński m 1 od Jabłonowa		—	26	—	—	—	10301
Kosow Dziedz.	hrab. Dzieduszycki m 1 od Kutt	3	—	20	—	25	—	800
Kosow Kom.	Romanowski m 1 od Kutt		—	—	—	—	32 cz.	11818
Jabłonow	Xiąże Jabłonowski	1		—	—	—	1p. 4 cz.	969
Kosmacz	2 mil od Kossowa, Comunitas 1 m od Jabłonowa	1	1	8/24	3	35/24	4p.	11818
Utorop et Kluczow	Bielski 1/2 m. od Pistyna	4	—	25	12	25	1p	50000
Dolina	Rządowe 2 mil od Bolech.	1	—	12	6	25	—	13000
Nowica	hr. Dzieduszycka 2 mil od Bolechowa	1	—	26	14	25	2p.	30000
Bolechow	Joachim hrab. Potocki 2 m od Stryja	1	—	28	16	25	—	13289
Cisow	Młocki 1/8 m. od Bolech.	1	—	30	18	24	—	15200
Słoboda leśna	hr. Dzieduszycka 2 mil od Bolech.	2	1	50	12	20	—	7000
Lisowice	hr. Konarzowska m 1 od Bolechowa	1	—	—	—	—		—
od Słobody 1/2 m.	brecia Dronewscy	1		30	—			
	hr. Skarbek 1/2 m od Doliny	1		—	—			
	Sulatycki 1/2 mili od Rożniatowa	1						

Sz. 48° 56' Lon. 42° 23'

Stanisławów miasto cyrkularne duże, ma obszerne przedmieścia 6192 mieszkańców łacińskiego, ruskiego i ormiańskiego wyznania, jest tu cyrkuł, kryminał, magistrat, gymnazyum, główna normalna szkoła obwodowa wielkie dominium oraz inne bankalne i kameralne urzęda, poczta mieniająca konie między Haliczem i Tłumaczem. Leży to miasto nad dwoma rzeczkami Bystrzycami. Ormianow 434. dom 850.

Wierzbiąż niżny. Kościół tutejszy parafialny wystawił wraz z sprzętami własnemi rękami i kosztem w latach 1809 i 1810 stolarz Grzegorz Semoniuk.

Tyśmienica nad Woronką z 2890 mieszkancami między tymi 30 Ormianow, orm. kościoł był tu zamek. roku 1531 założony Ormianow. Rzemieniow rocznie do półtora miliona skatek wyrabiają z

Mariampola

Nadwórna. Jeżeli się góry w tyle dymią to mowią mieszkańce że deszcz będzie i że niedźwiedź nie niwo gotuje. miasteczko najwięcej żydami zamieszkałe w tyle wysoka skalista góra wierzchem jodłami sosnami porosła pod nią szumi Bystrzyca. Na dolinie na wzgórzu osobno stojącym ruina o niej, okna małe okna węgle bez porządku oraz strzelnice i baszty dozabrania. Z Nadworny prowadzi do środka na około wał. Z Nadworny dolina która się coraz zwęża po jednej stronie góra po drugiej skała pod nią strumyk prowadzi do kolliny między górami w której leży ruiny zamku, niektóry Tatary niegdy napadali. Pasieczna na wzgórzu. Chcąc do wodospadu dojść idzie się parzyję, potokiem z dala słychać szum teraz widać przepaść której strome ściany porosłe te ku owdzie pnącemi się krzewami tu potok spada nadół rozbity w pianę na dolinie zbiera się w mały stawek czysty. Drugi mniejszy wodospad niedaleko stamtąd strumyk spada z płaskiego potokrągłego kamienia stojącego schyłku góry pod tem strumykiem można suchno stać w czasie pogody widać tęczę. mit Pfundum
Łysiec 300 Ormianow 1 orm. kościoł sasiang uczęszczają Ormianie

należy do najładniejszych założone przez Andrzeja Potockiego Wojewody Kijowskiego syn zaś jego Stanisław miasto otoczył murami i bramami których ślady jeszcze widać. Było tu Kollegium Jezuitow. Miasto żywe domy ładnie pomalowane. R. 1676 Andrzej z złotego Potoka Potocki Kasztel. Krak. Hetm. W. Kor. własnym kosztem Stanisławow wałem i zamkiem opatrzył zbudował tam kościół kanoników i kollegiatę syn zaś jego Józef pan na Zbarażu i Stanisławowie Wojewoda Kijowski miasto i zamek murem ~~wałem~~ otoczył miasto wbrukował za Augusta III Ojcom Jezuitom dopomogł do założenia klasztoru i wiele przyczynił się — ~~Stanisław~~ Potocki Andrzej r. 1690 niedaleko zamku zbudował kościół Trynitarom ~~Stanisław~~ Józef Stanisław Potocki zapisał 1718 na dobrach swych Medyna i Skorykin w państwie zborowskim temuż klasztorowi 20,000 zł pol. był tam nowicyat Trynitarzy — kościół zaś Trynitarzy z kamienia zmurował 1732 Franciszek Ksaw Mołstanski Podstarości Kijowski przy tym klasztorze było bractwo serca Jezusowego i Stanisławowe handel kramarstwo od żydów i Ormian
miasto obmurowane z kilkoma przedmieściami Kościoł ormiański pięknie malowany przez Malarza Sieleckiego al fresco w połowie 18 wieku który także portrety malował.

F Kośc. Łac. fundował dziedzic tuteyszy Paweł Koropetwa de Polaice r. 1609.

r[?] m. 2 od Stanisławowa szkoły bryw. Kość. i Klasz. Dominikanów dusz 1902 z Potockich Kossakowskiej. był tu klasztor Bazylianów i Dominikanów.

Bohorodczany miasteczko niegdyś Potockich — wiele [?] sporów

r [?] sławna [illegible]

Delatyn miasteczko nad Prutem tu siedzi najwięcej — Nadwórnianski dystrykt [illegible]
żydów handlujących z Węgrami z tąd idzie ładny
gościniec nad Prutem do Węgier jeszcze nieskończony

r zwano go także monaster było obronne miasto

Monasterzyska fabryka tytoniu

Dzwinogród nad Strypą Potoccy nadali tę
wieś klasztorowi Bazylianów w Buczaczu
na fundusz wychowania 12 młodzieży ubogiej szlachty.

Ładyczyn [illegible] wenig [illegible]

Rosulna [illegible] in 1000 Theilen v. T. Torosiewicz

Chlorkalium	3,166
do Natrium	250,917
do Magnesium	6,000
Glaubersalz	6,019
Gyps	2,150
Kohlensaures Eisen oxydul	0,037
do do Kalk	0,047
do do Magnesia	0,016
	268,362.

r prócz Konwentu Dominikanów był tu i kościół parafialny łaciński spalony przez Tatarów

Jezupol miasto było obronne — dawniej zwało się Czeszybiszy miało zamek
nazwę Jezupol otrzymało to miasto r. 1594 od Jakoba
Potockiego starosty Białokamieńskiego wojewoda Brac.
ławski, Generał Podolski Kamieniecki, Latyczewski & starosta
oblężony tu w dreczonym zamku przez Tatarów przez nieu:
wagę chłopiec Laskowski puścił ogień do prochu. zamek w górę
wyleciał Potocki jednak zdrowo wyszedł. i dla tego z Bla
basztu kościół i konwent Wniebowzięcia Maryi Dominikanom
wystawił

r miasto obronne
W wojnie kozackiej zamku mężnie bronił przeciw Moskwie Krzysztof Strzemeski który tu przy farze także szpital wystawił.

Buczacz (Buczavia) po Buczackich dostał się w XVI wieku Zborowskim [?] Jan Krzysztof Buczacki syn Mikołaja mych
się za młoda w Siennie i Rzymie został nazad katolikiem
podróżowałdo Rudolfa Cesarza. Kościół w Buczaczu herezją
labefact. oddał katolikom założył tamże bractwo Różańcowe
walczył pod Haliczem z Tatarami i na Wołoszczyźnie +
1602. zostawił brata Alberta.

r tu klasztor Dominikanów

Potok tu Starowolski wspomina nagrobki pag. 493.
1) Mikoł Potocki Chmielnic & Camenec. Praefectus
2) Jakoba Potockiego de Potok Palat. Braclavien. Generalis
Podolia Camenec. Laticzov. Capitaneus był na dworze Stefana
Batorego walczył w Wołoszczyźnie z Szwedem w Liflandyi
zginął pod Smoleńskiem + 1613. 3) Stefana Potocki

~~Palat. Bracla. General. Podol. Pelnersk. Capitan.~~
+1631. 4) Nicol. Potocki 5) Gregorius Potocki
6) Petrus Potocki 7) Stanisław Potocki 8) Pułkownik

<u>Antoniówka</u> wieś nad Dniestrem blisko ujścia rzeki Tłumaczek pod Niżniowem.

<u>Babcze</u> wieś gorzysta Włoszanin ubogi lubo pracowity przy gościńcu bitym sol. przerzynają potoki bl. Sołotwiny Włoszanie wychodzą w lecie do Wołoszczyzny a w później dopiero jesieni wracają. Nieposiadają oni ról prócz ogrodów warzywnych i zagonów na kartofle. W lecie wychowują bydło i ~~[illegible]~~ owce, sprzedają część na zimę, dla kupna zboża któremby żywić się mogli.

<u>Babianka</u> w. na gości blisko rzeki Worony i M. Otyni.

<u>Bania</u> w. nad rz. Łosulną. Tu były banie czyli warzelnie soli m. 1½ od Bohorodczan

<u>Baranowka</u> lub Branówka w. nad Dniestrem, Podbereże naprzeciw Mariampola.

<u>Barysz</u> [w. dzd. ł. Szawłowskich par. łac. dusz 1200 nad rz. ł. im. m. 1 od Buczacza m. 1 od Manasterzysk.

[miasteczko Kośc. łac. założony przez Hieronima Jazłowieckiego de Buczacz starosty Sokalskiego i Czerwonogrodzkiego r. 1602 w wieku XVII dziedzictwo Radziwiłłów

<u>Barany</u> i Kończaki drzewa pł. kio. 1367 sspd. w Ziemi Halickiej

<u>Bednarów</u> w. m. 1 od Kałusza przy rz. Łomnicy. Urząd drogowy przy gości sol. Pamiętne w gęstych tu lasach zasadzki Tatarów. dzd. Rudkowskich.

<u>Bobrowniki</u> w. bl. Niżniowa nad Dniestrem m. 1. od Uścia, bobry.

<u>Buczacz</u> m. liche było n. warowne zamkiem i murem dotąd ratusz stary w ośmiogran zbudowany w dobrym stanie kilka kościołów Rz. Seret struga przerzyna m. Żydów tu najwięcej mieszk. 2200

Tu zawarł Król Michał Wiśniowiecki r. 1672 nieszczęśliwy traktat z Turkami mocą którego im całe Podole, Kamieniec Podolski odstąpił i co roku 22000 czerw. złt. wypłacać się obowiązał. R. 1671 Turcy zajęli. Leży między górami w dolinie między murem otoczone ma ruiny zamku. Jest tu kilka kościołów i wiele żydostwa. Kość. łac. wielki murowany założony r. 1401 przez Michała Habdank dziedzica na Buczaczu. w XVII wieku były te dobra Stanisł. Lanckorońskiego Wojewod. Podolskiego.

<u>Delatyn</u> mit Szebilówka miast. Żupy soli warzonej, tu znajdują się łupki ałunowe, szukane pożyteczne by być mogły.

<u>Hołoskow</u> w. Tu r. 1630 Bronisław Gruszecki zamek zmurował rzplita nakłady zwrócił miała. Przy potoku ½ Otynia. R. 174 urodził się tu Franc. Karpiński

<u>Horochlina</u> w. przy potoku m. 1 od Bohorodczan. Tu postrzeżono ślad soli kopalnej.

<u>Hrehorów</u> vel Hryhorow w. m. 1 wyży Skolego blisko rzeki Opir z kopalnią rudy żelaznej. Przy tej wsi góra Biaki wznosi się nad inne.

<u>Koropiec</u> w. [dzd. Mysłowskiego z paraf. łac. i kościołem [niegdyś Potockich Kośc. łac. założył Król Władysław r. 1421. w tej okolicy tytuń się rodzi piękna budowla r. 1811 czyniono dobroci cukru Klonowego, pałac tutejszy pod względem budowy do najładniejszych należy.

Stanisławów m. Kollegiata ~~zbudowana~~ fundowana r. 1669
jest tu Konwent Trynitarzy założony r. 1691. w którego kościele cudowny obraz upadającego Chrystusa
Halicz Kalugierzy przy monasterze Wniebowzięcia Maryi
Panny mieli pomieszkanie na gruncie Łitcze więc byli
przy ruskiej katedrze tamtejszej Bazylianie. Popy
do zamku i miasta królewsk. Halicza należały wsie
~~Bryn~~, ~~Kar~~ Karpiow Gency Bryn Podgrodzie, Pod
berezie Wiktorow, Sokoł, Woronicze Borszczow,
w rozgraniczeniu na początku XVI wieku wspomniana jest
via publica Salinea a zuppis Salineis ad civitatem Halicz antiquitus exposita.

Sokoł monaster pod Haliczem na gruncie Halickim
i należał do zamku Halickiego r. 1554 był już spustoszały,
więc go król zabrał; r. 1445 przychodzi w aktach
jeszcze Humien de Sokołów r. 1444 pop Anton de Sokołów jeszcze po śmierci Otto de Chodecz Wojewody Krakowsk.
i Starosty halickiego nowemu Starostwie Mikołajowi
a Sieniawa pop Sokołowski dawał z danin miodowych
kopę z sadu 2000 orzechów laskowych i Kopę wieś
Sokoł należała do tego klasztoru r. 1755 należał do dóbr ~~wsi~~
villa Podgrodzie seu nova wieś dicta Sokoł.

Za Jana Mieleckiego wojewody Podolskiego było rozgraniczenie pod Haliczem wsie Królewskie Zamrica, Uhrynow, Banie królewskie Mołodkowa i Bania Królewska
wsi ta Michułka ~~wsie dziedziczne~~ ku wsi Łniewu
wsie dziedziczne Mikołaja Kuropatwy: Łniew, Choytkow, Łukawiec, Budkow, Nawieszczow

Halicia za czasów Cellariusza mieszkańce trudnili
się rolnictwem
Sopochow pod Haliczem dostał na nie pola 1680
Przytulski zwany Głuszka że Lojmad Dobosza
Kryłów tu była drukarnia w bibl. Ossolińskiego
s. 9 Ewangelie r. 1606 tu wybijane
Łysiec z dawnym zamkiem 2000 Mieszkańców
pomiędzy temi 300 Ormian.
Mariampol zamek dawny
Niźniow w zabudowaniu klasztornem jest magazyn kamieni dla wojska obrabianych gdyż tu była fabryka.
Stanisławów leży w przyjemnej niskiej zdrowej równinie
ma dobrą wodę do picia, ma fortyfikacyje podług Vaubana.
Krasna koktura solna z 2 kotłami te wydają roczne
6 do 8000 soli cetr.
Chocimierz Tu jest źrodło siarczyste.
Uście m. należało niegdyś Elzbiecie Mohilinie Xżnie
Wołoskiej w XVII wieku
Delejow dawniej Dalejów w. gniazdo sławnej rodziny
Kołów z Dalejowa (Kolskich) z których pochodziła
Królowa Barbara były w XVII wieku dobra Elżbiety
Mohiliny Był tu Kościół łaciński założony przez
Jana zwanego Kola dziedzica na Dalejowie r. 1417
co tegoż roku Jan Arcybisk. Lwowski potwierdził.
Tłumacz m. dobra królewskie kośc. łac. fundował
Król Kazmierz r. 1485 którą fundacyję pomnożył
Marcin, Andrzej, Jan i Adam hæredes de Nieswiecz
r. 1488.
Niemszyn w. tu był kośc. paraf. łac. w XVIII wieku

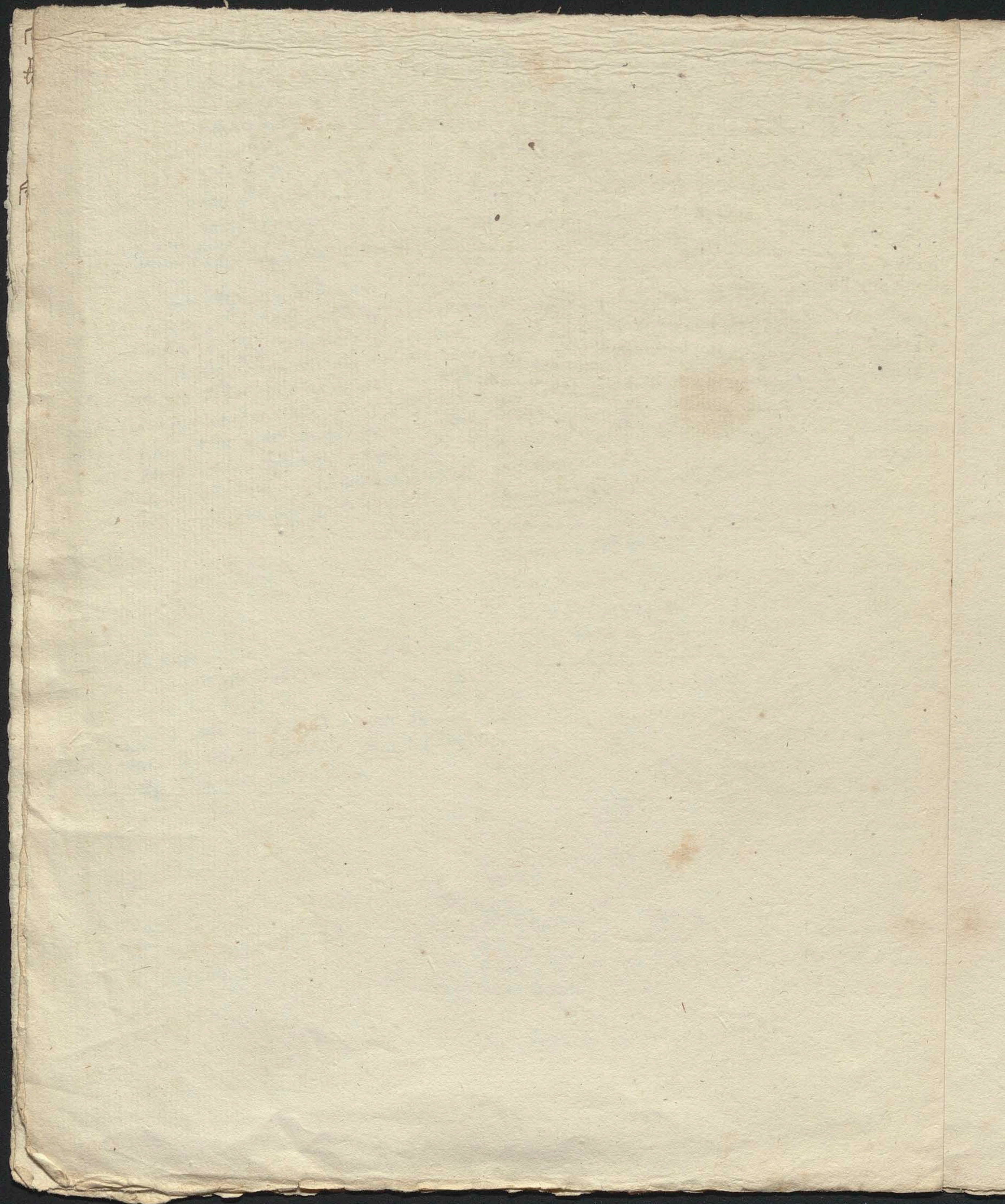
Pełniatycze tu r. 1695 było dziedzicem Franciskus in Kraśniczyn et Pełniatycze Wojakowski Succamerar. ~~Przemyśl~~. Lienfil w tej wsi było wtedy fortalicium stąd pisali się Chwalowie de Kolow.

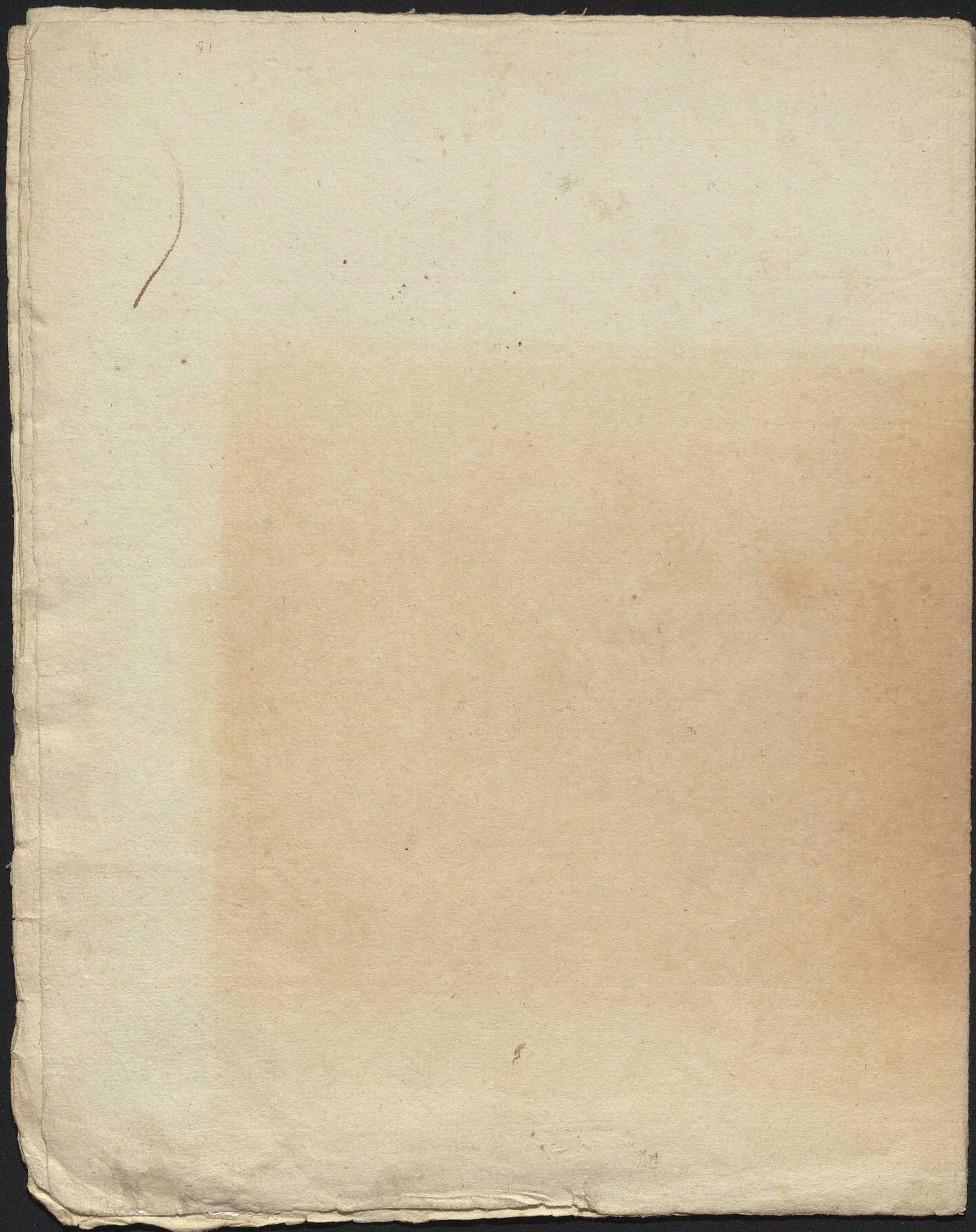
Szumlany w. gniazdo Szumlańskich.

<u>Maryampol.</u> Jan Xże Jabłonowski wojewoda bracławski kawaler orderu złotego runa i orła białego fundował tu Klasztor Charytek oraz Klasztor Kapucynów,

<u>Skit</u> pustynia z Monasterem Bazylianów nieunitów filial- nym ~~[illegible]~~ Ławry Pieczarskiej w Kijowie skąd mnichy przysy- waty. brał wspomogę od hospodarów Multańskich i wołoskich cerkiew w srebra mało nie najbogatsza w Galicyi że wszystkich kościołów była.

<u>Stanisławów</u> było tu Collegium i Kościół Jezuicki który bogato ozdobiła Potocka ~~[illegible]~~ z domu Leszczyńska siostra rodzona Króla Stanisława która mając wielką kanarnie do Gdańska 1000 kanarków posłała i za nie 1000 dukatów wziąwszy na wystawienie wielkiego ołtarza je obróciła.

91

113

Pokucie według Bielskiego tak zwane od Pokuty wygnanych Rzymian

Sniatyn handlowne w Koncie z Klasztorem Dominikanow ma starostę

Stanisławów na Pokuciu założony od Stanisława Potockiego woj. Krak. hetm. w. Kor. Kolegiatę fundował Jędrzej Potocki kasztel. krak. hetman poln. kor. Miasto ufortyfi: kowat Józef Potocki kasztel. Krak. hetm. w. kor. w kształcie półtrzecia krzyża czyli Pilawy herbu z pałacem pięknym, arsenałem, ogrodem na przedmieściu, Kollegiatą, Klasztorem Jezuitów, kollegium, O. Trynitarze, kupców wiele — Bramę lwowską jak najpiękniej wystawił Józef Potocki wojew. kijow. hetman. w. kor. r. 1737 a bramę Kamieniecką r. 1736. — W Kollegiacie pochowany Potocki kaszt. krak. hetman. w. kor. r. 1751. — W gruntach znajdują marmur.

114

Rzut oka na Jeografią fizyczną Wołynia i Podola przez Dr. Bessera
–435. Dziennik Wileński 1827 Umiejętności i Sztuki Tom II str. 414–
począwszy od Buczacza ciągnie się uprawa Kukurudzy (Zea
Mays) na Podole tamże p. 246–265 Obejrzenie
geognostyczne gubernij wileńskiej grodzieńskiej wyciąg z rap=
portów von Ulmana.

115

Tygod. p. ~~31~~ - 181 - ~~189~~ = ~~191~~ - 193 - ~~200~~ ~~207~~

~~209 (1 Kol. i 2 Kol.)~~ - ~~217~~

Buczaccy już w XIII wieku wspominani Michał był Świdrygiełła r. 1438 nacierając na tatarów zginął. Brat jego Theodoryk zbił potem tatarów i zginął 1450 bijąc się z wołochami Jan Muszyło czyli Mikołaj brat najmłodszy ~~W.~~ ~~W~~ wieku XVI jedna Buczacka ostatnia poszła za Tworowskiego potomstwo ich głośne zwano ciągle Buczackiemi Litawitami byli Aryjanami w Buczaczu był Kościół Aryjański

Tu słodko śpiewać roskosz wtorując na flecie
Tu zwykła myśl swobodna przybywać poecie
Tu się gonić z kochanką przy miłych powiewach
Lub nieprzytomnej imię rysować na drzewach
Tu piękny świat przybywa na witanie wiosny
A kto smutny przyjechał powraca radosny. —

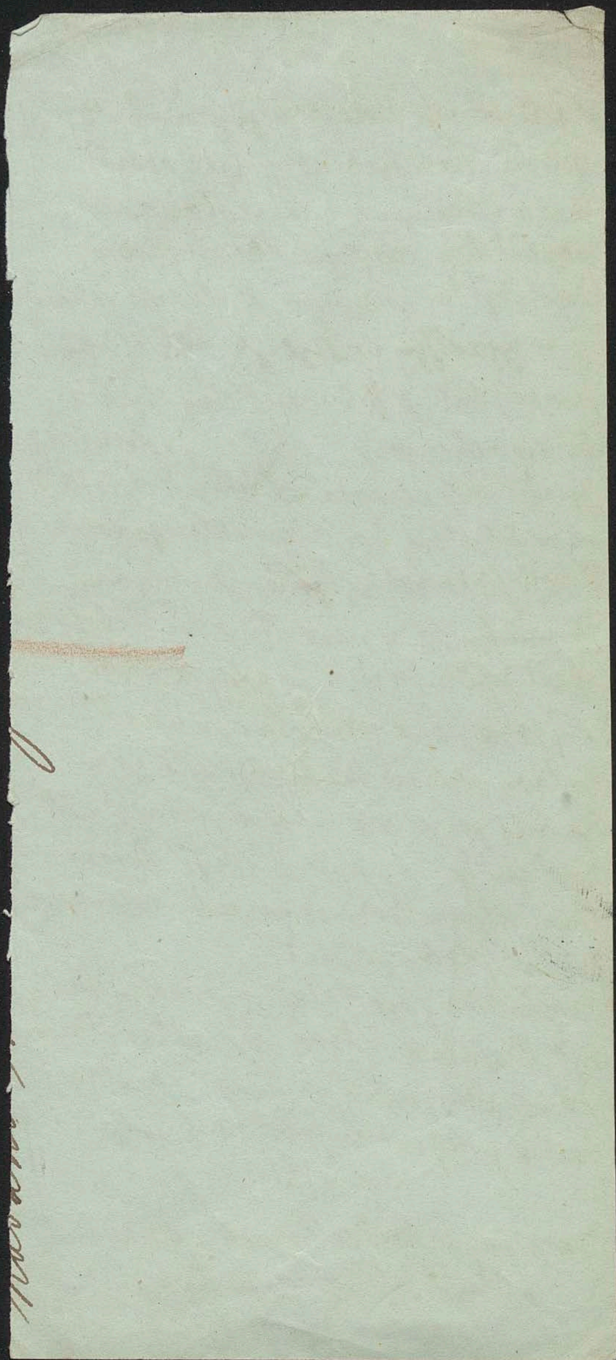
szczątki tegoż imienia na gorze

Dzwinogród zameczek w lesie nad Zbruczem
w obwodzie Tarnopolskim w
państwie Touste, na gruncie wsi
Rasztowce, koło tego zamku
w skale niby dwa kamienia
oparte mieszkał pustelnik ze
30 lat, w ~~ty~~ początkach tego wieku
z tąd się przeniosł do Poczajowa
i tamże umarł, i ~~teraz~~ [niedawno] ~~z~~ też pie-
czarze zamieszki~~ja~~[wał] pustelnik, za-
trudniał się robieniem drzewianych
krzyży, lecz przeniosł się z tej pieczary
wybudowawszy się chatupkę niedaleko
tejże pieczary na zadrożkę gdzie
sobie ryby zapłodził

Tradacya rossyjska grawitz

1741 we wsi Hołoszkow gdy się d. 4
Octobra Franciszek Karpiński rodził
Olexa Dobosszczuk z 12 mołojcami
napadł dom rodziców Karpińskiego
Dobosz był tak grzecznym iż nic nie rabował
tylko zjadłszy wieczerze babie (aku=
szerce) dał 3 # i prosił aby dziecię
Olexy ochrzczono.
Zginął Dobosz ponieważ rotmistrz (w kołomyjskim Przyłuski)
namówił chłopa Górskiego w którego żonie
Dobosz się kochał iż ~~go~~ mu tenże wieczorem
zaczaiwszy się w pierś strzelił Dobosz
uszedł jeszcze 1/4 mili w góry a kazaw=
szy sobie popa zawołać, umarł.
Spytany gdzie ma skarby odrzekł że w
Czarnej górze ale miejsca nie wyjawił
Nosił zawsze na piersiach krzyż dyjamen=
towy który w Bohorodczanach Kossakows=
kim ze skarbu zabrał.
Naczelnikiem pozostałej po Doboszu bandy
był Bajusak który idąc w Stanisławo=
wie na plac śmierci na sznurze na plecach
śmierci przegrywał sobie na fujarze.
Karpiński

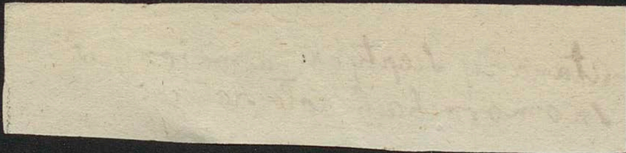
Maryjanna Brösellowa córka
kapitana Jaskiego = Justyna.

Maryjampol	założył Potocki kasztel. krak. hetman. W. Kor. na pamiątkę wojewodziny ruskiej i hetmanowej na miejscu zwanym Bożykiem dużym; Wnuk jego xiążę Jabłonowski wojewoda bracławski starosta czehryński fundował tu pyszny pałac. W mieście klasztor Kapucynów i miłosiernych panien r. 1756 istniał	Maryi Anny widok z zam:
Niżniów	Tu Stanisław Jabłonowski wojewoda rawski założył wspaniały kościół i klasztor Paulinów.	118

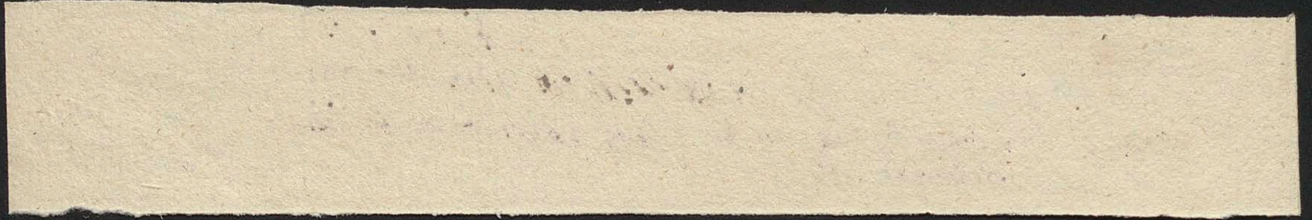
119

atanazy Szeptycki urodzony w
Skomorochach koło Halicza.

Zagorze Kazmierz wielki robiąc wyprawę na Ruś r. 1343 stanął obozem w dolinie Osławy i ~~[illegible]~~ (gdzie Zagórz) i zobaczył po drugiej stronie rzeki Osławy na wzgórzu cerkiew i pustelnika (Pstołowska wola?)

120

Obwód Stryjski

miast 3 przedm. 4 miasteczek 8 wsi 289 dom. 30284 famil
41551 Ludn[ości] św. 171719 (męż. 84699 kob. 87020) Obc.
63 Raz. 171782 między temi Księży 242 Szlacht 2771
Honor 124 mieszcz. 114 Włości 21018 Chał. 8 Żyd.
10766 (męż. 5427 kob. 5339) Koni 2956 Wołów 23897
Krów 25408 owiec 17314

(r. 1810)

San. W Haliczu lekarz dystrykt. W Kałuszu 1 kam. Chir.
w Bolechowie 1 kam. Chir. Miejscy Chir. ~~wszędzie~~ i Aku-
szer. w Stryju i Haliczu. Apteki w Stryju 1 w Kałuszu 1.

R. 1729 Góra blisko Halicza niespodzianie wywróciła się i kościół wraz z 40 domami i mieszkańcami zrujnowała i pożarła (?)

~~Kraj~~ Górzysty cały i leśny; doliny między górami urodzaj-
ne; rolnictwo w ogóle mierne kartofle niedostatek zboża zastępują
Drewa dosyć nie tylko na potrzebę lecz i na opalenie liczących
hut żelaznych i żup solnych Bydła nie dosyć handel prawie ża-
den najwięcej kartofle jęczmienia lnu, pszenicy

[illegible] Mineralquellen: Rozdół, Turchanów, Wojczyna
[illegible] von einzelnen [illegible]: Synowódzko,
Skole, Mizun, Podhorce, Wyczyce, Rożniatów, Perehińsko.
Molkenkuren: Synowódzko, Skole.

Lud w okolicach Kałusza pięknie się nosi i jest piękny
Kobiety noszą koszulę z wstęgami którą koło bioder czerwo-
nym paskiem opasują do ciała. Noszą rańtuchy z cienkiego
płótna.

Dawniej kopano żelazo w Pacykowie Mizunie (~~Podbuż Synkach~~ (?))

Dawniej kopano żelazo w ... Kałuszu, Sobot, Urycz, Dołhe, i indziej Kałokiec, Podbuż
Skole, Podhorodce, Sobot, Urycz, Dołhe, i indziej Zatokiec, Podbuż
Strona, Spryń.

B
B
46
Żu
Po
Ma
K
w
K
m
Lo
go
sk
ba
ro
ię
ty
re
mie
Ka
~~tru~~
że t
Ko
we
by
~~to~~
mie
Wy
wa
2b
pr
Ob
mie
st
Ro
Str
zy
F
d

Buda z zamkiem Wychowskich z Wielkiego wychowa
miasteczko
Bolechow nad Sukielem z warzonkami co rocznie do Bolechow nach J. Torosiewicz in 1000 Theilen:
40,000 cetn. wydającemi

Kochsalz	250,37	kąpiele źle urządzone.
Salzsaurer Magnesia	8,39	
Glaubersalz	6,29	
Gyps	1,20	
Bittersalz	1,40	
Jodnatrium	0,03	
	267,68	

Żulin Eisenwerk
Podhorodec } z Kopalniami żelaza
Majdan } Eisenhütten
Kałusz Jan Sobieski Hetman W. K. 1672 z garstką wojska pobił nieszczęsnych Tatarów Turków i Koza-
ków (przenoś to miasto na Podole) z Saliną w pobliżu sq Torfowiska
Rożniatów r. 1642 własność Kalinowskiego
Międzyhorce Wgórze są pieczary wykute zwane jama.
Południowa część tej góry tak położona że można łatwo na
górę wyjechać: Południowa zaś część jest naga, gładka
skała jak ruina na dole powalone kawały białego ala-
bastru, marmuru, gipsu (?) leżą. Tu i owdzie widać
rozpadliny po niektórych miejscach okna wykute wier-
żgła, na niektórych filary, podpory. Z wielką trudnością
tylko można do połowy skały się wydrapać do miejsca któ-
re się wydaje jakby rękami wygładzone i zawiera 2 komory.
Mieszkańcy mówią że tu dawnemi czasy gips ~~kamień~~ palono
kamienie łamano i różne figury z marmuru i alabas-
tru wyrabiano. Nikt nie odważył się tam wleźć bo mówią
że tam wiele wężów
Kochawina Klasztor Karmelitów Dawnej Obser-
wancyi z obrazem cudownym. Obraz ten najprzód
był ~~w Kościele w~~ na ~~drewnie~~ dębie w (Rudzie) ~~potem do Kos-~~
~~cioła Rudzkiego przeniesiono~~ zbudowała na tym
miejscu Kaplicę Wychowska. Mikołaj Jgnacy z Wyżyc
Wyżycki Arcyb. Lwowski za cudowny ten obraz uznał
we Lwowie 26 Maja 1755 po śledztwie inkwizycyi. Klasztor
zbudowali na początku 18° wieku z Duninow-Borkowscy
przedtem był przy Kaplicy Kochawińskiej w której ten
obraz cudowny był Eremita. Ob: X. Fortunata Szyma-
nieckiego: Chwała Maryi w Kochawińskim obrazie cudami
słynąca Lwów 1780.
Rozdół Klasztor Karmelitów daw. obserw.
Stryj Kramarstwo, handel
Żydaczów nieco handlu podług Gwagnina na Pokuciu miasto drewniane w Żołoninie miało zamek na górze wałami otoczony na Kościół murowany Fac. stary do probostwa należą wieś Rogoźna i wieś Międzyrzec później r. 1628 przez Georg. Żołczyńskiego dziedzica darowana.
Halicz (Lat 49° 13') Podług Gwagnina był tu na górze wzniosłej drewniany zamek

Elzbieta de Lezanice Sieniawska r. 1610.

Bonszowce (Bourzonze) nad reką Strypą miasto z zamkiem obronnem

Kośc. Łac założył dziedzic tutejszy Mikołaj Gie: drzyński r. 1607 za miastem na górze jest kościołek S. Krzyża r. 1689 założony.

wydaje rocznie 24000 sołek soli Kośc. łac założył Król Kazimierz r. 1469 renowował kościoł Król Stefan 1578 r. było tu bractwo S. Anny r. 1646 założone były dobra królewskie

Wojnitów wiele garncarzy Kośc. łac założyła dziedziczka Mizun i fisznu hutynowek.

Babin nad rz. Łomnicą m. 1 od Katusza dzdz. Przy: tuskich w W XVII

Balicze podgórne w. zwały się niegdyś zarzeczne. włość z wsią Balicze zarzyczne i podróżne i dziedustyce mało 2 folw. rol. dwor. morg. 896 tak 1685 pastw 520 d.c. 17,894 d.p. 55 cena roczna 8000 fr M.K.

Bolechow. m. Kamer. z Kośc. Łac. tu należą wsie Cerkowna, Łuszko, Mirowgor. i dol. Huziow, Łodbereże, Tiapcza, Bubnistcze.

Brzeza w. czyli Ludwikówka nad rz. Swica. tu kopią rudę żelazną do pieca Mizuńskiego.

Bubniszka tu pieczary w skale wykute o których pisał: A. Bielawsk.

Bukaczowce m. pat. łac. d. 370 dzd. Urusskich z Kośc. łat. fabryka sukienna 1½ Wojnitów. wyszło ow z rąk Ksiąt Czartoryskich m. 1. od Bursztyna.

Buszowice bl. Halicza miejsce dla cudownego obra: za uczczczane.

Dołhe w m. 1 od Wojnitowa, bitwa z Tatary 1674 szcze: śliwa dla wojsk pol. bl. Dolskiej na gośc. bl. rze. Nigowa.

Dolholuka nat Błonie w. m. 1½ od Stryja niegdyś była tu bania solna nad potokiem który z Kłodnicą się łączy.

Dolpotów w. D. rzwa kw. 328 sp. w. Krol. w okolicy są rudy żelazne darniowe nad Swiką m. ½ od Wojnitowa

Holeszow nat Lapszyn w. drzwa Krol. st. kw. 820 sp. nad rz. Dniestrem m. 1 od Żurawna.

Katusz m. główne miejsce bań solnych. Myto drogowe Ces. kam. most nad rz. Łomnica dł. sąż. 65

Korostów w. przy rz. Opir z kopalnią rudy żelaznej przy ujściu Oriawy do Opir.

Rozwadów nad Dniestrem przez który most drewnia: ny prowadzi

Środucha w. góry tutejsze wydają piękny biały przezroczy: sty alabaster czasem różowemi żyłkami marmoryzowany ku zachodowi w górach czarnoszary marmur.

Knyhenice m. W tej okolicy wiele białego spatu gipsowego (Gypsum spatosum)

Nowowiela w. tu jest kilka źródeł siarczystych jedno z nich
ku południowo wschodniej stronie wsi leżące leży w gruncie bagnis-
tym jest ~~[illegible]~~ cembrowane drzewem, wydaje wiele wody
ma białawo żółtawą osadę ma zapach podobny do jej zgniłych
w lipcu woda od Atmosfery o 9½ °R zimniejsza Temperatura
była wtedy + 11°R. Ciężkość wody w porównaniu z destyllowa:
na 1–109. Woda w źródle mleczna lecz gdy postoi to jest czysta
smak bardzo przewny podobny do zgniłych jaj tak mocny
że wodę trudno pić. Podług rozbioru Hacqueta t. II str. 7–13
było w 1 Maass a) fixen oder Luftsäure. Gaz oxygène
2½ Cubick Zoll b) Gemeinen und phlogistisirten, gaz hydro:
gène 2 Cub. Zoll von flüchtigen Bestandtheilen — Von
festen Bestandtheilen:

- Schwefel . . . 8 Gran
- Kieselerde . . . 1 1/64 "
- Luftsaure Kalkerde . 3 1/16 "
- Selenit . . . 17 1/8 "
- Luftsaure Magnesia . . 1/2 "
- Vitriolische Magnesia 1/12 "
- Alaunerde . . . 2/11 "

Drugie źródło siarczyste od pierwszego oddalone o kilkaset
kroków, jest słabsze od pierwszego i więcej do picia zdatne
Źródła te zwiedza wiele osób z różnych stron i leczą się na wy:
rzuty; tu w tej wsi Nawasele (pewnie Nowosielce) wieśniacy
obrabiają krzemienie które mają czarny kolor.

Mikołajów m. Kościół łac. założył Król r. 1607 dn. 17
Maja na prośbę Georg. Mniszeck Wojew. Sandomirsk.
i starosty lwowsk. były to dobra królewsk.
Korytków miasteczko gniazdo Korytków Kościół założył
Franciszek de Pohorce Korytko (r. 1703 ??)
Żórawno Kośc. łac. założył Jan Chodorowski dziedzic
Żorawna r. 1488 później był dziedzicem Adam Żołkiewski
Chorąży.
Dolina dobra królewskie Kośc. łac. założył Król Kazimierz
r. 1460 prócz tego jest tu i drugi Kościołek S. Anny r. 1597
przez Stanisł. Krasickiego, Kasztelana Przemyskiego starostę
dolińskiego założony
Sokołów Kośc. łac. S. Mikołaja założony przez Jana Dziedoszyckiego
de Dziedoszyce r. 1520 Fer. 5 ante dominicam Rogationum
za czasów Żurawskiego dziedzic Georgius Dziedoszycki Kasztelan
Lubaczowski.
Podhorodce był tu niegdyś Kośc. łac. założony przez Jędrzeja Krze=
czowskiego i Annę de Kazanów małżonków r. 1637.
Martynów m. Kośc. łac. odnowił dziedzic tutejszy Marcin
Staniński z Stanina r. 1607.

R. 1429 Michał alias Duczka advocatus Dolinensis Kos:
ciołowi parafialnemu darował 2 łany co Król
Władysław potwierdził on to pierwszy założył
Kościół ów Duczka. Król Kazimierz we Lwowie na
prośbę plebana dolinianskiego Wawrzeńca gdy się
przywileja podczas spalenia miasta za napadu
spaliły potwierdził 1469 tego fundacyę i dodał
temu kościołowi wieś Spas cum salis fodine
alias warzą ac duabus patellis dictis trzany
cum theloneo ipsarum patellarum

Tu był sławny monaster Barylianów w którym [illegible] pustynik
czyli Wojsiełk syn króla litewsk. Mendoga
r. 1260 został mnichem.

Tu sądy ziemskie odbywano według konst. 1593.
1) po Gromnicach 2) po przewodach 3) po narodzeniu
P. maryi 4) po S. Marcinie
R. 1567 Kołomyjskie sądy ziemskie przeniesiono
do Halicza
R. 1458 Stanisław de Chotecz Starosta halicki opie:
kuństwo nad monasterem [krylos.] halickim do którego wsie
Podgrodzie i Błahowiszczenie należały, jemu od Króla
powierzone nadaje i daruje Nobili Roman de Bo:
łałowice. Z monasterów Krylos stał jeszcze r. 1602
jak z aktów widać. R. 1615 pozwolił Król Zygmunt III
mieszczanom halickim wystawić młyn na rzece Lippa
Kościół ruski katedralny [w Krylosie] wymurował bisk. lwowski Józ.
Szumlański lecz kopuła za ciężka się zwaliła za czasów
Atanazego Szeptyckiego, który drewnianą kopułę wystawił
Kościół który się z zachodniej strony walić począł, zreparował
biskup Leo Szeptycki własnym kosztem, wystawił tenże
drewniane biskupskie pomieszkanie. Przy tym Kościele
było 12 Krylosżanów (Kanoników) którzy do koła we wsiach
przyległych mieli probostwa za Szumlańskiego było tylko
4 Kanoników. — Szumlański przy kaplicy pod drewniany
owej katedry 4 Barylianów osadził

Halicz m. Kościół niegdyś metropolitalny dobra kro:
lewskie i starostwo Kościół założył Władysław r. 1427
in vigilia B. Maria Magdalena. Tu Franciszkanie
mieli konwent założony pod Kazmierzem Królem r.
1367 pod Krystynem pierwszym Arcybiskupem
miejsce na kościół pod imieniem S. Krzyża dali
Otto Starosta Ruski i Henryk wojewoda. W zamku
była kaplica S. Katarzyny przez Kr. Zygmunta r.
1533 założona: in crastino festi S.S. Trinitatis.

Żurów, ma duży murowany Kościół niegdyś dziedzictwo
Daniłłowiczów.

Synowidzko czyli Sinewodsku tu był sławny monaster
Bogorodzicy do którego r. 1240 zawitał Król Daniel wra:
cając z Węgier gdzie przenocował. Lecz nazajutrz
wiadomość że Mogoły już opanowali Halicz stolicę jego
wrócił się do Węgier i na Bardyów Sandomierz do Włodzi:
mierza przybył. (Karamzyn IV str. 9 przypis)

Perehińsko tu na górze Serhiów [monaster] zwanej założył
Xiążę Fedor Olhordowycz i wieś całą klasztorowi zapi:
sał co r. 1470 Król Kazmierz potwierdził którentoż Król
dał przywilej Swiftelnickiemu na używanie monasteru
Perehińskiego i dóbr do niego należących. Jednakże poz:
niej nabył Zbożny starosta Żydaczowski od jakiegoś
czerńca fundusz klasztoru i zastawił tę wieś za
100 grzywien Maciejowi Gębickiemu. Ponieważ mnichów
niebyło więc procesował się 1548 Makary Tuczapski bisk.
lwowski a następnie r. 1564 Arseni Bałaban o przywrócenie
Perehińska do kościoła halickiego; lecz gdy to do skutku
nieprzyszło r. 1593. Gedeon Bałaban bisk lwowsk. od Alberta
Kuropatnickiego za 6000 złp. nabył Perehińsko jako
opiekun dla Alexandra Bałabana syna Barylego w do:
żywocie. Po śmierci Alexandra Bałabana Stanisław Jabło:
nowski wyrobiwszy sobie u Króla [r. 1634] Wład. IV przywilej na
Perehińsk r. 1637 wypędził z Perehińska Hrehorego Bała:
bana starostę trębowelskiego który przeciw temu protesto:
wał mówiąc że jeżeli mnichów niema to Perehińsk należy do
monasteru Kryłoskiego w Haliczu i Lwowie lecz Król r. 1639
dobra te sobie przysądził. R. 1640 Barylianie: Lawer, Teophan,
Sylwester, Baryli z klasztoru Kryłoskiego osiedli zaraz iżwszy
klasztor w Perehińsku i chcieli zaraz zająć Perehińsk lecz ich
wypędził Jabłonowski Jan Pocillator S.R.M. R. 1661
Jan Kazmierz intuitu magnorum meritorum dobra Pere:

hińsko nadaje Stanisławowi Jabłonowskiemu hetm. W. Kor.
lecz r. 1690 bisk. lwowski Józef Szumlański za 70000 złp.
odkupił Perehińsko dla ~~[illegible]~~ katedry halickiej — R. 1691.
restytucya Monasteru na górze Serkiow w Perehińsku
przez Batyja i Mamaja zburzonego — przez Józ. Szum
lańskiego która zakonnikom naznacza ordynaryą z folwar:
ku Perehińskiego — Od r. 1765 procesowali się Bazylianie
z biskupami lwowskiemi o Perehińsko które dopiero rząd
Austryacki biskupom lwowskim przysądził.

Bisk: Leo Szumlański wystawił tu mieszkanie
biskupskie z muru pruskiego wraz z oficyną.

Chodowica i Żydatycze wsie te r. 1405 król Władysław
uwolnił ab omni jurisdictione regni R. 1509 ze zasługi
Król Zygmunt sortes in vilis Żydatycze daruje Stanisławo:
wi de Chodecz Marszałkowi Królestwa. R. 1491 Nobilis
Jan Kunath Nobili Januszek wieś Żydatycze za 250
grzywien sprzedał. R. 1508 potwierdził Król Zygmunt da:
rowanie wsi Żydatycze i Maliczkowicze przez
Nobilem Joannem Janusium dla ~~kapituła~~ kościoła katedr.
lwowskiego.

Stryj Kościoł tutejszy r. 1572 biskup Walenty Her:
borth przemyski oddał wikaryom Kościoła katedralnego
w Przemyślu.

Popiele w. gniazdo Popielów.

Złotniki wł. Worcela kasztelana halickiego kawalera orderu
S. Stanisława.

Podhorce miasto dz. Xięcia Jabłonowskiego wojewody nowo:
grodzkiego kawalera orderu S. Ducha równie jako i Zawałów miasto.

126

1283 Jakob Syn Szechinów z Kaffy i Lanoß z Haysarycy kościół orm. lwow. 1363. zbudował. Dorchi włoch

Koło Uryza było miasto Fusztań (ob. Zoria halycka 1854 No 10

O halickich biskupach XIII wieka
Przegląd dziejów ważniejszych wypadków politycznych i które zaszły w księstwie halick. od połowy XII do końca XIII w.

Rozbiór Przywilejów dwu przypisanych zeytów. 2 po łac. 6 po rusku

st. K 1 – 192.

Wypusk II Gyszo 18
(1854) 1856

Bulla erekcyjna metropolii halickiej Datum Romae apud S. Mariam Majorem 1807 VIII Calend. Martii cyt się za powód mylnie mówi o niej, quod felicis recordatio: nis Joanne papa XXIII. per suas literas Romae datas V Calend. Septembris a. 1410 pontificatus sui Anno III antiquam sedem Haliciensem transferendo in metropolitanam sub invocatione Beatissimae Mariae V. tunc fuerat erecta" – przez powyższe stosujące rauci do halickiego łacińskiego arcybiskupstwa:

Książęta ruscy po tatarsku

1253 miał wojsko Daniel halicki które miało konie w tyczynach (blachach) i kojarzech kożanych i ludzie w jaryciech (narękawkach)

Daniel w futrze purpurowym złotem haftowanym buty zielone szyte złotem

Alex. Klewanow: Istorija jugozapadnoj Rossyi do połowyny XIV wieka Moskwa 1849.

Kazimierz W. pisze list po grecku do patryarchy list carogrodzkiego z prośbą aby wyświęcił episkopa Antoniego na halicką metropolią 1349–1355 gdzie mówi iż pierwszym halickim metropolitą był Nifont drugim Piotr trzeci Gabriel, czwarty Teodor. Grygorowycz Oczerki putieszestwia po europejskoj Turcyi. St. Petersb. 1848.

Krytyko-istoryczeskaja powiest' wremennych liet halyckoj Rusy. Moskwa 1845

Bożnica Karaitów w Haliczu zgorzała 1830 Leonowicz rabin † 1857

Karaici ruscy używają narzecza tatarskiego czagatajskiego — Kukizow zwany dawniej Kamienny Ostrow Karaici mieli w Haliczu przywilej od Stefana Batory. 1578

Auftrag: wie hoch? | Anfangsworte des Titels. | Nr. | Seite des Katalogs.

Urywki

z podróży po cyrkule Stryjskim

Miasto obwodowe Stryj leży w dość wielkiej równinie, na której zdala niebieskawe wzgórza ku południowi się ukazują. Jest ono dziś w dość lichem stanie, w rynku mieszkają po największej części Żydzi Chasydzi którzy będąc sąsiadami Karaimów koło Halicza mieszkających, takowych wielce nienawidzą.* W miasteczku tem są jeszcze 3 kościoły t.j. jedna drewniana cerkiew za miastem 2 do pół zwalony murowany kościółek ~~[illegible]~~ i fara stawiana ile się zdaje już w 17 wieku przez familiję Wojnarowiczów jak to napis w kaplicy zewnątrz głosi. Sklepienie kościoła tego ładne jest ono łukowe z stukateryjami; obrazów starych kościół ten nie posiada. Za miastem ku południowi na bagnistej równinie jest sypana góra stał na niej niegdyś zamek którego mury niedawno jeszcze rozebrano dziś górę tę przekopują, robiąc na takowej obronne miejsce dla wojska, na miejscu zamku stoją koszary wojskowe

a załoga tamtejsza zatrudniona była rozkopaniem ~~wy-~~ ~~ciągalla~~ pozostałej jednej części wału, na którem jeszcze kilka drzew starych rośnie. Miasto Stryj lubo teraz znacznie podupadło jednak musiało za dawnych czasów być dość sławne. Dyjecezyja praska od czasu S. Wojciecha miała aż dotąd przez Dniestr sięgać a rzekę Stryj wspomina jako granicę donacyje

Mieszka

Żmigwałd, tak razem
małych lasach za brzozą
stawem z tej przyległej
i z górki tymże laskiem
zarośla sercie formują

w Czerwcu w 1878
Most na Stryju budował
budowniczy Strzyski; na
długości do 100 sążni;
w Stryju mają ogród
publiczny i Most Stryjow-
skim, Starostka Kraler
wiele się do ratowania
tego przyczynił

Stryi 1699 oparli się aż po ło miasta Tatarzy zabrawszy wiele w niewolę trzymał w dzierżawie 129 Wład. Jagiełły
niedawny zamek (dn 18 Lazdr. wyruszył Sobieski który pokój zabezpieczył na czas ... bronił się r. 1676 przeciw 10.000 żołnierzy przeciw ~~100.000~~ 210.000 ... turków i tatarów
Swidrygello (Żurawno oparcie na Dniestrze) 1676 Traktat Żurawiński Sobieski z Turkami Żydaczów dawny zamek
Kałusz warowne niegdyś Hoszów Klasztor Bazylianów Kałusza Sobieski 1673 nad Tatarami zwyciężył Rozdół
w Kościele Karmelitów groby Rzewuskich pochowany tu Stanisł. Rzewuski hetman W. Kor. poseł do porty Ottoman.
+ 1728 Żulin zamek Halicz w Bogufale Kronika 1260 oblegali Tatarzy Kościół S. Stanisł. był dawniej w miejscu
dawnego zamku zbudowany przez Jędrzeja Potockiego Starosty halickiego a ~~dawn~~ zburzony przez Tatarów. Studnia
zwana Korolówką mówią że Bona mieszkając w Haliczu pijała z niej zaprawiając sobie sokiem, lecz się to może
tyczy Heleny matki Leszka białego Bona tu nie mieszkała Karaimy tu są r. ~~1750~~ 750 odłączyli się
w Babilonii od innych żydów wierzą tylko na 5 Ksiąg Mojżesza i zwali się synami Jehudy (ob. Czack. podr. d. ...)
przybyli tu za Stefana Batorego o Haliczu wiele w Okolskiego Russia flor. Arcybisk. ... założone tu 1367

Bursztyn ładny pałac i ogród założony przez hrab. Skarbka. Domy w mieście jednako i porządnie murowane. Jest tu majster robiący z Alabastru Krajowego różne sprzęty wazy urny lichtarze i t. p.

Strzeliska ogród z wieloma rzadkiemi roślinami

Ciecibierzy tu się r. 1595 bronił Tatarom Jakób Potocki z Koryćińskim

lecz gdy zamek przez prochy w powietrze wysadzony został przebił się

Potocki szczęśliwie wśród płomieni w Haliczu bronił się im w[illegible] wojewoda bełzki, spalili wtedy Tatarzy Tyśmienicę i Kałusz.

Suczawę r. 1600 zajął Zamojski na Michale hospodarze wołoskim

130

Obraz Italicza.

Kiedy Italiczą świetność Mars krwawy.
W gruzach śmiertelnych zakopał głęboko.
Zgasł dzień szczęścia pięknobladawy
Okropność kir swóy rospięła szeroko
Brzydkie straszydła, szkaradne ięndze
Z dzikich bezwieśćiów kupami przybyli
Wiodąc za sobą smutek i nędze
Na ruinach się wiecznie zagnieźdźili.
Jeżeli Italicz, przychodzeń zwiedźi.
Gród niegdyś sławny, xiążąt pomieszkanie.
Niech go tam długo widok niebiedźi.
Wszystko tam smutne, i straszne zastanie.
Styrczy nad miastem góra zamkowa,
W gawry, przepaśći pomulona cała
Groźna, iakby iey postać surowa
Wszystko pod sobą, pozagładzać chciała.
Na nią ieśli kto zwiednie wstąpnie.
Ztamtąd w daleką rozległość spoźiera.
Wnet go iakowyś postrach przeimuie
Niknie przyiemnosc, wesołość umiera.
Darmo się żyzna przestrzeń źieleni
Lukwa się z Dniestrem łącząc, darmo szumi.

Wszystko tam człeka w smutek zamieni
Lecz rozweselić istotnie nieumi.
Handzia z Antosiem, choć razem chodzą
Coś miłosnego do siebie bąkaią
Goryczy oni tak sobie słodzą,
Lecz wzaiem dzielić uciechi nieknaią.
Nieznaydziesz tutay szczerego człeka,
Bo twarz ponura zatruta chitrością
Wzrok pokazuie ieszcze z daleka
Z iaką na ten świat, który przyszedł złością.
Tutay nieszczęsny, nędzarz sierota,
Niech się zabłąkać, tutay nieodważy;
Znaydzie on wszędzie zamknięte wrota.
Groźne psy, kije, zastanie na straży.
Jeśli niebaczny zaydzie tu który.
Niech nic niebędzie winien, póki żywy.
Bo go sąd skaże, na zdarcie z skóry.
Który swym tylko ma być sprawiedliwy.
Nikt niepocieszy tutay smutnego
Smutek i nędza, cudza iest zabawką.
Chlubnie pokazać nieszczęśliwego
Mówiąc „los iego, iest to moią sprawką.
To tylko iest tam zaszczytem duszy
Ludzącym zmysły, srogo obłąkane.
Mieć twarde serce, zamknięte uszy,
Czucia natury, niech niebędą znane.

Trudy, zabiegi, mienia wszelakie
Nigdy się tutay niezrównaią z pracą
Powszechnie każdy, ma szczęście takie
Chociaż co zbierze, to dzieci przetracą.
Za cóż to? pytam, za iakie winy?
Lud ten skazany, na ten byt tak srogi
Że ma otwartą chęć na złe czyny.
Do prawey cnoty, ma zamknięte drogi.
Łaska, co duszę pociesza, zdobi,
Temu ludowi w naturzę odięta,
Boska to pewnie potężna robi,
Moc niezłamana, moc wielka, moc swięta.
Już to przed laty teraz dawnemi,
Żył tu mąż, z rodu wysokiego znany,
Znaczne swe mienie, dzielił z biednemi
Jako duchowny pasterz szanowany. (*)
Temu gdy władza wyższa kazała,
Stalicę opuścić, póyść w inną posadę
Zgraia to słysząc mieszkan zuchwała
Tak między sobą, ułożyli radę.,
„ Mąż ten co od nas, odieżdzać musi,
„ Co to nad podziw, biednych ludzi wspierał,
„ Dużo on ieszcze pieniędzy dusi,
„ Chociaż rozdawał, iednakże i zbierał.
„ Ma oprocz tego skarby kościoła
„ Co z tąd przewozi, szacunku wielkiego :/

(*). Błogosławiony Jakób de Strepa, Biskup.

„Otoż to wszystko, wszystko to zgoła.
„ Nie żalby było, odebrać od niego.
Więc gdy po modłach Bogu zasłanych
Lud cisnący się wziął błogosławieństwo
Pożegnał Pasterz mieszczan zebranych
Kryjących w sercach, złośliwe szaleństwo.
Ledwie zrobiwszy kilka stay drogi
Wzrok pożegnawczy, w tył miał obrócony.
Wnet go przeraża, ryk zbóyców srogi,
Przez których został nagle napadniony.
„Daway pieniądze, daway kleynoty!
„Daway! i czasu niewiele przewlekay!
„Do życia iescze nietrać ochoty.
„Lekkim zostawszy czym prędzey uciekay.
Darmo im Pasterz grzech ten przekłada
Słudzy daremnie, pana zasłaniają;
Złość świętokradzka, wszystkich napada
Szarpią pasterza, z powozu strącaią.
Wszystkie pieniądze, bogate sprzęty
Kleynoty drogie, zuchwalcy złupili.
Do tego godność, i honor święty
Bluźniąc, i szydząc, w dodatek zelżyli.
Lecz człowiek, który zna tylko Boga.
Nie ufa siłąani rozumowi
Wie on, gdzie broni szukać na wroga.
Wie on, iak odwet dać napaśnikowi.

Zatym mąż święty, padł na kolana
Gorące modły do nieba podnoży
Niewinność składa, przed panów Pana.
Przeciw zuchwaltom, odemszczenia prosi.
W tym uniesieniu, zapałę świętym
Przeklął gród Halicz, mieszczan, i ich plemie
Mówiąc,, Niech będzie, ród ten przeklętym!
Z pałącey świecy, stopił wosk na ziemię.
Wzniosły się modły, w przybytki Pańskie.
W pokorzę świętej umilkli Anieli,
Klątwa przeszyła, plemie tyranskie
Tych którzy żyli, i żyć kiedyś mieli.
Odtąd to Halicz, żal się go Boże!
Pozbywszy się iuż raz blasku dawnego
Przez długie wieki, wznieść się niemoże,
Tylko powiada,, Nic niemasz stałego.
Wy! co niewinnie hańby znosicie.
Cieszcie się, cieszcie! wasz Opiekun w niebie
Pokruszy wrogi, z tym co cierpiecie
Wam, i prawnukom, da pomoc w potrzebie,
Lecz biada! biada! wam obdzieraiże
Co cudzey sławy, i mienia pragniecie
Bo iak przed stwórcę, biedny zapłacze
Tak ten was wiecznie, z plemieniem zagniecie

Duma
nad ruinami Zamku w Haliczu.

Smutne zwaliny, rozsypane głazy
Swiadki sławnego Roxolanów bytu.
Odwagi, męstwa, zniszczenia, obrazy
Piętno zhańbienia, wyzucie z zaszczytu.
Na strasznym miejscu też ohydy więzney
Stoią w nieładzie, szczątki rozrzucone
Służące niegdyś uchronie bezpieczney
A teraz świstom wiatrów poświęcone
Ktoż te ruiny tak nieludzko zdziałał?
I zatarł pamięć narodu tak snadnie
Kto nayokropniey, ziemię tę krwią zalał...
Zaledwie który Roxolanin zgadnie
Oto wśród męstwa niepochilonego
Xiąże narodu walcząc za tę ziemię
Doznał od swego ludu wyrodnego
Zdrady hańbiącey Roxolanów plemie
Lud ten zdradziecki, dłoń wrogowi dawszy
Wspólnie pustoszył dziedziczne zagony

Które dłań z nieba początek swóy miawszy
Karmiły przodków iego swemi plony:
A z rozjuszonym ciągle idąc wrogiem,
Kiedy stanąwszy w kurnie przed Haliczem
Tuż i przed zamkiem, gniazda swego progiem,
Oraz i Xięcia posępnym obliczem.
Gorzey niż zwierze na pastwę łakome,
Pochodnie, i miecz, razem w ręku maiąc
Łamią z łoskotem, ściany swe znaiome
Palą, morduią, zdobyczy szukaiąc.
W tey smutney chwili Xiąże rozczulony
Zalane łzami wzniosł oczy do Boga
A widząc kray ten, i zamek zniszczony
Przeklinał zdrayców, i chciwego wroga
W obcą z rodziną, przenosząc się ziemię
Słowa te wyrzekł, żalem przytłumione,
Bodayby zdraycy, i ich całe plemie
„Wiecznie przez swoich niebyli rządzone
Odtąd czci przodków, niebędąc iuż godni
Język, obyczay, od obcych przyięli
W plemieniu bardziey stali się odrodni
Nawet cześć Boga pod swe nogi wzięli. (*)

(*) Sektę arianow przyięli byli Magnaci.

Słusznie więc kray ten, Ruś czerwona, zowią
Ziemia to była, bogata i miła
Wstyd iż dla tego, zaczerwienił mówią
Bo na swą zgubę zdrayców wypodziła.
Zamek ten długo stoi rozwalony
Żadna go ręka, podnieść iuż nie zdoła
Bo duch gdzieś Xięcia w ciszy zataiony
Ciągle o pomstę, przeciw zdraicom woła!
Mieysce to pełne klęski, oraz chwały
Zacny przychodniu! poszanować zechcesz
Przechadzaiąc tam, bądź także wspaniały
Albowiem ziemię, krwią spluskaną depczesz.

Szymon Lewicki

pod Stryjem rzeka

Lisiatycze (tu r. 1619 zapadła walka z Tatarami pustoszącemi Ruś w której poległ Jan Zamojski kasztelan chełmski.

135

136

Historya naturalna zwierząt ssących dzikich galicyjskich zawierająca dokładne opisanie zwierząt ssących krajowych tudzież ciekawe postrzeżenia nad sposobem życia i obyczajami tychże jako skutek dwudziestoletnich badań i doświadczeń, robionych w naturze i w wielkiej przeszło 500 różnorodnych zwierząt liczącej menażeryi, przez Stanisława Konstantego z Siemuszowej Pietruskiego ..., członka. Lwów. Nakładem autora w drukarni zakładu narodowego imienia Ossolińskich.. 1853. 8o. str. 98 k. 1 k. 2

1 f 30 kr.

zoologii poświęcony

menażeria spalita się 7 Stycznia 1848 w Podhorodcach, założona 1833.

Karpackie niedźwiedzie, podolskie sosty płochliwe, gryzwacze orły jastrzębie, papugi, kruki około 200 ~~gat~~ ptaków śpiewających, węże, żmije, padalce żyjące, żórawie bociany ułaskawione, borsuki kuny latały za osobą

Klassyfikacyja układu Cuviera

opisał 54 zwierząt w XXIII rodzajach

Belke Jarocki

Rzadkie: Rhinolophus unihastatus (Temminck

Niedzwiedz Ursus arctos : a) siwy, b) bartnik
c) żółtogniady

Die Begattung Brunstzeit, nicht im Juli August
sondern im May die Trächtigkeit 8½ Monate
oder 34 Wochen ; Geburt zu Anfang Februar
oder Ende Jänner

Leben: Meles taxus, Lutra vulgaris
Canis lupus : Felis lynx
Myoxus avellanarius
Cricetus vulgaris
= Spermophilus guttatus rzadki ciekawy
na Podolu Murmelthier
Castor fiber im Bug. Rodatycze
Jeleń, Sarna, Sus scrofa
Antilope rupicapra

Sprawa i mn[illegible]nie

o pomnikach rusko słowieńskich – składających się z jaskin wydrożonych (sic) i napisami okrytych – Dalibor (sic) Jan Wagilewicz

137

Rozhoreckie uszczołby

W Rozhórczu na przygórżu znachodzą się 2 skały, nieco opodal od siebie leżące tej samej miękkości i barwy. Styrczą one na znacznej spadzistości z lekka zniżającej się i nazywają się w gminnem narzeczu uszczołby*) Pierwszy uszczołb nie równie większej objętości zawiera w sobie 3 dupła jakoby piętrami wykute z okrągłemi otworami dla skąpego światła; ze dworcu wiją się na cypel wązkie niezgrabne schody okręcające się w przechody – a wewnątrz i zewnątrz oprócz późniejszych krzyżów śladno jakoweś ozdoby podobnej do łac ofiernych i głów (turzych ?) = Najniższe dupło tworzy całkowity czworobok a zdaje się być najdawniejsze jest ono najobszerniejsze. Żadnych napisów nie mogłem zdjąć, chociaż widne były ślady, dla gęstych napisów przyjeżdżających widzów i wrodzonej miękkości skały, oprócz następującego który niczem nie jest jak szczątkiem napisu głęboko wykutego:

[illegible] [illegible]

Inne napisy wykute w obydwóch dupłach tak przedziwne jak niewyśledzone kto zaręczy że są prawdziwie, istotnie że są nieco podobne do runów znajomych być może że lub należą do owego czasu kiedy zaczynało świeże pismo kyryliki miejsce run zastępywać, lub tylko są skróceniami runicznemi; albo że wielu przejeżdżających widzów oglądając dawnemi czasy wtedy uderzające lecz nie wyrozumiałe napisy staroświeckie, czy przez dziwactwo lub przez mątpienia swoje przeświadczenia by staroświeczyli

[illegible]

KHUMMOWAITZ (mowlik)

Średne dupło wewnątrz całkiem czarne a zwierzchnem śladno jakiegoś malowidła = Pomiędzy napisami gości widzów z wieku 16, 17, 18, i 19 znachodzą się także hebrajskie = Te napisy najczęściej powtarzają się we wszystkich dupłach:

ΛΗΓ, ΠΠΙΗ – Tu jeszcze przyłączę dwa dziwne napisy:

[illegible]... X [illegible]

XΙΠΠ ... [illegible]

Druga skała przezwana pustelnikow[illegible] oprócz gładkiego sklepienia, jeżeli nie przypadkowo takowe ciosy przy zł[illegible] porobiły się zdaje się być całkiem zapisaną wewnątrz. Lecz tylko ze dworca na wierzchu skały uderzający wielki napis:

reszta liter z psującą się skałą zniszczone zostały.

Gminna powieść zwiastuje że dwa bracia te skały ciesali a były one niegdyś świątyniami w dawnych czasach.

*) Obydwa uszczołby znachodzą się blisko horodyszcza, i jeszcze w związku przez rzeczki

Truchanowskie bołdy **)

Między lasem na polanie znachodzą się mnogie wysokie opoki przezwane bołdami - rozrzucone są bezładem gęsto uścielając dość szeroki obszar w dzikim mistycznym widoku; zapewne są wypłukaną górą = W najprzystępniejszym i największym są wykute dupla i przystępy z wygładzonem podwórzem. W pierwszym duple wykutem na kształt podługowatego czworoboku znachodzą się 2 szerokie kamienne ławy, wewnątrz wszystko czarne toż samo i zedworcu znachodzą się czarne miejsca. Nad samym wejściem nad odzwierkami jest szeroki obłąk niegdyś skulpturami i napisami okryty jak się domyślać można z czarnych rysów. = Inne duplo mające sklepienie przez wodospady zniszczone jest wewnątrz mocno uszkodzone, tworzy one przystęp podługowaty i ma także z jednego boku wykutą ławę; w niem ten napis:

W drugich duplach dość obszernych i jasnych miemałbym z gęstemi napisami okrytych mało co mogłem korzystać przez mech wszystko okrywający a więcej przez drobne pismo - z jednego kąta zdjąłem te napisy w prostem i ukośnym ciągu:

Na wierzch skały wiją się niezgrabne schody niegdyś zapewne w związku z innemi lecz teraz bez systemu, przy jednych wykuta w skale studnia już zasypana pod sklepionym murem. Szczeblując do góry uderza z jednego cypla posąg popiersiowy z surowemi rysami na twarzy czy przez niszczenie? uważałbym że to jest jakiś czarno bóg (podobny ów posąg do czarno-boga w dziele Antona) = Skamienia zdjąłem napis wielki:

w Probostwie Raszyńskim w polszcze jest zygar sto-
łowy w mosiężnej oprawie na napis: Joanes Zelinski
Zołkiew Anno 1689 jeszcze raz nie naprawiany.
w Paryżu wyszło dzieło: Poesies de Goethe traduites pour
la premiere fois de l'Allemand, par Mad. Panckoucke.
P. Sękowski przetożył rękopism darowany przez dworzani
rossyi: Terkiereli, Muzim, Khan. Obraz Panowania
Uzbeków w Bukareście od r. 1505–1709 autorem
Mohamed Jusuf-iba-Khodja-beka r. 1702
W Płocku znaleziono w kościele Katedralnym zwłoki
Hermana i Krzywoustego.
Rzut oka na osobliwości we względzie historyi natural-
nej widziane w podroży przedsięwziętej przez Karpaty
Stryjsk: i Stanisławsk: Obwodu (p. Alex. Zawadzkiego)
Skole miasteczko góry Karp. tutejsze 3000 nad płaszczyzną
Morza baltyck: wynoszą się. Koło Bolechowa groty i
jaskinie naturalne tu był znaleziony bursztyn kopal.
szyrożowego koloru i kamień alunowy. Koło Pasieczny
spad Bystryzy. O milę za Pasieczną wodospad rzeczki
Bukutowiec 12 sążnów nadoł. Koło Wioski Dora wodos-
pad Prutu. We wsiach Mikuliczynie i Jabłonicy dla za-
bezpieczenia dają podróżnym eskortę wojskową którą
pomnażają strzelcy Huculy pod dowodztwem nadstrzelca
nazwego Watahskiem. Za temi wsiami węgierskie miastecz-
ko Köresmeköre. Od Nadworny do granic węgierskich
mieszkają Huculy. We wsi Maniawa wodospad Maniaw-

ki 84 stop nadol, tamże gruzy kilku klaszt: od anglijana

zniesionego przed laty 40. Mury po części się zapadły, na nich

jednakże malowanie, Ogród owocowy przy tem duży. Groby

klasztoru napełnione wielkiemi kośćmi -

417

Skole r. 1740 był tu Zamek z Ammunicyią Elżbieta Sieniawska dostała

1755 Dźwinogrod Xiąż Czartoryskich wojewod. Ruskich

R. 1636 żydzi ze Lwowa zaczynają osiadać w Skolem i dzierżawić propinacyie.

Staresiolo w brzezańskim. W 2[...]
r. 1820 w Października spada przeciw[...]

Mniemanie o tych pomnikach

Pomniki te są istotnie z pierwszych czasów Sławiańszczyzny jak powieści gminne
o tem twierdzą. Obciosywanie skał i drążenie wskazują na Indyję, schody wij...
wierzch skał zjawiają jakoweś religijne obrzędy zważania i czczenia ...
niebieskich i dają niejako wskazówkę na Arją Eirong i potwierdzają że ...
wienie byli Indowie z nad Dżihonu (Baktro Indy Szaur-madai)
oświecenia wszystka dusza tamająca się w zwyczaje obyczaje pr...
się do nich z swej ojczyzny z Słonecznej ziemi Eiroan. Czczenie i poszanow...
Słońca i ciał niebieskich wskazują na Mitra pośrednika Ormuzda, Tag...
Tęczeca się z prostotą uderzająca najbardziej u mieszkańców gór karpackich
Wspomnienia Ahasampsadów ogólnie wielka powaga liczby siedem (Ha-
szyca o Ziemiorod gór Karp.) Bogowie biali i czarni; wszystko potwierdza
że pierwotnie Sławienie wychodząc z swej siedziby gdzie um (como eum
um) oświecił ich przodków gdzie się zjawił prorok Zerdduszt przybyli w te strony
jako naród wielce obyczajony i światły lubiący pracowitości w rękodziełach i
sztukach, uprawę roli i hodowanie bydła. Pismo owe jeszcze bardziej potwierdza
wniosek mój, jest ono podobne do ćwiokowego, snadź że Kultura Sławian
nie było Fenicko-Grecka ale pierwiastkowa własna.

Na zapytanie czy też owe pomniki nie należą do cudzego jakowego nar-
odu już nie istniącego który będąc wyparty w góry zniszczał z czasem? od-
powiadam że o cudzych rzeczach naród nie umie dać najmniejszej wiado-
mości i niemiałby powieści o przeznaczeniu tych kamieni i owszem miałby
wstręt ku nim i przynajmniej wierzyłbym że one są siedzibą czartów - lecz
poszanowanie mieszający z niejakim żalem dla niszczenia tych pomników
z życzeniem aby były osiągnęły swoje przeznaczenie są najdobitniejszemi
dowodami że owe pomniki są dziełem pradziadów naszych Rusko-Sławiańskich.

Co się tycze owego pisma jest ono trojakie drobne wewnątrz dupłów
znachodzące się wielkie zawsze na wierzchu skał i średne zaokrąglone nieco.
Kluczem do owego pisma mogą być Helsingskie Runy znachodzące się
w Szlecera dziele: Hist. półn. podobieństwo ich jest rękojmią do
śledzenia a za pomocą ćwiokowego pisma będzie można wszystko odczy-
tać.

Strzelbicki o kamieniu z napisami w Stryjskim że pod nim leży olbrzym

IL.

…oza wije się droga wązka pomiędzy inne bołdy kiedyś zapewne tworzące [zw]iązek teraz niebezpieczna dla urwisk i drzew przy samej drodze na odwrócie bołda znachodzi się w skale wykuty przysłot obczerniony i obczerwieniony zapewne był to Kamień ofierny. = Narodowa powieść zwiastuje że z tych bołdów miało być wykute miasto (jak w Indyi) lecz przez kłotnię braci dwóch która się bratobójstwem zdradzieckiem skończyła, dzieło niedokończone zostało na pomnik starożytności znają się tam na skałach znachodzić ich obrazy i opisania [illegible] mnogie, zapewne na innych bołdach które nie oglądałem. = Późniejszemi czasami mógł ów bołd służyć za przechowek przed napadami tatarskiemi jak nasypy i mury potwierdzają.

**) bołd słowo pierwiastko. oznacza wielką nieforemną massę, zrów. boldus niem. Haufenwolke.

Synyowickie skały.

W obłazach z daleka widać sterczące wysokie rany; są tej samej barwy i wysokości jak w Truchanowie i zdaje się że cała owa okolica romantyczna najeżona pagorkami i uwielona dolinami leży na skalistej posadzie = Dupło w skale wykute w zakącie, jest wązkie i ciasne jak w ogóle wszystkie ciosania z wychodami i przechodami są najniezgrabniej wyrobione. Na wierzchu z boku taki napis:

Narodowa powieść zwiastuje że ów kamień przyznaczony był z pierwiastkowych wieków na świątynię a hospod sam kazał kować, robotnicy byli w przypadku zawolonemi być, bo czarci nieśli wielki głaz i chcieli rzucić na nich lecz kur zapiał a głaz upadł o podal.

Podobne pamiątki starożytne znachodzą się w tych okolicach w Synyowicku na horodyszczu w Tyszewnicy w Dołhym w Bubniszczach - także i na węgierskiej Rusi podług opowiadania gminu

Odkryłem te napisy dnia 30 i 31 Marca 826 (?)

Bołdy w Polanicy.

przez

Jana Wagilewicza.

Przyroda niekiedy pojawia się w swojéj wspaniałéj nagości, odkrywając zieloną szatę utkaną z kobierców trawnika i szaty lasów. Wtedy ona poważna w swojéj wielkości, odsłaniając kształty pierwotwornych zasępisk, przenika zgrozą umysł człowieka i zarazem wznosi go, i uczy zastanawiać się i badać.

Takowa wspaniała nagość przyrody rozwija się w niekształtnych masach głazów, szkieletów gór. Głazy dumnie jeżące się, rozrzucone w olbrzymich kształtach, niekiedy nawieszone posępnie stérczącemi krzami jarzębiny lub siatkami jeżynnika, dziwnie odbijają obok piętrzących się w dali wzgórków leśnych, z tysinami polan i głębokich debrz. W głazach takowych przyroda niby obumarła, w nieruchoméj zlodowaciałości nie igra pełnem, rozlicznem życiem, aby tém dzielniéj odżyć na górach i dolinach, w gęstwinie lasów i w pstrym kobiercu polan, gdzie w tkankach zielonych z lekkimi wietrzykami igrają roje żyjątek i z kwiatami w zapas idą błyszczące motyle.

Takowemi głazami są téż Bołdy w Polanicy 1 mila od miasteczka Bolechowa, obwodu stryjskiego, w olbrzymich kształtach śród gór jeżące się po nad zielone wierzchołki lasów, obrzucone tu i owdzie pół zwiędłemi krzami skar-

łałych buków i jodeł i suchym trawnikiem pełzającym u ich podnoża.
Przy opisaniu tych Bołdów w Polanicy przedewszystkiem nie od rzeczy będzie rzucić kilka rysów z krajobrazu téj okolicy, i nieco napomknąć o mieszkańcach.
Okolica owa tworzy wysoką spadzistość, zbiegającą szérokiem pasmem wzgórza odnogi Karpat po nad rzékę Stryj. Spadzistość sama przez się łamie w liczne góry okryte gęstym lasem bukowym z pojedynczemi jodłami, z łysinami polan. Góry te łączą się z sobą rozdołami biegącemi w różnych kierunkach, kędy się wiją dzwoniące po kamieniach bystre potoki, spadając po progach głazu, potoki owe skupiają się w trzy strumienia Tyszewnicę, Dżyczę i Sukil, wpadające do Stryja. Niżéj polany spływają w łąki, gdzie obok trawnika nizkiego, niekiedy smugi niw owsu, rzadko jęczmienia i żyta ujrzyć można. Po łąkach tu i owdzie krzy olszyny i pojedyncze buki; li same wyżyny spuszczając się zielonym lasem niby wieńcem są obrzucone, co je wielce malowniczemi czyni.
Na tych górach tak dziko pięknych szarzeją Bołdy.
Mieszkańcy tameczni są górale, smukłego i wybujałego wzrostu, włosu rusego i oczu błękitnych; są oni dziarscy i rzeźwi jak gleba, na któréj żyją. Gleba jest iłowata, przezto niepłod-

na, z téj przyczyny chociaż z zamiłowaniem niewdzięczną rolę uprawiają, więcéj muszą się trudnić chowem bydła. W tym półrolniczym i półpastérskim stanie są wielce przemyślni; trudnią się rozlicznemi rzemiosłami i kupiectwem. Chociaż nie można powiedzieć że są zamożnymi gospodarzami, jednak i ubodzy nie są. Lubią oni starożytne zwyczaje i przestrzegają ich bardzo starannie, chociaż i świeże, nowe ukształcenie zabłąkało się do nich, i chętnie uczą się, ukazując bystrą pojętność we wszystkiem: bo cześć dla przodków uświęciła ich urządzenia odziedziczone i pamiątka starożytności, przesiąknąwszy ich umysł, zlała się z ich istnieniem. Przeto wspominają ze czcią o starych zdarzeniach i starém życiu. Chyży ich są kurne. Około chyż jabłoni i gruszy rozrzucone, daléj grzędy po przy zagrody i gumna z brogami i zasiekami. Kilka dziesiątek takich chyż, przeciętych ulicami i uliczkami, po ulicach i uliczkach dziatwa biegająca i szczebiocząca, znów gdzie niegdzie jakie bydle rogate i pies; obok strumyka wijącego się w wąwozie, kilka źródeł; po wzgórzach koszary z kolibami, i trzody owiec rozprószone, obok bydła pasącego po przy smugi niw i łąk: Oto jest obraz siół około środnicy Bołdów.

Bołdy wznoszą się na górze Sokoléj, stérczą na jéj spadzistości wschodniéj, tworząc cały łańcuch olbrzymich brył piaskow-

ku szarego, dziko i posępnie nawieszonych. Na samym wierzchu góry las gęsty, bukowy zakrywa ich podnóża. Bołdy te jeżą się w kulistych rzadko ostrych cyplach, a nawiasy ich często rozpłaszczają się; po grzbietach Bołdów rozrastają się gdzie niegdzie zielone buki i jodły, a gdzie niegdzie zieleni się trawnik. Spadają one w strome ściany, łamiące się w chropowate przekroje, szczeliny i jamy. Podnóża ich szérokie, niekiedy mocno podmulone, okryte rumowiskiem sypiącego się głazu, na wilgotnéj posadzie opasane mokrawiną.
Bołd, w którym się znachodzą wykute jaskinie, leży na wierzchołku góry, ku południowéj stronie obrócony, tylko jednem wschodniem skrzydłem, opiérając się o sąsiednie Bołdy i wiążąc się w łańcuch. Tak wychylając się prawie samotnie w swoim dziko rozwieszonym kształcie, posępnie i ponuro po nad górę sterczący, zdaleka zgrozą przeraża widza; – zdaje się niby olbrzym-stróż podziemnych skarbów przychodniom zabraniać przystępu. Las gęsty, bukowy skąpo osłania go zielonemi gałęźmi. Przed samym przodem ściele się długa polana od południa po zachodniéj spadzistości góry Sokoléj. Polana ta rozszérza się wśród lasu ciągnącego się po głębokim jarze, który rękawem swoim sięga przegiba góry Sokoléj. Na wierzchołku téj góry polana rozszérza się na trzy części przecięte krzyżującemi

się drożynami, wydeptanemi przez odwiedzających widzów, ów pomnik przedwieku.
Przód Bolda rozdziela się w dwa duże skrzydła, obrócone główną częścią na południe, biegąc w niższych niekształtnych nawiasach na zachód. Widok jego dziwnie wspaniały, chociaż posępnem i głuchem milczeniem razi i zgrozą przenika pierś widza, jednak oko jego biega w zdumieniu po niekształtnych bryłach głazu, spoczywając mimowolnie przy owych jaskiniach z jakiemsiś miłem wytchnieniem, aby podziwiać dzieło pilnéj, ludzkiéj ręki. Przed samym Boldem polana w małą płaszczyznę wzniesiona, krętą drożyną wiedzie na wał przedboldowy miernéj grubości. Wał ów wymurowany z grubych, rzecznych kamieni, zewnątrz od południa spływa z polaną, a od zachodu wznosi się na 2 sążni nad mokrawiną, wewnątrz sięga do 1 sążnia wysokości. Przeszedłszy wał wschodami rozwalonemi, wije się rów 2 sążni szerokości, zawalony rumem z usypującego się wału, między wałem i podworcem zarosłym trawnikiem, tu i owdzie narzuconym kamieńmi. Podworzec rozszerza się od obu skrzydeł Bolda, zajmując do 100 stóp miernéj długości a 70 stóp miernéj szérokości przestrzeni.
Tu przystąpię do opisania jaskiń tym samym porządkiem, w jakim się dla widza nastręczają. Pierwsza skrajna jaski-

nia ze zgrabnie wygładzonym przodem, łamie się we dwie galeryjki na 17 stóp 5 cali długości, 3 stóp 3 cali średniéj szerokości i 6 stóp 7 cali wysokości ze znakiem ostrego podasza. W niższéj galeryjce grubowykute drzwi na 3 stóp 3 cali szerokości, 5 stóp 10 cali wysokości, zewnątrz ze śladem oszczepia, z odrzwiami 5 stóp 3 cali grubości, 6 stóp 2 cali wysokości, 3 stóp 3 cali szerokości. Wnętrze jaskini grubowykute, z ścielą gładką, bardzo mało we środku wypukłą, ściany nasiekane grubemi ciosami dłóta, a przeto bardzo chropowate. Powzdłuż jaskini, po obu stronach wykute dwie kamienne ławy na 17 stóp długości, 2 stóp 6 cali szerokości i 2 stóp wysokości. Objętość téj jaskini sięga na 17 stóp długości, 9 stóp 9 cali szerokości i 6 stóp 10 cali wysokości.

Ztamtąd wyszedłszy, Bołd się zachyla na wschód ogromnym nawiasem i tworzy wielką rospadlinę. Rospadlina ta zagłębia się w duży przekrój, który wnioskując ze sześciu dziur przeciwległych, niegdyś był zatworzysty siatką. Przekrój ten przez wodę spadającą mocno uszkodzony, zawalony mułem i płytami. We wnętrzu po lewéj ręce przedstawia się olbrzymia nisza na 7 stóp wysokości, 4 stóp głębokości i 34 stóp 6 cali długości. Po prawéj zaś ręce mały wyłom wykuty. Nad przekrojem, wnioskując po głębokich wrębach prosto biegących, niegdyś ścieliło się poddasze. Za

tym przekrojem Bołd spada gładkim nawiasem, prosto na południe obróconym; nawias na wierzchu w kulistowypukłych załomach wznosząc się, spuszcza się łagodną spadzistością wygładzoną od ludzkiej ręki niby na kształt poddasza. To poddasze spuszczając się zawiesza się po nad przesionek wązki, biegący przed dwiema jaskiniami. Z tych jaskiń pierwsza z domurowaną, jak się zdaje, w późniejszej dobie ścianą, obrzucona wapnem, teraz po większej części zawaloną. Objętość jej 11 stóp 4 cale szerokości, 19 stóp długości i 11 stóp 4 cale wysokości. Druga jaskinia z obłęczysto wykutemi drzwiami. U wnijścia na prawej ręce ze skały kuta, teraz bardzo uszkodzona, ławka. Drzwi zaś same z wązkowrębanem oczepiem, załamują się w wgłębienie na 3 stóp 7 cali głębokości, 6 stóp 5 cali we środku obłęku wysokości i 3 stóp szerokości. Przy drzwiach głębokie dziury od wrzeciądzów. Objęcie tej jaskini 9 stóp 9 cali szerokości, 18 stóp 2 cale długości i 9 stóp wysokości.

Ztamtąd Bołd zakrzywia się łukiem tworząc przestronny przekrój, rękawem biegący między nawiasami południowego i zachodniego skrzydła. W tym przekroju zamulonym piaskiem i zawalonym bryłami głazu, biegą krzyżujące się wręby, na których, jak się zdaje, niegdyś dach

wspierał się, zbudowany po nad wschodami. Ślady tych wschodów upatrują się we 4 przeciwległych, głębokich wrębach na sążeń wysokości. Te wschody wiodły przez górną izbę na wierzch Bołda. Teraz dla ułatwienia przystępu do téj izby, przystawione dość wysokie drewniane wschody od miejscowego urzędu. Pod temi wschodami, nizkie, wązkie sklepienie w szczelinie głazu, teraz rumem zasypane, nie wiadomo czyli nie było wnijściem do podziemnych lochów, do wnętrza Bołdów. Izba sama jest wykuta w głazie a częściowo domurowana z grubych rzecznych kamieni, z wysokiem, obłęczystem sklepieniem, gdzie niegdzie i cegła daje się wypatrzyć z późniejszéj doby. Przy wnijściu pod sklepieniem otwiéra się gładka przestrzeń do 10 stóp długości a 7 stóp szérokości. W téj przestrzeni wykute czworograniaste okno siedmiustopowe; i to okno zapewne także tworzy wejście do podziemnych lochów, na co wskazują dwie głębokie dziury na kształt wschodów. Okno chociaż teraz zawalone rumem, zawsze jeszcze sięga blizko 1½ sążnia głębokości. Ztamtąd przez dziewięć dość zgrabnie wykutych wschodów szczebluje się na wierzch Bołda.
Wyszedłszy z izby nie można oderwać dumiejącego i przerażonego oka od tych niekształtnych brył głazu

które w swoich załomach i nawiasach piętrzą się wysoko i szeroko. Tu mniej śladu ludzkiéj ręki, więcéj przez gwałtowne wichry burzy, ulewne deszcze i powolnie niszczący ząb czasu zatartego. Przed wyjściem mała, płaskowata przestrzeń zarosła długą trawą pełzającą w szczelinach głazu. Przestrzeń tę zamykała siatka od zachodu, po głębokich wrębach i dziurach przeciwległych wnioskując, toż samo i od wschodu, gdzie przestrzeń płaskowata wybiega wązkim rękawem pomiędzy wierzchnią spadzistość Bołda i nawiasem nadziędebnym. Ztamtąd po lewéj ręce pięciu wschodami grubo obrębionemi kręci się drożyna coraz wyżéj po nawiasach głazu. Potem przez sześć wschodów podobnie obrębionych, i jak się zdaje niegdyś ganek tworzących na południe, drożyna wije się po spadzistym grzbiecie Bołda, gdzie na samym cyplu znachodzi się kadź wykuta. Dawniéj drożyna krzyżowała się po obu skrzydłach bołda, osobliwie po nad cyple skrajnéj jaskini, gdzie oprócz wrębu dla ganku śladno i galeryjek prowadzących do godła bóstwa, podobno psa leżącego, olbrzymiéj wielkości.

Zachodnie skrzydło Bołda niższe od południowego, okryte gdzie niegdzie trawnikiem, teraz po nim także rozrasta się kilka samotnych buków. Widok jego mniéj wspa-

niały, i mniéj ponury, przedstawia się w dwóch miernie wysokich, krzywych, niekształtnych załomach, przedzielonych spadzistym nawiasem. Po nawiasie przez 28 wschodów niezgrabnie wykutych, biegących krzywo, wije się dróżyna na to skrzydło Bolda. Dróżyna na wierzchu tego skrzydła coraz bardziéj znikając, wiedzie do głazu ołtarza, ku wschodowi słońca obróconego, z ławą széroką niby stołem obiętnim, zasłoniętym ostrookrągłą ogromną bryłą głazu. Głaz ten opiera się na ukośno leżącym słupie kamiennym, a na lada powiew wiatru się porusza. Ztąd oko widza uderza zgrozą godło bóstwa, podobno pies olbrzymiéj wielkości, na skrajnym cyplu południowego skrzydła. Pies ten jest wielce spłókany, jednak wyraźnie jeszcze śladno wzniesionego łba. — Na saméj krawędzi wzniesionego skrzydła przez pięć wschodów regularnie wykutych, szczebluje się na galeryjkę zawieszoną nad płasko-wypukłym nawiasem głazu. Galeryjka ta przez cztery wschody związana z niższą. Galeryjka niższa nieco obszerniejsza, skręca się na wschód słońca i zawiesza się nad wielkim ołtarzem obiętnim. Wschody nad galeryjkami były podobno okryte dachem, jak i same galeryjki; na co wskazują wręby głębokie i dziury przeciwległe w skale wykute.

Do wielkiego ołtarza obiętnego zbiega się po żwirze, przez rów, obok kilka skarlałych buków. Wielki ołtarz obrócony na wschód słońca. Stół ołtarza 4 stóp 8 cali wysokości, 3 stóp 7 cali długości, 4 stóp 2 cali głębokości i 3 stóp 7 cali szerokości. Na wierzchu wyrąbany otwór. W téj niszy stał olbrzym bałwan z rozkraczonemi rękoma, jak widać z wyżłobień niszy.
Ztąd wązkim przekrojem zasypanym żwirem wije się między ścianami Bołdów dróżyna, kończąc się w coraz węższym korycie. Przekrój na końcu nieprzystępnie ścieśniony, li tylko badającemu oku widza nieco rozchylając się, myśli ludzkie swobodnie bujające ocuca do zastanowienia się.
Teraz wypadałoby mi nieco pomówić o innych Bołdach. Lecz z przyczyny, że oprócz kilka rozprószonych, i to zatartych napisów odwiedzających gości, nie masz na nich śladu przemyślnego dłuta ludzkiéj ręki z doby przedwiekowéj, zostawiam je nieoddzielone z kroniką ludu.
Przedewszystkiem muszę przestrzedz czytelnika, że jak ogólnie każda kronika raczéj jest materyjałem do tła dziejowego, tem bardziéj kronika ludu, ta w poetycznych barwach błyszcząca ułamkowa epopeja ludu. Zwłaszcza że

lud lubi w swoich sagach rzucać pojedyncze rysy ze swojego życia, im bujniejsze i bogatsze, tem więcéj dorywcze, aż nareszcie w nich się wcieli. Przeto pomimo najpilniejszego roztrząśnienia badaczowi niepodobna schwycić, tem mniéj uporządkować całość tréściwą sagi ludu. To samo można powiedzieć i o kronice ludu tyczącéj się tych Boldów. Bo starobytność głucho przemawiająca przez swoje wielkie pomniki, olbrzymia, zostaje coraz bardziéj niepojętą a przeto obcą i nieznajomą. I lud dziwiąc się nad pomnikami temi rozprawia o ludu olbrzymim-skrzydlaczu. Więc w téj kronice, którą z ust ludu wyjąwszy, takim samym sposobem potocznym przedstawiam, li tylko kilka swoich objaśniających uwag dodając, niech się czytelnik nic dokładnego nie spodziewa a raczéj je sam uzupełni i wykończy.

Jest podanie między ludem że w pierwowieku, kiedy jeszcze Boldy były miękkimi, lud rozpoczął kuć je, pod wodzą dwóch naczelników braci. Ci bracia postanowili w Boldach wykuć gród. Lud do kucia miał używać czekanów. Robota szła sporo. Dolna część Bolda, zawalona tarasami, jaskinie wykute; lecz nim jeszcze wierzchnią część zaczęto obrabiać, waśń między naczelnikami

braćmi z przyczyny nieporozumienia czyjem imieniem ma się gród nazwać, pokłóciła umysły, i wkrótce rozdzieliwszy naczelników braci, odstręczyła lud im podwładny od wykonania przedsięwziętego dzieła. Waśń ta później dojrzała w nienawiść, która się skończyła gwałtowną śmiercią jednego naczelnika. Zdarzenie to pierwowiekowe wiążące się z wydrążeniem Bolda miało być przedstawione w rzeźbie objętej w arabeskach z napisami. Lecz gdzie się ma znachodzić ta pamiątka, nikt nie odgadnie. Zapewne w podziemnych częściach Boldów nieprzystępnych?.

Z późniejszej nierównie doby drugie podanie ludu o tych jaskiniach tak opiewa:

Jakiś pan szukając bezpiecznego przytułku, osiadł był w tym Boldzie, gdzie wałem i przekopem obrzuciwszy jaskinie bronił się od napaści dzikiy Tatarów i łotrów. Dumny dla nieprzystępnego swojego siedliska, umiał z niego korzystać, i wkrótce ze wzgardą praw, zaczął zgrozę szerzyć w okolicy. Lecz niedługo żelazną swoją ręką uciskał lud, zostawszy zgładzony przez nieczystą siłę. I od tego czasu owe jaskinie opustoszały, li tylko niekiedy w najazdach Tatarów w te

góry wpadających i wszystko ogniem i mieczem niszczących, lud gromadnie ukrywał się ze swoim dobytkiem, będąc zabezpieczony w zamczystem miejscu, gdzie z niewielką garstką żołnierzy śmiało można było oprzeć się wielkiej masie zdobywców. W spokoju często przemieszkiwały w tych jaskiniach liczne tłumy rozbójnicze, wybierając gwałtem od ludu żywność i napadając na dwory szlachty. Ostatni głośny watażko rozbójników Jan Bojczuk, osiadł był w tych jaskiniach po rozbiciu bolechowskiego jarmarku, gdzie miał także wielki skarb zakopać. Po nim ma się pamiątka zachowywać w napisie.

Oto jest kronika ludu o tych Bołdach. Dwa główne zdarzenia, bez związku często mieszające się z sobą i powikłane, tak dalece że poniekąd z trudnością przychodzi je oddzielić.

Pierwsze zdarzenie zdaje się należeć do doby przedhistorycznej, jeszcze w dzieciństwie narodu słowiańskiego, kiedy pojedyncze pokolenia szczepu Słowian Chorwatów, w pastersko-koczującym stanie żyjąc, włóczyli się ze swojemi trzodami po zielonych górach. Do wydrążenia tych jaskiń, musiała ich spo-

wodować jakowaś wielka potrzeba, albowiem w kamiennym grodzie, przy nieprzystępnem położeniu łatwo było złączyć się i tym sposobem zabezpieczyć się przeciw zewnętrznéj napaści dzicy obcych plemion, jak od wewnętrznych zamieszek, przez jątrzące waśni, rozsiewających zgubne klęski między ludem. Przy rozwinięciu się przemysłu z rozliczną wiedzą, snadź pokolenia w tym grodzie osiadłe, byłyby się rychle z włóczących pasterzy koczowników przeistoczyły w zamożnych mieszczan. Lecz niezgoda między naczelnikami braćmi wszczęta, przeszkodziwszy wykończyć przedsięwzięte dzieło, rozdzieliła i lud. Li tylko pamiątka o tém przedsięwzięciu przechowała się w kronice. Jednak i wątpić nie można, że pomimo niewykończenia swojego, Bołdy te ze swojemi jaskiniami i załomami nie poprzestały być środnicą związku pojedynczych pokoleń ludu Chorwatów. I zaiste z postępem uobyczajenia związek takowy był coraz potrzebniejszy, kiedy przy wzrastającéj ludności stosunki pomiędzy rodami, coraz zaczęły się wikłać i plątać. –

Narody koczujące są ubogie, nie przywiązane do ziemi ojczystéj, napady łupieżców o tyle tylko są dla

nich groźnemi, o ile z zajęciem trzód głód z klęską wielkich pomorów, jako skutek głodu je wyplenia. Więc mniej dla siebie jak dla swoich trzód potrzebują zabezpieczenia. Zwłaszcza że będąc zahartowane w walce życia, są obojętne na zły i dobry los, przytém zręczne i obrotne. Kiedy ze stanu koczującego przechodzą, rolnik sielanin ziemię ojczystą, którą swoim potem skrapia, nierad je opuszczać, bo ona jego karmicielką matką. Rolnik z niektórych względów słabszy od pasterza, bo więcej do życia przywiązany.

Kiedy Chorwatowie przeistoczyli się w rolników, Boldy te były dla nich nierównie ważniejszymi, jak przedtém. Tu się gromadzili na walne wieca, tłumnie rozmieszczając się w jaskiniach, gdzie kamienne ławy z głazu kute służyły im za siedzenia. Przed rozpoczęciem wieca ofiarnicy zapewne w poświętych miejscach obróconych na wschód słońca, bijąc czołem przed bóstwem, palili żertwy. Stół obiętni w niszy, gdzie stało bożyszcze pod galeryjkami, i drugi na wierzchu zachodniego skrzydła Bolda w obliczu godła bóstwa na skrajnym cyplu są niejako wskazujące na to pewniki. Oprócz

tego we wielkiej niszy w południowem skrzydle Bołda zapewne stały posągi bogów opiekuńczych, zwłaszcza że nisza ta także obrócona ku wschodowi. — W dobie chrześcijańskiej Chorwatowie zlani w jedno polityczne ciało z Rusią, utraciwszy swoją samobytność a z nią swobodę, zdaje się przez ciągłe zamieszki kłótliwej doby udzielnych książąt i przez feudalizm, swoje ustawy ojczyste coraz bardziej zaczęli zapominać. Zapewne jaskinie te były podówczas bez użytku. —

Drugie zdarzenie należy do doby udzielnych książąt, kiedy xięstwo halickie zlawszy się z południową Rusią w jedno ciało polityczne, z powodu styczności z Polską, Węgrami i cesarstwem bizantyńskiem uzyskało rodzaj samoistnego bytu.

Pan ów, zapewne jakiś majętny bojar, zniechęcony do dworu, uciekłszy w góry, które może były jego ojczystem mieniem, znalazł przytułek w jaskiniach Bołdów. I Bołdy wysoko nad góry panując, w swojem niełatwo przystępnem położeniu, kiedy jeszcze zostały lada jako obronne, z nielicznym ludem orężnym mogły wytrzymać długie oblężenie. Tém skuteczniej można było zgrai łotrów tu ukrywać się przed karzącą

sprawiedliwością rządową. Taka pamiątka z czasu przemieszkiwania tego pana jest oprócz podmurowanej ściany w wale, przednia ściana przymurowana w jaskini, a może i wierzchnia galeryjka nad pierwszą jaskinią (która w swojem samotnem położeniu niewiadomo jakowe miałaby przeznaczenie), a osobliwie przezwisko Bołdu u ludu, który go jeszcze ciągle zowie zamkiem.
Lud za przykładem tego pana zamykając się w tych jaskiniach podczas napadów tatarskich i zgraje rozbójników, zapewne także porozrzucawszy po sobie ślady w wierzchnich jaskiniach, musiał wniknąć do podziemnych lochów. Albowiem inaczéj niepodobna sobie wytłumaczyć, jak można dostać się na cyple Bołdów sąsiednich, nie mających istotnie żadnego związku z zamkiem, jeżli nie przez wschody wewnątrz Bołdów. Zwłaszcza że oprócz pojedynczo rozrzuconych wrębów i galeryjek po cyplach, lud twierdzi, że istotnie są wewnątrz próżne. Między innemi na sąsiednim Bołdzie leżącym na zachodzie od zamku samotnie i nieprzystępnie u spodzie bardzo podmulonym, z wierzchu zarosłym trawnikiem, z którego krzewi się skarlała jodła, miała się przed laty znachodzić kaplica

ze źródłem wody w górę bijącej. O czem już Z. D. Chodakowskiemu (A. Czarnockiemu) może mylnie, jakiś gość zwiedzający donosił.

Jeszcze nieco o pamiątkach pisemnych.

Kronika ludu zaświadcza o ich istnieniu, twierdząc, że stare dzieje w napisach i rzeźbie były przedstawione: Lecz gdzie je szukać, nikt nie odgadnie. Lud okoliczny nie będąc sam piśmiennym nie mógł nic przechować, oprócz wieści. Zdaje się, że znachodził się w wielkiej niszy w przekroju długi napis, jak w głębokich zarysach, podług mego zdania, szczątki jego przedstawiają się; lecz szczątki te tak są znikome, że niepodobnem jest je pozdejmywać. Być może że jeszcze gdzie na cyplu Bolda w przekroju, osobliwie przy godle bóstwa przechował się i napis, zwłaszcza że Słowianie lubili w poświętych miejscach przed obliczem bóstwa i napisy kuć.

Na tém kończę swoją rozprawę. Bez wątpienia że w tych Boldach nierównie więcej pamiątek przedwieku Słowiańskiego przechowuje się, lecz wyszukanie ich przez wytrwałość i zbieranie podań ludu, z jakiemkolwiekby były rozumowaniem, zawsze pozostanie bezskutecznem. Potrzeba więc pilnie przetrząć,

wszystkie cyple Bołdów, i otworzyć wejście do podziemnych lochów, co zaś bez ogromnego nakładu nigdy nie da się dopiąć.

Gdy po dwudziestu pięciu latach w r. 1861 w miesiącu sierpniu w towarzystwie mojego brata, syna i synowca, odwiedziłem ten zabytek starożytności, przykrego doświadczyłem wrażenia. Nietylko bowiem uległ częściowemu zniszczeniu przez słotę i ręce ludzkie, ale wszystek stał się już niejako cieniem dawniejszego swojego kształtu. I tak przy niszy, gdzie stał bałwan, nie było stoła obietnicgo, kamień okrągły na mniejszem skrzydle jest zupełnie nieruchomy, a godło bóstwa pies na skrajnym cyplu nie ma już żadnego podobieństwa do jakiegokolwiek zwierza. i.t.p. Szczególnie Bołd sąsiedni, który przedstawiał kręgel przewrócony, znalazłem rozsypany w gruzy i osiadły.
Brat mój, który w tych okolicach w półtory mili mieszka, badał u ludu bliższych szczegółów o tym zabytku, wszakże tyle tylko się dowiedział, że w jaskini, gdzie jest większa nisza, była niegdyś kuchnia, znowu w niszy, gdzie stał posąg, znachodziła

się wieszalnica, naweszcie iż w kaplicy znachodzącej się na sąsiednim Bołdzie, Batychan czyli, jak lud mówi, pogański car, powalił strzałą obraz najświętszej Panny, i od tego oślepł. Te i inne szczegóły spowodowały brata mojego do wniosku, że zabytek ten był świątynią druidów celtyckich Bastarnów, którzy niegdyś w naszych stronach przebywali. Ja ze swojej strony tyle tylko dodaję, iż kazawszy kopać w miejscu wieszalnicy, znalazłem węgle i spalone kości ludzkie.—

Zdanie mojego brata uznałem niewątpliwem w tém przekonaniu, że dziś te szczątki są tylko cieniem poświętego przebytku druidów. Przypomnieniem religii druidzkiej są mianowicie: sąsiedni Bołd w kształcie kręgla wywróconego czyli tak zwany celt. min-sao, u Niemców rzeczony Steinpfeiler, w głównym Bołdzie, kamień okrągły czyli celt. Jigoline, u Niemców rzeczony Wagstein; też godło pies było poświęcone bogini Nehalenii. Jestto więc przedmiot zupełnie nowy, nieznany potąd naszym Archeologom, tem ważniejszy, że stanowczo wykazuje pochodzenie Bastarnów jako szczepu celtyckiego.—

Słowiane Rusini.

27

Sławny, w dziejach ojczystych odznaczony naród, mieszkaniec nie=zmierzonej Rossyji, początkowo słow: szczep dzieli się na trzy od=działy, na Rossyjanów i Rusnaków, których liczba wynosi 46 Millionów. Język tego narodu dzieli się na dwie części, to jest rossyjski i rusnacki. Pierwszy używany od mieszkańców Wielko Rusi i Litwy, wtóry zaczęwszy od Kijowa przez Podole, Ukrainę, Halicyją i część północną Węgier mówi się z małymi odmianami. Rusini z postaci więcej wysoki, niż niski, oba rodzaje są z twarzy piękne i zdrowej budowy, więcej brunatne niż ciemne. Rzadkością jest wielką pomiędzy Rusinami najść na zpostaciowanego, rzadko choru=ją, a dla zimnej pory rozmaitniające się, dochodzą czerstwych poźnych i wesołych dni — ludzi po sto, 110, 140, a nawet 160 lat najść, nic oso=bliwego. Rusin ma mało przenikliwe oczy, niskie szczeze, otwarte czoło, szczupłe usta, białe zęby, mały pyrkaty nos, gęstą brodę i włosy rozmaitych kolorów, oprócz czarnego. W powszechności są groźni (nmusl.) dobrzy, czasem nawet chytrzy. Słuch i wid bystry nader, inne zmysły i nieco stępione. Chód prędki, nagły, a na=wet namiętnie żywy. Są zręczni, zawsze weseli, czynni, miłośni=cy śpiewu i Muzyki, szczerzy choć porywczy, nagli a nawet do okrutności zacięci, gdy się obrażonymi czują. Zabiegliwi, prze=myślni, czynni, a nawet usłużni aż do rozrzutności, gościnni mowni, zawsze weseli chociaż sobie i nic nie robią gdy kogo oszukają. Nawet prosty lud lubi wiele rozmaitości, i każdemu

powagę należytą, nie omieszkuje wyświadczyć, słowem są nadzwyczaj grzecznymi i ludzkiemi, osobliwie jeżeli do nich po rusku się mówi. Podobnie i o kobietach powiedzieć można, z tą tylko różnicą, że białogłowy nie dosyć że czystość lubią, nadto nawet coś pociągającego w rysach twarzy, i ubiorze posiadają. Dziewczęta urodziwe w 13 latach idą za mąż, jest to albowiem przesądem gminu, aby zamęścia córki nie odciągać, zapewnie dlatego że Prusini i Prusinki używając niezmiernie napitków, ciepłych i częstych kąpieli, do czego i grube potrawy się przyczyniają tylko za młodu piękność i czerstwość lica posiadają, w poźniejszym zaś wieku ją utracają. Pożycie mężczyzn i kobiet jest nieograniczona, tak, że kochanek przesypia się ze swoją lubą bez aby jednak ją ukrzywdził na sławie. Mężowie stają się nieco ostrzejszemi, lecz stąd tylko to wynika, że żona poddaną być powinna. Wyższe rzędy na stopniu wyszeblowanej Etykiety, lecz narodowości nie śledzi we wyższych skażonych rzędach, jeno jedynie w gminie, który ją pośród przesądów ściśle zachowuje. Prosty Prusin pomimo niewoli (ze wszystkiemi bowiem słow. ostro się obchodzono i dotąd ostro) są słow. Prusini weseli, bez trosków, cierpliwi, wierni, roboczo posłuszni, drobnostką zadowolni, stateczni, śpiewni zatym i do napitku skłonieni. Na czułości może im brakuje, złość, porywczość, chytry

154

umysł, podstęp, upodlanie się jest im pospolite i właściwe, lecz nie przyrodzone. Uniewinnić ich potrzeba – naród albowiem ze wszystkiemi własnościami dobremi obdarzeni, napadani od ludów barbarzyńskich, i nieoświeconych, musieli przyjąć nie=jaki namarz jęczące pod jarzmem obrzydłym. Albo to dziwota, że wieki żyjąc pomiędzy obcym narodem, żaden Słow. szczep nie utracił całkowicie swej narodowości, a przy rozświecie słońca swobody przesądy, i skarzenie jak lekka mgła zniknie. Oby Bóg zlitował się nad nami! – Co się tyczy zabobonów i przesądów, wypływa stąd jak wiernie Słow: Bogom swoim służyli i jak czu=łego i dobrego serca być musieli, z czasem i przesądy unikną a Chrześcijaństwo tylko zostanie: w sercach przebędzie wieki, wie=ków. Rusin ma wielkie pojęcie, łatwo wszystko naśladuje tylko z wejrzenia; bez nauki wyrabia on najsztuczniejsze dzieła, jest wierny poddany, za lichą zapłatę lub miarkę wódki do wszystkie=go skóry, nawet w niebespieczeństwie nieustraszony, we wojnie walny i śmiały. Przenika bystro, a więcej idzie za rozumem ni=żeli za radą serca, umi być skrytym, a ze wszystkim moż=na się na niego spuścić nieobawiając się zawodu, nawet doku=czenie nie sprawi go przeniewiernym. Najwyższą uciechą jest mu muzyka i śpiew, i możnaby wyrzec że Rusin podobnie jak Sławian nie może żyć bez nich. Czyli to do boju ciąg=nąc, czyli w oborze, czyli w czasie pokoju wyśpiewuje swo=je dumki co we wszystkich Słow. Narodach powszechnym zatrudnieniem. Rolnik przy pługu, pastuch około trzody,

rzemieślnik przy rękodziele, majtek na morzu, wyśpiewują swoje myśli w cudno zachwycających piosnkach. Słowem we wszystkich położeniach życia nie obejdzie się bez pieśni, które niekiedy z płaczem połyszeć można. We święta, w niedziele, w czasie obrzędów, napełnione są wzgórki, doliny parobczakami i dziewkami, którzy przy głosie gęśli, lub innego narzędzia zgdziebnego swe dumki o zakład śpiewają. Żadne chrzciny, wesele, pogrzeby, schadzki nie obejdą się bez tych wynurzeń radosnych. Chachołki dotąd po całej Rusi znane. Nawet zima nieczyni wyjątku dla tej zabawy. Nawet pastuchy wyganiając bydło w pole lub zganiając do obór poczynają ze śpiewem, i kończą ze śpiewem. Obyczaje i sposób życia Rusinów jest wcale pojedynczy. Domy są to raczej chaty zadymione, gdzie chudoba i gospodarstwo pod jedną strzechą przebywają. Budynki są drewniane, mchem pozatykane, a na zimę sianem obesłane. Wioski są dość mizerne, jednak podróżujący nie dozna nieprzyjemności wkraczając w sioło ruskie. Wszystko tam w polu wesoło pracuje, chociaż nad karkiem karbownik stoi. Żniwa podobnie się odbywają wesoło, zażynki, obżynki są to zabawy w każdym siole znane, gdzie tańce, muzyka, śpiew niezbędną koniecznością. Na prządkach zgromadzone dziewki i parobki jesiennie całe noce trawią wesoło i nieutrudzono, bez aby zadosyć nie uczyniono gospodarzowi. Potrzeby fizyczne zaspakaja Rusin, czym bądź, podobnie jakoby się wyrzekał cielesności, bo tańce, śpiewy, są skutki roziskrzonej wyobraźni. Czarny chleb, który tylko u bogatszych znajduje się, rzepa suszona, marchew

Groch, Cebula, czosnek, ogórki, ziemniaki są zwyczajne potrawy. Mięso zaledwie w Niedzielę i Święto pożywają. Grzyby, jajecznica, pirogi są to przysmaki największe. Owoce, orzechy, jagody zbierają pasterki, i dziewki we święta, co wszystko dworowi ofiarują. Napojem najmilszym jest im Kwas i wódka. Rusin przywiązany nadzwyczaj do swej ziemi i ziomków, do Religiji i przesądów. Rzadko żebrak opuszcza rodzinę, a żołnierz opuściwszy ojczyznę, same tęsknoty w dumkach wyśpiewuje. Rusini są miłośnicy polowania; i dość zręcznie pokazują się nawet w niebezpieczeństwach. Inni zaś zimową porą wyrabiają rozmaite rzeczy z drzewa, sanki, koła, łyżki, rogożki i.t.p. Nie słusznie im zarzucano jakoby nieczystość polubili, albowiem każdy majętniejszy chłop ma swą Świtlyciu, i w sobotę kąpie się w łażni. Zapuszczają brody pomimo zakazów, i tylko głowy nieco podgalają. Ubiór w całej Rossyji ten sam, i tylko na Ukrainie ma polski Krój. W lecie noszą szarawary płócienne szerokie, koszule przypasują? do bioder paskiem, a gdy zimniej sukmanę przybierą, która sznurkami różnego koloru, i rozmaicie obszywana bywa. W zimie kożuch noszą, u bogatszych suknem grubym pokryty. Na głowie noszą kapelusz słomkowy lub wełniany, w zimie zaś futrową czapkę. Nogi pokrywają Krypciem, który rzemykami ściągają. Wesela odprawiają się nader świetnie i z wielkiemi przybory. Osm dni przed ślubem zaręczą się młodzi w obecności Popa, po czem ślub i wesele następuje. Pop wkłada korony młodym na głowę, daje im z jednego kielicha pić – zamienia im pierścienie, i żegnając błogosławi nowe stadło. Z tym z Cerkwi wychodzi Matka naprzeciw, niosąc chleb i sól życząc, aby im na tych darach nigdy

nie zabrakło. Poczym muzyka, tańce, zabawy podług majętności ro=
dziców kilka dni trwać powinna. (obacz moje zwyczaje obrzędowe) —
Urodziny, Imieniny, święta pobrzeby podobnie się obchodzą — (Tu wypa=
da się zastanowić czemu przy pogrzebie równe zabawy obchodzą?) Ru=
sini są religijni, w każdej stancyi pełno Bohomazów, przed który=
mi światło zapalają. Każdy Rusin i Rusinka nosi na piersiach
świętych, i wiele na to pokłada. Posty najostrzej zachowują, Rusin
raczejby umarł, niżby w zakazanym czasie nabiału do ust wziąść
miał. Słowem Rusin nie odrodził się od swych braci, jest szczery,
gotów na wszystko, a zwłaszcza gdy się przekona że go szanują
jako człowieka. I nie dziw, ten naród tak robaczy, poświęciwszy
się na wszystko, a doznając przy wszelkiej jego pilności poniżenia,
a nawet knuty, sądzi się najszczęśliwszym, gdy w ojczystym
języku ma się komu zwierzyć, ma wylać nawał dręczących go
myśli. Rozpamiętywając tak życie swoje, jeżeli nie utracił do
reszty czucia, musi w napitku zapomnienia, ulżenia szukać,
i wtedy to widzimy go jako człowieka, który nie może znieść brze=
mienia dolegliwości. Wspomnieć tu dosyć, na obrzydłą i okrutną
Knutę, a jednak do 200 ciosów trzeba czasem umiesać !!! Rusi=
ni nawet z wyższych stanów lubią ostateczności, dzieci do śnie=
gu kładą, potym do gorącej wody, a są w całym wychowaniu
nader ostrzy. Dzieci muszą ciężkie roboty sprawować, mało jeść,
odbierają wielkie kary, lecz i miłości doznają. Ta surowość ochra=
nia ich od miękkości, a przyzwyczaja ich do śmiałości, wytrwa=
nia stateczności. Słowem wychowanie dzieci równa się owemu
Spartanów, albowiem Rusin nieodstępny, uparty w przedsięwzię=
ciach, pewny, nagły, otwarty, prosty; skąd wynika że dzieci mu=

są być do wszystkiego przyzwyczajeni, głód, zimno, upał, niewy=
goda nie obchodzi ich bynajmniej, są odważni, śmieli, walni, bitni,
waleczni – słowem nic by nie można wytknąć temu narodowi. Zaba=
wy młodzi najmilsze kąpanie, ślizganie, wożenie się na sankach,
bieganie, kołysanie się na skrzydłach wiatraka, mocowanie pręd=
kie jeżdżenie i.t.p. Z dzieci przyzwyczajone do ostrych napojów,
a parobczak jakkolwiek dziś upity, wytrzeźwiwszy się idzie do
pracy chętnie, i wytrzyma do drugiej niedzieli pojąc się wodą. W
czasie choroby piją wódkę, jedzą proch, gryzą tytoń, kąpią się
w łaźni którą nad zimne kąpiele przenoszą. Podobnie czynią ko=
biety i dziewczęta, nie wstydząc się bynajmniej przytomnych
mężczyzn, a jednak nie nazwałbym to zgorszeniem, bo jak po=
wiedziałem kochanka przychodzi do samego ulubionego co noc
spać, a jednak przedzaręczynami bezpieczna jej cnota. Rusin
albowiem ściągnąłby sobie przekleństwo w przysłowie gdyby bezbron=
ną dziewczynę uwiódł – poświęcenie się i miłość wierną nagradza
wspaniałą odpowiednością. Gościnność jest powszechna u wszyst=
kich Słow: – już to we wyższych, już to w niższych stanach, Słow:
ax do rozrzutności dałny, ma się rozumieć że skąpiec jak wszyst[kie]
zwala trzyma się wiecznie jednych prawideł, i nikt mu nie ma
za złe. W dzień Wielkanocy wolno chłopu do pomieszkania na=
wet księcia wstąpić, a oddawszy pisankę już pani, już pannie
domu, odbiera i całusa i bogate dary. Podróżujący Rusin nie
uskarży się na niegościnność ludu, każdy Rusin wyświadcza
nawet cudzoziemcowi wszystko, czegoby w ojczystej ziemi nie po=
zyskał. To zastosować potrzeba do wszystkich Słowian. Wódka roz=
poczyna śniadanie, obiad, wieczerzę, a ktoby pogardził tym skrzy=

rzym datkiem, nazwanoby go niegrzecznym, chłop chłopa wybiłby zato — wszystko co żyje musi być uczestnikiem pijatyki, aby się tym weselij śpiewało, mocowało, tańcowało, krzyczało. Pozwolmy im tę nie stałą wielkiemi szkodami połączoną uciechę. Każdy naród ma niejakieś błędy, Słowianie nie do niebespiecznych mogą się policzyć. Życie całe Słow: Rusinów jest pełne przesądów, zabobonów, jest odcieniem dawnej wiary Bogańskiej, jest poezyją gminną, jest latopismem upłynionych wieków — otwarte są bramy do tej świątyni narodowych dziejów, qui potest capere capiat. —

Obwód Tarnopolski

Przypiera do gubernij Wołyńskiej i podolskiej od os:
tatniej dzieli go Zbrucz. Kraj dość równy, leśny uro:
dzajny. Bydła niedosyć, koni zbliża się do podolskiego
Cyrkuł ten r. 1809 Rossyi ustąpiony zwrócony r. 1815.
Cyrkuł ten część województwa Podolskiego i Wołynia należy
do najurodzajniejszych ma największe Areale do zasiewu
wynoszące 418,449 Morgow i 635 sążni szczególniej rodzi
się tu sławiona podolska pszenica, i kreczka trawy wiele
Ku północy cyrkuł równy dalej ku południowi więcej
gorzysty, i romantyczny, pala tu tylko słoma w Tarno:
polu w piecach. W tym cyrkule i Czortkowskim rośnie
dziko ślaz (Althea officin.) Konie tu najładniejsze
bydła mało gleba wydaje zboże, len, konopie, tytuń, tabakę
jarzyny owoce

Γdo

?
Ja

Koll
lepſ
Kam
mia
[illegible]
Zba
drić
tego
Mi
było
Trz
twi
ih
Kop
Jez
owi
K

Jo
Kie
ja
zo
nie
Qu
nu
Ta
obr
ka,
we
wy
z'
ra
nie
mi
Sr
fu
b
ni
D
Sh
ur

[dobra Tarnowskich potem Ostrogskich

Tarnopol [z tąd rodem hetman Kozacki: Kosiński] należy do [dobra Tarnowskich potem Ostrogskich] kollegium Jezuitów, handel, jarmarki na Konie lepszych miast w kraju w mieście prawie same murowane Kamienice po przedmieściach tylko domki drzewjane. Przed miastem jest wielki staw jak jezioro mocno zarybiony przez środek płynie mała rzeczka Sereth, teraz Seret zigana [wpadająca niedaleko Zaleszczyk do Dniestru]. Przy szkole żydowskiej nowo założonej biblioteka. Otoczone miasto wielkim stawem. Dawniej było Sobieskich. Nowe miasto jest to ładna ulica z wszystkiemi czasami założona z ogrodami handel

Zbaraż nad Gnezną z starym zamkiem niegdyś dziedzictwo Wiśniowieckich zniszczone przez nieprzyjaciół r. 1677 dla tego na sejmie od podatków przez lat 12 uwolnione.

Zbaraż podług Gvagnina było to miasto sui juris olim cum suo territorio, było xięstwem. Tu wojsko polskie 1649 wojsk od Chmielnickiego i Tatar oblegane broniło się dzielnie. Wiśniowiecki xże zbarazki i Alexander Koniecpolski chorąży król.

Mikulince tu często mieszkał sławny Koniecpolski) było to w XVII wieku własność Alexandra Zborowskiego

Trębowla przy ujściu Gnezny do Seretu niegdyś podług Gwagn. leżało miasto pod bardzo wysoką górą należało do wojew. Podolskiego miało zamek na górze. 158

twierdza R. 1675 oblegali Turcy z Tatarami lecz ich odparł król Jan III

Kopeczyńce [okolica lutej sa bardzo urodzajna [Kośc. Tauiński założył Jacobus heres in Kopyczynce z żoną Ostką r. 1443. gniazdo Kopyczyńskich jezierzany małe miasteczko rośnie tu wiele dobrego owocu wiele Zwetschkenbäume

Konopkówka kąpiele jest tu wielki Salon dla R. 1830 było gości tu w kąpieli 1400 gości. Kolonia ta składa się z 60 domów z rynkiem i 7 murowanemi austergjami, założył ją 1821 Baron Konopka w swym państwie Mikulińce. Obszerny park jest bardzo ładnie przez zaszczytnie znanego ogrodnika (Kunstgärtners) Spitz podług wielkiego planu założony. Okolice Konopkówki są bardzo ładne. Już r. 1675 sławna Chrzanowska po mężnej obronie Trębowli używała wraz z rycerzami kąpieli tych na pomierione rany. W południowej części tej kolonii u stopy skały z 10 sążni wysokiej znajdują się 2 źródła mineralne 2½ sążni od siebie odległe lecz razem się obie w 24 godzinach dają 46080 garcy (1 garniec = 8 ℔) wody z czego 1152 kąpieli zrobić można, w minucie dostarczają 32 garcy wody. Średnia temperatura = + 7, 68 R. specificzna schwere[?] = 1.001497 świeżo czerpana zupełnie bez koloru jednakże przezroczystości podług Diaphanometru Kastnera = 900. Geschmack [illegible] [illegible] [illegible], schwach säuerlich, [illegible].

[sam Jezuita Muchavezius przeszło 200 nieprzyjaciół ex arcis porta deficit, Głód był taki że obleżonimi ciała ludzkie jeść musieli

Podług chemicznego rozbioru przez Theod. Torosiewicz 1830 uczynionego ~~w~~ 12 uncyjach wody zawiera ona:

Hydrothiongas . . .	0,760 Gran
Kohlensäuregas . . .	1,067 "
Azotgas . . .	0,359 "
Oxygengas . . .	0.025 "
wasserfreien festen Bestandtheilen: . .	
Silix (Kieselerde) . . .	0.1610 "
Natron sulphat (Glaubersalz) . . .	0.1216 "
Natrinchlorid (Kochsalz) . . .	0.0047 "
Kalcit sulphat (Gyps) . . .	0.6285 "
Kalcitkarbonat (kohlensaurem Kalk) . .	1.6 "
Magnitcarbonat (" " " Magnesia) .	0.3295 "
Manganoxydulcarbonat (" " " Manganoxydul)	0.0187 "
Eisenoxydulcarbonat (" " " Eisenoxydul)	0.0247 "
Zusammen	2.887 Gran

Kieselsäure
Schwefelsauer. Natron
Chlornatrium
1600 Schwefelsaur. Kalk
Kohlensauern Kalkerde
" Manganoxyd
" " Eisenoxyd.

Woda ta podług podziału Hufelanda liczy się do II Klassy IV porządku t.j. do eisenhaltigen salinischen Schwefelwässern.

Trembowla nad Hnieżną (dawniej Kejcenią) w bliskości do Seretu uchodzącej. Przypis do Nestora między znaczniejsze grody Rusi kładzie Terebowl. Już w XI wieku było stolicą Księstwa. Roczniki ruskie wspominają pod r. 1081 Wasylka Rościsławicza Xcia Trembowelskiego który po ~~[illegible]~~ Bolesławie śmiałym najechał granice polskie i przyległe Podole zniszczył. R. 1097 dostał przy podziale w Lubeczu Wasylko Rościsławowicz Xtwo Trembow. któremu Xże kijowski Swiatopełk brat stryjeczny za to iż był niespokojny i z Polakami ~~[illegible]~~ ~~cami~~ boj toczył i z Połowcami się łączył oczy wyłupił ~~do więzienia wtrącił i Księstwo zabrał~~ Dawid Xże Włodzimierski wziął Trembowlę i Wasylka do więzienia. Wasylko odzyskawszy później wolność i Trembowlę za wdaniem się ruskich Książąt połączył się z Włodzimierzem Xciem Czerniechowskim i Wołodarem Xciem Przemyskim i mszcząc się na Dawidzie wpadł w Xtwo Wołyńskie i pustoszył, przytem także niby na pomoc Wasylkowi przybiegł Swiatopełk Xże Kijowski. Dawid uciekł do Polski. Xże Swiatopełk postanowił opanować Trembowlę i Przemyśl ale został pobity od Wołodara Xcia Kijowskiego. Wasylko mocą ugody 1100 w Wieliczach robionej odstąpił Wołodarowi ~~bratu~~ [bratu] Trembowli

Nestor liczy Trebowlę do Wołynia później do Podola powiat Trębowelski zajmował Trembowlę, Strusów, Tarnopol, Czernielów, Borki, Dawarów, Kozyczyńce Skałat Grzymałów, Touste Budzanów, Czortków, Janów Kozłów, Kupczyńce, Złotniki, Wśniowczyk Zawarica i.t.d.

Kośc. Łaciński założył Król Władysław r. 1423. były to dobra królewskie

Tu ~~[illegible]~~ 4 razy do roku odbywały się sądy ziemskie

który Wasylka obiecał utrzymywać. Odtąd ustało Xstwo
Trembowelskie. Później zdaje się że składała część Królestwa
Halickiego. R. 1240 Tatarzy zniszczyli Trembowlę
[illegible] R. 1340 wspom-
niana Trembowla w liczbie miast ziemskich do Król. Polskiego
wcielonych. Podług Długosza Kazimierz zamek tutejszy
zbudował, Trembowla stała się odtąd miastem grodowym i
głównym swego Powiatu. Ludwik Król polski i Węgierski
r. 1372 Władysławowi Xciu Opolskiemu Trembowlę
wraz Podolem oddał. – r. 1390 odebrał Wład. Jagiełło
i pozwolił dzierżeć Witoldowi. Litwini posiadali
Trembowlę 101 lat na końcu 14go wieku Xsięta Koryato-
wicze wystawili tutaj zamek. Nadpsutą tę warownię r.
1534 Tęczyński Kaszt. Krakowski naprawił i okopami
opasał r. 1620 Bałaban Starosta nanowo ją naprawił
za co r. 1631 Sejm Komissyę naznaczył na zwrócenie [illegible]
mu za to kosztów. Z zamku teraz gruzy
te drzewami. Za miastem w miejscu Monaster gruzy
Klasztoru Bazylianów przed 39 lat zniesionego, obrosnię-
te całkiem drzewami – Był tu i Klasztor Karmelitów
któremu nadane uroczysko: Porzyczówka Sejm r.
1667 potwierdził. Kościół łaciński drewniany ma
dostatnie dochody które Sejm 1764 na utrzymanie du-
chownych deputatów trybunalskich z Kapituły Lwows-
kiej przeznaczył. Stąd był rodem Bartosz z Trębowli
rycerz waleczny który r. 1410 pod Malborgiem Krzy-
żaków poraził i chorągiew nieprzyjacielską zdobył. – R.
1498 spalili miasto Tatarzy; 1508 spustoszyli Wołosi
a mnóstwo brańców z tąd wziętych u Podhajec porzynali
gdzie wysoka na pogrzebionych była mogiła. R. 1515
napadli Tatarów pod Trębowlą Polacy pod wodzą
Stanisława Lanckorońskiego, Marcina Kamienieckiego
i Jana Tworowskiego zbili wrogów i plon odebrali.
R. 1674 ocalona Trębowla przez męstwo Chrzanowskiej
Rzeczpospolita za to r. 1676 na Sejmie Chrzanowskiemu i po-
tomstwu szlachectwo nadała. Sztenzynograf (Łopikon) pisze
że Chrzanowski był wychrzczony żyd – Na Sejmie 1636
uwolnił mieszkańców przez 10 lat od wszelkich poborów.
Wystawiono wtedy na miejscu nieco odległym od zamku
pomnik na pamiątkę Chrzanowskiej a gdy się obalił, posta-
wiono Krzyż nowy kamienny. Teraz trwalszy i okazalszy
jest ten pomnik nowszymi czasy stawiany.

zamek stał na skale grubymi obwiedziony murami
widać jeszcze studnię zamkową w skale wykutą. –
Później wystawili tu Potoccy pałac z ogrodem lubo
w Królewszczyźnie r. 1768 na Sejmie miejsce im to
w dziedzictwo darowano. Okolica Trembowli urodzaj-
na ziemia żyzna i tłusta z próchnicą zmieszana
w niej znajduje się zdrój wody siarczystej – Koło Trębowli
kopią kamienie łupiące się jak karty, twarde, dające
się dobrze gładzić szare i czerwonawe zdatne nie posadz-
ki, ławy, stoły ogrodowe we Lwowie kilka kościołów
z tego kamienia ma posadzkę. Są tu i kamienie
z których osły robią. Duniczewski pisze że tu jest
kamień dukszteyn zwany sposobny na sklepienie dla
swej lekkości. Starostwo Trembowelskie czyniło
dawniej kwarty 5921 złp.

Bajowka wieś. — (W Bajowej za Łokuciu r. 1781 sól kopalną odkryto) bl. rz. Gnitej bl. Grzymałowa.

Barkanów przysiołek należący do Złotnik nad rz. Stypą bl. Złotniki i Wisniowczyk.

Baworów w. nad Hnierną dzd. Dobryńskich z Kośc. far. Łac. dzd. Dulskich m. 1 od Mikulince par 217 ws dusz 2900. — Gniazdo domu Baworowskich z Czech przybytego. Tu r. 1589 Włodkowę siostrę Jana Zamojskiego Kancl. i Hetm. Tatarzy oblegli i dobywszy miasta podstąpili pod zamek ale za na: dejściem Strusa Jakoba i Potockich z ich rotami Tatarzy zbici, zamek oswobodzony został. Tu mężny Jakób Struś poległ. Γ

Γ Kośc. Łaciński założył Wacław Bijasrowski dziedzic Baworowa r. 1522

L z domem murowanym.

Bohatkowice w. ma stawy nad Stypą m. 2 od Miku: linieci. w XVIII w. wł. Łoteckich

Buczniowa w. drzewa pł. Kw. 8566 sp. bl. rz. Sereth dzd. Zagorskich Buczniowski ob. cud. gośc. rob. przy ujściu potoka. Kamieniotom m. 1 od Tarnopola gośc. bity. ∏

∏ wieś wielka hrab. Krasińskiego Oboźnego W. Koronnego w cerkwi murowanej cudowny obraz Boga Rodzicy.

Cebrów w. gniazdo Cebrowskich przy gośc publ. m. 1 od Jezierny. Tu kamieniotom.

Dereniówka nad Seretem Kopalnia kamieni do dro: gi ces. przy gośc. bl. Janow.

Hluboczek wielki w. Kopalnia góry kamiennej do drogi robionej przy gościńcu bl. rz. Seret. gośc. robio: ny, kamieniotom.

Horodnica w. drzewa pł. Kw. 503 przy gośc. pod Skałat.

Janów m. dominium Tarnopol fabryka saletry dzd Janiszewskich z Kośc. far. Łac. nad rz. Seret dusz 2170. Γ

Γ Kośc. Łac. założyli Jan Golski Kasztel. halicki i Zofia de Zamiechów r. 1611

Jezierna oppidum munitum cum arce. L

L nad pięknym stawem z domem w okonach nad sta: wem wł. hrab. Starzeńskich.

Zbaraż tu był monaster Bazylianów założony r. 1480 od Xiążąt Bazylego i Siemiona na Wisniowcu i Zbarażu, Koryckich i Worończyńce Xiążąt Wisniowieckich, zniszczo: ny przez Tatarów odbudowany przez Jeremiasza i Gryzelde Zamojskich Wojew. ruśk i przez Dymitra Jerzego Kory: butha i Maryjanne z Zamojskich r. 1678 monaster leżał na górze przy starym zamku i Zbarażu, był zało: żenia Św. Spasa spalił się r. 1771.

Hlibow w. tu był Kośc. Łaciński założony r. 1609 przez Alberta Ludzicki de Ludzicko.

Tarnopol. W tutejszym wielkim stawie 1919 Karpie i duże sumy (Welse Silurus)

Złotniki Kośc. Łaciński założył Michael hores in Złotniki r. 1459. w XVIII w. wł. Worcella Kasztelana halickiego Kawalera orderu S. Stanisława.

Skałat Kośc. Łaciński założył Krzysztof Wichrowski Miecz-nik halicki w XVII wieku

Borki w. przedtym Starostwo ~~teraz~~ dzied. z. w XVIII w. Zaleski Kawaler orderu S. Stanisława.

Ostaszów wieś bardzo osiadła w Kościele farnym przy którym była rezydencyja Jezuitów Missionarzy cudowny obraz Matki Boskiej

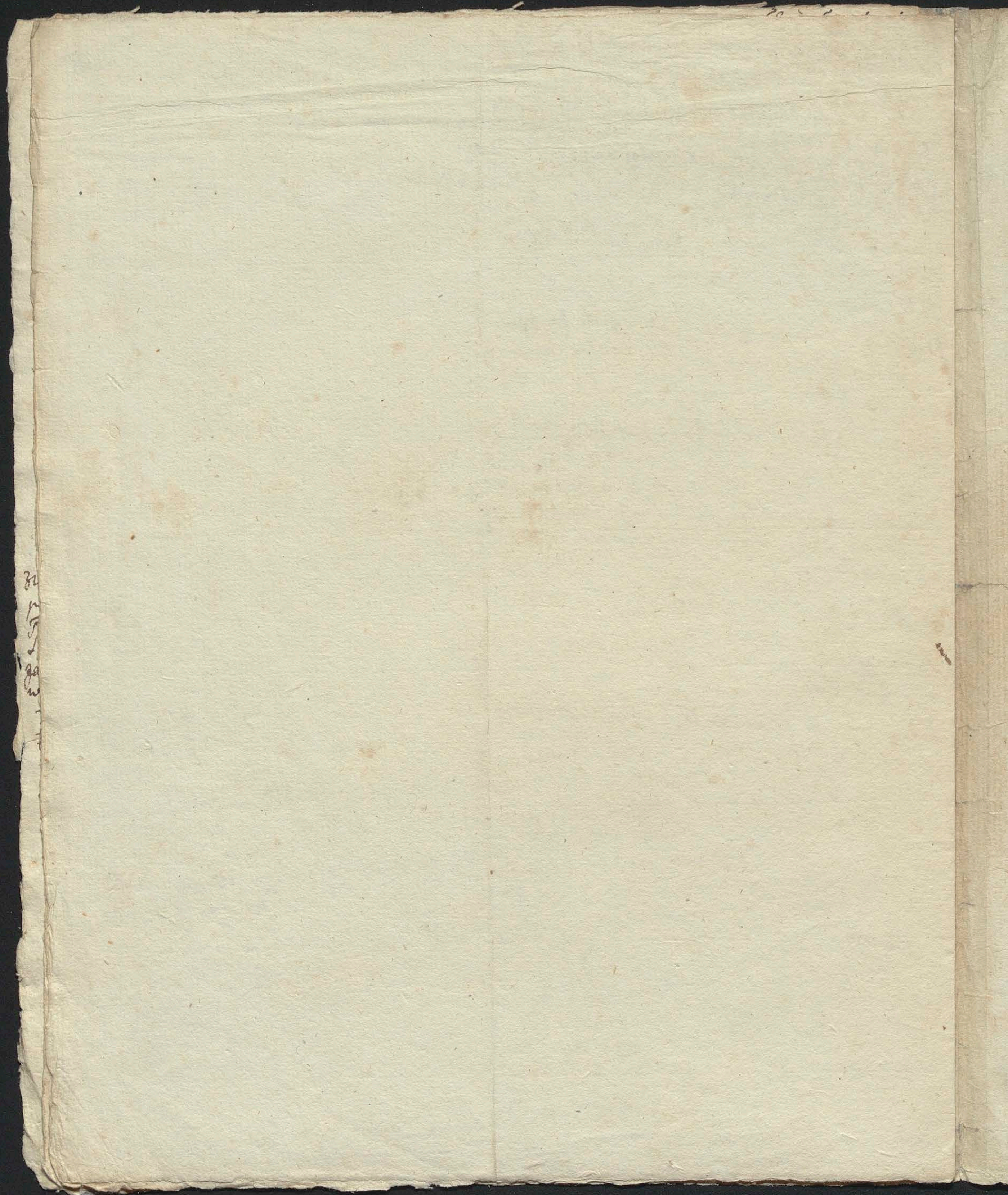
Dymszów wieś domu wprzód Giedzińskich teraz Poniatowskich

Wiśniowczyk w. dzied. dawniej Sołtyka Kasztel. Sandomirskiego którą dostał po żonie ostatniej Makowieckiej w Kościele w wiel-kim ołtarzu cudowny obraz N. Panny a na boku cudowny obraz P. Jezusa u słupa.

Zizborg w. wł. Borysławskich.

Wołoczyska m. pograniczne nad rzeką Podhorce wł. w 18 hrab. w. Mosyńskich.

Orzechowce wł. domu Bzińskich potym Wielhurskiego a teraz hrab. Mosyńskiego.

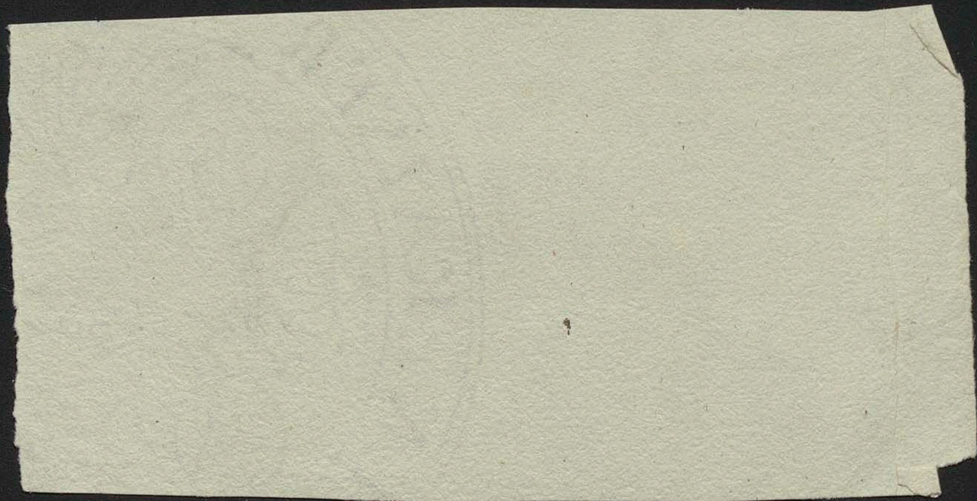
Pomorzany Tarnopol dziedzicem ostatnim 182
był Jakób Ludwik Królewicz Polski i Wielki
gł Xtwa Litewskiego mieszkał w zamku
Zborowskim r. 1727.

R. 1498 Turcy z Wołochami przebywszy Dniestr szli na Trębowlę
Tarnopol (nad jeziorem i reką Sered z zamkiem obronnym i Golo-
góry i Gliniany ku Lwowu łupili wsie i miasta palili mieszkańców
jednych rznęli drugich brali w niewolę (podług Kromera 100000)

Saad-ed-Din (Tarkanówka) miała warownię zamek
Terkowa [illegible]
~~trudn~~ na brzegu rzek. Sered obronnym i trudnym do przebycia
mającym mocną załogę r. 1498

Po pokoju Wiedens kim 1809 otrzymała Rossyja cyrkut Tarno
polski z 400,000 mieszkańców jako Napoleon [illegible]
den Bezirk um Krakau zwischen Wieliczka und Podgorze der
durch Wieliczka geht u. die übrigen Bergwerke in sich schließt
mit Krakau

1815 dostała Austryja
Im Wiener Kongreß 9 Juny
to nazad.

164

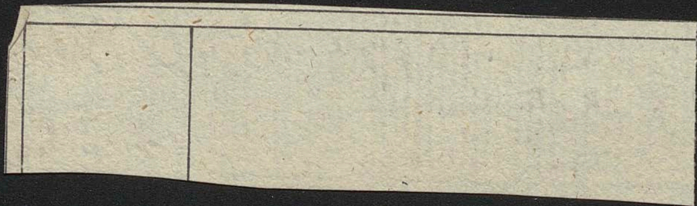
Bąworow r. 1589 Tatarzy oblegli Włodkowę hetmana Zamojskiego siostrę lecz Jakob Struś, z Potockim i Podlodowskim uderzyli pod zamkiem na Tatary i zbili ich na głowę.

zburzone w XIV wieku przez Tatarów
Czaramonda wspominane miasto w obw.
Tarnopolskim dziś na tym miejscu lasek
blisko wsi ~~Rom~~ Romanowka

ob Rozmaitości podobno 1832

165

Góra kalwaryja gdzie chowano dzieci
bez Krztu zmarłe 166
w Starym Zbarażu ruiny monasteru

<u>Konopkówka</u> woda ma zapach podobny do zgniłych jaj pomocna w chorobach skórnych, in den Störungen der Verdauungs und Assimilationsprocesses jako to w parchach (Krätze, scabies) w kołtunie (Kopfgrind) (tinea) Flechte (herpes) Rheumatism – Lustseuche – w chorobach wątroby w skrofułach i angielskiej chorobie (rachitis) Gicht (arthritis) w chorobach macicy, organów urynowych w chorobach nerwowych – wodę piją ~~[illegible] Mikulińce jest uprzywilejowana c.k. fabryka sukna~~) Konopkówkę założył 1821 Baron Jan Konopka. Chrzanowska się tu kąpała 1675 Roku 1829 było 650 gości r. 1830 = 1300 gości. Kolonie składa 60 domów w środku wsi rynek ładna brama z zegarami prowadzi do Kąpieli Salon duży z kopułem słup. galeryjami i figurami i napisem Konopkówka robisz posłe ritati do salonu przypiera sala jadalna i bilardowa Woda za pomocą pump przez rury prowadzi się do kotła z tamtąd zaś do łazienek które w prostej linii idą i których 43. Nad źródłem jest ładny kiosk gustowny mchem korą i muszlami pokryty. Pojedyncze partyje parku są podług Zofijówki założone. Stancyja na 24 godzin kosztuje 20 Kr Cm. Kuchnia dziennie 15 Kr stajnia za 1 konia 3 Kr za schowanie wozu dziennie 3 Kr. Kąpiel 15 Kr. Prowadzenie wody na kąpiel do kolonii 20 Kr. Cm

<u>Mikulińce</u> miasteczko ładny pałac Konopki z pięknym ogrodem – c.k. uprzywilejowana Fabryka sukna umieszczona w starym wielkim zamku ciekawa tu jest englischen Spinn-Maschine Rauhmühle und Scher Maschine – folwark z angielską młocarnią która na dzień 50 kop zboża młóci <u>Strusów</u> z ładnym ogrodem i drzewami zagranicznemi w tutejszym browarze kadzia z jednego kamienia wykuta na 100 korcy słodu <u>Trębowla</u> tu ruiny sławnego Schlosses und Schiffer zlatten von ungeheuern Grösse <u>Chorostków</u> hrab. Lewickiego najsławniejsza stadnina koni ma 700 klaczy do źrebienia owczarnia z samych owiec hiszpańskich w pięknych zabudowaniach – ujeżdżalnia tak ładnie zbudowana że do pałacu podobna

168

Sokolniki wieś nad Strypą na przeciw Złot-
nik (w obw. tarnopol.) są tu ruiny zamku
Wilczkow obronnego, tu się rozpoczyna także
step zwany Pantalicha rozciągający się
między Strypą a Seretem

169

Zbaraż m. w obw. Tarnopolskim. Starożytna
siedziba Książąt tegoż nazwiska i sławne w dzie-
jach ojczystych miejsce, ma 6,200 mieszk., ruiny
zamku, klasztor i znaczny handel, mianowicie wie-
przowiny; od niepamiętnych czasów kiełbasy
zbaraskie wielce chwalone są od ludu

Złotniki wieś nad Strypą za którą sterczą ruiny zamku Wilczków we wsi Sakolema na wzgórzu zbudowanego w czworogran, w jednej części mieszkanie rządcy

170

Zrek: Wycieczki 1830 Zeszyt II

Obwód Tarnowski

Miast 5 przedm. 6. miasteczek 9. wsi 461 domów 30773 familii 47747 Ludności swojska 205244 (mężczyzn 98804 kob 106440) Obcych 384 Razem 205628 Między tymi 147 Xięży 1154 Szlachty 225 Urzędn. i honorat. 460 mieszcz. & 141151 Włościan 91 Chałupnikow & 10734 Żydów (5327 męszcz. 5407 Kob.) Koni 10498 mułów 13 wołów 15633 Krów 33675 owiec 13849

San w Dębicy; chir. dystrykt. w Roperzycach miejski Chirurg Tarnow miejska Akusz. Aptek 2 w Tarnowie i Dębicy 1.

Kraj równy, grunta nie najlepsze, często piaszczyste nie bardzo dobrze uprawne lasu pod dostatkiem najwięcej tu drzewa wyrabiają n.p. do beczek, statków i.t.p. wiele Tkaczów

Nad Wisłoką w niektórych miejscach robią płytkie statki z jedliny 18 do 20 sążni długie a 4 sążnie szerokie; na nich prowadzą sól, zboże, płótno i inne towary do Warszawy, Gdańska i.t.d. Okręt taki na miejscu kosztuje 1250 złr. niemieckich czyli 5000 złp. w Gdańsku biorą za niego 40 do 100 dukatów. - Najwięcej tych okrętów robią koło Wędlow i Rudnik nad Sanem.

Tar
miesz
tejsze
Drug
na P
ca z
r. 146
do oł
r. 145
zaś t
darow
Ktar
fund
przed
cały
Wies
Kapl
pod
mura
górs
Kości
Pioti
Jodł
doda
bisk
Radg
wala
bisk
Tacz
zało
200
Teof
Syse
i v.
de T

Tarnow - kościoł S. Marcina był dla dogodności
mieszkających na zamku parafialnym. Akta tam-
tejsze zowią go capella S. Martini ad castrum.
Drugi kościółek parafialny był Matki Boskiej
na Burku (de via strata w Aktach) Stara tabli-
ca z za ołtarza wydobyta głosi że był poświęcony
r. 1463 — Trzeci parafialny był dzisiejszy katedralny
do ołtarza S. Jana Chrzcic. przyłączona była altarya, którą
r. 1457 X. Jakób Thycz oddał wikaryuszom. Na miejscu
zaś tym stoi wielki kosztowny i ozdobny ołtarz przez Zapolię
darowany, ołtarze S. Wojciecha i S. Łucyi które Filip Dobosz
ołtarz S. Anny który Agnieszka Lasserowa i S. Bartłomieja
fundowany przez burmistrza i aptekarza tarnowsk. założył
przed ostatnim był kantor jakowo co środę litanię śpiewał.
Cały Tarnów z Katedrą zgorzał r. 1617 dn. 15 Kwietnia
Wieża przy nim teraz wysoka 21 sążni. R. 1834 przemieniono
Kaplicę S. Walentego na S. Benedykta. Pod jurysdykcyą r. 1459
pod padały kościoły Skrzyszowski (r. 1398 przez Spity-
mira założony) Szynwaldcki, Zalasowski, Zgłobski, Lisio-
górski, Łękawicki R. 1542 P. Gamrat bisk krak. poddał
kościoły w Wierzchosławicach, Zasów, Zdrzec R. 1610
Piotr Tylicki bisk krak: Ryglice, Tuchów, Piotrkowice, Pleśnią
Jodłówkę, Górę Zbylitowską, Jurków, Małachowski bisk. krak
dodał Luszowice skoro tam kościół postawił Lubinski
bisk krak. przyłączył Dąbrowa z filialnym kościołem w
Radgoszczy. Breve Innocentego XIV dn. 12 Maja 1688 poz
wala Officiałowi Tarnowskiemu nosić infułę. R. 1786 gdy
biskupstwo ustało ~~pra~~ oderwano cyrkuł Jasielski i przy=
łączono do dyecezyi Przemyskiej. Mansyonarzom r. 1609
założonym dał Xże Władysław Dominik Ostrogski r. 1649 złp
200 potem mieli fundusze 1,000 złp 600 złp oraz inne. R. 1620
Teofila ze Szczekarzewskich Ostrogska dała fundusz 10,000 złp
S psałterzystom na wsiach Zawada, Niedźwiedzia i Łukawka
i r. 1621 za przywilejem Marcina Szyszkowskiego bisk. krak.
do Tarnowa ich sprowadziła. — Kościółek S. Trójcy

Miasto bardzo handlowe zawiera wiele kupców
rzemieślników mianowicie garbarzów i stolarzów.
(Szer 49° 59' 50'' D. 48° 40') [illegible]
[illegible] żywy handel 87 kupców 24 żydowsk. kramarzy
rocznie przeszło 1,200000 złr. targują
z którego dochodów kanonię utworzono

Psałterzystów w kościele farnym założyła w 17
wieku Teofilla z Szczekarzowic Xżna Ostrogska
hrabianka na Tarnowie kasztelanka krakowska
matka Janusza.

Zamek był na górze Starowolski wspomina cui vi-
varium amplissimum adjunctum. był tam klasztor
na przedmieściu F.F. Minorum de Observantia et
monialium D. Benedicti Chwali ładne nagrobki przez
górni Janusza w Kollegiacie.

R. 1402 Piotr Biskup Krakowski na prośbę
Jana de Tarnovia Wojew. Sandomirsk. Kollegiatę
założył. Jan z Tarnowa wyposażył ją.
Tarnow zajęli Szwedzi 1656 r.
Kolleg. Tarn.

R. 1558 Łazarz Andrysiewicz drukował
tu J. Tarnowskiego: Consilium rationis
bellicæ.
Od r. 1786 w którym tu zaprowadzono
biskupstwo zjawiła się tu drukarnia bis-
kupia Józefa Jerzego Matyasowskiego.
do 1792.

R. 1821 znowu biskupstwo tyn[ie]ckie utworzono. Pierwszy
biskup Grzegorz Tomasz Ziegler benedyktyn z
klasztoru Viblinger professor dogmatyki w Krako
wie, Linzu i Wiedniu d. 5 Lutego 1822 od Cesarza
mianowany d. 19 Kwietnia w Rzymie potwierdzony a d.
29 Czerwca od Arcybiskupa Ołomunieckiego Rudolfa
Jana ~~[illegible]~~ w Wiedniu poświęcony d. 18. Augusty
installowany

Kościół S. Marcina z modrzewiu grubego bardzo budowany przed 500 lat

na Terlikówce r. 1589 za staraniem X. Łukasza Godzińki wystawiony r. 1597 poświęcany. — Kaplica a później Kościołek S. Anny r. 1527 fundowany przez Adama Heberharda r. 1529 Konsekrowany r. 1790 zniesiony. Przedmieście Strusina zwało się dawniej rolą Matalińskiego Anna z Sztembergów Ostrogska darowała ją Wojciechowi Kanickiemu, a ten wikarym Tarnowskim. R. 1623 umarło w Tarnowie 300 na powietrze. Teraz ma bardzo ładne seminaryum.

Mieszkańce trudnią się kołodziejstwem

Skrzyszów probostwo tutejsze r. 1398 przez Spicymira założone r. 1542 Jan Tarnowski do Kollegiaty w Tarnowie przyłączył. pod Józefem II oderwana znowu.

Starowolski wspomina Krzysztofory Cristophoria nuper ab Ossolinio palat. Sandomir. elegantissime extructa. (cui a Suecia rege a. 1556 profecturus erat militiæ dux Essenius — Cellar)

Zalasów parafię tutejszą przyłączył 1593 Janusz Xże Ostrogski do Kollegiaty w Tarnowie, Józef II oderwał.

Budnik zamek gdzie r. 1656 Szwedzi byli porażeni.

Partyń w XVI wieku Tarnowickiem zwany — wieś r. 1559 dziesięciny z tej wsi Jan Tarnowski wikarym przy Kapitule Tarnowskiej nadał.

Szczepanów Król Kazimierz przeznaczył ołtarzowi N. P. Maryi w Krakowie znaczną dziesięcinę z tej wsi, później i Kantor Kollegiaty Tarnowskiej z tąd pobierał dziesięcinę.

Tarnowiec licha wioska na zachód u góry S. Marcina leżąca r. 1398 wyjednanym listem od Króla polsk. Spicymir w miasto zamienił, lecz podupadł dziesięcinę z tej wsi pobierał Kantor Kollegiaty Tarnowskiej.

Zdobi je dom murowany w czworogran ma szpichlerze nad Wisłą par. d. 3782 gr. Baranowskich h. Grzymała dzd. Potockich. m. porządne i osiadłe w równinie nad Wisłą przy ujściu Brzyski do Wisły m. Kościół murowany, stawy dzd. Małachowskich W Zamku Baranowskim mieszkał czas niejaki Stefan Batory. Sławne klęska wojsk pod wodzem Sapiehą, poniesiona od Wojsk szwedzkich. r. 1656. podług Starowolskiego był tu ładny zamek

Baranów tu r. 1656 dn. 24 marca stoczył bitwę Karol Gustaw z hetmanem Sapiehą. zamek nad Wisłą

Rzemień miasto z zamkiem w pięknym położeniu w którym Dziubacka przemieszkiwała. zamek był mocno warowny Pr. Prabiców Stadnickich.

Kolbuszów z przeszło 100 stolarzami i tokarzami

Tuchów nad Białą z opactwem Benedyktynów. odpustami potem tu Jezuici przy tego kościół parafialny.

Pilzno wiele Kramarzy miało ładny Kościół sławne organy

Wiewiórka w przyjemnem położeniu z zamkiem pięknym

Babule w. przy rz. Rzyska 1/2 m. od Tu:
szowa.
Bagnica l. Bagienica bl. rz. Bren.
Bobrowniki wielkie i małe w. nad Dunajcem w obu
sławne łowy bobrów zaświadczane przywil dawnymi, byli
stąd Bobrowniczcy h. Doliwa.
Borek wielki w. było Wójt Król pt. kw. 155 fp. bl Sendziszowa.
Brennkonopka w. Kuropatnicki pisze iż najpiekniejszy
ogrod w Galicyi.
Brzozowa w. była drzwa Król pt. kw. 512 fp. w powiecie Bieckim
Paraf dusz 1700 zwana Skałnik Brzozowa.
Bystrzyca dolna ~~górna~~ w. m. 1. od Czudcza w Pilznieńskim
w. Król. pt. kw. 141. fp.
Bystryca gorna w. Kr. pt. kw. 219 fp. ob Bistritz . :
Chechły w. Kopalnia gruzu do drogi cesarsk. nad rzeczką.
Chotowa w o 1/2 m. od Pilzna z hamernią miedzianą przy Wisłoce.
Dębiak w. przy rozlan. stawach, zaroślach m 1. od Tuszowa.
Dymarka vel Dymacha zu Poręba-bni Kolbuszów Attinent.
samo imie oznacza dawną kuznie.
Globikowa w. z hutą szklanną. koło Gumnisk.
Globikowa w. m 1. od Brzostka koło Siedlisk. nad rz. Łęgór
nrzienia.
Gnojnica w. bl. Ropczyc. Kopalnia kamienia do drogi cesarsk.
Golaszów w. nad Wisłoką, był to zamek Golesz pamiętny
w dziejach należał do opac. tyniec.
Gumniska w. dzd. ~~Tod~~ par. d. 1665 fabry szkla bl. Wisło:
ki 1/2 m. od Dębicy.
Jawornik w. huta szklanna gdzie i szkło szlufują.
Melsztyn ~~[illegible]~~ zamek na skale widok na dunajec kręcący
się z zamku przecudnie dziwny. Hacquet mylnie twierdzi że tu
koło r. 1239 przemieszkiwała S. Kunegunda w błąd ten wprowadził
go wyraz „zamek nad Dunajcem" w życiu tej świętej co sięo zamku
Pienińskim ma rozumieć Za błędem Hacqueta poszedł Sapowski.
Kolbuszow su r. 1753 Jan Sanguszko marszałek nadworny litewski
umierając bezpotomnie uczynił podział sławnej ordynacyi Ostrogskiej
rozdzieliwszy dobra na rozne familie i domy.
Trześń ta była przez niejakiś czas główna kwatera
Xięcia Józefa Poniatowskiego.

Dzikow na wzniesionem nieco miejscu w okolicy bogatej w wesołe widoki z dawnym zamkiem w nim zbiory cieka-we starożytności sztuk, nauk i umiejętności ojczystych. Pamiętny konfederacyją w sprawie Stanisława Leszczyńskiego.

Luszowice tu w kościele w grobie leży ostatni Tarło który za Stanisł. Augusta zginął w pojedynku.

Wielowieś tu są ślady dotąd wznoszących się okopów tu przez kilkanaście tygodni Król Zygmunt I z całą swoją rodziną gościł u Spytka z Tarnowa podskarbiego Koronnego.

Bryń w. wł. Xż. Czartoryskich najpiękniejszy tu był niegdyś ogród w całej Galicyi

Dąbrowa r. 1653 było tu powietrze morowe a r. 1655 spustoszył go szwedzki wódz Douglass.

Rozmaitości 1828.

175

W grobach Kościoła Kated: Tarnowskiego znaleziono 1828 w prochach pierścieni kilka, szpinkę zausznicę i.t.p. 2 blachy srebrne na których wyryte cyfry Jana Tarnowskiego i jego syna przebywającego w Gorliczynie złoty łańcuch potem z medalem wyobrażenia Zygm: Augusta.

Literat: Serbska: Efim powieść o Księżniczce Afryk: p. Tymoteja Zliczza 1827 w Budzie – Kwiat niewinności czyli Dobrywoj i Aleksandra romans p. Eustachia Michajłowicza w Budzie 1827 – Serbski Sławoj 2 tomy p. Athanasia Nikolicza wydany w Budzie 1827 (jest w nim wiele pieśni gminnych. 1828 wyszedł Banacki Almanach w Budzie wiele poezyi w nim o Sław: w Europie o Serbsk literaturze i pieśniach gminnych – Zorica Kalendarz w Budzie z poezyjami – Zabawki dla umysłu i serca przez J. Skitra

Bowring wydał: Specimens of the Polish Poets, with notes and observations on the literature of Poland (Godło: Narody nie gasną – lecz i za mogiłą – mają bytność jasną – cnót i nauk siłą –) London printed for the author. Sold by Baldwin etc. 1827. XXX i 227 str. we Wiedniu 4 f. 48 kr. Cm. Wstęp o literaturze polsk: pieśń Boga Rodzica 3 pieśni gminne i z pisarzów: Kochanowsk: Szymonowicza Zimorowicza – Sarbiewsk: Gawinsk: Krasickiego – Węgiersk: – Niemcewicza – Brodzińsk: i Jacha Szyrmy poezyjami.

Tymon Zaborowski 1799 w cyrk: Czortkowskim wsi Lisikowcach pisał 3 tragedye Bohdan Chmielnicki Ummwid Borys przełożył Tankreda + 1828 w Lisikowcach w Czortkowskim d. 20 marca utopiłsię w Zbruczu.

w Podhorcach w zbrojowni chorągwie i sztandary daw-
ne polskie, paniezne siatki własne pancerze ze skrzyd-
łami, namioty i fortepian bardzo stary.
w Lwowie w Magistracie są obrazy Królowej Jadwigi
Esterki i t. p. bardzo stare
Bowring wydał pieśni narodowe Węgierskie pod ty tu:
tem: Magyar Nepzeti Dallok.
Zbroje Polskie w Wiedniu Ambraser Samlung: Pancerz
czarny połyskujący się ozdobiony w pręgi i wybijany złotem
i przyłbica Stefana Batorego wraz z pancerzem jego
Zbroja czarna karbowana Mikołaja Radziwiłła +1584
Pancerz czarny z przyłbicą Mikołaja Radziwiłła +
1565 - Zbroi na dnie biało szmelcowanem ozdobiona w
złote czarne i czerwone pręgi Mikoł: Radziwiłła +1616
Góra Owidiuszowa p. Narbutta między Styrem a Hory-
niem rzekami mil 6 od Pińska ku Horodniowi zjechawszy
w bok gościeńca o milę leży Płotnica wieś tu góra jest zwa
na Owidyjewa-Hora tu miał być zamek i ślady jego
zwany: Dwor Owidyjewy. Wieśniak jeden powiadał że
Owidyj był bohater cudzoziemiec przybyły z za morza
i że tam znajdywano pieniądze stare ułamki broni
dawnych. Stryjkowski mniemał że Owid żył w [illegible]
bo Jazygów wspomina. Zdarzyło mi się widzieć medal
żelazny z jednej strony gładki na drugiej mający dwie
głowy uwieńczone laurami z napisem: Ovidio et Tesen=
tio. Wielkości pół złotówki polskiej wykopany miał
być w Pinszczyźnie.

170

Nagrobki et alia memorabilia ad E. cated.
Tar. vide Rubricell. ex 823 p. Ill. ac Revd. D. Kostkowicz Can. honor. editam. —

E. s. Martini in claro monte.

Tu znajduje się obraz który Venerabilis Mat. Płoriński Phis Bacc. — tauteus pro tunc dir. Schol. Tarn. (Chor jcon ad E. s Mart. Conf. in — ecc: claro monte ad Tar.) dono obtulit. A. D. 1677 d. 18 Maj.
Opis przedstawy w języku duńskim. Sprostego jest tu obraz s Mar. Bos: Eremit. 1626. — obraz modlącego się rolnika — drugi 1606 — i obraz ruskiego (cf: religia:)

Powstanie młod: zr: 828 15 Grud:
Piotr Wysocki I — Paszkiewicz — Dobrowolski — Kar: Kasznicki — Jos: Gurowski — Oberst. Boles. Ostrowski — Mor Mochnacki — Xav. Bronikowski — Ludw. Nabielak — Witwicki — Zaleski — Żukowski — Dybiński. J. Goszczyński — Fr. Grzymała — Lenast: Dunin. — Karmański z Wołyn: — Chłędowski Kornicki zabił Generała rosyjskiego. —

Сии врата господня правении
вниду в ня
Храт сеи чтныи оверши се
року божіе 1629.

Napis cerkwi woł: vel Lwowie.

СІИ ВРАТА ГОСПОДНЯ ПРАВЕНИИ ВНИДУ
сији врата господња правенији внидуис

ВНЯ. Napis gr: ЄІСЕЛѲЕ ЄІС ТАС
вња. Εισηλθη εις τας

ПУЛАС АУТОѲЕН ЕѮОМОЛОГИСЯ.
πυλας αυτο θην εξομολογεσιν.

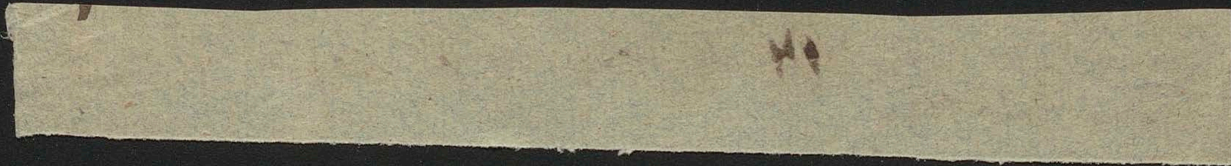
ХРАТ СЕИ ЧТНЫИ СЪВЕРШИСЯ
Храт сеи чтении свршисја

РОКУ БОЖІЯ АХКѲ (1629.)
року божија

(cf. Napis in Rotunda w Biet-ichwon ...)

Tarnow d. 15 Czerwca 1814 cały prawie zgorzał Klasztor Bernadynow i Bernardynek także

157

178

Jozef Breinl de Wallerstern najwyższem postanowieniem cesarskiem d. 18 lipca 1846 dostał krzyż Leopolda z uwolnieniem od taxy i przeniesie do Berneńskiego gubernium

d. 1842 szlachtę gal. i usamowolnienie wzięta bez cesarz 1843. odłożył

Stany Galicyjskie r. 1790 prosiły cesarza
aby Galicyję przyłączono do Węgier i aby
Galicyanie lub Węgry umiejący po polsku
brani byli na urzęda cywilne i wojskowe
była o to deputacyja w Wiedniu

179

Tarnów: Są tu nagrobki Jana Tarnowskiego który od bzów aż przymówki od Ostrogskiego na orszańskim polu szukał przygód u grobu Chrystusa z luzytańskim Emanuelem walczył przeciw Maurom patrzał na odkrycia Vasco de Gama. W zamku Tarnowskim pod górą S. Marcina jest podanie że się zapadł podczas balu załamaną podłogą

Dzików zamek przerobiony według planu p. Lanciego nowo gotyckiej budowy

Podzamcze pod Jasłem o milę źródło solno-siarczane i kąpiele otwarte 1852

180

Wiśkowski lasek, półmila od Tarnowa ze północ oddalony teraz wytrzebiony,

Baranów miasteczko znaczne w dawnym Wojew. Sendomir-
skim położone nad Wisłą. S. Starowolski pisze, że
zamek w tem mieyscu był nayPięknieyszy w Sandomirskim
w nim często przemieszkiwał Stefan Batory. Baranów
należał do Rafała Leszczynskiego, gdzie kościół był wyz-
nania Helweckiego. Niemniej mało tu niegdyś ludnym
i zamożnym było z drukarnie Pedza Jędrzeja Piotr-
kowczyka (wcale różnego od Piotrkowczyków drukarzy
krakowskich) od roku 1628 do 1632. druga Jerzego Twar-
domęskiego od r. 1638 do 1647. O tem mieście przytacza S.
Ryszinski przysłowie dawne: U Baranowa wielka
woda, każdy sięgam wozić musi; że położone nad
Wisłą i głównego gościńca był przewóz na promach. Tu
Karol Gustaw Blaków pod dowództwem Sapiehy 1656
24 Marca poraził i rozproszył.
ob. Encykl. powsz. T. III zesz. II str. 112

182

|nie Mazur|

/: z muzyką :/

Przydatne

Wiele

Przem: I

Jestem dziadek z Baranowa
cztery mile od Krakowa
jest tam kościół murowany
cztery okna cztery ściany.
Dzieją się tam wielkie cuda
jak się kto z pokorą uda
stało się jednego razu
przemówił dziad do obrazu
a obraz do niego ani razu

11

IE

Mazury

/z muzyką/

IV M

do Kochanecki

Oj kiej sobie rozważuję, rozważuję,
toć mię coś boli - li - li
toć mię coś boli
niechciałem być niebożyćce, niebożyćce
maci powo-li - li - li
maci powoli.

Podali mi miły Stachu miły Stach...

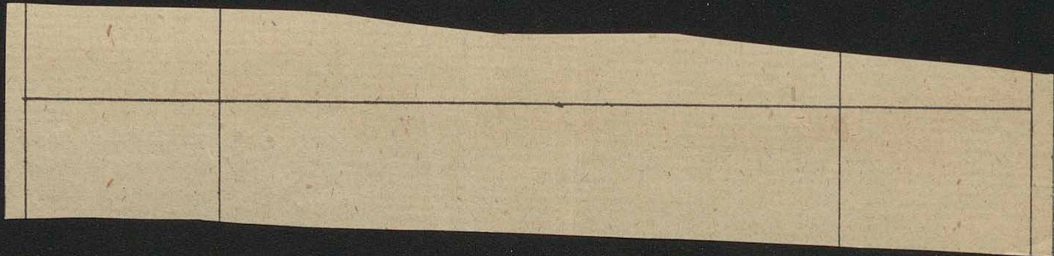
183

Profesor Kuppelwieser w Wiedniu wykończył obraz ołtarzowi Najświętsza panna obrona rozbitów morskich dla hrabiny Potockiej

Mędrzechów.

Franciscides Joannes Pilsnensis: In exequiis Bernardi Maciejowski Cardinalis epos consolatorium. Cracoviae 1608. 4°. K. 5.

184

Ropczyce (w tarn.) R. 1266. zbierał tu wojsko polskie Piotr Wojewoda Krakowski przeciw ruskiemu Xiążęciu Swarnonowi.

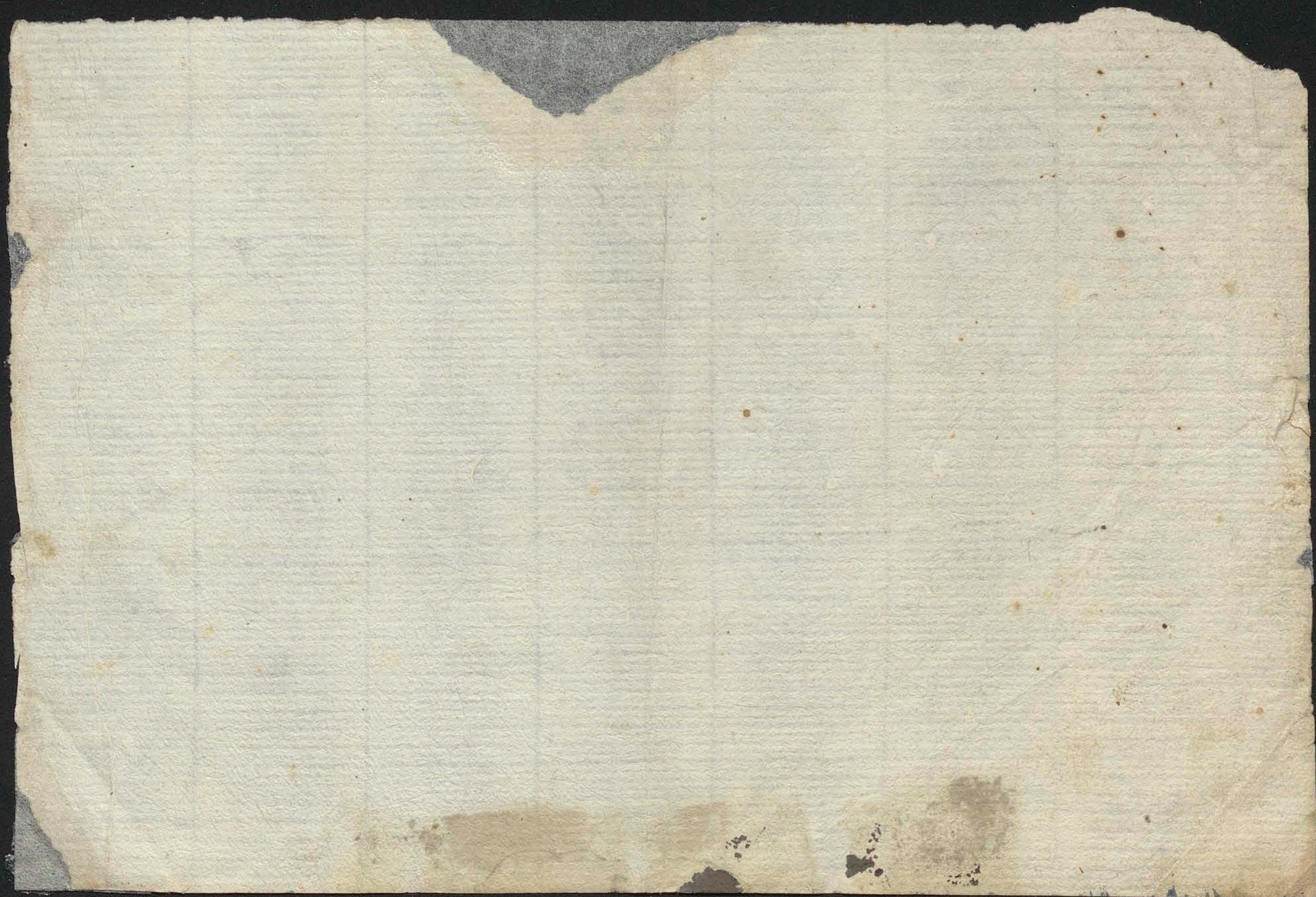
185

Jacussius Ballon
Eques Melitensis

za Władysł. Łokietka fundował Kościół w Robczycach około Dębicy obacz Tarnowskiej

~~Łobozki w Władysławskie w Złotkow~~

<u>Robczyce</u> Piotr wojewoda Swiecko Piątko Piątkowie

Tuchów tu były niegdyś kopalnie soli co zaświadcza przywilej Króla Kazimierza Wielk. r. 1340 Bogusławowi opatowi tynieckiemu dany jak mówi Szczygielski pag 239.

Szczepanów. Tu się urodził z ojca Sulisława Szczepanowskiego i matki Bogny S. Stanisław r. 1030 dn. 27 kwietn.

Magierów Tu r. 1673 w drodze umarł Franciszek Rychłowski prowincyał Reformatów ~~polskich~~ lwowskich

Staniątki Na początku XVII wieku klasztor gorzał

Sambor Tu r. 1498 Benadynów wymordowali Poganie. Tu wstąpił do klasztoru Bazylianów Xiąże Lew ruski

w Dąbrowie, Radłowie kościoły zbudował Jan Groth bisk. krakowski

Tyniec Tu umarł r. 1256 Włodzimierz Władysław Xże Oświecimski i Zatorski który wstąpił do zakonu

w Sądeckim klasztorze życie zakończyła S. Jadwiga królowa polska która synowi swemu Kazimierzowi królestwa ustąpiła (!!) mościcki in vita S. Cuneg.

Seret tu był klasztor Franciszkanów w którym r. 1341 Błażej i Marek Franciszkanie zamordowani od Pogan Wołochów

Pod Żórawnem zrobił Sobieski traktat z Turkami którem im Ukrainy i Podola aż po Strypę rzekę odstąpił

Tuchów 1463 188

Kazimierz na prośbę Opata przenosi jarmarki z walne

Joan de Tęczyn castel Cracov.

Domino Raphaele castellano Visliciensi

Casimirus rex Poloniae confirmat commutationem villae Woysław Caenobii S. Crucis in Calvo Monte i terra Sandomiriensi pro villa Pawłow in eadem terra per Michaelem Abbatem cum nobili Joanne Skrzantka de Pawłow factam in Opathow die sabbato proximo ante festum S. Jacobi 1463 — Datum Piotrkoviae feria secunda post festum S. Hedvigis proxima 1463. Praesentibus Joanne de Rytwiany Marsalco Regni Pol.

Dodał opat Skrzątce do tej zamiany 200 grzywien

Jan Skrzantka de Wojsław r. 1480 wieś Wojsław zamieniał za wieś Kaliszany w ziemi Sandomierskiej z Janem i Bernardem z Mielca

R. 1616. Anna Mielecka wdowa po Joachimie Bielskim Kasztel. Sądeckim staroście olsztyńskim a żona Adama Ratowskiego Stanisławowi Lubomirskiemu hrabiemu na Wiśniczu wojew. Sandom. Spiskiemu staroście sprzedała za 240000 złp. Klucz Kolbuszowski i Rzemieński to jest Rzemień wieś zamek i folwarek, miasteczko Żochow wsie: Tuszyniec, Białybor, Dobrynin, Ociekę, Dąbie, Rzyszka z folw. wieś Przed: mieście, Niewiska z folw. Trześnia z folw. Kolbuszowa z folwarkami dwoma, Wojkłów, Jastrzębie, Werynia z 2 folwarkami, Cmolas z 3 folw. Ostrągów, folwark zapwany Trzęsówka z fol. Dubasów z f. i Siedlanow, Kosowa z f. Wojsław z f, Zarębki, Złotniki z fol. Lubnice, Makowice z armatą na zamku Rzemieńskim.

z rąk Lubomirskich przeszły te dobra przez Lubomirską żonę Xięcia Pawła Sanguszki marsz. lit a matkę jedynaka Janusza Sanguszki marsz. lit. po roztrwonieniu tegoż ogromnego majątku z 1000 wsi złożonego z Ordynacyj Ostrogskiej, Dubieńskiej wrócił Rzemień do Józefa Lubomirskiego podstolego lit ew. brata rodzonego wojew. Kijows a dziada Xcia Henryka Ten Lubomirski Józef sprzedał Wojsław, Rzyszkę i Przedmieście Żochowskie r. 1753 Wiesiołowskiemu Andrzejowi i dziadowi Michała zastawił Rzemień tamże (Stary zamek z czerwonej cegły murowany i wieś Rzemień)

Kolbuszowa dostała się Xięciu Marcinowi Lubomirskiemu, Mielec miasteczko w ręce Ossolińskich teraz własnością Jana Ponińskiego urodzonego z Anny Ossolińskiej siostry Józefa Maxymiliana założyciela bibl. Poniński ten w Kryminale Rzeszowskim.

Rzemień przez Lubomirskiego podstolego koronnego sprzedany Lasockim Lasoccy go sprzedali Stadnickiemu burgrab. Krak. Ten Stadnicki miał synow: 1) Antoniego burgr. Krak. 2) Piotra starostę Radzyńskiego ojca prezesa stanów który Rzemień sprzedał Antoniemu bratu 3) Ignacego sędzię Krak. kapitel. księstw. warsz. i 4) Felixa.
córka Piotra Stadnickiego poszła za Kajetana Reja i tym sposobem Reje dziedzicami Rzemienia

Stanisław hrabia z Tarnowa dziedzic zamku Rzemieńskiego ~~ww~~ we wsi jego Kolbuszowej dziedzicznej należącej do Rzemienia zbudował 1587 kościół i szpital S. Stanisława który ma być filią Rzochowskiej prebendy S. Anny

R. 1587 jest erekcyja kościoła S. Anny w Rzochowie przez Stanisława Tarnowskiego nadane były temu kościołowi dziesięcina ze wsi Rzyskach do której i Wojsław należał

~~Zdaje się że~~ Stanisław Tarnowski miał za żonę Zofię Mielecką Kasztelankę Krakowską z którą niepłodnie żyjąc zapisał jej dobra Rzemień

Obwód Złoczowski

Miast 6 przedm. 3 miasteczek 19 wsi 299 domów 32916 famil. 45779 ludn swoi 191432 (męż 94076 kob. 97356) Obc. 687 razem 192119 między tymi księży 329 szlacht 735 Honor. 134 mieszcz 2507 włośc. 18036. Chałup. 463 Żyd. 24656 (męż 11816 Kob. 12836) koni 21126 mut. 14 wołów 22440 krów 24763 owiec 25296. r. 1810.

~~San 2 kam. chir. w Lubaczowie i Rawie ... w Żółkwi i Sokalu ... Aptek w Żółkwi w Sokalu.~~

San w Buśku i Brodach miejsk. Chirurg pol. Brody miejsk Akuszerke. W Załoszcach szpital u miłosier. pan na 9 łóżek. W Brodach żydowsk. szpit. na 36 łożek Aptek 6 W Złoczowie 1 w Brodach 3 w Radziechowie 1 w Załoszcach 1 (w Busku 1)

Kraj w ogólności równy, leśny, grunta gdzie niegdzie bagniste w większej części urodzajne, Żydów najwięcej mieszkańce robią grube płótno z konopi. Cyrkuł ten do najurodzajniejszych należących dostarcza pszenicy rocznie wybornej do 100,000 Korcy chociaż czarna powłoka ziemi niewięcej jak na stopę gruba. Zboża powszechnie o 2 tygodnie wcześniej jak na Pokuciu dojrzewają jedni mówią że to z tego pochodzi że żyzna ziemia na wapiennej warstwie spoczywa która promieniami słońca rozgrzana dłużej ciepło utrzymać może inni przypisują to geograficznemu położeniu naprzeciw ściany Karpatów która w okolicy odpowiedniego Południka koło Wetdzicza i Maniawy już o wiele ku południowi jest zniżone i cieplejszych wiewów powietrza nie zatrzymuje ale zdaje się że na złoczowskie puszcza. Okolice tu lepsza nie zdaje się być gorzysta a przecież tędy ciągnie się grzbiet najwyższych gór od Lizbony aż do Archangeli. Ziemia koło borowe prawie rędzinna na wapiennego marglu podostatkiem. Liczne stawy na Bugu i Strypie dodają

Tłuste czarne

Corocznie cyrkuł ten dostarcza 202,950 Austr. korcy pszenicy bardzo dobrej. Cały zaś plon zboża rocznie w cyrkule tym wynosi 2,282491. austr. Korcy (Misc 1803)

Lud piękny zdrowy religija grecko katolicka

ryb w obfitości. Żydzi z tego cyrkułu corocznie
po 1000 balów żaglowego płótna do Gdańska
sprzedawali. Szczególniejszy rodzaj kamieni znaj-
duje się w okolicy Zborowa są to żabie oczy czyli
bażanowo żółta ikra (Ichthyolithi Bufonitae lub
Ichthyodontes scutellati [illegible] Specy-
ficzna ciężkość ich 456 złożone z 90/100 części wapna
i 10/100 rudy żelaznej w stosunku do całego wydają 100
części żelaza czystego niektórzy mineralogowie trzy-
mają je za petryfikowane rybie zęby. Żydów w
tym cyrkule r. 1873 było 28853 najwięcej.
Kraj równy w południowo wschodniej stronie góry
Lasów wiele rolnictwo [illegible]
[illegible], handlują z Brodami i trudnią się kra-
marstwem

Złoczow między stawami z których woda fabrykę płótna (Trzynastu? ...) (Sz. 49°49'45" L. 42°30')
ku zachodniopółnocnej stronie do Bugu wpa=
da. Jest tu fara łacińska i ~~grecka~~ ruska, głów=
na normalna szkoła, cyrkuł, magistrat, pocz=
ta mieniająca konie z Olszanicą i Podhorcami
ludności 6168 należącej do trojakich ~~[illegible]~~ chrześ=
ciańskich wyznań oraz żydów których w tym cyr=
kule są najliczniejsi w Galicyi. Są tu urzęda kame=
ralne. W starem zamku tutejszym było siedlisko
wielkiego dominium teraz kasarnie. Koło
miasta zaraz czyli właściwie przedmieście onegoż jest

Tu się zebrało wojsko polskie 1674 pod dowódz=
twem Króla Jana III przeciw Kozakom na Ukrainę
R. 1690 w czasie okropnego napadu Tatarzy
ledwie Króla Jana III nie pojmali w Złoczowie
R. 1692 Tatarzy podczas napadu poszli około
lice Złoczowa mszcząc się na Sobieskim
R. 1695 znowu dobra Królewskie koło Złoczowa
pusto szyli Tatarzy
Miasto dosyć w dole leży ma rynek duży samem
prawie żydostwem zamieszkały.
hrabiego Komarnickiego chod pod ziemny ze
zamku ciągnął się 1/2 mili po pod staw.
R. 1676 Stanisł. Jabłonowski Wojew. ruski pobił tu
Turków i Tatarów. Tu dawniej był szpital miejski S. Łazarz
za r. 1630 założono miasto było własn. Sobieskich

Bienow wieś.

Kabarowce wieś Kriegshaberów od r. 1806 przy gościńcu przy potoku Popród do Rybnicy
założono tu sławny blech i fabryka świec wos. przy gościń m. i od Zborowa.
kowych które pokupę znajdują w Lwowie, Bro=
dach, Brynie, Wiedniu, Pradze, Monachium i t. d
za granicą; co roku wyrabiają tu 1200 kamieni
wosku surowego czyli 38,400 polskich lub 27600 wie=
deńskich ℔. jest tu sławny browar z którego
piwo i do Lwowa biorą.

Sielec wieś tutaj w Bugu utopili Kozacy Giertrude
Komorowską była wieszy wtedy i prosiła się o życie
żyje w Witkowie Kozak co ją sam topił

Płowa, Wulka, Witków należały do Potockiego który
rozdał je tym co Komorowską topili

Olesko w zamku tutejszym zabił się młody Żołkiewski było księstwo
czy Daniłowicz nożem czytaj Niesieckiego (Olescum) było
obronne. Pośmierci Króla Ludwika Litwini zajęli.

Brody zaczynają brukować Rzemieślnicy powiększej
części garbarze lub płóciennicy. Teatr czasem handel końmi skórami łojem, woskiem owocami, Szydłów, Przeszło
przeszło 20 możniejszych kupców jarmarki wielkie

Busk dawniej papiernia herb miasta bocian R. 1516 Tatarzy miasta
dla bagien zdobyć nie mogli tylko przedmieścia spalili (Buscium)

Pomorzany z dawnym zamkiem własność Sobieskich r. 1692 | R. 1672 zniszczone przez Turków w pocho=
spustoszone przez Tatarów | dzie do Lwowa. Kramarstwo możne

Bezdruby wieś z fabryką prochu (?) (Kutkorz może)

Gliniany. Tu według niepewnego podania naszych historyków r. 1379 za Ludwika Króla pol. i węg. odbył się rokosz
szlachty przeciw kilku senatorów chcących zaprzedać wolność Korony węgrom zabito, był tu i Król sam

po wstku!

Koło miasta stoi młyn tak dobrze urządzony że woda spadająca z koła idzie znowu nazad do stawu z któ-rego wyszła za pomocą stosownych kanałów.

miasteczko małe i nędzne

Twalczono kilka dni zostało na placu przeszło 20,000 ludności i [illegible] potoczona z Winnikami

Założone przez Zborowskich; było dziedzictwo które r. 1652 Jakób Sobieski ojciec Jana III kupił

Podola i Rusi Wojewodzi Kasztelani &.

Po śmierci Zygmunta Augusta zebrała się tu szlachta ruska R. 1648 był tu zbiór wojska polskiego przeciw Chmielnickiemu pod Xiążętami Mikołajem Ostrogskim i Alexandrem Koniecpolskim. R. 1649 Jan Kazimierz czynił tu przegląd swojej armii

Załosce R. 1444 w Budzie Król Władysław nobili Iwanconi Rutheno zapisał 60 grzywien na wsiach Załosce r. 1528 Marcin de Kamieniec Wojew. Podolsk. 400 złł czyn-szu rocznego na stawach i mycie w miasteczku Załosce zapisał na lampę która się w Katedrze lwowsk. pali miała.

(Zborovia) z Zamkiem

Zborów R. 1649 Król Jan Kazimierz z wojskiem polskiem został w dzień Wniebowzięcia Maryi otoczony przez Tatarów i Kozaków ~~przy~~ ~~czem poległ Baldwin Ossoliński Kowalski Korab Chorąży ziemi Lwowskiej~~ walka została nie roz-strzygnięta zginęło Tatarów przeszło 1000 Polaków 1547 miasto było mocno oblegane przez nieprzyjaciół Chmielnicki się upokorzył zawarto pokój z Królem na korzyść Polaków Chmielnicki osobiście Króla przepraszał. R. 1690 napadali Tatarzy między tym miastem a.

Jezierna 1655 Chmielnicki wracając od Lwowa z Kozakami i moskalami obskoczony przez Tatarów musiał przyrzec posłuszeństwo Polszcze. tu był kościół

Tarnopolski
Gliniany z powodu wyniszczenia nieprzyjacielskiej ~~[illegible]~~ sejmie 1677 uwolnione zostało przez lat 15 od podatków wszystkich

Załosce } dziedzictwo Wiśniowieckich na
Wiśniowiec (?) } sejmie 1678 wolnione przez lat 12 od podatków z powodu zniszczenia od nie-przyjaciół.

Leukie z jednej strony wysokiemi górami i lasa-mi otoczone na jednym wzgórzu Kaplica Familij-na z grobem na drugim wzgórzu wśród lasu zameczny. We wsi wyniesiona droga i stoi obelisk z figurami małym ogró-dek z piękną bramą i altanami i [illegible] dem angielskim i chińskiemi altanami i porządne z [illegible] domy we wsi bardzo czyste i porządne z [illegible]

Sasów porządne miasteczko czyste w środku szpital wojskowy należało Sobieskim potym Radziwiłłom teraz Staszyńskim

Kołtów Sobieski tu lubiał polować domy bardzo por-ządne pałac budowany w nowym stylu z portykiem i pysznemi Salonami w dziedzińcu wielka studnia z sztuczną masyneryją. We folwarku Młocarnia ciekawa (podobna jest w Ponikwie) Ogród założony przez P. Spitz z Schoenbrunn (on założył ogrody w Ponikwa, Złotyczu, Bitka w ogrodzie koniuszków i inne piękne butelkowym sztuczna rzeka kanał i inne piękne partyje. Treibhaus takiż rośnie tam: Napoleona imperialis, Strelitzia regina, drzewo kamforowe,

Paeonia arborea, Thea viridis, Azalea pontica, Ca:
melia japonica, 70 gatunków Cactusów, Bignonia,
Olea agnus angustifolia, Gleditschia caprifolia,
Aristolochia, Syringa chinensis, Sophora japonica
Dokoła Kołtowa piękne wzgórza niektóre nagie nie:
które porosłe, na jednym rotonda z korynckiemi
słupami Kołtów ma szkołę Trywialną, jest to miejsce
wychowania Karola Lipińskiego tu żyją jego rodzice
tu pisał pierwsze swe Kompozycie.

Werchobuż niedaleko Kołtowa tu zrodło Buga
jeżeli się w niego nazywnie zanurzy to w chwili na:
pełnione nie Krzemi kwarcowemi Kamieniami i muszla-
lami zrodło bardzo mocne.

Olejów z pięknemi zabudowaniami i gospodarstwem
Ziemia tu jest fajansowa.

Podhorce Sala portrety Sobieskich, Rzewuskich, Sol: 10 mil od Lwowa Zamek zdobi koniec pasma gór gęstemi
Łyka biskupa Krakowskiego, Teodora Potockiego bukowemi lasami zarosłych u którego stop nieprzejrzana
Prymasa Arcybiskupa Gnieznińsk. Załuskiego bisk. równina ku północy się ściele. Po prawej ręce przy gościńcu
Warmińskiego. W pokojach weneckie zwierciadła rotonda włoska z portykiem kolumnadą i 8 świętemi posągami
Łóżko z karmazynową opona. Pomiędzy obrazami gdzie S. Wacław S. Michał matka boska i t. p. Napis In cultum
popiers hetmana Koniecpolskiego, Józef uciek- Domini dei Nostri. Exodi X. przed kaplicą posągi zwierciadło
ający od żony Putyfara, Susanna, Stanisława obrzezanie metalowe w kopule wystawił to Wacław Rzewuski kasztelan
Chrystusa Prometeusz nad drzwiami naśladowany Krakow. hetm. W. Kor. Kawaler orderu Orła Białego (który przed
basrelief. na drugim piętrze stare zbroje pancerne swą kilkuletnią niewolą w Moskwie Kaługę pałac w Podhor
z skrzydłami kolcze, miecze, szczyty, stardary cach obrazami najcelniejszych mistrzów i porcelaną różnych
namioty w osobnym pokoju biblioteka i zbiór fabryk przyozdobił.) Po lewej stronie drogi wirydarz z ulicami
rzekawszych pucharów, kielichów, szklenic z krzyształu Zamek budowany w czworogran na 2
z herbami. kamiennemi gankami pietra pokryty dachówką czworogran z głębokiemi okopami

Korzów 1 lb Wasser

Kohlensäurend	Gas	30	Kub Zoll	
do	do	Eisen	6	Gran
do	do	Fulkerde	2	" "
do	do	Natron	2	" "

Podkamień (Sublapidum) jest tu portret Okólskiego który tu był
Przeorem wielka monstrancyja złota z ładnemi figu:
rami i wiencem ślubnym Królowej Bony (z złotym? z
biblioteka do 10,000 książek. kośc. łac. założył Piotr
Czeborowski heres in Żabokruki r. 1464. klasztor Dominikanów
założony za zezwoleniem Arcybiskupa Lwowsk. Georgius.

4 bastiony na kamieniem wykładanemi wysokiemi murami każdym strażnica mała wieżyczka do której otwarty chodnik pro:
wadzi na około zamku idący i ganek kamienny do półowy po obu stronach od południa
2 kamienne altany (zaboroty) w środku półokrągła sala
w której górze stary obraz i kompas słoneczny Od północy
czterograniaste skrzydła w kształcie wież na dachach ich
atlasy. Celniejsze gmachy Na dole pomieszkanie dziedzica, archiw
bogaty w pisma do rodziny Koniecpolskich w środku zbrojownia,
Kolczugami pancerze hełmy proporce skrzydła usarskie, Kopije.
Szachownica. Przed wchodem wisi kilka kości mamutowych (elephas
primordialis) na ziemi żelazne działa, kolubryny moździerze
Pierwsze piętro ma 6 sal w środku kaplica zamkowa bogatenczby
piękny ołtarz Drzwi stare malowane pokój chiński w nim
posadzka czarnym i białym wykładana marmurem na ścianach
złote chińskie malowidła na czarnym lakierowanym tle obrazy
olejne w sutych złoconych ramach. Wielka sala ma mozaikową
posadzkę jak kobierzec oddzwia kominy, fryzy śliczne) marmuru
włoskiego urządzenie starodawne kosztowne z czerwonego narożne:
go pokoju wychodzi się na balkon z kąd najcudniejszy widok
(Hic mihi praeter omnia angulus ridet Horat) pokój ten służył za
sypialnię w nim mnóstwo popiersi sławnych Polaków. W gościn:
nym pokoju imiennik, stół marmurowy na którym ozdobny
Jan III Listy plafond większej sali okryty obrazami w suto złoco:
nych ramach przedstawiającemi główniejsze czyny z życia Stanisława
Żółkiewskiego. Obrazy familijne Rzewuskich piękne obrzezanie Chry:
stusa Obrazy, meble, sprzęty, haftowane opony i fortepian z pierwszej połowy
1830 wieku

I Kość łaciński założył Georgius Wiśniowiecki Kasztelan Kijowski

Brody miało bardzo mocny zamek, który wraz Kollegiatą i Gymnazyum Stanisł. Koniecpolski Kasztel. Krak. założył.

Podhorce w wieku XVII były tu sławne aquaductus i ogrody tu się rodził Euzeb. Słowacki i Skop.

Gliniany po śmierci Zygm. Augusta wojewodowie, Kasztelani i szlachta ruska zebrała się pod Glinianami

Tu się podług Cellar. Bug zbiera z 4 źrzódek

Biały kamień I przy parafialnym Kościele tutejszym osadziła Anna na Chodorostawie Białym kamieniu i Komarnie najprzod Xżna Wiśniowiecka 2do voto Dulska Marszałkowa W. X. Lit. ~~obiecała im~~ Trynitarzy obiecawszy im zbudować klasztor połowię dział tę erekcyję Konstantyn Zieliński Arcybiskup Lwowski 1701, lecz po śmierci Księżny ustał tam zakon a kościoł był znów parafialnym ~~kosztem zamek tutejszy obudował [illegible] własnym Konstantyn Koniecpolski który dzielnie walczył z Szwedami Turkami Tatarami † 1624.~~

Arbuszów vel Harbuzów w. na gości. przy pot. m. 1. od Olejowa m 1. od Markopola

Baluczyn w. dzdz niegdyś Radziwiłłów teraz Zgorzyńskich bl. Glinian miejsce obozu wojsk pol. za Jabłonowskiego hetmana r. 1684.

Bezbrody w. przy rz. Złotew 1½ m. Gliniany fabryka prochu strzelnego.

Biało Krynica w. nad rz. tegoż imienia w polach ma się kreda znajdować przy gości mil 1. od Załośce.

Biały kamień miast. XX. Radziwiłłów dusz 1732 nad Bugiem gości rob. tu kaminiotom. Tu Kahał. było w wieku 17 dzd. Wiśniowieckich. Zamek wspaniały był w czworogran stawiony Kościół murowany. dziś zamek rozebrany a z niego cukiernia wybudowana. Należą tu wsie Buzek, Usznia, Czeremoszznia i Żulice w. 2 folw. Za Białym Kamieniem powyżej rz. Bug wypływa.

Bunkówce w. hamernia.

Chołojów miasteczko grunta żyzne kamienia wapiennego obficie stąd Chołojewscy.

Chwalów w. tu wapiennia, cegielnia i Kopalnia Kamieni. bl. Oleska Cena roczn. dochodu 800 złp. [illegible] M. K.

Huciskow. przy w. Ponikwa węgle ziemne czarne.

Gliniany (Glinianum) R. 1648 zebrało się tu wojsko polskie przeciw Chmielnickiemu pod wodzami hetmanem Dominikiem Xciem Ostrogskim Mikołajem Xciem Ostrogskim i Alexandrem Koniecpolskim Chorążym Król. — ~~Po śmierci~~ zwało się Arelatum — należało do Starostwa Lwowskiego Kość. Łaciń. założył Król Władysław 1397 r.

w. mit Kirche u. Mydlnica wody kwaśne zdatne na kąpiele i do picia dzd. zarębe.
w XVII wieku należały do Kazanowskich.

Korsów leży ku południowi 2 małych mil od Brodów milę od Radziwiłłowa ku zachodowi ¼ mili od
Leśniowa ~~na~~ północy milę od Beresteczka granicy z Rosyją należy do obwodu Brodzkiego okoli
ca bardzo powabna ze wsi widać nieprzejrzaną równinę która z jednej strony małemi odmieniającemi
się wzgórzami z drugiej strony pięknemi lasami jest pokryta w ładnym ruczaju tu płynącym smaczne
ryby i raki. Woda mineralna w środku wsi powstaje z wzgórza spadającego z północy na połud
nie bardzo zimna, przezroczysta wypływa z ziemi w wysokości 2½ Zoll szerokości 10½ Zoll może
dać wygodnie kilka set kąpieli dziennie podziemią musi płynąć przez einen schwefelkiesartigen Stein
und einen weißen Kalkstein dla tegoleż woda ma tyle żelaznych cząstek i Luftsäure woda wypływa
z dwóch źródeł kilkaset sążni od siebie odległych, z opoki mocą (Schiefer kalkmergel) w ~~zimie~~ nigdy
nie zamarza w lecie przed wschodem słońca czuć starken Luftgeruch, z ziemi wypływa z wodą wiele
Blasen które czerpiąc takową w szklance również osiadają pijąc ją u źródła bije die Kohlensäure mocno
w nos ~~ma~~ smak kwaskowaty, ściągający läßt einen süßlichen [illegible] zurück na spodzie źródła
osiada mit czerwonożółtawy a na samym spodzie czarniawe kawałki tu i owdzie czerwone są to durch
Kohlensäure zerstörten Eisenrost czarne [illegible] Eisenrost
2 kwarty z źródła 1go ~~dają~~ koło Brodzkiej drogi dają 30 Kub Zoll fixe Luft (Kohlensäure) 6 Gran
Eisen 2 Gran mit Vitriolsäure gesättigten Kalkerde 2 Gran Mineralisches Laugensalz
Woda z drugiego źródła o kilka set kroków odległego płynie do ogrodu ma w 2 kwartach ma
26 ⅓ Kohlensäure Kub Zoll
7 Gran Eisen
2 " Mineralisches Laugensalz
" Kalkerde und einen wenig Schwefelleber

jeżeli woda z obu źródeł straci Kohlensäure to osiada w wodzie Ochra na spodzie t.j. Eisenschlamm

Kraśnoruś na karencję? Z dawnych czasów woda ta była sławna zjeżdżali ludzie z Lwowa Brodów i Kraśnoruś na karacyję
R. 1798 w czasie morowej zarazy w Korsowie ludzie byli zdrowi, woda ich ochroniła, potem za wojen
tatarskich źródło zniszczono i zasypano aż go w XVIII wieku właściciel Korsowa Rafał Amor Tarnowski rycerz
orderu S. Stanisława odkrył na nowo. Woda ta w ogrodzie pańskim jest, otwiera pory potowe, strzeże
od zepsucia przerabia zepsute soki, goi parchowate wyrzuty, także plamy, Flechten Zittrich? który
wzmacnia nerwy pomnaża obieg krwi naprawia apetyt sprawia stolec, pędzi urynę, przy ciepłe robi poty
woda pomocna w chorobach chronicznych (langwierig) w osłabieniu, ~~zaw~~ Verschleimung, i zatwardzeniu
wnętrzności w słabości żołądka zepsuciu trawienia, w Blähungen, Brustbeklemmungen, schweren
Athem holen stellt die Schleimbrechen, laxacyję, utratę krwi w hemoroidach lub miesięczkach,
w poronieniu, słabościach, macicy, weißen Fluß, powraca utracone miesięczki spędza z twarzy bladość
u kobiet oraz spazmy, Hypochondrie, Mutterkrämpfe, Gliederreißen, Auflösungen Verstopfungen der
Leber u. Milz w chorobach hemoroidalnych jeżeli żołądek krzyże, głowa boli sprawia ulgę dzieciom w an
gielskiej ~~[illegible]~~ chorobie pomocna. Najlepiej na czczo rano u źródła pić wodę w miarę choroby
z początku dziennie 2 kwarty i tak stopniowo aż do 4 lub 5 kwart potem znowu na dół aż do 2 kwart
robi się to przez 1½ lub 2 miesiące do kąpieli najlepiej używać wody zimnej lub mało co letniej
bo woda ogrzana wiele traci, siedząc w kąpieli dobrze dolewać z cinnej wody. Do kąpieli bierze
się najmniej 120 kwart. W ogrodzie w którym ta woda się znajduje są piękne chłodne Aleje, przytyka

do tego wielki las z drugiej strony naprzeciw nana łąka na stawie piękna wysepka do której most szeroki prowadzi; koło zrodeł zbudowano kilka zabudowań, mogą nawet chorzy i w dworze mieć miejsce

Beschreibung des Koschower mineralischen ... Wasser von Karl Theodor Titz Med. Dr. Lemberg 1800. Stron 16 in 8°.

Busk. Tu jest dobra Chor und Walkernuda kościoł wyniesiony na godność prepozytury ... ma wieś Batajów i inne co potwierdził Zygmunt August 1554 prócz tego nowego kościoła był tu jeszcze stary łaciński kościołek S. Stanisława — było to starostwo królewskie

w początku XVII wieku była własność Alexandra Chodkiewicza.

Gologory. W zamku tym r. 1379 bawił król polsk. i węg. Ludwik. Kość. łac. założył r. 1452 Mikołaj de Gologory podczaszy lwowski.

Żurawniki. Tu poniosł Rakoczy wielką klęskę. Witman nazywa Tusculum botaników Galicyjskich

Kamionka było to starostwo królewskie bez jurysdykcyi był tu kość. łaciński.

Żelechów w. kość. łaciński założył Stanisław Kayde Wilotycze Jan de Żelechow alias de Dolichice i Mikołaj Miziglocki de Strzeptow 1426 r.

Wyżniany w. kość. łac. założył Jan Klusz z żoną Małgorzatą dziedzic Wyżnian r. 1400 dn. 17 Lipca co Jakób Arcybisk. halicki tegoż roku potwierdził. Kość. murowany.

Przewłoczna w. dawniej był tu kość. łaciński.

Nowosiółki tu był kość. łaciński erygowany 1665

Sasów erekcyja łacińsk. kość. przychodzi w aktach Kapituły Lwowskiej pod r. 1631.

Toporow kość. łac. tutejszy fundował Andrzej z Tenczyna Kasztelan Bełzki.

Podhorce tu r. 1766 była prywatna drukarnia Rzeczypospolitej w której wyszło Carmen nuptiale Ill. sponsis Joanni Chodkiewicz et Ludovicae Rzewuska z przekładem polskim X. Grzegorza Piramowicza Soc. Jes.

Łopatyn Siemowit Xiążę Mazowiecki r. 1423 proboszczowi łopatyńskiemu dał przywilej w którym Smetonej wsi Batyjow uwalnia od zwierzchności Wojewodów i Starostów

R. 1577 Arcybisk. Sieniński przyłączył kościoł łopatyński ad praepositeram buscensem.

Busk r. 1456 w Busku die dominica Oculi Xiążęta Mazowieccy i Rusi Ziemowit i Władysław nadają różne posiadłości proboszczowi w Busku. Probostwo to r. 1606 przyłączone do Archidyakonatu przy Katedrze Lwowskiej

R. 1596 Arcyb. Sulikowski zapisuje dobra swe biskupskie Kamioneckie i Buskie na wsparcie różne.

195

Ze skał Lisienickich piękny widok

Plesniany klasztor założony r. 1180 przez Helenę Matkę Leszka białego z domu Księżnę Halicką w pięknym położeniu na wzgórzu krzakami zarosłym

Lackie na jednym wzgórzu obelisk na drugim kaplica w grobie leży Honorata Strzemboszowna

Podkamień naprzeciw Poczajów

Krakow jest tu dom w którym Jan III przemieszki: wał i lipy które sadził. Góry i skały lasami uwieńczone. Na wzgórzu blisko monasteru wydrążona skała na drugiej górze romantyczny monaster jest tu gaik rodnewicowy osobliwość.

Sadogura. Tu r. 1772 Nic. S. R. [illegible] 3. Lib. B. a Gartenberg Sadogurski Cons. int. R. P. et E. S. bił pieniądze jaki z Medale w Bentkowskim p. 208 opisane

R. 1796 druga Galicyja Franciszkowi II w Krakowie 6 Aug. hołdowała

R. 1751 Koronowano Matkę boską w Lwowie u Dominik. 2 Lipca

R. 1727 w Podkamieniu dn. 19 Augusta od Bened. XIII

R. 1724 dn. 8 Sept Sokal dn. 8 Sept od Innocent. XIII

Zloczow domów 1107 mensch 6,168 Kreisamt, Kreishauptschule Segeltuchweberey

[illegible] Brody 1 wielka synag. 1 Hauptschule 1 jüdische Schule 1 jüd. Realschule

über 2000 H. 16,511 Einwohn. Merkantil-Wechselger. Hauptlegstätte Gerberey

Branntweinbrennerey Handel mit Pferden, Leder, Holz, Getreide, Wachs, Obst

Buchs. Lederfabr. Zuckersiederey Lokalkrankenhaus i Gürtel Belz Kattunfabriken

Mostywielkie Kattunfabr. Branntweinfabrik Tarnopol 1080 Häuser Hauptschule

Gerberey, Handel Tarnopol - 290 von Kosak

Consul - Magistrat - Buznica -
Realschule jüd. Zünfte

Brody

Diese k. k. freye Handelsstadt 12¾ Meilen von Lemberg entfernt liegt im Zloczower Kreise eine halbe Meile von der russischen Gränze entfernt. Die umliegende Gegend ist eine sandige und sumpfige Ebene welche mit Waldungen und Morästen [illegible]. Vorzüglich ist ein drückender Mangel an Trinkwasser fühlbar, da sich nur in der Stadt etliche Ziehbrunnen befinden welche ein ~~[illegible]~~ ungesundes und ungenießbares Wasser liefern. Die Stadt besteht aus der eigentlichen Stadt und zwey Vorstädten der Lesniower und Lemberger Vorstadt

[illegible]

Rok potem nad rzewnie płacze
O nim nikt nie może rzec
Poległ gdzieś lub dziś tułacze
W obcej ziemi smutki wlec
Gdzie u krańców świata końca
Czterem wiatrom w tropy bieg
Jest o Polski obrońcach
Przegrał dawne więzy mieć
Tam i powie o nim może
Grób nieznany matki syn
Dzikie Afryki bezdroże
Lub Sybirskich które min
Bo los dobry i w nagrodę
Za tyle łez krwi i strat
Za ojczyznę i swobodę
Dał tułaczom w ramiach świat

Laskki Król z Mc 103 – 785
Zeniow – 49 – 295 –
Swiec Dekanik – 2 [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
1 [illegible] [illegible] 1 [illegible]
[illegible]

Lackie
Olszanica 30 [illegible] 3086 [illegible]
Winniki Nowosiułki
Stonita 15
[illegible] 200 [illegible] 4 [illegible]
Kopiec

Tomitka 1811 [illegible] 80 [illegible] 150 [illegible]
[illegible]
Suchodoły - Sasów Zaslaw - Fajanie
[illegible]
1500 [illegible] 853

Brody r. 1648 Chmielnicki obległ ~~[illegible]~~ zamek zdobył i ruiny narobił zostawiwszy w nim 2 pułki swoje.

199.

Brody wtedy nabrały wartości gdy Triest dostał się 200
ręce Francuzów; wtedy to handel wschodni skiero-
wał się lądem na Brody - Dziś główny przedmiot
handlowy są Kosy których co roku ze
Styryi do Rossyi przez Brody na 3 milliony
rubli wchodzi. Najważniejszym czasem dla
Brodów był 1808 po traktacie tylżyckim
Transit ze Wschodu czynił wtedy do 10,000000
rubli srebrnych, najwięcej bawełny - W Brodach
był główny punkt składowy (emporium) tego
handlu.

<u>Jura et privilegia civitatis Busk</u>

Meritum causae civium Urbanorum et Suburbanorum Civitatis Bus:
censis, cum annexione Jurium et Privilegiorum eidem Civitati servien:
tium, contra Illustrissimum Josephum Comitem Mier anteactum Capitaneum
Castrensem Buscensem, ad praesens autem ejusdem Capitaneatus Haere:
dem, per eosdem Cives ad Augustissimam Sacratissimā Caesareo-Regiam et
Apostolicam Maiestatem, respectu coactionis eorundem ad labores rusticales,
variaque onera et Dationes inconsuetas a Condita Civitate videlicet ab Anno
Millesimo-Quadringentesimo Undecimo, ad Annum Millesimum Septingentesimum
Septuagesimum Octavum inclusive, spatio Annorum Trecentorum Sexaginta
Septem impracticatas, ad quas nunquam fuerant adstricti Die, Anno
1780 porrectum (fol. A. 60.)

I Przywilej lokacyjny miasta Buska przez Semovita Ducem Masoviae, Principem — potwierdził ten przywilej Król
et Dominum Terrarum: Plocensis, Visnensis, Zlonensis, Gostinensis et Sohaczoviensis — r. 1342
nec non haeredem Belzensem — Actum in Sokale ipso die assumptionis in
Caelum B. Virg. Mar. 1411 tam mówi de novo decrevimus fore locandam Civi= — r. 1411
tatem Busko mówi tam że to miasto miało swych Konsulów, Juratów, Scabi:
nów, cives, communitas pozwala w rzece Bug i Połtew łapać ryby siecią vul:
gariter dictum Klunia sive Wata, mile do koła miasta prócz mieszczan niewol:
no nikomu innemu robić piwa i miodu, nadaje moc sądzenia miastu według
prawa magdeburskiego, Rusinom w mieście lub za miastem nie pozwala warzyć
trunków sive brahea laborare, uwalnia mieszczan od powinności xiążęcych
i ciężarów nadaje dwa łany na pastwisko vulgariter stegna miastu, mieszkańce
musieli płacić z łanu na rok po 4 grosze praskie.

II Władysław Xiążę Mazowiecki i ruski potwierdza powyższy przywilej ojca
Ziemowita i pozwala mieszczanom na łąkach xiążęcych zbierać trawę i z lasów brać
drzewo na opał i budynki demptis arboribus pro mellificiis alias Barcie valenti:
bus. Actum in Busko. Feria 5a in vigilia omnium Sanctorum 1448
Kazmierz III dat. r. 1464 i w r. 1484 miastu przywilej w którem daruje im staw koło miasta — Naznacza nundinas pro festo B. Felicis et Adaucti martyrum

III) Alexander Król pol. z powodu zniszczenia miasta przez Tatarów pozwala im pobie=
rać mostowe pół grosza od wozu od bydła po 4 denary. W Lublinie feria 4a cinerum A. 1506
Tenże Król r. 1506 innym przywilejem pozwala im wystawić woskobojnię — A. 1510
Król nakazuje aby do Consulatu i innych urzędów cywilnych samych tylko Katolików
przypuszczać. A. 1521 Zygmunt Król pozwala mieszczanom Buskim Kupczyć w całym
Królestwie bez opłaty mostowego, ~~[illegible]~~ mytowego i rolowego

IV) A. 1539 Król w Krakowie feria 4a ante festum S. Valentini proxima mieszczanom
Buskim za wierność i za szczególną pilność w utwierdzeniu i odnowieniu miasta
nadał im wolność szynkowania wódką a nikt inny nie miał przedawać czyto
Xiążę, Szlachta, Plebejusze Chrześcianie, Rusini, Ormianie i Żydzi bez pozwolenia
Konsulów wódkę w Busku bez podatku
Król Zygmunt I Starostwo Buskie za pewną summę pieniędzy puścił w dzierżawę

Andrzejowi hrabiemu Górce Kasztelanowi Poznańskiemu Generałowi Wielkiej
Polski. ten zmuszał mieszczanów aby rolę jemu oprawiali. Poskarżyło

F Koło stawu staros: miasto oto Górkę do Króla Zygmunta który w Krakowie feria 6a
cińskiego ante festum S. Adalberti proxima r. 1543. wydał dekret w którym
wspomina przedmieścia 1) niemieckie przedmieście versus Krasne 2) Lipiboki

(długa ulica) 3) longa pars ab Olesko 4) Wolany 5) sub Castro (teraz zowie się Pod:
zamcze) Uwalnia mieszczan od naprawy stawu starościńskiego, lecz mają
za to staw miejski tylko naprawiać. Mówi że miasto jest potrzebne dla
ukrycia się wszelkich ludzi podczas napadu nieprzyjacielskiego, rozkazuje
aby starosta co roku był przy rachubach magistratu i dozierał aby miesz:
czanie potrzebne do naprawy obwarowania dawali pieniądze." —
R. 1780 przedmieścia już nienależały do miasta tylko do zamku i musiały
odrabiać pańszczyznę. Przedmieścia te były 1) Niemiecki bok łanu niegdyś
Królewskiego 3 części posiadał Preschell a część Piotrowski przedmieście to
zaczyna się od rzeki Połtew i kończy się do rzeki Bugu 2) Lipiboki na koń:
cu tego przedmieścia leży nad rzeką Słotwiną i Młodawą wieś Czuczmany
r. 1662 jeszcze stare Wierzblany zwana i wieś Humniska 3) Długa strona
w tem przedmieściu za rzeką Rokitną jest wieś Nowe Wierzblany na tem
przedmieściu są sianożęcia miejskie za ~~[illegible]~~ rzeczką Rokitną jest nowa
wieś Jabłonowka oraz łan Królewski Mysiłowczyzna z folwarkiem 4) Wo:
lany na końcu tego była wieś Pobożany tę starosta buski Xiążę Jabło:
nowski [illegible] Wojewoda Poznański ażkolwiek do zamku Buskiego należała

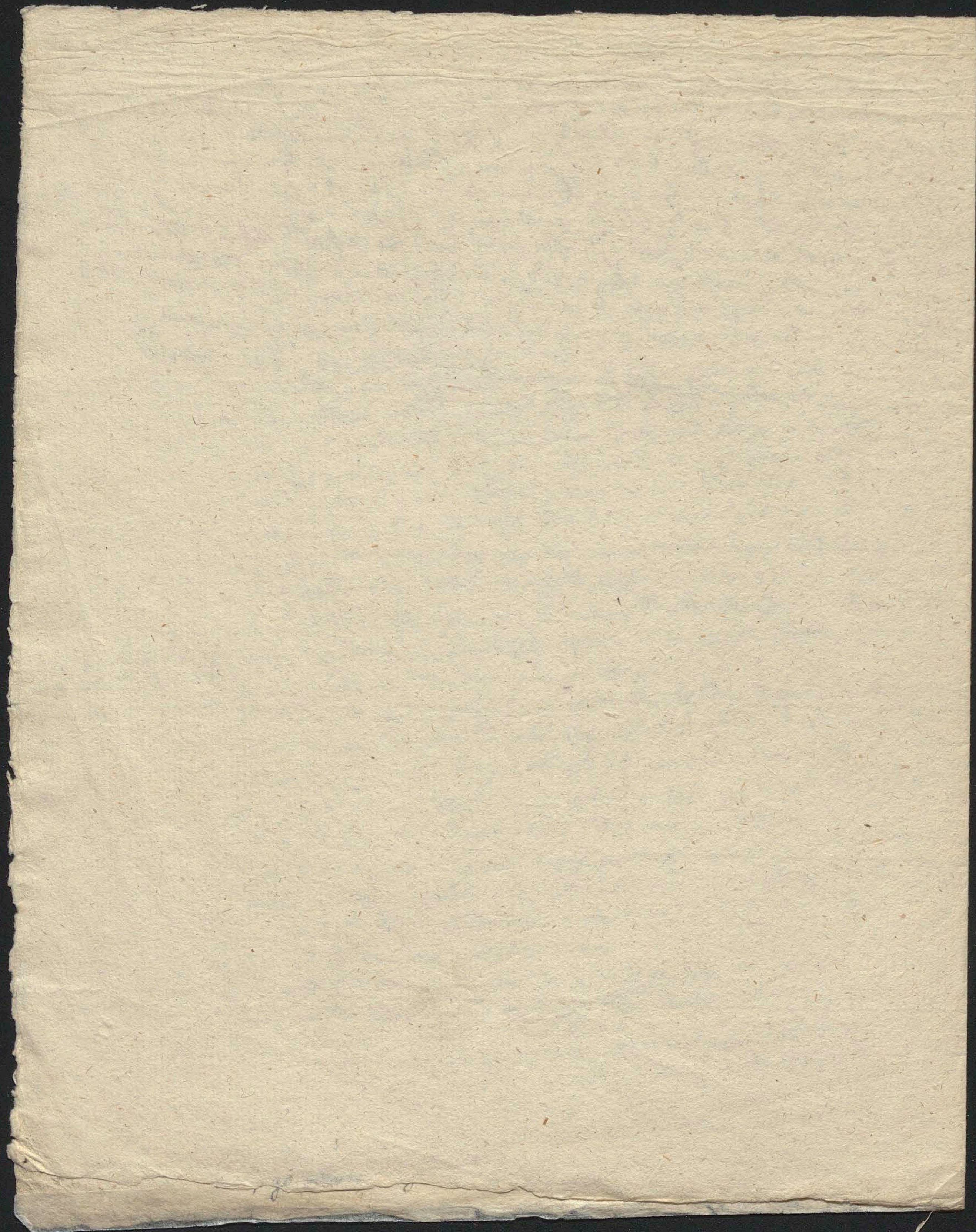
R. 1537 zakazał Król pod karą 100 złt staroście bus: kiemu więzić mieszczan buskich

sprzedał hrabiemu Mierowi 5) Podzamcze
Po śmierci w r. 1548 Andrzeja Górki został starostą buskim syn jego Łukasz
Górka Wojewoda Łęczycki. ten odbierał gwałtem łany i grunty przedmieszczanom
na Lipibok i Długi bok, Consula którysię temu sprzeciwiał wsadził do więzienia
na zamku Buskim zakazał wolnego wrębu od lasu wytoczyła się o to sprawa
przed Króla Zygmunta Augusta który r. 1559 zakazał mieszczan uciskać
R. 1564 d. 20 Novembra Zygmunt August ponieważ pierwotna erekcyja kościoła
buskiego zaginęła w napadzie nieprzyjacielskim potwierdza erekcyję kościoła para:
fialnego S. Stanisława pleban pobierał osep z każdego łanu miejskiego po ćwierci
żyta i owsa także z myta Buskiego prowent. R. 1616 Król miastu darował
łan wójtowszczyzna penes novam civitatem super fossam Przekopa dla naprawy
i obrony miasta wspomina w tym przywileju młyn papierowy, łaźnie, sklepy panis
et mercimoniorum
R. 1654 Bogdan Chmielnicki z Kozakami i Moskalami napadłszy Busk zabrał
przywileje wyrznął do 2000 ludzi zniszczył munitiones miasta spalił całe miasto
przedmieścia i kościoły i zrównał miasto z ziemią, zrobiono wtedy lustracyę F

F r. 1662 a wtedy był starostą buskim Stanisław Głogowski ci znaleźli cały zamek spalony
zaczął go odbudować starosta. Miasto Busk składało się z 3 miast między rzekami

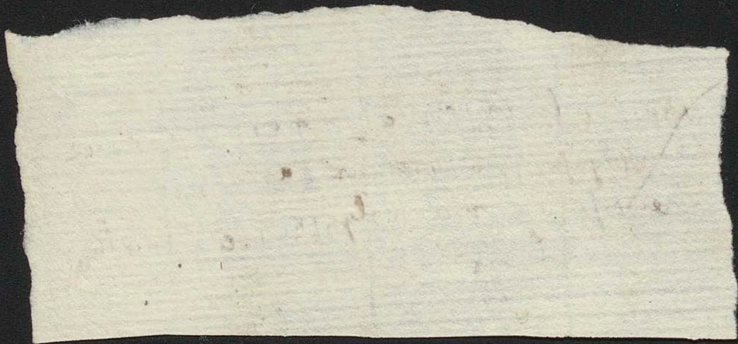
Bug i Sołtew leżących castellamentis et propugnaculis munitas in Nowa
Civitate był parafialny Kościół; praetorium ad praesens tantum 2 gurgustiola
Civitas media intra moenia tam był Kościół S. Ducha. Civitas antiqua: Był i Klasztor Dominikanow i Kościół
Stanisława. Do Starostwa Buskiego należały wsie 1) Sokola 2) Wola Derelańska 3) Loboziany
4) Łotłoniczna 5) Granisz 6) Rakobuty 7) Humniszcze 8) Wierblany — Po tym zburzeniu
Starostowie na miejscach opuszczonych przez Chrześcian osadzali Żydów. R. 1742 Starosta
buski Alex. Jabłonowski Dapifer litewski zaczął uciężać mieszczan zakazał to Krol
August III r. 1754 i Jabłonowski sprzedał starostwo buskie nepoti suo ex fratre Xięciu Jabło=
nowskiemu Wojewodzie Poznańskiemu a ten r. 1763 sprzedał hrabiemu Miłowi Staroście
Buskiemu który od r. 1773 mieszczan do pańszczyzny zaczął zaprzęgać. Rząd austryjacki
uwolnił od poddaństwa mieszczan między wałem lub murem mieszkających, przedmieszczanie
zaś mieli odrabiać

R. 1523 Zygmunt I potwierdził miastu prawo Magdeburskie toż r. 1569 i 1582 Krolowie
potwierdzili

203

Bouzesk (Busk) nad Bugiem w Kronice
wołyńskiey za Wołodara Karamzyn
Przeworsk w Kronice Wołyńskiey za Daniela
patrzyć

Mogiła w Glinianach podług Opisu Ed. Kłodzińskiego Czasopism naukowy 1829 Z II St. 86 – Leży o milę od Glinian ku południowi niedaleko od starego gościńca który z Brodów do Lwowa na Gliniany prowadzi na gruncie państwa Wyżłańskiego usypana w kształt koła w środku próżna do rogala lub obwarzanka podobna ściana jéj od północy wznosi się najwyżéj a ku obydwóm stronom spuszcza się wysokość ta pochyło tak że na przeciw północnéj najwyższéj ściany wał ten od południa z ziemią się równa i utwarza wejście do środka mogiły. Wejście na nią z obu stron wygodne lecz wał ten kształcący mogiłę zgoła nie jest szeroki ledwo po nim dwie osoby razem by iść mogły a spadzistość jego tak jest wielka że wydrapać się nań prosto z dołu trudno. Wysokość od północy wału wynosi prostopadle około 15 łokci cały zaś okrąg mogiły przy podstawie czyni 220 kroków górą zaś blisko 150. O kilka set kroków od téj mogiły leży wieś Poluchow niżéj Poluchowa staw wielki, w prawo leżą Wyzniany. Jest tu blisko wzgórza druga mogiła lecz ta jest tylko prostym bardzo wielkim kopcem, podobny 3 kopiec wznosi się na większéj wyniosłości około miasteczka Mikołajowa. Gmin mówi że jakieś wojsko tę mogiłę usypało nosząc ziemię w cholewach i że pochowani w nim 12 Senatorow żony potem dowiedziawszy się o ich zgonie przyjechały i wykopały ich ciała a dlatego jest w środku próżna (wydrążona)

W wsi Sokołówka w Złoczowskim obwodzie i milę od Oleska a 10 od Lwowa niebardzo daleko od Gościńca do Lwowa prowadzącego jest w ~~obrębie~~ pośród moczaru starożytna budowa przedchrześcijańska (!) 1828.

W Zabieniu koło Zabłotowa jest kamień nie używany skała na górze w kształcie domu mchem miejscami porosła na niéj napisy greckie, ruskie i inne

Apud Ruthenos lapis quadratus in medio fori est quem qui ascendere potuerit, neque dejectus fuerit, principatum assequitur. Pro ea re in armis dimicant saepe una die plures ascendisse ferunt, unde frequentes seditiones in populo emersere Aeneas Sylw. de Pol. pag 4.

cf Obcior dua w Karyntyj bojar, kar, zupan, starosta na gminowładztwo pokazuje lachy, władyki kmiecie &c.

u Awarów były horodyszcza Ringe zwane nad źrodłem Bugu była św. Statua i cebrowane źrodło.

29 R

W Kurhanie pod Haliczem znaleziono koncerz czyli miecz obosieczny z miedzi jakiego do ofiar zwierząt używano znajduje on się teraz w Bibliotece Ossolińskich

w ogrodzie Jabłonowsk: hrabiego o 2 mil od Kołomyi

W Kamionce wielkiej w Kołomyjskim jest kamień szutrowy 5 łokci wysokości mający wklęsłość u góry tego kamienia jest widocznie dłutem zagłębiona i w całej reszcie niemożna prawie dośledzić ręki kamieniarza prócz jednego rysu środkowego ma to być rozdział dwóch osób (Lelum Polelum) w środku nie ma żadnego zakończenia. Statua ta będzie teraz na granitowej podstawie granitu okrągłej mającej 16 łokci w czworoboku a do 3 łokci wysokości w środku stała (–) lud go nazywa bóstwem i strugają go na różne zabobonne lekarstwa – Albo jest najstarszy pomnik albo dziełem natury do godności Boga podniesiony – Duńczewski w kalendarzu z r. 1767 mówi „Jadąc z Stanisławowa do Śniatyna na Kamionkę dają się widzieć kamienie wyrażające mężczyznę i niewiastę, i trzy chleby – Pierwsze kamienie zowią, iż dawne tameczni obywatele kumy, powiadając że ci kumowie trzymając przy chrzcie dziecię za grzech z sobą popełniony w kamienie dwa skupione zamienieni byli." – 1828.

W mieście Drohobyczu na przyczółku kościoła farnego jest głowa kamienna mówią że ją znaleziono przy kopaniu fundamentów na ten kościół i że należy do olbrzyma którego reszty ciała pod fundamentami zostaje (może bóstwo lubo tamtejszy pleban mówił że to głowa biskupa konsekrującego to miejsce.

cf Pościg na górze Wronowskiej: zdanie starego Wronowskiego że tu szymona wież 1828.

Juskowice
Juzkowice

I teraz kto wśród wrzawy szczęścia niebudnje
Kto cenę razem rozkosz spokojności czuje,
Miejsce to go zabawi, gdzie natura pieści,
Kwiat pachnie, strumyk mruczy, listeczek szeleści.
Gaju luby Juzkowic, w tobie dumać miło,
O tym co człek doznawał, co się niby śniło
Jeżli myśl na nieszczęsne przypadki napada
Na zakrwawionym sercu jakaś rozkosz siada.
Duchowi zda się jakby przez jakieś znamienie,
Oglądał utraconych istot drogie cienie.
Wietrzyk wionie, zasemrze, on coś niby chwyta
I sam w sobie, w swej sile nieśmiertelność ~~[illegible]~~ czyta.
Lub gdy taż myśl na chwile swobodne się zwróci,
Tym żywiej rozkosz onych przytomnie ocuci.
A jakoby w zwierciedle gaza powleczonym
Albo w czystym jeziorze skałmi otoczonym,
Gdzie cień, milej przedmioty oddaje wzrokowi,
Tak stawi obraz uciech lecąc człowiekowi;
Obraz co mu zaciśże, ruch liścia drzewnego
Chłodek, zdala wód łoskot, doda coś miłego
Gaju luby! zanucę reszte twej piękności
Którą najpóźniej zniszczą czasowe ułoty.
Bo choć wszystko się strawi co się winno strawić,
Świątynią cnoty sława rozkaże zostawić.
I rzeknie potomności: w tym miejscu przez sztukę
Człowiek odbierał skromnie przyjemną naukę.

w Juszkowicach śliczny gaj w nim folwark z czarnego marmuru, sta-
tuy, Kolumny, altany świątynie, strumyki, jaskinie Kwiaty Stelizia
regina Cistus Hibiscus, Kamelia, Vinca, Mimosa, Gnaphalium, Sangui
naria, Rudbeckia, Cipripedium, Ixia, Teucrium, Messembrian-
themum, Soldanella, Saxifraga, Lobelia, Malaleuka, Pulmonar
Hioscyamus, Plumbago Hypericum Chinskie

Z Zamku Bleska widać miasteczko las wsie rozrzucone, pola orne
rękami umełone od północy wieś Xięży na wzgórzu jakby cała
Opasana stawem z zachodu i z południa widać z lasem góry

Gościniec

---

za świątynią cnót zbioru. z gaju się wychodzi
Pamiątka co człek widział, czucia jego słodzi.
Jak to światli dziedzice Juszkowic trafili
Nauczyć i zabawić w odpoczynku chwili

Gay, poema oryginalne w 5 pieśniach przez W. K.
1809 kart 2. str. 39. —

Wanda Potocka Lwów

Lackie brana ogrod kaplica pogrzebowa 206

1652 Jakob Sobieski kupił Złoczow, Pomorzany, Zborow, Jezierne — Sasow, Białykamien Zoporow należały do Xtwa Oleskiego Kosibt tamlejszy odbierał dziesięciny w

Olesko Kapucyni 1743 przez Józ Rzewuskiego Wojewodę wołyńsk. fundow w zamku pokoj gdzie się rodził Jan Sobieski sale w ~~zamk~~ w Województwa Wołyńskiego zbudowane 1487 przez Xcia Piotra na Olesku Oleskiego i żonę Annę z Sienińskich Xtwo składało się z 5 miast i 50 wsi. Marsza[ł]kowska Anna zaślubiona Xciu Korybutowi Wiśniowieckiemu otrzymała Zoporow z przyległosciami Jadwiga młodsza zaślub. Walentemu Tęczyńskiemu Kasztelan. Krakowsk otrzymała Białykamien Olesko było otoczone murem i wałem widzieć to od strony Lwowa i Krzemieńca. Piotr Oleski zbudował zamek na Kępie stawu Pokrowa zwanego na drugiej Kępie Kruckie zwanej założył cerkiew św. Pokrowy wprzod tam byli Bazylianie kilka lat poznie założył farę S. Trojcy lecz nieskonczył budowy bo zostawił 4 ściany bez kaplicy nadał mu dziesięcinę z całego Xięstwa i wieś Rozważ mające wtedy 9 chalup Brody składały się wtedy z 27 chalup na bagnach czyli brodach Zatary i Turzy za Jana Kazim. z 40,000 spalili Gliniany Złoczow Kosuot miasto i zamek Oleski

1615. 1610 Jan Konie

Olesko dostało się Danilowiczom bo Jan woje
woda ruski pojął Zofię corkę Hetmana Sta:
nisława Zołkiewskiego i za nią Olesko dostał
zbudowali na nowo Kościoł i zamek Teofila
ich corka zaślubiona Sobieskiemu Krzyżczemu
Korony od dziedziczyła i 1629 powiła Jana
góra dziś zamek był dawniej Klasztor Bazy
lianek
Boj z młynow nich przy zrodle nadiye

D. 15 Julii 1747 introdukcya cudownego obrazu P. Jezusa ze wsi Nowegostawu do kościoła OO. Karmelitów bosych w Milatynie nowofundowanego przez Tereśę z Karśnic-kich Żeciyńską kasztelanowa lwowska.

207

Olesko hatte einst ein [torn]
und ein anderes für Kapit[torn]
war auch mit Statuen und Ma[torn]
allein diese wurden bei den [torn]
Türken und Tataren, währe[torn]
rung Johann Kasimirs, zer[torn]
seitdem nicht wieder hergeste[torn]
kostbares, erfrischendes Wasser[torn]
der süßen Quelle, aber nicht mehr[torn]
Räume. Die Ost- und Südseite de[torn]
Berges erfreut sich einer üppigen [torn]
tation, worunter mehrere seltene [torn]
genannten zu finden sind.

IV.

Das Schloss der Herburte.

Die Ruinen dieses einst festen, manchem feindlichen Anfalle Widerstand leistenden Schlosses stehen als Überreste einer vorübergegangenen Größe und Schönheit auf dem Gipfel eines runden Berges, eine halbe Stunde von der Stadt Dobromil, entfernt. Die hohe Lage der ragenden Mauern gestattet, dass man sie aus weiter Ferne sieht; über dem Thale, welches der Wiar bewässert und durch welches die Straße von Przemyśl nach Dobromil geht, sieht man diese, noch immer stattlichen Ruinen, von den besten Seiten. Neben dem Schlossberge erhebt sich ein zweiter, minder hoher, bewaldeter Berg. Der Weg welcher zum Schlosse führte ist mit allerlei wilden Gewächsen und Gestrüpp bedeckt. In das von der Hauptseite halb runde Gebäude‡ führte ein einziges Thor von Stein, über dessen Wölbung das Wappen der Herburte, mit der zum Theile unleserlich gewordenen Aufschrift: "Obrona W.... zu sehen ist. Dieser vordere Theil ist noch am besten erhalten, von beiden Seiten an

‡ ohne äußere Mauern

des Thores und über demselben sieht man noch
dreifache Öffnungen mit Schießscharten
und weiterhin die Mauerreste der Wohnungen
für die Besatzung. Die übrigen Mauern
zeigen kreisförmige Zusätze(?) und waren da
mit einem achteckigen, jetzt ganz verfallenen
Thurme geschlossen, welcher die Hauptbastion
gewesen sein mußte. In dem Hofraume befand
sich ein tiefer, jetzt fast ganz verschütteter
Brunnen. Der eigenthümliche Bau des Schlosses
zeigt, daß es mehr zur Vertheidigung in jenen
unruhigen Zeiten, als zu einem Wohngebäude
gedient haben mag, wie dann auch die Inschrift
[Schutzwehr) über dem Thore" Obrona „[Dahin deutet. Diese"
während(?) wiewohl(?) diese Gegend zur Zeit der
Einfälle der Tartaren und Ungarn gelitten
hatte, beschloß Johann Szczesny Herbert, der
Grundherr derselben, [im 16. Jahrhundert] eine Veste zu ihrem
Schutze aufzubauen. [Zur Zeit der früheren Unruhen
und der Belagerung durch die
Schweden, wurde hier ein heldenmüthiger Wi-
derstand geleistet. Das Schloß, obgleich unbe-"
wohnt, trotzte lange dem zerstörenden Zahn
der Zeit, das gemeine Volk hielt es für den
Wohnsitz böser Geister und vermied es in
seine Nähe zu kommen. Im Jahre 1784 erhielt ~~gab~~ die
Magistrat von Lisko, A. Białogłowska
Dobromil der Basilianer-Mönche, welche in der Nähe
des Schloßberges ein Kloster erbauten, die
Erlaubniß die Mauern des verfallenen Schlosses
abzutragen und sie als Baumaterial [zu ihrem Kloster] zu benützen.
Nach der Sage, welche im Munde des gemeinen Volkes
lebt, hinderte sie aber der Schloßgeist und
warf die Arbeiter auf jede Weise, zu wider
den Bewegungen(?) hätten beide Gewaltthäter(?)
den Beine(?) ihr Leben eingebüßt.]
Ein zweites, aber ganz zerstörtes Schloß
soll auf einem kleineren Hügel gestanden
haben, von diesem hat sich bis zum heutigen
Tage folgende Sage unter dem dortigen Land-
volke erhalten: So oft ein Glied der Familie
Herburt in diesem Schlosse starb, verwandelte
sich die Seele desselben in einen grauen Adler

209

Źródło Żywota Wiecz-
nego z Nowego Testamen
wypikaiące Ukrzyżowan
~~Jezusa~~ & czyli Histo-
ryja Cudownego Obrazu
Milatyńskiego
we Lwowie u T. l.
powięzy 1758.

Ekspr. : Rinald Armida

Rozmajtości 1819 z Błazny Stary co Mucha siedzi

Podhorce z ich okolicą p. Franc: Prychlickiego p. 449.

Pokoj chinski z marmurową posadzką czarną i białą
Obraz obrzezania pańskiego piękny, stół marmurowy na
którym Jan Sobieski chrzczony z Oleska, Obraz Wacł:
Rzewuskiego, Karola Radziwiłła. Obraz dziewczyny z
spuszczonemi na dół oczami. Obraz historyczny Zygmunt
przyjmuje posłów Szwedzkich i Cary Moskiewsk: przed Zygm:
Obrazy Polaków, W tej części Zalam obraz Zuzanny
kopiącej się naturalnej wielkości i inne, Obraz Judyty trzy-
mającej Głowę Holofernesa i inne. Alexander Koniecpolski
Chorąży Koronny syn a podług innych sam hetman Koniec-
polski założył. Gdy bezdzietnie umarł dostały się Rze-
wuskim. W Monasterze wielka Księga częścią Koronnem Ruskim
częścią po Polsku 16** pisana obejmuje prawa Klasztorne i
inne tradycye tego miejsca tyczące. Podług niej było tu miaste-
czko Plesnisko i zamek obronny na gorze. 1180 Xięzna Helena
córka Wszewołoda Xcia Kijowsk: wystawiła drewniany Monaster
który Tatarzy z miastem spalili nie uszkodziwszy jednak zamku pod wodzą
Batyja. Później Hetman Koniecpolski 1663 sprowadził roz-
proszonych Xięży nadał im grunta, młynek i wolny wrąb do lasu
Wizerunek jego w Zamku. Przywilej oryginalny w Mikulińcach
W monasterze Obraz Koniecpolskiego, zwycięstwa jego nad Koza-
kami i Klęska pod Cecorą. Dalej Obraz Heleny Xiężny lecz strój
zdaje się być nowszy i nie może być dlatego Heleną, mówią o niej
że od Tatarów zamku broniona męznie się opierała i w jednej wy-
cieczce Tatarów pobiła i do cofania zmusiła. Góra na której daw-

niej był zamek ~~nad~~ przy drodze. Podwójny wał głęboki otacza ją z przeciwnej strony a za nim dalej wznoszą się liczne mogiły groby poległych Wojowników. Niedawno w jednej znaleziono kilka ułomków żelaza i wiele gwoździ. W Zamku w Podhorcach bibliją oteka, skarbiec i archiwum familijne

W Brzeżanach zamek obronny na wpół zburzony z pięknym wewnątrz Kościołem blachą pobitym przytykającym do malutkich podwójnych izdebek Księży Bartoszkowa, którzy tegoż stróżami byli. Tu groby familijne Sieniawskich od czasów jeszcze jak jeszcze Aryanami byli. Posągi ich marmurowe naturalnej wielkości w postawie leżącej wokoło na ubocznych ołtarzach, napisy, godności i czasu zgonu nad nimi literami z bronzu lanemi. Trumny cynowe. Kościół ten był w ówczas magazynem czyli składem ekonomicznym. W zbrojowni pitki i Chorągiew Turecka znaleziono także kulę wielkości melona czarną z powtykanemi na różne kierunki rurkami, zapalona węglem ledwie kilku życia nie pozbawiła. Sufity pokojów zamkowych najpiękniej były malowane. Gdzie była biblioteka stał jeszcze glob konstelacyi niebieskiej. W domu kasyera miejscowego rejestr a ekonomicz: ne przed stu laty jeszcze prowadzone.

O Pieśniach Ludów Niemieckiego i Angielskiego z Tygodn. Polskiego p. 540. Jednym z najdawniejszych zabytków poezyi niemieckiej jest pieśń Saskiego Xięcia który po nieszczęśliwej bitwie musiał się oddać na ofiarę w ręce kapłana. Pozostała z niej ~~...~~ strofa jedna. Poezyje się tu znajdują: Ballade Niemiecka: Rycerz, Angielska: Pies wściekły — Wojenna pieśń Niemiecka, Wojenna Pieśń Skaldów, Rozycka na łące niemiecka, Lot miłości, niemiecka, Pytania Angielska do Tańca niemiecka, Dytyramb do Wina niemiecki

z Getego Włocha i nawrócona i Karpińskiego Pasterz. Pieśni
publiczne są poświęcone, Ojczyźnie, Monarsze lub zasłużonym oby:
watelom śpiewane bywają podczas narodowych uroczystości
Pieśni te są niejako w tem nowym tyczącym pomiędzy sobą
członki Towarzystwa narodowego gdzie z jednego natchnienia
słyszemy tysiące ust odzywających się tym samym głosem, z
jakąż radością pragniemy w ten czas widzieć przyjaciela w każ-
dém który kolwiek dzieli nasze uczucia. Tego rodzaju pieśnią
jest u Englików: God save the King. Pieśni niemieckie bardziej
są wykształconemi zaleta większej oryginalności w Angielskich

Campus Solienfis (z gazety Warszawsk.) p. 159. Przysięga dawnych
Xiążąt Karyntyi: Xiążę z lusznym orszakiem w bogatym ubiorze
szedł do okrągłego marmurowego kamienia stojącego na równinie
blisko 4 mil od Klagenfurtu mającego napis z XI wieku. Tam lud
czekał na niego a chłop z rodziny Edlingów z tej uroczystości z
powodu nazwany Xięciem Glassprunder pytał się prostszy nadcho-
dzącą paradę: któż to z takim przepychem przybywa lud odpowia:
dał Xże Kraju pytał znowu Jestże on sprawiedliwym Sędzią i
pomnożycielem dobra naszego (Nie inaczej odpowiadał lud jest nim
i będzie. Mówił dalej: Niechże ślubuje iż nie zgwałci praw
i będzie wolał raczej uprawiać roli tém bydłem, wskazał przytem
na chudego wołu i lichą szkapę obok stojącą. Po przyrzeczeniu
oświadczono chłopu iż za ustąpienie miejsca Xięciu, dostanie 60
fenigow, wolnienie od ciężarow z gruntu i domu i suknię Xięcia.
Poczem chłop uderzywszy lekko Xięcia w policzek a Xże zamieniwszy
z nim odzież pojechał konno na pole zwane Zeller (Campus Solienfis) gdzie
zasiadł na krześle z poręczami i w ubiorze chłopskim wykonał przysięgę na
uchowanie praw krajowych, odbierał przysięgę wierności i lenności
od rozdawał. Xże Marquard 1073 przez Cesarza Henryka mia

nowany xiążę Karyntyi pierwszy przyszedł w ten sposób wyręczony. Gdy dom Habsburski nabył Karyntyi ustał wyższej tylko rozdawanie lenności siedzącego na wspomnionem krześle trwało do 1564. Rodzina Edlingów jest do tychczas i posiada włokę gruntu wolną od opłat zwaną: Włoką siedzącą. W okolicy ruiny starego miasta, którą pokrytują za Tyburniją 1502 znaleziono metalowy posąg wojownika posłano do Salzburga i znajduje starszy pieniądze i inne rzeczy.

Rozmaitości 1820. 40

Wyjątki z pism a L. Stael Korynna czyli Włochy p. 36.
Poezyje H. Goreckiego: Moirtaur i Malina p. 183 Poranek p 201 – Szczur i Mysz p. 220. – Do mojego dęba p. 221 – Ptaszki p. 237 – Wiersz napisany w klasztorze Bielańskim p. 253 –
Dzieje hiszpańskiego rymotwórstwa p. 259.
Przysłowia sław: Polaków: Mich Wiśniowiecki: Jeżeli tam mości panie Chodkiewicz: Ja nie szoli ani wodu ale stego co mnie boli urosłem. Jan Zamojski: Włochy mnie człowiekiem zrobiły
Na kamień lekarstwo: czarną rzodkiew świeżą cienko pokrajaną trzymać nie ale przykryć naczyniu w wyjść sok sokiem nalewać do butelki aby się nie zepsuł na czczo tyż ke i wieczór przed spaniem łyżkę pić a w 12 dni ból ustanie p. 116
Gra w kostki używana w Polszcze przyszła z Carogrodu Kazimierz II lubił bardzo w nią grać a ^ny^ żanie którymu w młodości przy grze w kilka lat nie karał. Zygm I grywał w burdy – Gamrat grał z królową w karty Zygm. Ojcy: grał w flusa. Nauczyli się grać w karty Polacy będąc wysłani po Henryka Walezyusza W Krakowie profesor Murner wykładał z kart Logikę

1 Plesniany zbudowany miał zamek przez Helenę
córkę Wsewołoda III Xsięcia Kijowsk. 1180 zbito
wyniszczony pod Batym stoi na wzgórzu gdzie jest z góry
schodzą Monaster stary [illegible] zbudowany. Za [illegible]
góra z 2 [illegible] i mogiłami.
Czerny Ostrów wysoki szpic Karpat.

212

Mein Hoch

Herr Joh

Dorkow

in Ch

Görres [illegible]

213

~~a~~ Lwowie

Skop Podhorcensis lokai Jablonowskich uczył się w ~~Rzymie~~ Anglii – był rotmistrzem szwedskim – powrócił do Podhorec osiadł na roli jako chłop i ~~wydał~~ wydał niniejsze poezyje.

Baron.

pod czas drugiej oborywa dwoch bliźniaków dwoma wołami bliźniakami
sami w wierzchu z bodiakiem wieś cała nowym pługiem.

Wzbrojowni Podhorec są standary
szwedzkie Tatarskie i Tureckie
buńczuki szyszak srebrny, dawne
zbroje, buławy ~~[illegible]~~ hetmańskie

na Iwana!
dwa łuki w srebro oprawne
znaki które przed Wezyrem no-
szono, dawne oręże, pancerze
i rysztunki: - sieczników
pułków i wspaniałe Łoże
na Iwana! Stanisława
Koniecpolskiego

Swane, Swa

Szapasoczki

Franciszek Xawery na Kłodnie Pieczyski of
tach Bitce i Denisowie z Branic Branicki
kasztelan bracławski Orderu S. Alexandra
Newskiego kawaler, chorągwi pancernej
wojsk koronnych rotmistrz, barwałdzki
zastrzębicki starosta siostra jego
Elżbieta hrabina Sapieżyna wojewo
dzina mścisławska — ojciec Piotr
Branicki kasztelan bracławski
kawaler orderu orła białego a matka
Walerja z Szembeków Branicka
1762

1752 Radziwiłł ~~het.~~ wojew. wil.
hetman posiadał Kłodzienko
Krechowski klucz, Pomarzański
(klucz w Pomarzanach Branicki wo
jew. bracł. zamek wyreperował)

Dzidziłów.

Dominikanie w Rohatynie

Woroniaki pod Złoczowem. Włościanie tej wsi pozyskali niegdyś swobody od Króla Jana III albowiem kmiotek jeden jak podanie głosi z tej wsi wykopawszy kocieł ~~złota~~ dukatow w lesie pobliskim ofiarował go Sobieskiemu w potrzebie przed wyprawą wiedeńską.

226

R. 1635 zniszczył go wylew rzeki Wyrwy Tero

Podróż r. 1844.

Jarosławice (napis)

Pleseńsko (miasto)

Dzwenigród (miasto)

Halicz -

Kutyska (dyplomata)

Holikrady (jaskinie)

Zawoj

Tomaszowce (jaskinie)

Złoczów - Ożydów - Jarosławice - Ożydów - Gliniany - Czyży-ków - Dzwenigród - Bóbrka - Halicz - Tyśmienica - Tłumacz - Kutyska - Stanisławów - Zawoj - Tomaszowce - Żurawno - Lwów.

Lutnia kij 1671

Obwód Żółkiewski

Miast 4 miasteczek 18 wsi 264 domów 35434 familii 48596
Ludn. św. 198313 (męż. 97351 Kob. 100952) Obc 528 Raz.
198841. Między tymi Dz. 289 Szlacht. 560 Honor. 188.
Mieszcz. 1940 Włośc. 23764 Chałupn. 1363 Żydów 11005
(męż. 5307 Kob. 5598) Koni 26554 woł. 22303 krów
35046 owiec 36865.

r. 1810

Sanität 2 kam chir: w Lubaczowie i Mostach w miastach Lubaczowie i Sokalu sz. miejsk. akuszerki pol. Apteki w Żółkwi 1 w Sokalu 1.

Kraj równy małe wzgórza znaczne lasy kraj urodzajny gliniasty często z piaskiem zmieszany wydaje zboże, len konopi, i jest żyzny podostatkiem.

Koło Rudy Rożanieckiej, Lubaczowa na piaskach rośnie Scleranthus perennis Linn. na którego korzeniach żyje czerwiec polski coccus polonicus L. zbierają go tylko wieśniacy do farbienia grubego sukna i powiercoch dawniej nim amerykańską koszenillę znano mocno był poszukiwany.

Koło Sokala w Bugu żyją Bobry (Castor fiber L.) 4–5 stóp z ogonem długie 50–60 funt. ważące żyją w dziurach koło wody

Lu
szeg
Bie
nad r
do bi
II r.
4. M
lick
war
Fre
wra
Mis
zł p
pner
dat
Glin
swo
Boj
nach
Sok
Bełz
Naro
Chmi
na Końcu
Rau
Żół
Żół
aż p
Mag
rogr
w śr
Kiem
ma te

Lubaczów miasteczko do probostwa tutej- szego należały wsie Lukawiec, wójtowstwo w Bichalach i wieś Szczytaty (dziś Szczutków) nad rzeką Bosnąw województwie Bełskim która i dziś do bisk. przem. należy. Probostwo to nadał Zygmunt II r. 1596 na zjeździe jeneralnym w Warszawie d. 4. Maja biskupowi Przemysk. Wawrzyńcowi Goś- lickiemu aby z dochodów tych 3 włości utrzymy- wano w Seminaryum 6 Kleryków. Alexander Fredro bisk. przem. r. 1733 oddał to probostwo wraz z wsią Zatuże w obwodz żołkiewskim OO. Missyonarzom aby zało i z sumy kapitalnej 32000 Zł p. 12 alumnów utrzymywano. R. 1819 biskupi przemyscy zrzekli się Zatuża bo rząd od nich za- dał 3000 fl. Cm. na utrzymanie 12 alumnów.

jest t. huta szklanna podług Gwagn. miasto drewniane w równinie miało zamek wśród moczar

Glińsko 1051 mieszkańców ma fabrykę fajan- sów pod firmą Frederik Wolff & Compag. najczystsze przedające się w Galicyi i Moldawii r. 1811 robiło tu 60 robot- ników.

Bojaniec wieś tu urodzony Maurycy Moch- nacki

Sokal ma jeszcze ostatki okopów matka boska tutaj koronowana 1724 dn. 7 wrześni z Michała Połockiego Woły Wo- łyńskiego; podług Gwagnina miało zamek drewniany na wysokiej górze

Betz nad Zatoką z 2 kościołami jest tu dawny zamek podług Gwagnina miasto obszerne drewniane w równinie miało zamek drewniany wśród bagien

Narol nad Sanwią z wielką fabryką gontów Tu r. 1648 Chmielnicki wszystkich mieszkańców wyrznął. kościół najpiękniejszego w tym kraju wymurowany w nim marmurowe nagrobki Pana Kołowa

Rawa tu był sławny zjazd Augusta II z Piotrem Wielk.

Żółtańce wieś z 2 kościołami i 2000 mieszkańców

Żółkiew R. 1687 Tatarzy za podszczeniem Turków aż potąd napadli Sz. 50° 4' Dł. 41° 40' robią tu jedwabne wstążki i pasiki jedwabne

Magierow koło tego miasteczka są wały w czworogran sypane długości 70 szerokości 30 sążni w środku tylko zniesione od nich wieś z folwar- kiem Okopy ma nazwisko. Marczyński trzy- ma te wały za dalszy ciąg wału Trajana

Koło miasta stał dawniej zamek - Wałkowica druga góra na niej Tatarzy obozowali - trzecia góra zwie się Manastyr - tam widać Kurhan przypolicie zwany mogiłą na popowej górze ma w niej być pochowany Kochanek z Kochanką którą gdy mu Tatary porwali dognał ich zbił lecz jeden Tatar szablą jej rozwalił - sam zaś Kochanek został mocno ranny i zginął.

Dla wysokiej górze, także Lysyjanka zwanej Koło

Kazimierz Wielki zawojował bełzką ziemię około r. 1349.

r. 1388

Władys. Jagiełło ustąpił Wojew. Bełzkie xiętom Mazowieckim Ziemowitowi po...

Po śmierci synów jego małoletnich r. 1461 Władysława Xia Płockiego wcielił Kazimierz IV Jagiellończyk ziemię Bełzką do Korony. Ziemianie jeszcze r. 1462 za powodem Andrzeja Odrowąża Wojewody ruskiego i Jana Kuropatwy podkomorzego Lubelskiego a Starosty Chełmskiego, hołd wierności wykonali. – Rościł sobie Konrad Czarny Xże Oleśnicki mający za żonę Małgorzatę córkę Ziemowita Xia. Mazowieckiego prawo do Xięstwa Bełzkiego prawo ale za pośrednictwem Króla Czeskiego r. 1465 stanęła w Kaliszu ugoda w której Kazimierz IV Małgorzacie 20,000 # przyrzekł wypłacić. Xina zaś z mężem uroczyście się zrzekli Xtwa Mazowieckiego i ziemi Bełzkiej. Po zupełnym połączeniu Xtwa Bełzkiego z Polską dany w Brześciu r. 1462 podzielono wtedy na 7 powiatów: Buski, Horodelski, Grabowiecki, Sokalski, Tyszowiecki, Lubaczewski, i Jaworowski później Tyszowiecki z Grabowieckim złączono a Jaworowski z ziemią Lwowską. Xtwo Bełzkie: za panowania Xiąt Mazowieckich miało swoich Wojewodów jako to: Pawła z Radzanowa, Jana Kwaczoły z Nieborowa, i Jana Małdrzyka. Z Bełza rodem uczony Akademik Krakowski Jakób z Bełza żyjący r. 1543. – Wiersz bohaterski: Józef odbrani przedany r. 1745 wydany przypisują Samuelowi Szczawińskiemu Bełzkiemu proboszczowi. Okolica Bełzka żyzna urodzajna w pszenicę chłop tutejszy podług włodka małego przemysłu i serca, szlachcic dobry do prawa nie do Korda. W ziemi Bełzkiej wypalano dawniej wiele potażów które szły wiano Bugiem, potaże Bełzkie miały zaletę przed innemi.

Przed zaborem Wojew. Bełzkie składało się z powiatów Bełzkiego, Buskiego, Grabowieckiego, Horodelskiego i Lubaczowskiego. po zaborze miał cyrkuł Bełzki 3 dystrykty Zamojski, Tomaszowski, Sokalski. Herb Gryff złoty w polu czerwonym. Ziemia Bełzka ma mnóstwo wiele miejscach rzeczywiście ziemię obracających w kamień drzewa. Bełz od Lwowa mil 12. Bełz miał zamek drewniany szeroko rozlanemi błotami ponoć nieprzystępny, onim Alexander wągnum quam regia quam tartaria Jagiełła ... Tu była siedziba biskupów ruskich chełmskich.

Niemierów przy Kąpielach tutejszych jest park (im Pinim-Schloss) z chodnikami i krętemi drogami, duża sala, izba billardowa, spacery w pobliskim Rinsmanowiskim.

Bełz choć historycy nasi początek jego 1359 dopiero naznaczają zdaje się że dawniejszy był bo w Nestorowym spisie miast ruskich między znakomite Rusi horody już jest liczony a Xtwo Bełzkie istniało już w 11tym wieku. Miało dawniej zamek bardzo obronny niedostępny wśród błot w których się wody rzeki Załokia (od Długosza Bełz zwanej) pod miastem płynącej rozlewają. R. 1655 sejm jeszcze nakazał naprawę tego zamku, dziś ledwie ślady widać. Władysław Opolski tyle nadał przywilejów miastu iż go za założyciela trzymają. Między innemi dał przywilej r. 1360 Królów r. 1379 potwierdzony przez Zygm. Aug. i brata – R. ... następnych w którym Bełz za skład główny soli postanawia, aby Litwa tylko z Bełza sól brała – R. 1410 od Tatarów spalony zaś w r. 1588) Lubośmy zamek Kozakom 1648 oparł przecież okolicę zniszczono. – Podług wieści obraz Maryi porkowicza był w zamku bełzkim Obraz Maryi Panny od cesarza wschodniego Nicefora Xsięciu ruskiemu Lwowi dany od Władysława Xcia Opolskiego r. 1382 na Jasną górę przeniesiony. Lecz Zimorowicz w historyi miasta Lwowa dowodzi że w Bełzie ten obraz nigdy nie był. Był tu Klasztor Dominikanów dawniej Xiąt Mazowieckich fundacyi teraz po zniesieniu obrócony na kościół parafialny Łaciński. Później Zofija z Karabczowa Chodkiewiczowa kasztelanka wileńska wystawiła w Bełzie klasztor Panien Dominikanek wieś Stajeczin nadała co sejm r. 1648 zatwierdził. Jest tu i cerkiew starożytnej erekcyi i bardzo dawny kościołek drewniany. R. 1562 postanowiono w Bełzie miejsce sejmików powiatowych r. 1605 był tu synod kalwiński. Biskup Chełmski ruski pisał się także zawsze: Bełzki. Starostwo Bełzkie płaciło 6274 złp. Pod panowaniem Austryi był do r. 1783 w Bełzie cyrkuł, urząd potem do Żółkwi przeniesiony.

Kulików m. powstał z osady brańców tureckich za Jana III osadzonych.

Sokal R. 1505 Król Zygm. I z Mikołajem Firlejem hetmanem polnym pobił tu Tatarów. Stąd był rodem żyd którego podskarbi Tyzenhauz do Grodna sprowadził przeszłe=go wieku gdzie założył sławną giserną dla dru=karni w której piękne litery lano i w której się wiele giserów wyuczyło.

Żółkiew. jest tu szpital S. Łazarza założony 1629.

Klasztor Dominikanów założyła Teofila z Żurowa na Żółkwi Sobieska Kasztelanka Krakowska.

Kulików Kośc. założył Mikołaj dziedzic Kulikowa r. 1399 Junii 17 za pozwoleniem Jakóba Arcybisk. halickiego Eo potwierdził Król Zygm. Aug. 1562 – Piotr Arcyb. lwowski r. 1546 d. 25 August. na prośbę Mikoł. Herburta Odnowskiego de Fulsztyn Kasztel. Przemysk. i starosty lwowsk. kościół ten na prepozyturę wyniósł

Tartaków niegdyś dziedziczne miasto Radziwiłłów Xiążę jeden z nich Krajczy W. X. Litewskiego pozwolił tu żydom założyć drukarnią nową aby ten przemysł od Żółkwi tu obrócić. Ale r. 1754 kazał ją zamknąć i darował Jezuitom

R. 1754 bisk. Atanazy Szeptycki kościół parafialny w Żół=kwi ruski przy którym były notoki S. Jana Sczawskiego oddał Bazylianom i zrobił z niego opactwo za zezwoleniem kollatora Radziwiłła.

Żółkiew niegdyś dziedzictwo Jana Sobieskiego. W farze pochowana Xiężna de Bouillon wnuczka Jana III Król Jan III dał żydowskiej bóżnicy przywilej na drukarnią z warunkiem aby na każdym druku wy=mienione było imię dziedzica miasta drukarnia ta r. 1753 była w samem miejscu naprzeciw ratuszowi w domu o 3 piętrach i miała pras drukarskich 8. Była wtedy tamże i druga drukarnia żydowska.

Bełz tu się sądy ziemskie 4 razy do roku odbywały

Busk d. d. d. d. d. d.

była tu jeszcze w r. 1768 Archimandrya dyzunicka należąca do biskupstwa białoruskiego

Bełz dawne Xięstwo bełskie obejmowało tę ziemię które za rządu Austryjackiego cyrkuł Zamojski było tu za Xiążąt biskupstwo ruskie które potem ustało a na to miejsce w Chełmie założone dla tego też aż do nowszych czasów władyka chełmski nosił tytuł także bełzkiego.

<u>Skwarzawa nowa</u> W cerkwi tej r. 1761 były Ewange-
lie pisane, tam był napis: Roku Bożyja 1588 misiaca
Januaryja stała sia rzecz słusznaja, Żan Marko z Że-
noju swojeju kupył syju knyhu Jewanhelyje & i
prydał jeho do cerkwy Rożdestwa Chrystowa do seła
Nowoi Skwarzawy &. i buły przytom swiaszczennyki
Sapożynski Otec Hryhory Mazoszynski i Otec
Jewstafyj z Staroj Skwarzawy. Diało sia to na
swiaszczenyju Cerkwyj i zapysał to pop Swiato-
jurski Symeon z Lwowa.

Tartaków robią wiele drewnianych naczyń.

Nagrobki w Żółkwi podług Starowolsk. monum. Sarm. p. 476.

1) Stanisława na Żółkwi Żółkiewskiego + 1620 pod Cecorą. pobił Kozaków rebellizujących, Tatarów pod Ułyszą, Carów Mosk: kiewskich wziął w niewolę padł pod Cecorą wojując z Tatary 6. Octob: ra Anno 1620 wieku 70 ciało do Żółkwi zawiezione Głowę wzięto do Konstantinopola potem wykupiono do Żółkwi był Kanclerzem i Hetmanem Wielk. Kor. Starosta Baru, Kamionki, Jaworowa &.

2) Joannes Żółkiewski Hrubieszovien. Jaworovien. Kałussien. Capitaneus pod Cecorą wzięty od Tatar powrócił nazad: + 1623. April. 26 aetat. 28. oba te nagrobki Ojca i syna położyła córka a siostra Żółkiewskiego Zofia żona Jana Danielowicza [illegible] Palat Russiae.

3) Regina in Fulsztin Herburtówna żona Stanisł. Żółkiewskiego + 1626. die 6 Novembr. aetat 60 wystawiła Kościół w Żółkwi postawiła matce Zofia Danielowiczowa.

4) Zophia in Żółkiew córka Stanisława i Reginy Żółkiewskich żona Jana de Olesko Danielowicz Palat Russiae + 1634. aetat 44 położył syn Stanisław Danielowicz.

5) Stanisław z Żurowa na Olesku Danielowicz Terrar. Russiae Palatinides Praefectus Korsunensis był na dworze Zygm III walczył pod Smoleńskiem wzięty od Tatar pod Cecorą zamordowany od Tatar + 1636 aet. 27.

6) Stanisława Sobieskiego brata Jana dziecka + 1638.

7) Krzysztofa de Żółkiew Żółkiewskiego + 1640.

Artasów wieś ½ m. od Kulikowa była to Królewszczyzna na którą płaciła kwarty 590 złp. pół 1½ mil od Żółkwi

Babiniec wieś R. 1611 Rplita Zielińskiemu w nagrodzie na lat 60 puściła nad Bugiem pod Sokalem.

Baranie peretoki w. kamer. d.c. 2496 d.p. 208 pol. orn. 228 ogród 7 łąk 20 lasu 878 morg. Cena 52,000 fl. W.W. leżą w nieforemnej krawędzi Galicji wsuniowej w Kraj polski i ze 3 stron otoczonej.

Basznia wieś mit Borowa gura, Brzezinczaki, Reichau, Sieniawka Sołotwina und Tymcze. Woyt. pł. kw. 112 fp. przy gości. ½ m. od Lubaczowa. huta krzyształowa nad potokiem Hnidawa ma d.c. 11,739 d.p. 18.222 ogród 7 pola orn. 561 łąk 288 w gruntach rewizyjnych pola orn. 907 łąk 134 morg. lasu 3561. Cegielnia potażarnia, stawy. Cena fisk. 54,860 fp. M. Kor.

Batyatycze wieś mit Humacz, Lipniki und Zdesow na gości Brodzkim z kopalnią kamienia mil 3 od Żółkwi blisko Kamionki Strumiłowej.

Lipsk miasteczko tu się urodził z końcem XVI wieku sławny Stanisław Sarnicki był sekty Kalwińskiej miasteczko to należało Sarnickim herbu Ślepowron.

Sokal ma podług Starowolskiego żadny klasztor klasztor Bernardynów na wyspie którą Bug tworzy bogaty i zbrojny warowny.

Bełz (Bełza) R. 1376 król Ludwik wojując na Rusi zajął.

Bełżec mit Brzeziny w. granicy z Narolem tu Ko: mora graniczna. Jan Zakowski z Łęczyckiego tu osia: dły założył to miejsce, od niego wziął nazwę zacny dom Bełżeckich h. Jastrzębiec dzd. Lipskich teraz dzd. Lię: tryckich. Cena dóbr Bełżec i Brzeziny urzędowa r. 1825 jest 63,864 fl m.k. Leży bl. Narola i rz. Zatoscia a o m i. od Lubyczy.

Glińsko mit Czeromoszna w. na gośc. położenie wzgó: rzowate. Tu węgle ziemne brunatne bl. Żółkwi.

Hucisko mit Horbowice und Zrowale w. bl. Krechowa papiernia.

Huta Różaniecka mit Kury w. obfity kamień wapienny i wapienie

Kamionka wołoska mit Bobroidy, Brzezina, Bude, Hole Krusyna, Krzywe, Lipniki, Miława, Moszczana, Piwce, Piratyn, Pomłynów u. Starawieś – w. taż sama podobno co i Brzczyska do ekonomii Lubaczow: skiej, ma kilkaset osady tu obrabiają kamienie młyń: skie d.c. 11560 d.p. 5561 roli morg. 1619 łąk 1318 pastw 129 cena rocz. 14.296. fr.

Łopatyn po śmierci Krola Ludwika zajęli Litwini

Wercherata tu był monaster Bazylianów na wzgórku przy źródle Łotomy r. 1678 dn. 20 Kwietnia przez Joba Jamnickiego Bazyliana z monasteru Smolińskiego wystawiony.

Krechów Monaster Bazyliański założył Żoł: kiewski. Król Wład. IV r. 1635 potwierdził fundacyję.

Niemierów Tu w lasach dziś huta szklanna w której [Kość. łac. założył Jan Stadnicki z Żmigroda dzie: dzic tutejszy] posledne szkło robią.

Ruda Różaniecka wśród piasków jest tu kopalnia i piec dla żelaza. Ruda tutejsza która o 4-6 mil od fabryki kopią się bloßen sandigen Dünenlagern vielen Bergstein und Eisenmassen und Braunstein andern und natürlichen Erzlinienblau, ruda daje 20 proc. żelaza, topią się dość nieczysto w wysokim piecu; fabryka należy do rządu.

Mokrotyn Tu założyli osadnicy z Pfalcu z niadkiem r. 1790 plantacyję rebarbarową r. 1792 było 36000 pni (Rheum palmatum Linn.) dziś już ich niema.

Dobrotwór nad Bugiem z wielkiemi laſami ztąd liczne
tratwy drzewa Bugiem ſpuſzczają.

Kochanówka w. wł. Czermińſkich był tu piękny zwierzy-
niec ogród z fontannami ſtatuami wygodnym domem
ulicami wyſadzonemi do cerkwi i goſcińców.

Łukawiec w. jedna należy do biſkupſtwa przemyſkiego
druga była Wincentynów Przemyſkich teraz rządu.

Mircze w. gniazdo Magierów a Mircze Mirec-
kich.

Lipe w. gniazdo à Lipe Lipſkich.

Łykoszyn w ogrodzie tu były drzewa morwowe i jed-
wabniki

Korczów w. z domem mieſzkalnym wł. Swieżawſkich.

Korczmin w. z domem niegdyś Swieżawſkich

Dzików w. z pięknym ogrodem Xiąt Czartoryſkich.

Nowagrobla w. wł. Xząt Czartoryſkich z pięknemi
ſtawami i hamernią miedzianą.

Lubela czyli Łazy wśród laſów miaſteczko źródło dobre
wody do picia i rozpuſzczania wódki.

Kamionka Rzeczycka w. ma kilkaſet oſady tu obrabia-
ją Kamienie młyńſkie.

Rzeczyca w. do ſtaroſtwa lubaczowſkiego piękna i oſadna

Rebenne w. do ſtar. lubaczowſk.

Sokal Xże Kazmierz Poniatowſki brat Króla będąc tu ſtaroſta
piękną rajtſzulę z pomieſzkaniem i ſtajniami w której miał ſliz-
ne ſtada Koni równie jak w Poturzycy i Stojanowie wymurował.
Z drugiej ſtrony Bugu piękny klaſztor Bernardynów i koſcioł mie-
dzią pobity z apteką oſobną, mieſzkaniami ſzpitalnemi i officynami.
wielu cudowny obraz Matki Bożej od Anioła wymalowany (w ołtarzu
hebanowym ſuto ſrebrem ozdobionym od Michała Potockiego wojewody
wołyńſkiego wyſtawionym) ubogacony Koronami Rzymſkiemi ſuto brylan-
tami obſypanem i blachą całą złotą od Salezego Potockiego wojewody
generała ziem Kijowſkich. Gdy Chmielnicki z kozakami i Tatarami klaſz-
toru tego chciał dobywać rozdzielił ſię w jego oczach Bóg i tę kępę
uczynił; on z podziwieniem ofiarował puhar ſrebrny z którego pijał, te-
go koſcioła.

Rozdzałów w. wł. Sięzny z hrabiów Cetnerów Sułkowskiej.

Perespa śpiękny pałacyk, ulice wysadzone lipami i ogród wystawił Salezy Potocki Wojewoda Kijowski.

Zużel w. hrabiów Siekierzyńskich z pałacem i ogro: dem

Uhnówek w. z pałacykiem

Żabcze murowane w. od murowanego domu tak nazwana.

Koniatyn w. z pałacem murowanym ozdobna daw: niej domu Bzgów, teraz hrab. Cetnera.

Lubycza w. włościanie tej wsi nazywają się Książe Lu: byckie r. 1766 na Sejmie gdy ta wieś do dóbr kasztelanij bełs: kiej miała być przyłączona ukazali przywileje od Xiążąt Bełskich i Mazowieckich oraz od Królów Polskich na wolność zupełną i aby podatków nie płacili.

Werchrata w. z przyległościami należała do stołu woje: wodów bełskich klasztor z kościołem X.X Bazylianów; tu wy: rabiają kamienie młyńskie dom tu wymurował hrabia Cetner wojewoda bełski. nabyte od rządów austryjackich wraz z Medyką (obw. przemyski) dla Zofij z Korninów Krasińskich Sięzny Lubomirskiej kasztelanowy krakows: kiej.

Waręż, Tuczapy, Laszczów były własności Laszczów.

Żołkiew tu sagrobowce Sobieskich, ~~[illegible]~~ Żołkiewskich, Ja: kuba Sobieskiego i Daniłowicza wojewody ruskiego. Za górze Haraj bardzo daleki widok Jan III Sobieski Król polsk. miał tam letni pałacyk z roskoszy zawołał Ha - raj! i stąd nazwa. na tej górze są 200 letnie modrzewy oraz kasztany z owocami bez kolców stare drzewa owocowe. Cały ten pa: górek Haraj należał do zwierzyńca który się aż pobra: my zamku rozciągał. W okolicy kopią ziemne węgle.

Obacz strona 434. 224

Dodatek do Cyrkułu Żółkiewskiego.

Glińsko, wieś należąca do Państwa Skwarzawy W. Pawła Niklorowicza; ma 1051 mieszkańców, godną uwagi z przyczyny fabryki fajansowey, o którey iuż była mowa w Nrach 14 i 31. Gazety Lwowskiey r. 811.

Gdzie dziś Żołkiew było pole należące do wsi Winniki Andrzeja Wysockiego. Gdy Tatarzy
wpadłszy na Ruś podczas niebytności Stanisława Żołkiewskiego dobra tegoż zniszczyli i
miasto Żołkiewskich Zmienica (którego ruiny dziś na polach Glińska widać) zbur-
zyli i dobra koło Niemierowa i Magierowa popalili, kupiła Regina Herburtowa z Fulsz-
tyna żona Żołkiewskiego obszerne pola nad rzeką Świnią należące do wsi Winniki
od Andrzeja Wysockiego. Wieś ta Winniki stała gdzie dziś szpital wojskowy tam była kaplica
drewniana zrazu którą Wysocki zbudował potem Sobieska wystawiła tam klasztor Dominikanek.
Zbudowano tam Żołkiew miasto rodzinne. Kościół S. Wawrzyńca parafialny wystawiony przez
Stanisława Żołkiewskiego i żonę jego Reginę z Fulsztyna nosi tytuł S. Wawrzyńca i Stanisława
poświęcał go Jan Andrzej Prochnicki Arcyb. lwowski 1623 d. 28 maja jak to głosi napis zło-
conemi literami na czarnej marmurowej tablicy (in pariete ingressus sacelli) r. 1630 d.
16 Grudnia zamieniony w kościół parafialny którego pierwszym proboszczem był Jan Ostowski
dawniej proboszcz w Kościejowie. R. 1676 był tu opatem Alexander Wolf — Żołkiewski nadał miastu
wiele przywilei — Klasztor Dominikanek po skasowaniu r. 1787 przez Józefa II na lazaret wojskowy
obrócony. Jakób Sobieski ojciec Króla Jana (gdy miasto ogniem spłonęło wiele nadał miastu swobód)
— Jan Sobieski r. 1646 odziedziczył Żołkiew zbudował klasztor i kościół Bazylianom zwiez.
życie pyszne pozakładał. Matka jego Teofila Sobieska z żalu po swym starszym synie a bracie
Jana III Marku który r. 1652 zginął pod Batowem wybudowała klasztor Dominikanów gdzie
z synem swym Markiem r. 1661 pochowana leży. — R. 1696 po śmierci Króla odziedziczył Żołkiew
Jakub Sobieski który 1737 w Żołkwi umarł na jego córce Maryi Karolinie Xiężniczce de
Bouillon r. 1740 wymarła rodzina Żołkiewskich Daniłowiczów i Sobieskich.
Księgi metryk parafii Żołkiewskiej poczynają się od r. 1604. d. 15 Stycznia — R. 1641 d. 21 Maja
ciała S.S. Datiana i Kressen-
cyi (przez Urbana VIII pap. za pomocą Mikołaja Lenczyckiego jezuity Zofii z Żołkiewskich Daniłowi-
czowej przesłane) w przytomności Jakuba Sobieskiego woj. bełzk. i jego żony Teofili z Daniłowiczów
z zamku Żołkiewskiego z kaplicy przeniesiono
do kościoła farnego Żołkiewskiego w przytomności Stan. Grochowskiego arcyb. lwow. — R. 1648 Kozacy byli
w Żołkwi — R. 1653 d. 2 Marca zaprowadzeni Dominikani do Żołkwi — 1672 napad Turków — 1674
ochrzczony Mechmed d. 29. Septembr. trzymał go do krztu Jan III — 1675 napad Turków; klasztor
Dominikanów się spalił — 1716 napad Szwedów który wyciągnęli wielką kontrybucyę — 1718 d. 18
Czerwca spaliło się tu prawie całe miasto: klasztor i kościół Dominikanów — Kościół S. Łazarza —
Cerkiew S. Trójcy z klasztorem zakonnic. — 1733 napad Moskali — Michał Radziwiłł Xże fundował r. 1741
opactwo Żołkiewskie kollegiate zamieniwszy plebanię d. 1 Stycznia 1743 przy czym opatem Jerzy Mocki proboszcz Żołkiewski i Kulikows-
ki — Do opactwa Żołkiewskiego dołączono probostwo Kulikowskie i wieś Mogilany prałatów było 12 ci byli
dziekan proboszcz Uściszowski, kustosz proboszcz Łomorzański — Scholastyk prebendarz kościoła
szpitalnego S. Łazarza na przedmieściu Żołkiewskim — Primicerius proboszcz Zarzyczowski — kanclerz proboszcz
zborowski — Penitencyarz — Prebendarz — 8mo kanonik proboszcz z Żółtańców — 9 kanonik proboszcz
z Jassowa — 10 kan. prob. z Jeziernej — 11 kan. proboszcz z Kukizowa — 11 kanonik fundowany

przez Michała Radziwiłła którému nadał prebendę kapellanij w zamku. —
1769 powietrze wielkie — 1810 napisy na nagrobkach Żołkiewskich wyrwane — 1823
był tu Franciszek Karol — 1831 umarło na Cholerę 339 osob — 1833 z 17 na 18 Maja
w nocy wybuchł ogień spalił 130 domow klasztor Dominikanow, Bazylianow, bożnicę
żydowską = R. 1684. w dzień S. Jakuba legat Papieski Pallavicini Krolowi Janowi III
w przytomności żony syna Jakuba posła Cesarskiego hrabi Walstein — posła Wenetow Angelus
Mauroceninus oddawał od papieża poświęconą czapkę (galeam) z kosztownemi kamieniami — miecz
z złotą pochwą — różę złotą z kamieniami drogimi dla Królowej. —
Kościoł farny w Żołkwi ma 1) nagrobek Stanisł. Żołkiewskiego Kanclerza i syna jego
Jana Żołkiewskiego w postaci naturalnej z czerwonego marmuru z kolumnami z kararyjskiego
marmuru był tu napis przez Jana III postawiony: Exoriare aliquis nostris ex ossibus
ultor — na drugiej stronie Regina z Fulsztyna Żołkiewska żona Stanisława i Zofia
z Żołkwi Daniłowiczowa córka Żołkiewskiego (był tu napis Vaeh genti insur=
genti contra genus meum, Deus enim omnipotens vindicabit in eis —) w ubiorze zakon:
nic przy wchodzie z nawy do prezbiterium popsute nagrobki z czarnego marmuru z białemi
figurami nadpsute: 1) ze strony epistoły: Stanisława z Żurowa Daniłowicza starosty
Korsuńskiego + 1636 w wieku 27 w niewoli Kantymira. 2) z strony Ewangelij: Jakuba
z Sobieszyna Sobieskiego wojew. bełski Kasztel. krak. + 1646. z długiemi napisami łacińskie:
mi. — Prócz tego znajdują się w tym kościele: Obraz Matki bosk. w ołtarzu S. Sakramentu
od Carlo Dolce — piękny obraz S. Franciszka Seraph. — Stanisław Daniłowicz w natu
ralnej wielkości obraz w zbroi rycerskiej — Obraz Jakuba Sobieskiego Kasztel. Krak. w ubiorze
senatorskim — obraz Stanisł. Żołkiewsk. i syna jego w kaplicy Sanctissimi — Obraz Reginy
z Fulsztyna Żołkiewskiej i Zofij Daniełowiczowny w kaplicy S. Anny — Jakob Królewicz
klęczy przed S. Jakobem apostołem który mowi „Ex hac in illam" w górze anioł
trzyma Koronę Krolewską — Łyżka z nakrywką z słoniowej kości wielka w kościele — Casu=
lae cum Dalmaticis et pluvialia z materyj obozów tureckich zdobytych pod Wiedniem —
w grobie fundatorow znaleziony szkaplerz Stanisł. Żołkiewskiego z złotym łańcuszkiem na
którym był napis: (Ego Mancipium Mariae) rękawice poniczochy jedwabne i ka
watki sukien fundatorow. — koło grobowca Stan. Żołkiewskiego bitwa pod Klusznem
r. 1610. drobny bardzo — koło grobowców Reginy Żołkiewskiej bitwa pod Chocimem obraz 1673
koloryt żywy — w kaplicy po lewej ręce Odsiecz Wiednia 1683 na dole na listku napis mastra
najżywszy w dobrym świetle tło zielonawe ma pogodny widok — w kaplicy po lewej ręce
bitwa pod Parkanami 1683. tło zielonawe — w świetle złym wisi — smutne obraz ten nie zrepa=
rowany. Engerth nadworny malarz X-cia Anhalt Köthen r. 1825 poprawiał te 3 obrazy
(oprócz bitwy pod Parkanami) do czego go za 1456 złł R. Jan Wincenty hrabia Bonkowsky
Xi Komisarz rządowy sposobił. Engerth umarł 1831 na Cholerę. — W kościele dominikanów
2 nagrobki z czarnego marmuru z urnami z alabastru i obrazami osob zmarłych:
1) z napisem: D. O. M. = mortales exuviae Theophilae a Żurow Sobieska Castellanae Cra:
coviensis sub hac tumba immortalitatis gloriam expectant — neptem Stanislaus in

w zamku bardzo ładny portret Królewicza Jakuba.

Żołkiew Żołkiewski cancell. regni et supremus exercituum dux ingentibus meritis et sanguine ad Coelorum fuso avus promeruit – filiam Joannesa Żurow in Olesko Daniłowicz terrarum Russiae palatinus derivato per Danielem Haliciae regnantem regiae propaginis splendore conspicuam parens progenuit consortem Jacobus a Sobieszyn Sobieski Castellanus Cracoviensis primum dignitatis senatoriae sidus amplissimo honore locupletavit – matrem invictissimus ac ter augustus Joannes Magnus hostium circum jacentium terror, Turcarum profligator, Orientis domitor, Viennae Austriae totiusque imperii occidentalis defensor pater patriae, fidei orthodoxae protector inclyto honore filius coronavit – Idemque tumulum hunc in ecclesia quam a fundamentis erectam simul cum monasterio PP. Praedicatorum dotavit ac Deo sub titulo Deiparae in caelum assumptae consecravit ac suae amantissimae matri posuit – Felix anima vixit trois annos LIV obiit XXVII Novembr. MDCLXI drugi nagrobek Marka Sobieskiego starosty Krasnostawskiego który poległ pod Batohem aetatis 34 r. 1652. Jan III młodszemu bratu postawił nagrobek 1684 r.

Zamek Żołkiewskich kwadrat wchod niby na wieże nad bramą z marmuru czerwonego herb Żołkiewskich. wtyle 7 figur przedstawiających Sobieskich i Radziwiłłów rodziny sprawione kosztem Michała Xcia Radziwiłła. Osoby w naturalnej wielkości pod dwoma tylko napis na tablicy marmurowej Joanes III rex etc: Jacobus Sobieski ojciec Krole jase ostatnia 8a figura z napisem: Katarzyna Sobieska Xiężna Radziwiłłowa. W zamku komin z czarnego marmuru z insign. Krolewsk. U Jakubowicza czyli Józefowicza jest bardzo śliczny portret Królewicza Jakuba (o którym Weissenbach)

Genealogia Żołkiewskich panow:

1) Stanisław Żołkiewski + 6 octobr. 1620 żona Regina Herburtowa z Fulsztyna + 7 novembr. 1624 dzieci: a) Jan Żołkiewski starosta hrubieszowski jaworowski bezdzietny + 26 Aprilis 1623 b) Zofia dziedziczka na Żołkwi (żona Jana Daniłowicza wojewody ruskiego) + 20 Aug. 1634. c) Katarzyna żona Stanisława Koniecpolskiego wojew. sendom. hetmana w. pol. busk. kowelsk. bask. starosty.

2) Jan Daniłowicz wojewoda ruski żona Zofia Żołkiewska (jak wyżej) dzieci: a) Stanisław [illegible] Daniłowicz zginął w niewoli Tatarskiej 1636 bezdzietnie b) Teofila (żona Jakóba Sobieskiego) + 27 Novembr. 1661.

3) Jakub Sobieski kasztel. Krakow. + 13 czerwca 1646 żona Teofila Daniłowiczowna, dzieci: a) Marek Sobieski starosta krasnostawski poległ pod Batowem bezdzietnie 1652 b) Jan III + 1696 żona Maria Kazimira – c) Katarzyna Sobieska.

4) Jan III Sobieski żona Maria Kasimira + 1716 d. 3 stycznia w Francyi dzieci: a) Jakób pierwszy + 1737 d. 20 Grudn. w Żołkwi żona Jadwiga Elżbieta umarła Olaviae pochowana w Wrocławiu b) Konstanty drugi + d. 22 Julii 1727 w Żołkwi żona hrabina de Wessel bezdzietnie c) Ale-

xander trzeci + w Rzymie bezdzietnie pochowany u Kapucynow d) Teresia Kunegunda wydana za Maxymiliana Electora Bawarskiego + 1730 w Wenecyi.

5) Jakob Sobieski Krolewicz (z żony Jadwigi, Elżbiety, Amalii Księżny Neuburgskiej) dzieci: a) Maria Casimira bezdzietnie w Oławij + pochowana w Wrocławiu b) Maria Karolina druga dziedziczka Żółkwi poszła za Xcia Karola Godofreda (Princeps Sedanen) de Bouillon ... umarła 8 Maja 1740 w Żółkwi majac lat 42 *) c) Maria Klementyna trzecia corka zona Jakuba III Króla Brytanii umarła w Rzymie.

6) Michał Kazmierz Radziwiłł Xże na Ołyce i Nieświeżu hrabia na Mirsydłowice, Korys, Kroże, Biała kasztelan Wileński hetman poln. W.X. Lit. Krzemieniecki, Człuchowski, Kamieniecki starosta oddziedziczył Żółkiew 1740 ex sorore Joannis III avia sua.

...lia Gwizdak ...ska

*) Pochowana w Klasztorze Sakramentek w Warszawie gdzie jej nagrobek mówi że umarła 1734 aetatis 42 miała z Xiędzem Bouillon dwoje dzieci poszła za mąż we Francyi, skąd wróciła do Polski (Alleluja 1843. str. 54 mówi że umarła 1739)

Podróż moja do Żółkwi.

(Żółkwia) z pięknemi ogrodami

Żółkiew niegdyś, miasto grodowe, zbudowane p. Stanisł: Żółkiewskiego, Hetmana W. Kor. na początku XVII w. — ozdobne wspaniałym, dziś z niemczonym zamkiem, w którym Jan III prawnuk Żółkiewskiego rad przebywał był. Środek miasta zajmuje rozwalina sponiewierana i kościół dotąd pozostała jedyna spuścizna upłynionego szczęścia i życia Polski, gdzie zwłoki tego naszego wojaka, nieodżałowanego rodaka pod nagrobkiem mistrzowskiego dłuta odpoczywają. Na wielki czwartek przybywałem do tego w dumach pogrążonego już nie grodu, ale lichego miasta — aby nudne chwile studenta ożywić, odświeżyć pamiątkami ostygłemi dla innych. Ja często lubiłem do Żółkwi chodzić, a rem sobie na resztę drogę skrócił. Lata 1830go chcąc moim dwom dobrym, wyrozumiałym przyjaciełom Jaropełkowi Kałuskiemu i Józefowi Dworakowi z Pragi, do nas przybyłemu, przybyłemu aby nas zwiedzić, pocieszyć — serdeczną wielką sprawić, której aż do wyżalenia użyłem: przedsięwziąłem ostatnią wycieczkę, ale wiecznie pamiętną. O jak miło prawdziwemu polskiemu dziecku, gdy się ma z kim rozmówić, czuć z powszednimi ludźmi śmieć podróżować — jam to doznał wiele kroć razy i wielu innych doznało — do czego dusza zwadosci ledwie nie zagada, to dla drugiego albo czczym, lub martwym zmysłów bawidłem. Kościół budowany w krzyż, ozdobny kopułą pozłoconą. Na pokryciu widno liczbę 1741 przychodzie zaś czyta się: Adorate Dnum in atrio ejs

zaczęto 1687. Wokrąg świątyni znajdują się Basrelify, czy-
li raczej dosłowne niby to hieroglificzne odciski, jako to orła,
strzały, jeździca, miecza i innych przedmiotów. Wnętrz koś-
cioła nie nazbyt wymierny. Jedynie obrazy uświetniają
ten sponiewierany dom boży, i chociaż niepamięcią styrane
znawców nie posledniech corocznie do siebie wabią. Zjed-
noczone stany królestwa czyli raczej Pseudo królestwa
Galicyji odświeżyły, żaląc się nad rodaka swego pamiątkami,
te świetne zabytki Żółkwi. Nad zakrystyją wyryty na-
stęp: napis: Regnante Augustiss: F. I ~~Imp.~~ Austr. Gal. & Lod.
rege — 4 depicta tabula in hac E. reposita strenue gesta Joan.
III. Pol. reg. et Stan. Żółkiewski supr. emerit. Pol. ducis com-
plectentes vetustate corrupta pristino nitori sumptu ord: Reg.
Gall: restituta (a pocóż to F. I.?) operam adhibente Jos. En-
gerth pictore aulico ppis Anhalt Coethen scilicet:
Tabula in sacello div. Annae dicato a pictore Altomonte
confecta exhibet expugnata 1683 ad Vind. posit. Tur. castra. —
Ad eandem plagam posita tabulla i sacello Deipara Virg. exhibet
pugnam in eod aō penes oppid. Parkan in Hungar. sitam cura ejusd.
pictor: adumbratam.
Intrando in Presbyt. ex parte dex. appensa tabul manu ~~Kaestler~~
Kaestler pictoris facta exhibens proelium 1673 penes oppid.
Chotimum, ubi caesa 80000 Tur. a J. Sob. tunc sup. P. duce — demum:
In eodem Presbyt. ex parte adversa adjacet tabul. exhibens
pug: 1610 ad Clusinum in qā St. Żoł. profligatis Moschor. copiis
Moscvam eo tempor. Metrop. imperii occupavit ducesq captiv:
Varsov. adduxit. — Tabulae hae renovatae A. D. MDCCCXXV.

I Tabula.

Ładna okolica Wiednia. W głębi s. Szczepana wieża, s. Piotra kościół i nieprzejrzane błonia Turkami zasiane czynią na zmysł wejrzenia nader miły wpływ. Na stronie zajadła walka, Sobieski pałasuje psubratów. W obłokach orzeł pol. zaszpiony. Zewsząd dział wystrzały, całe przedstawienie gdyby istotne — na samym wierzchu anioł z palmą i napisem świętym.

II Tabula.

Dwa wzgórki na których warowne miasto Parkan. Okolica przecudna — a szkoda że ogień i wojny sztukę tutaj zagasiły. W głąb nieskończenie cudowna dziedzina. Na stronie rzeka, na której tureckie wojska na statkach wojują i giną. A Sobieski gromi. Wyżej tekst pisma ś. most

III Tabula. Bitwa pod Chocimem. Lasy nieprzebyte, tak żywo oddane, że łatwo zmysły zatumanić. Sobies. gołogłowy w żółtych botach buławą rozkazy daje. Rzeka jest bojowiskiem. W górze: Dextra D. percussit inimicum.

IV Tabula. Konnicy szyki. W środku ogień żywo oddany. Jest podpis u dołu tych dwóch obrazów, opisujący dzieje czynu, które gdy się łatwo dorozumieć z napisu Zakrystyjnego pomijam. —

Są tu jeszcze nagrobki sławnych mężów i kobiet, z czerwonego Marmuru. Przy wchodzie do Presby. są po obu stron. nagrob. Nad pomnikiem Jakóba a ~~Sobieszym~~ Sobieskiego + MDCXLVI widać obraz śliczny Polaka poważnego w dumie myślącego. Żupan ma czerwony, żółte buty, buławę i pokrycie bogate. Z drugiej strony obraz młodego woja całkiem czarno ubranego. Domyślam się że to

Zawisza. Obaczyć go nad nagrobkiem Stan: in Olesko Daniłowicza + 1636 aetis 27. Dalej po kościele widać dość podobnych obrazów częścią rodziny, częścią pokrewnych, częścią znajomych i sławnych mężów i kobiet. Osobliwej piękności był nam obraz przedstawiający pustelnika, przy którym młody jakiś królewicz pełen ufności i wylania się serdecznego. Nader mię ten obraz ujął. — Zamek zabudowanie wielkie o trzech piętrach — dziś ani śladu dawnej wielkości dawnej wspaniałości. [illegible] obrócili [illegible] na pisarnię (temu kancellaryzowie pisarzu [illegible]) obrócili go na pustkę na skład słomy i siana na stajnię konnicy cesarskiej. Widać tu jeszcze rzeźby popsute pustotą, ludzi niedobrych, głupich złośliwych. Jacob: Sob: ojciec Jana III — Mich: Kazim: Radziwiłł 1550 — Żółkieski i inni czynią tomiejsce niby kaplicę. — O ja tu jeszcze i więcej widziałem i widzę w mej duszy, bo nie łatwo zapomnieć ojczystych pamiątek. —

(cf: Zamek Złoczowski, którym oglądał i zamek Olesko którym przestąpił. cf. item Zamek Przebowelski, Halicki, Uryczki i t. p. —)

Lwów d. 1. Czerwca 830

Świętopełk

8. Zamek w Żołkwi 4 wieże brama, nad bramą pomieszka:
nie i marmurowe sztukateryje w tyle dziedzińcu Ko:
lumnada i posągi kamienne z prawej strony: Jakub
Sobieski ojciec – Michał Kazmierz Radziwiłł 1653 –
w srodku Jan III – Zołkiewski Stanisław – posąg
w zbroi bez podpisu – Karol Radziwiłł Cancell. –
bez podpisu w książęcej mitrze – w srodku w murze
w niży biust: Katarzyna z Sobieskich Radziwiłło
wa – posągi te stoją koło schodów wychodząc na
ganki przy kolumnadzie – slad malowania czerwo
nego i figury w jednej spustoszonej sali – wychodząc
z dziedzińca nad bramą wewnątrz bronzowa tablica
głosząca że Zołkiewski Stanisław zamek ten założ:
żył. był pod dachówką na 1 piętro – jeszcze są
w miescie 2 ~~baszty~~ bramy slady murow i baszt
tudzież okopów i wałow. –

Kościoł Bazylianów murowany w nim po prawej ręce
w szklanej trumnie szkielet na głowie ma mitrę z zło:
togłowiu, płaszcz i trzewiki również na dole na
białej marmurowej tablicy napis: Parthenius Cor.
M. hic. q. i korona – Za wielkim ołtarzem
wyszycie srebrem 2 swiętych na czarnej materyj
~~[illegible]~~ jest tu także na drzewie
malowany portret kobiety w czepku z perłami w boga
tej sukni w kwiaty białe z XVIII wieku z ruskim
napisem: Marianna z Kuleskich Zdanowiczowa
Rewizorowa + αψο

Kościoł S. Łazarza zamknięty murowany, miał to

być pierwotnie Klasztor Baryljanów potem szpital
dziś stajnie dla Konnicy

Kościoł drewniany S. Trójcy ruski

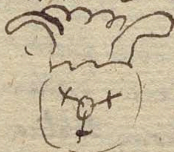
Klasztor panien za bramą ku Zamościowi
r. 1787 przerobiony na szpital.

Przed wchodem do fary drzwi piękne rzezby.
Fara ma wierzchu bareliefy tatary, herby, Husarze
atrybuta po lewej ręce na Górze Pielgrzym u którego stóp
rycerz jakiś w hiszpańskim ubiorze klęczy Portret cały
w zbroi z buławą (z Potockich ?) szeroki portret Króla
Stanisł. Augusta, obraz rycerza zbrojnego z Buławą (Po=
tocki — Kaplica obraz w zbroi na wstążce niebies=
kiej ma herb orła białego (Potocki) — Kobieta młoda z ptaszem
bogatym na stole korona na jej piersiach dwu głowy
~~kob~~ orzeł czarny ma to być Marya Teressa w młodym
wieku — dalej Polak w Zbroi (Potocki ?) Obrazy te Potockich
według Kościelnego miała kupić Kossakowska kasztelano=
wa w Stambule po jej śmierci dostały się jakiemuś szlach=
cicowi który je tu do Kościoła darował: Ołtarz uprzy=
wilejowany za dusze zmarłe z śliczną Madonną
po jednej stronie nagrobek tablica czerwona mar=
murowa: Albertus Głogowski wojował pod Królami Stefa=
nem i Zygmuntem III oraz wodzami Żołkiewskim i Za=
mojskim + 5 Marca 1626 w 52 roku — nad ołtarzem
popielaty Kontusz delia czerwona
Polak z buławą w żółtym Kontuszu i w żółtej deliy
ma to być Jan Żołkiewski syn Stanisława z drugiej strony
polak w Papuzim Kontuszu i w szubie czerwonej z czarnym
futrem jest to Stanisław Żołkiewski na ścianie bitwa
pod Parkanami na samym przodzie Artylerya ~~most~~ w
zbroi strzela z armaty — niżej tablica marmurowa z nagrob=
Sobieski na bułanym buty żółte szarfa niebieska wjeżdza na turka

kiem: Paulus de Wojenki Wojenkowski Sekretarz Zyg-
munta III i Wład. IV wojewoda Łęczycki + 1636.
Nagrobek: Czarna Nisza z marmuru trumna biała na niej
po obu stronach figury cztery i geniusz jest to Stanisława
~~wyganie Sobieskich~~
Żółkiewskiego (nad nim obraz Jakuba Sobieskiego w blado różo-
wym żupanie (~~czy też popielatym?~~) czerwona delia z
futrem. — Bitwa pod Kłuszynem same roty z przodu się
strzelają w porządku w środku się pali figury były małe i
chorągwie Nagrobek z czerwonego marmuru Stanisława
i Jana Żółkiewskiego — 2 duże kandelabry z mosiężnemi fi=
gurkami — Z czerwonego marmuru nagrobki ~~Reginy~~
z Herburtów Stanisł. Żółkiewsk. żony i córki jego Zofii z
Żółkiewskich Daniłowiczowej — napis bronzowe litery od
darte, pod Żółkiewskim był Exoriare aliquis ex nostris ossi=
bus ultor — Bitwa pod Chocimem, nagrobek nisza z czar-
nego marmuru ~~posą~~ figury białe, trumna, urna i Geniusz
jest to Stanisława Daniłowicza + 1636. Nad nim młody
człowiek w zbroi ma to być wuj Stanisław Daniłowicz. Sn
po lewej ręce w Prezbyterium wchód do grobów kamień z
4 dużemi mosiężnemi lwiemi pyskami i kółkami; Kaplica bitwa
pod Wiedniem pod nim z jednej strony tablica miedziana z
napisem że Engerth poprawiał po drugiej stronie tablica
że arcybiskup Jan Andrzej Próchnicki kościół ten przez
Stanisława i Reginy z Żółkiewskich założony r.
1623 d. 28 Maja poświęcał po obu stronach ołtarza dwie
kobiet w czarnym ubiorze z paciorkami mają na głowie
czepki okrągłe z futrem ma to być Żółkiewska i córka
Kościelny mówił że był zwyczaj aby kobiety gdy mężowie
byli na wojnie szli do klasztoru póki nie przyjdą. Obraz
jakiegoś ~~Sobieskiego~~ Potockiego. Śliczny ~~obra~~ po piersi owalna

Jana III na dole u drzewa pryjkui Moskale Turky, wołochy, jś
czy, dalej znowu Potocki w górze Ragoczy w czerwonym
węgierskim ubiórze w żółtych butach klęczy na drugiej
stronie jego żona tłusta baba w górze Matka boska.
W zakrystyi jest obraz predstawiający kawał deski na nim
lakiem przylepiony sztychek Magdalena przez ~~Go~~ Henricus
Golzius r. 1582 rytowana, lecz jest to nasladowanie bo
cały obraz malowany przez Gaspar Huberti. Ornat
z złotogłowiu w kwiaty na dnie czerwonym ma być z na=
miotu wezyra pod Wiedniem — Kapa wyszywana na niej
desrenie Turek ~~trzyma akutego~~ wiązka niewolnika Chrześcians-
kiego także zdobycz turecka. — Korporał biały z złotym
dokoła napisem: Anna Maria von Hellenbach 1657.
w farze 8 ołtarzy. —
Za Kościołem wieża miejska okrągła z zegarem
Klasztor Dominikanow założony przez Teofilę Sobieska.
Kulików ołtarz nowy S. Mikołaj dawny nad zakrystyją napis

NO NoB. DVE NoNNoB. SNI VoDA GL

Mag. D.
Odnows
Castellan
Capit. Leopo
Eques au
Teplu hoc in
ac deipare
et in comeo
Nicolai svi (sumptu?)
edificavit
orate pro
Anno D̄ni

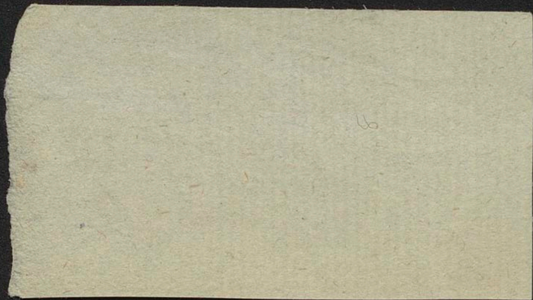
Ncola
a Fulsti
Premisln
Generalis
rat Jerosol
honore Dei
virgini mai
racion sci (sancti?)
tu proprio
et exeat
anima eius
MDXXXVIII

Kościół ma wrzędzie Cerkiew
nie wewnętrzne świeże wierzch taki spalita się
drewniana ~~[illegible]~~
1779 odbudowana 1801. dom zajezdny na piętro.

Żołkiewskiego 231
cynowa trumna na lichtarze z litwami.
Chrystus ist auferstanden.

232

Żołkiew tu spoczywało ciało S. Jana zabrane przez Sobieskiego z Suczawy po którego śmierci wraz z kościelnemi sprzętami zostawało w ręku Królewiczów Upominała się o zwrócenie Porta r. 1703.

Węgle kamienne niedaleko Żółkwi w ogromnej przestrzeni pokład Górne warstwy drzewo żywiczne i [illegible] ukośnym z szczątkami przedpotopowej flory.

233

Wołyń Nr 30

133 — 77. —

+

Augustow czyli Mosty Wielkie, wieś w Galicyi 3 mile od Żółkwi na trakcie nad Ratą blisko jeziora. fabryka terpentyny.

ob. Enc. pow. T. II Zesz. IX str. 519

Bełz miasto na Rusi czerwoney, niegdyś stołeczne Wojew.
tegoż imienia, niedaleko od Bugu. Wojew. to pod imie
niem Xstwa, wprzód przez xiąż. ruskich rządzone,
a potem od Kazimierza W. Ziemowitowi xiążęciu Ma
zowieckiemu nadane; zostawało w dzierżeniu jego
potomków, aż do roku 1462, w którym je Kazi
mierz Jagiellończyk do Korony przyłączył.
Herb tego Województwa był gryf biały, w Koro
nie złotej w polu czerwonym, sejmiki odbywały
się w Bełzie; popis rycerstwa pod tymże miastem.
ob. Enc. pow. T. III Zesz. V str. 267

Alexander Wszewołodowicz, Xże Bełzki, i przez czas niejaki
Włodzimirsko Wołyński, syn Wszewołoda Mścisławicza.
Podczas małoletności Daniela Romanowicza, Xcia Halickie-
go Polacy i Węgry kraj ten napastowali 1211; niektórzy z
Książąt Ruskich im dopomagali, a w tej liczbie i Xże
Alexander. Leszek Biały, połączywszy się z nim opanował
Włodzimierz Wołyński, a pojąwszy Grzymisławę córkę
Alexandra w małżeństwo, oddał mu to Xstwo, lecz oddaje go
niejnaczej, jak tylko w charakterze swego namiestnika.
W r. 1217 Andrzej Xże Węgierski wszedł w przymierze
z Polakami, a skutkiem zawartej umowy, Alexander
oddalonym został z Włodzimirskiej dzielnicy, którą odda-
no Danielowi z bratem. r 1231 powiodło się Alexandrowi
przy pomocy Węgrów opanować Bełz i Czerwień, lecz
będąc człowiekiem płochego i zwarliwego charakteru, w
krótce porzucił Węgrów, i połączył się przeciwko nim
z braćmi swemi, w tym celu, aby ich później zdradzić.
Lecz gdy w tymże roku Daniel otrzymał [illegible]
Halicz, Alexander uciekał do Kijowskiego

stwa, nieuchronił się jednak zastawionej kary: żołnierze Daniela dognawszy go na drodze, schwytali, i zamarł zapewnie w niewoli.

ob. Enc. pow. T. I zesz. VII str. 438.

Bełz Ładysław 1377 dał przywilej na skład soli. Litwa tu musiała po sól jechać

237

oi moi p

bu, Seign

238

Radul hospodar multanski przyjmował u siebie w przejeździe Xcia Krzysztofa Zbaraskiego posła do Turek r. 1622

Bełz jak poseł papieski Vanozzi r. 1596 opisuje był z drzewa miasto z powodu jezior mocne które je oblewają niegdyś oblężone przez Ludwika Króla polskiego i węgierskiego. Starostwo to trzymał wtedy Jan Zamojski.

R. 1399 d. 13 Januarii fundatio Kosciola w Kuli opido
kowie przez Nobil. Nicolaum de Kulikow
cum deliminis in Kosciejow Zaszkow et
Zarudzce za pozwoleniem Jakoba Arcybis.
~~[illegible]~~. Halick. 239

1430 fund. Kosciol w Kosciejowie fundow.

r. 1616 ~~dnia~~ proboszcz w Kulikowie Tomasz
Zurawski

1591 Gen. Stanislaus Barey Opidi Kulikow successor
post Gen. Zdanowski potem Kornjakt 1611

Magierow i

Kulikow tu Czarnecki zbił Rakoczego wyciął mu 3000 węgrów i wiele zabranych odbił.

Zborowa dobywał Rakoczy.

R 1444 niektóry Magierowie z wojew Sandomirskego

założyli Magierów miesto które się potem Bełzeckim

dostało

Szymbark starostwo Piotr Kmita na Wiśniczu marszałek kor

pol 1454

Gvagnin descript Polonie

Barbara wnuczka Zawiszy Czarnego 1517.

W Samborze były Brygitki już w XVII wieku

Trajana wał, tak ludzowie wał ciągnący się od Białogrodu
na miltikitanawie aż ku Dnieprowi, miejscami prze=
rwany i zrównany z poziomem, może niszczącego czasu,
lub rąk ludzkich sprawą. Markowski T. I. str. 186. przytacza
doniesienie Antoniego Grabianki Marszałka powiatu Płoski=
rowskiego, że wał ten ciągnie się przez grunta wsi Krzemień=
nej, Zwierzchowiec i włości Satanowa. Ślady jego postrzegać
można, mówi Marczyński, w powiecie Ušyckim między
Michałówką a Worobijówką; w powiecie Kamienieckim na
gruntach wsi Helenówki, Kalinie, Beznoskowiec, mię=
dzy paniowcami a Kuliczyjowcami; idzie przez las Borysz=
kowiecki, Karapczyjówski, z których przeszedłszy lasy
włości Grodeckiej od Jaromitki, okazuje się w obwodzie
Krzemiennej, i od wsi Łysowody ją odgranicza. Ciągnie się dalej
przez włość Wierzchowiec i przez samą wieś ku miasteczku
Satanów ku Galicyi, w której ślad tegoż wału okazywać
się ma pod miasteczkiem Magierów. Wał ten jest miejsca=
mi zupełnie nieznaczny; gdzieniegdzie wysokość jego
do 4 i 5 łokci dochodzi. W pewnych odległościach jako w Krze=
miennej, są ustępy na kształt roudelów fortyfikacyjnych.
Może być jak mniema Marczyński, iż wał ten był sy=
pany dla oznaczenia granic Dacyi zawojowanej przez
Trajana Cesarza około roku 105.

Są około Magierowa sypane wały prawie w zupełny czwo=
rogran, długości 70, szerokości 38 sążni mający, w środku tyl=
ko zniesione, ale te późniejsze i dla obrony miejsca przeciw
Tatarom lub dla obozu zdziałane być się zdają. Innych
około miasteczka szczątki tylko pozostały, reszta bowiem
przez budujących się z ziemią jest zrównana. Od nich
wieś z folwarkiem Okopy ma nazwisko.

Czasop. Ossol. 828. zesz. II 116–121.

/. Präsident /.

Bericht

womit der Ausweis der
Erbsteuer freyen Ver=
lassenschaften für die

VIII Ślady wału Trajana w Galicyi i Rusi.

Marczyński w opisie Podola tom: I str: 186 przytacza
doniesienie Antoniego Grabianki Marszałka pow:
Płoskirowskiego że szyter wał ciągnie się przez grunta
wsi Kremiennej, Zwierzchowiec i włości Satanowa.
Ślady jego postrzegać można mówi Marcz: w powiecie
Uszyckim między Michałowką a Worobijowką;
w powiecie Kamienieckim przez grunta wsi Helenow-
ki, Kalinia, Berezowiec, między Daniowca-
mi a Kulerzyjowcami; idzie przez lasy Boryszkowie-
cki, Karapczyjowski z których przeszedłszy lasy
włości grodeckiej do Jaromiłki, okazuje się w obwodzie
Kremiennej, i od wsi Łysowody ją odgranicza. Ciąg-
nie się dalej przez włość Wierzchowiec; i przez samą
wieś ku miasteczku Satanow ku Galicyi w której ślad
tegoż wału okazywać się ma pod miasteczkiem Maszc-
row. Wał ten jest miejscami zupełnie nieznaczny; gdzie
niegdzie wysokość jego do 4ti łokci dochodzi. W pewnych
odległościach jako w Kremiennej są usterpy na kształt
rondelów fortyfikacyjnych. Mniema Marcz: że był
usypany dla oznaczenia Dacyi zawojowanej przez
Trajana około r. 105. Dawna mapa ~~Adama~~ Orteliusza
Abraama wyobrażająca bieg r. Dunaju okazuje oznaczony
wał Trajana ciągnący się od morza greckiego do Adryja-

napolu stąd ku Polski granicom. W tej kresie są przez... wy których dano napisy podle Trajani

1 Dowód o Cyrylu... podany: Gosuć ... Cyryll: Metody Apostołowie Sławian 2 ... Ossolińskiego

2 Badanie względem listu Jana Swery do Włodzim. wielk. Księ. Rusi. o którego znajdowaniu się w monasterze S. Spasa blizko Sambora potem napisał Krzysztof Sandyusz w Księdze wydanej 1668

1 Rozprawa o początku nazwy Rusi: Rusinow ... T. 2 1828

47 106

1830 w Krak. 1 tom poezyi Józef Zaporskiego wyszedł. Autor poszedł za nową szkołą 830

8 Styczeń

Aus ... p. 4

[illegible]

Mokrotyn (w Żółkiewskim) Osadnicy tutejsi z nad Renu r. 1790 sprowadzeni trudnili się uprawą rumbarbarum (Rheum palmatum L.) lecz zaginęło to.

Hauss. z Lubomierz
Treter da rowa[?] Uniwersyteck.
bibl. lwowskiej 4000 najrzadszych
dzieł polskich p 186 – 189.

na kon [?]

W Pamiętn warszawskim z roku
1803 w mowie którą Albertrandy miał
na posiedzeniu towarz. warsz. przyj. Nauk.
mówi iż zalecono Kolędze towarzystwa a Kur=
pińskiemu zalecono rozpatrzyć się pilnie
w niektórych pozostałych starożytnoś=
ciach [illegible] podstawą! w Bełżkim
znajdujących się podobne do pomników
znanych w Szwecyj, Danii, Norwegij, Ir=
landyj, Szkocyj, Karyntyj a mianowicie na
polach Salisburskich w Anglij pod imie=
niem Stone Henge

Łabędzie do Polski z Włoch zaprowadziła
w XVI w. Bona Sforcyja z jej wstałego
stada rozdawała między damy polskie
jednakże łabędz wprzód jeszcze w Her=
bie Duninów przychodzi.

! w lasach i na polach między Bełżem i Siedliskami niezka=
mieniałe [illegible] pod Bełżem i około Siedlisk w wielu miejscach po
polach ogromne kamienie i rozwaliny osobliwie ułożone
przekładane [illegible] różnego gatunku [illegible] Drugi rodzaj sta=
rożytne groby

Wachter Grundkenntnisse 2/3

Legis Fundgruben d. Ord. Schafarik

Statut Litewski Edda. Kunst u. Alterthum

Sartori Nibelungenlied.

Jenny Chateaubriand. Kroniki

Büsching Magazin

Beschreib. d. Narzutn Historia Jarosławia Irving Muth

Niewiadomski

Listy Jana Zabiełły ~~Balicki [illegible]~~

Mnemosyne 1827 Nowe Ateny.

1824 3

II Lubieński Geograf

Balicki Tarnów Kromer de situ Poloniae.

Lwów ~~Grzegorz Hist. v. Gal.~~

Korsykanie ~~Ungarns Wappenbuch II Th.~~

Nowe Ateny Rubrycella Ormiańska

Beschreib. v. Pilsen Kronbach Karpathen

Panowanie Zygm III

[illegible]

Grammatik v. Gesenius

2 Rozm. 1826 Węgierski bibliot. stad reform.

28 mnem 1829 Landi histor. Antitrinit.

Historyja Socynianów

Stasic O ziemiorodztwie gór.

p. 281.

1820

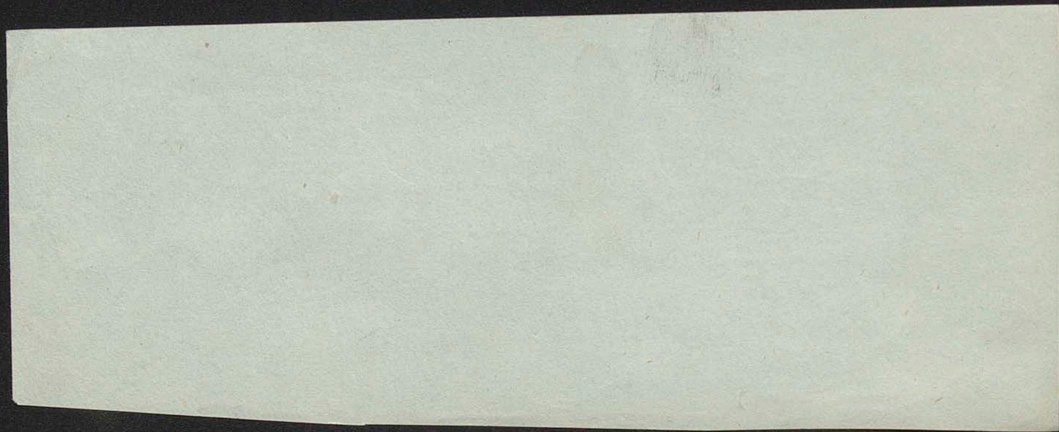
Opisanie Bukowiny statystyczno jeograf.

Nr 71. – 72 = 3–48.

Szczątki skamieniałości drzew rozmaitych w pniach zaraz albo

dużych i małych sosnowych, grabowych a nawet dębowych.

Kościół P. Maryi pocieszy założony 1599 przez , 246
Stanisława Gomulińskiego bisk. chełmskiego [Sokal]
który tu zaprowadził Bernardynów i przez
Jana hrab. Ostroroga wojew. pozn. Obraz
cudowny malował a mnich koronował Klemens
XIII za staran. Połockich

Proboszcz w Turyne wystawił ~~dnia 1770~~ nową cerkiew Niepokalanej Maryi. S. Praxedy r. 1765 obraz cudowny P. Jezusa sprowadził tryumfem z cerkwi Zołkiewskiej SS. Trojcy przez JmX. Jozefata Wysockiego opata zołkiewskiego cerkiew ta leży na gorze. Tenże kapłan zaprowadził tam bractwo P. Jezusa papież Klemens XIII d. 12 Listopada 1765 nadał tej cerkwi odpusty rownie jak d. 22 Stycznia 1767 ~~i d. 22~~ tenże Klemens

Kazanie na uroczystość przemienienia Jezusa Zbawiciela w Turynieckiey Cerkwi przez X. Klemensa Chodykiewicza Swiętey Teologii Doktora Chronologa Prowincyi (sic) Ruskiey, Zakonu Kaznodzieyskiego miane y Wydane. W Lwowie w drukarni J. K. M. WW. OO. Franciszkanow Roku 1771 in 4o. Kart nieliczb. 16. na drugiej stronie tytułu prawdziwy Wizerunek Zbawiciela Chrystusa Pana w Turynieckim Obrazie Cudami y Łaskami słynącego (rytowany T. Kornacholski sc. Leopo.

Uhnow m. R. 1462 Kazmierz Jagiellonczyk dał przywilej na założenie miasta we wsi Uhnow. 243